Al. Dumas

VENUS în intimitate

ROMAN

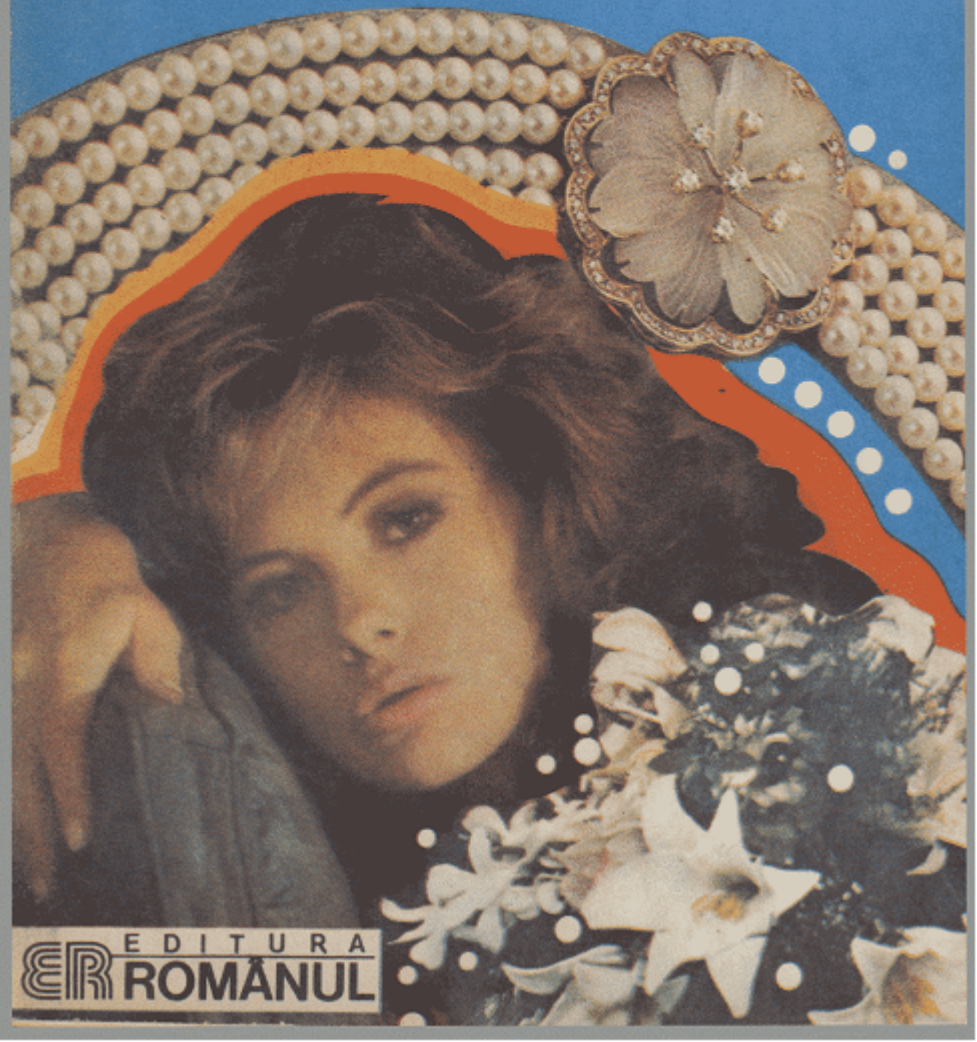

EDITURA ROMÂNUL

AL. DUMAS

Venus în intimitate

— roman —

În românește de
Bogdan Bădulescu

EDITURA „ROMÂNUL"

— BUCUREȘTI, 1991 —

Coperta : NICOLAE SĂRBU

Paris, Nelson Editeurs, 1991
AL. DUMAS — **L'HOROSCOPE**

PROLOG

1. Iarmarocul

Către mijlocul lunii iunie a anului 1559, într-o dimineață însorită de primăvară, piața Sainte-Geneviève din Paris era înțesată de o mulțime de aproape patruzeci de mii de inși.

Unui om care ar fi picat acolo chiar atunci, venind din provincia lui natală și aflîndu-se în inima străzii Saint-Jacques, de unde mulțimea se putea zări foarte bine, i-ar fi fost foarte greu să-și dea seama în ce scop se adunase atîta lume în acel punct al capitalei.

Vremea era superbă. Așa că nu era nevoie, ca în 1551, să se facă o procesiune cu moaștele sfintei Geneviève ca să se invoce oprirea ploilor.

Pe deasupra, plouase cu două zile înainte. Așa că nu era cazul să scoată pe străzi moaștele sfintei Geneviève ca să ceară de la Cel de Sus să plouă, ca în 1556.

Nu avusese loc nici o bătălie dezastruoasă, de felul celei de la Saint-Quentin. Deci nu era vorba de o procesiune a moaștelor sfintei Geneviève, în scopul de a obține protecția Celui de Sus, ca în 1557.

Și totuși, era evident că tot poporul care se strînsese în piața de lîngă bătrîna mănăstire venise anume pentru o sărbătoare ieșită din comun.

Dar ce sărbătoare să fi fost ?

Nu era vorba de o sărbătoare religioasă. Căci, deși puteai vedea, pe ici-pe colo, prin mulțime, cîteva rantii călugărești, erau prea puține ca să dea întîlnirii un caracter religios.

Nu era vorba nici de o sărbătoare militară. Căci nu se

prea zăreau uniforme militare iar cei care se aflau aici nu aveau asupra lor nici suliţe nici muschete *.

Nu era nici o solemnitate a nobilimii; căci nu se vedeau fluturînd pe deasupra capetelor steguleţele cu armoariile gentilomilor şi nici coifurile împodobite cu penaje ale seniorilor.

Un singur amănunt bătea la ochi în această mulţime foarte pestriţă, multicoloră, un furnicar în care se înghesuiau, fără deosebire, gentilomi, călugări, pungaşi, burghezi, prostituate, bătrîni, scamatori, ţigani, meşteşugari, vrăjitori, vînzători de bere, cerşetori, unii călare, alţii pe catîri ori pe măgari, cîţiva, puţini, în trăsuri (trăsurile erau o invenţie foarte nouă, chiar din acel an), dintre care cei mai mulţi dădeau din coate, împingeau, se zbăteau din toate puterile ca să ajungă în mijlocul pieţei; acest amănunt care bătea la ochi era mulţimea studenţilor, care predominau ; studenţi de patru naţionalităţi diferite, scoţieni, englezi, francezi şi italieni.

Adevărul era acesta : ca în fiecare an, în prima zi de luni de după Sfîntul Barnabé, lumea se adunase ca să ia parte la un iarmaroc vestit, denumit cu un cuvînt care nu mai spunea de mult nimic nimănui : landi. Sîntem dar obligaţi să facem aici un pic de etimologie, asemenea distinşilor membri ai Academiei de inscripţii şi litere. Acest landi provenea, prin cîteva transformări succesive, care s-au produs de-a lungul secolelor, din indictum, un cuvînt latin care vrea să însemne un loc şi o zi anume fixate pentru o anume adunare populară.

În vremurile îndepărtate ale lui Charlemagne, regele teuton care îşi stabilise capitala la Aix-la-Chapelle, într-o anumită zi din an erau arătate pelerinilor sfintele moaşte ale preacuvioasei în capelă.

Carol cel Pleşuv a poruncit apoi să fie duse aceste relicve preţioase de la Aix la Paris şi, o dată pe an, ele erau arătate poporului pe un cîmp destinat tîrgurilor şi iarmaroacelor şi care se afla în apropiere de bulevardul Saint-Denis.

După o vreme, episcopul Parisului găsise că, avînd în vedere pietatea tot mai accentuată a credincioşilor, acel maidan nu se potriveşte deloc cu solemnitatea evenimen-

---

* *Muschetă* — armă de foc portativă, mai grea decît arcebuza, care se fixa pe sol pe o mică furcă.

tului și stabilise ca sărbătoarea de landi să aibă loc pe cîmpul Saint-Denis.

Preoțimea Parisului aducea acolo, într-o procesiune urmărită cu veneraţie de prostime, relicvele sfintei. Episcopul venea și el pe cîmpul Saint-Denis ca să-și țină predica și să binecuvînteze mulțimea. Dar s-a întîmplat cu aceste binecuvîntări la fel cum se întîmplă cu avuția aproapelui sau cu roadele din grădina vecinului : nu le poate împărți oricine ; preoții de la mănăstirea Saint-Denis s-au revoltat și l-au reclamat pe episcop la parlamentul Parisului ca pe un uzurpator, pretinzînd că numai ei au dreptul de a da binecuvîntarea pe pămînturile din jurul mănăstirii.

Acest conflict a stîrnit vii discuții în parlament și atît o parte cît și cealaltă s-au bucurat de susținători plini de elocvență ; în cele din urmă, neștiind de partea cui e dreptatea, parlamentul a ieșit din încurcătură în chipul cel mai original : a interzis atît episcopilor cît și stareților, avînd în vedere neînțelegerile pe care le provocau, să mai pună piciorul în tîrgul de landi. Cel care moșteni toate prerogativele fu rectorul Universității : el avea dreptul să vină la tîrg, în prima luni de după Sfîntul Barnabé, și să achiziționeze cantitatea de pergament necesară tuturor colegilor lui, profesorii. Negustătorilor de pergamente le era interzis, chiar, să vîndă cuiva o singură foaie înainte ca domnia-Sa rectorul să-și fi făcut toate cumpărăturile.

Studenții au profitat de acest drept al rectorului și i-au cerut permisiunea să-l însoțească în această peregrinare prin tîrg, care se prelungea cîteva zile. Li s-a acordat această permisiune și, ca urmare, ieșirea lor la tîrgul de landi se făcea cu mult fast în fiecare an..

Diriginții și studenții se adunau, călare, în piața Sfînta Geneviève și de acolo mergeau, în ordine, pînă pe cîmpul unde se ținea tîrgul. Convoiul lor ajungea la destinație fără să facă multă zarvă. Dar odată ajunși acolo, tinerii se amestecau, în scurt timp, cu oameni de tot felul : țigani, vrăjitori (existau la vremea aceea vreo treizeci de mii în Paris), fete precum și femei mai coapte cu moravuri dubioase (statisticile n-au putut stabili niciodată cu precizie numărul lor), toate îmbrăcate în haine bărbătești, demoazele din Val d'Amour, din Chaud-Gaillard sau de pe strada Froid-Mantel : o adevărată armată, ceva ce

se putea asemui cu marile migrații din secolul al patrulea, cu deosebirea că aceste dame nu erau cîtuși de puțin barbare sau sălbatice, ci aveau comportări foarte civilizate.

Odată ajuns pe cîmpul Saint-Denis, fiecare se oprea, descăleca sau cobora de pe catîrul sau măgarul său, își scutura praful de pe cizme, de pe nădragi, de pe pantofi, de pe jambiere, și se amesteca printre oamenii aflați deja acolo, încercînd să intre în atmosferă ; se așeza undeva și cumpăra ceva de mîncare : caltaboși, cîrnați ori pateuri ; întărîtat de prezența damelor vesele, cu obrajii îmbujorați, dădea pe gît cantități înspăimîntătoare de vin alb, provenit din toate podgoriile învecinate, Saint-Denis, La Briche, Epinay-lez-Saint-Denis, Argenteuil. Capetele se încingeau, limbile se iuțeau și, prin zarva care creștea de la o clipă la alta, se puteau auzi numai vorbe de amor și de pahar : să facem pași ; ești un dulce ; se dă grande ; e un domn ; dă-l roșu fără apă ! rade-mi un pahar, prietene ; d-ăl alb, d-ăl alb ! toarnă tot, toarnă dracului ! o sută de mîini îi trebuie unui paharnic, cum avea Briarius ; mi se-mpleticește limba, prietene...

Lumea asta ilustra perfect cel de-al cincilea capitol din Gargantua. *Ce timpuri frumoase, ori mai bine zis pline de veselie, să recunoaștem, erau acelea cînd Rabelais, paroh la Meudon, scria* Gargantua iar *Brantôme, stareț de Bourdeille, scria* Doamnele galante !

După ce se chercheleau, cîntau pe șapte voci, se sărutau, se certau, trăncăneau verzi și uscate ca niște apucați, înjurau pe cine se nimerea. Veniseră doar să se distreze, ce dracu !

Fiecare încingea discuții la întîmplare, cu primul venit și, din vorbă-n vorbă, după cum se potriveau sau nu la fire, ajungeau să rîdă ca smintiții sau să se păruiască fără milă.

Parlamentul a fost nevoit să dea douăzeci de decrete ca să pună capăt dezordinilor. În cele din urmă, tîrgul a fost mutat, cu titlu de probă, de pe cîmp în chiar orașul Saint-Denis.

În 1550, parlamentul a mai stabilit că studenții nu vor mai avea dreptul să asiste la tîrgul de landi *decît prin delegații, cîte doisprezece pentru fiecare dintre colegiile Națiunilor, cum erau numite atunci, inclusiv diriginții. Dar asta n-a rezolvat nimic. Studenții care nu făceau parte din aceste delegații se dezbrăcau de veșmintele lor*

specifice, se îmbrăcau ca tîrgoveții, cu mantii scurte, pălării colorate, nădragi despicați, adăugînd la toate astea și o spadă, ce le era interzis s-o poarte, pe lîngă pumnalul cu lamă scurtă și lată, ce le era îngăduit, din cele mai vechi timpuri, și pătrundeau în Saint-Denis pe toate drumurile și cărările de acces în virtutea zicalei : „Toate drumurile duc la Roma" ; așa că studenții, astfel travestiți, scăpau de sub supravegherea dascălilor și tulburările care aveau loc în timpul tîrgului erau mult mai mari decît înainte de a se da decretul menit să le prevină.

...Ne aflăm, deci, în 1559. Văzînd buna orînduială a cortegiului care începuse să se pună în mișcare, nu puteau bănui cîtuși de puțin că, odată ajuns la capătul drumului său, se va transforma repede într-o învălmășeală zgomotoasă de zurbagii puși pe chef și petrecere.

De data asta, ca de obicei, convoiul călăreților se urni în liniște și fără incidente deosebite și o apucă pe strada Saint-Jacques ; ieșind în fața Châtelet-ului, din piepturile tuturor izbucni un strigăt unanim de ură și blestem, așa cum numai poporul Parisului știe (căci, cu siguranță, jumătate dintre acești oameni cunoșteau numai din auzite celulele subterane aflate între zidurile acestui edificiu), iar apoi, după această manifestare de ură colectivă care era pentru toți un prilej de ușurare sufletească, marele cortegiu cotea pe strada Saint-Denis.

Să o luăm înaintea lor, dragă cititorule, și să mergem să ne ocupăm locurile în tîrgul din preajma mănăstirii, ca să putem asista la un episod al serbării care se leagă în chip direct de povestea noastră.

Sărbătoarea oficială avea loc în orășel și în primul rînd pe strada principală a orășelului ; așa că pe această stradă își construiseră cu vreo două luni înainte niște loje din bîrne de lemn bărbieri, berari, tapițeri, vînzători de mărunțișuri, de albituri, șelari, fabricanți de frînghii, de pinteni, negustători de piei, tăbăcari, pantofari, brutari, postăvari, bijutieri, telali, băcani și mai ales cîrciumari.

În această mulțime care tălăzuia pe strada Saint-Denis predominau hainele de postav viu colorate precum și din stofe împodobite cu aur și argint, borduri, pene, găitane, șnururi, catifele, taftale cu fir de aur, atlazuri cu fir de argint ; toată această mare de oameni strălucea în bătaia razelor de soare și părea să le trimită înapoi însu-

tite. Niciodată nu se mai făcuse atîta paradă de lux vestimentar pe toate treptele societății. Și, cu toate că, începînd din anul 1543, mai întîi regele Francisc I iar după el regele Henric al IV-lea dăduseră publicității nu mai puțin de douăzeci de „legi somptuare", niciodată aceste legi nu fuseseră aplicate.

Explicația acestui lux nemaipomenit era cît se poate de simplă. Descoperirea Lumii Noi de către Columb și Americo Vespucci, expedițiile lui Fernand Cortez și Pizzarro în faimosul regat Cathay *de care vorbise și Marco Polo, făcuseră să crească în așa măsură bănetul în întreaga Europă că un condeier din acel secol deplîngea risipa, luxul fără măsură al contemporanilor, precum și creșterea continuă a prețurilor la toate mărfurile, care, zicea el, se măriseră de patru ori în optzeci de ani.*

Dar spectacolul pitoresc al acestei sărbători nu se desfășura numai în inima tîrgului Saint-Denis. E adevărat, ordonanța parlamentului îi fixase drept scenă orașul Saint-Denis. Dar decretul popular, care avea o putere și mai însemnată, îl mutase de aici pe malul fluviului. Așa că, dacă tîrgul se ținea în Saint-Denis, sărbătoarea populară avea loc pe malul apei. Ne vom deplasa deci și noi pe malul apei, ceva mai jos de insula Saint-Denis, să privim și să ascultăm ce se petrece acolo.

Cavalcada pe care o văzusem pornind din piața Sainte-Geneviève, urmînd firul străzii Saint-Jacques, scoțînd urlete de ură în fața Châtelet-ului și cotind apoi pe strada Saint-Denis, își făcuse intrarea în necropola regală între orele unsprezece și unsprezece jumătate. După aceea, așa cum se răzlețesc oile cînd ajung pe pajiște, la fel studenții au scăpat de sub supravegherea diriginților și s-au răspîndit, care pe cîmp, care prin tîrg, care pe malul Senei.

Trebuie să spunem că, pentru privitorii fără griji (mai rari, e drept, dar existau și din aceștia), era un spectacol încîntător tabloul acestor copilandri de douăzeci de ani, care stăteau întinși pe iarbă, ici și colo, sub razele vesele ale soarelui, la picioarele unor fete frumoase cu pieptul strîns în corsetul de satin roșu, cu obraji așișderea și gîtul de satin alb. Ochii lui Boccaccio străpungeau probabil perdeaua azurie a cerului și urmăreau cu multă dragoste acest Decameron gigantic.

Prima parte a zilei s-a scurs fără incidente ; oamenii erau încinși de căldură și beau ca să se răcorească ; erau

înfometați și își astîmpărau foamea cu multă osîrdie și stăteau lungiți pe iarbă și se odihneau. Încetul cu încetul, spiritele s-au încins și discuțiile au devenit tot mai gălăgioase. Numai Dumnezeu mai știa numărul ulcioarelor umplute, golite, iar umplute și iar golite, umplute pentru a nu știu cîta oară și pînă la urmă făcute țăndări.

De aceea, pe la orele trei după prînz, malul Senei era împînzit de ulcioare și de farfurii, unele întregi, altele sparte, de cești pline și de sticle goale, de perechi care se îmbrățișau rostogolindu-se pe gazonul îmbietor, de bărbați care luau drept nevestele lor femei necunoscute și de femei care îi confundau pe amanți cu soții lor ; malul Senei, hai să o spunem pe șleau, care strălucea mai devreme cu cîteva ceasuri ca un colț fermecător de pe binecuvîntatul fluviu italian Arno, semăna acum al naibii cu un tablou de David Teniers înfățișînd o veselă chermeză flamandă.

La un moment dat, se auziră niște urlete :

— În apă cu el ! În apă !

Toți începuseră să se ridice în picioare. Urletele deveneau tot mai violente :

*— În apă cu ereticul ! În apă cu protestantul ! Dați de-a azvîrlita cu hughenotul ! Jos cu fluturașul *, dați-i apă pînă crapă, în apă cu el !*

— Ce se-ntîmplă ? începură să strige tot mai mulți oameni.

— Ce să fie, e un blasfemator care se îndoiește de îndurarea Providenței ! A susținut că o să plouă !

Acuzația asta, care la prima vedere părea cît se poate de firavă, avu un efect extraordinar asupra mulțimii. Oamenii se distrau de minune și venirea furtunii i-ar fi scos din minți, fiindcă le-ar fi întrerupt distracția. Se înfoliseră toți în straie de duminică și ploaia le-ar fi mototolit. Așa că, auzind cu ce se făcuse vinovat păcătosul de hughenot, mulțimea s-a înfuriat. S-au îndreptat în grabă spre locul de unde se auziseră cele dintîi urlete de mînie și se adunară așa de mulți privitori, că alcătuiau împreună un zid compact prin care n-ar fi putut să se strecoare nici o adiere de vînt.

În mijlocul mulțimii furioase, aproape sufocat de presiunea care se exercita asupra lui, se afla un tinerel de

---

* Calviniștii erau porecliți, printre altele, în derîdere, „*parpaillots*" (fluturi, în dialect occitan), din cauza straielor albe.

cel mult douăzeci de ani, în care nu era greu să recunoşti un student deghizat ; cu obrajii palizi, încordat, cu pumnii strînşi, el părea să aştepte asaltul celor mai înfierbîntaţi dintre adversarii lui, gata să se apere din toate puterile.

Era un băiat înalt şi blond, destul de slăbuţ, a cărui constituţie firavă amintea mai degrabă de acele domnişoare galante travestite în băieţi de care vorbeam ceva mai înainte.

Ce crimă să fi comis acest tînăr în ochii căruia se putea citi nevinovăţia şi ale cărui trăsături te duceau cu gîndul la sfînta devoţiune a unui călugăr ? Ce făcuse el ca să provoace urletele sălbatice ale mulţimii, din sînul cărora mii de braţe ameninţătoare se întindeau spre el ?

2. Atunci cînd plouă în ziua de Saint-Médard, plouă patruzeci de zile în şir

Aşa cum am precizat în capitolul precedent, tînărul era hughenot şi făcuse imprudenţa să susţină că o să vină ploaia.

Iată cum izbucnise scandalul. Veţi vedea, totul s-a petrecut foarte simplu.

Tînărul cel blond se plimba de-a lungul malului în sus şi-n jos, cu aerul că aşteaptă un prieten sau o prietenă. Din timp în timp se oprea şi privea atent apa ; apoi, după ce măsurase destul oglinda apei, se întorcea şi cerceta iarba de pe mal ; în sfîrşit după ce încheia şi această operaţiune, ridica ochii spre cer şi scruta cu multă atenţie văzduhul.

Sigur, am putea aprecia că preocupările tînărului erau de o monotonie exasperantă, dar trebuie să mărturisim totodată că erau total inofensive. Totuşi, cîţiva dintre cei care sărbătoreau ziua de landi *în felul descris mai sus nu păreau de acord ca acest tînăr să-l petreacă în alt fel. Aşa că, după vreo jumătate de oră, mai mulţi burghezi, la care se alăturară cîţiva studenţi şi meşteşugari, se arătară tot mai vizibil enervaţi de triplul ceremonial la care se dădea cu încăpăţînare tînărul, fără să oţenească. Enervarea lor era şi mai mult aţîţată de faptul că băiatul nu părea să le dea nici un pic de atenţie.*

— *Ah ! se auzi vocea unei femei, tare-aș vrea să știu de ce individul privește cu atîta interes la rîu, apoi iarba și cerul.*

— *Chiar vrei să afli, Perrette, inimioara mea ? întrebă un tînăr burghez care sorbea cu multă distincție vin roșu din paharul doamnei și dragostea din ochii ei.*

— *O, Landry, o să dau o sărutare zdravănă celui care o să-mi explice asta.*

— *Ah, Perrette, aș fi preferat să ceri un lucru mult mai greu de îndeplinit pentru o răsplată așa de dulce !*

— *M-aș mulțumi și cu atît.*

— *Ce asigurare îmi dai ?*

— *Ține mîna mea.*

Tînărul burghez sărută mîna fetei și, ridicîndu-se, îi spuse :

— *O să afli imediat.*

Ca urmare, numitul Landry se îndreptă către ciudatul student care își continua rondul, la fel de tăcut, și îi spuse :

— *Tinere, i-a spune-mi, de ce privești așa atent iarba de pe mal ? Ai pierdut ceva ?*

Tînărul blond se întoarse către Landry, își scoase cu multă politețe pălăria și răspunse cu cea mai mai desăvîrșită curtoazie :

— *Greșiți, domnule, nu privesc iarba, priveam rîul.*

Și, pronunțînd aceste vorbe, se întoarse și-și văzu de treabă.

Jupînul Landry rămase cam descumpănit. Nu se așteptase la un răspuns așa de politicos. Reveni lîngă aleasa inimii lui scărpinîndu-și urechea.

— *Ei, ia spune ! îl iscodi Perrette.*

— *Ei bine, ne-am înșelat, spuse încurcat Landry, nu cerceta iarba.*

— *Atunci la ce se uita ?*

— *La rîu.*

Fata izbucni în rîs și Landry simți că roșește tot de rușine.

— *Păi bine, bine, și nu l-ai întrebat ce vede acolo ? zise Perrette.*

— *Nu, răspunse Landry. Mi s-a părut așa de politicos încît m-am gîndit că aș fi prea indiscret să-i mai pun încă o întrebare.*

— Două sărutări celui care o să se ducă să-l întrebe de ce privește rîul, spuse Perrette.

Trei sau patru amatori se ridicară repede.

Dar Landry făcu un semn că, din moment ce el tratase această afacere, trebuie s-o încheie tot el. Ceilalți au renunțat, recunoscîndu-i prioritatea.

Așa că Landry se îndreptă din nou spre tînărul blond și zise : -

— Ei, ia spune, tinere, de ce privești așa de atent Sena ?

Același joc de scenă ca mai-nainte. Studentul se întoarse iar, își ridică pălăria și-i răspunse la fel de politicos :

— Scuzați-mă, domnule, nu priveam rîul ; mă uitam la cer...

Și zicînd aceste cuvinte se întoarse și-și văzu de treabă.

Dar Landry, pe care acest răspuns îl descumpănise la fel ca și primul, știind că e în joc onoarea lui și auzind de la distanță rîsetele tovarășilor săi, își luă inima-n dinți și, prinzîndu-l pe student de colțul mantiei, insistă :

— În cazul ăsta, tinere, vrei să ai bunătatea de a-mi spune de ce privești cerul ?

— Domnule, răspunse studentul, vreți să-mi faceți favoarea de a-mi spune de ce mă întrebați asta ?

— Ei bine, o să-ți lămuresc foarte sincer totul.

— Mi-ar face plăcere, domnule.

— Vreau să aflu, deoarece tovarășii mei sînt sîcîiți de faptul că, de atîta timp, vă învîrtiți pe-aici de unul singur făcînd mereu aceleași gesturi, și nimeni nu pricepe de ce.

— Domnule, mă învîrt în loc fiindcă aștept un prieten care trebuie să vină. Nu mă așez, ca toată lumea, fiindcă, dacă stau în picioare, o să-l zăresc mai de departe cînd vine. Și, văzînd că nu mai apare, m-am plictisit de așteptare, am început să mă plimb pe mal, ceea ce mă face să privesc cu mare atenție pămîntul de teamă să nu-mi zgîrii pantofii în cioburile de pe jos ; după care îmi odihnesc ochii privind luciul desfătător al apei ; iar după asta privesc seninul cerului, ca să-mi odihnesc ochii amețiți de unduirile apei.

În loc să considere această explicație drept purul adevăr, ceea ce și era, burghezul nostru crezu că este obiectul unei farse și deveni roșu ca macii care se zăreau pe cîmp ițindu-se prin lanurile de lucernă și de grîu.

— Și ai de gînd, tinere, insistă Landry, punînd o mînă în șold și bombîndu-și provocator pieptul, ai de gînd să te dedai mult timp acestei preocupări dezagreabile ?

— Intenționam să fac asta pînă cînd prietenul meu o să vină în sfîrșit ; dar...

Tînărul privi spre cer.

— ...Nu prea cred că o să-l mai aștept prea mult...

— Și de ce să nu-l mai aștepți ?

— Fiindcă vine o ploaie așa de turbată, domnule, că nici unul din noi nu va mai putea rămîne aici, pe cîmp, într-un sfert de ceas.

— Adică vrei să spui că o să plouă ? făcu burghezul cu o figură bănuitoare, convins că studentul își bate joc de el.

— Cu șiroaie, domnule ! răspunse tînărul fără să clipească.

— Fără-ndoială că glumești, tinere !

— Vă jur că nici prin cap nu-mi trece, domnule.

— Atunci probabil că îți bați joc de mine ? întrebă Landry scos din pepeni.

— Domnule, vă dau cuvîntul meu de onoare că nu glumesc cîtuși de puțin.

— Atunci de ce-mi spui că vine ploaia, cînd e o vreme minunată ? urlă Landry pierzîndu-și firea.

— Am spus asta din trei motive.

— Ai putea să-mi spui și mie care sînt ?

— Desigur, dacă asta vă face plăcere.

— Da, îmi face plăcere.

Tînărul se înclină foarte politicos, cu o expresie care voia să zică : „Sînteți așa de cuceritor, domnule, că nu vă pot refuza nimic !"

— Să auzim care sînt cele trei motive, spuse Landry, cu pumnii strînși și scrîșnind din dinți.

— Primul ar fi că ieri n-a plouat, așa că s-ar putea să plouă astăzi.

— Mă iei peste picior, dom'le ?

— Cîtuși de puțin.

— Al doilea care ar fi ?

— Toată noaptea trecută cerul a fost înnorat și toată dimineața la fel, și mai e și acum înnorat.

— Nu cred că e un motiv să plouă dacă cerul e înnorat, nu crezi ?

— Dar e probabil, măcar.

— Să auzim al treilea motiv. Dar te previn că, dacă nu e mai convingător ca primele două, îmi sare țandăra.

— Dacă o să vă supărați, ar însemna că aveți un caracter urîcios.

— A ! zici că am un caracter urît ?

— Domnule, vorbeam pur ipotetic, nu era o constatare.

— Al treilea motiv, dom'le, al treilea motiv !?

Tînărul întinse mîna.

— Al treilea motiv, domnule, ar fi că picură deja.

— Pretinzi că plouă ?

— Nu o pretind, o afirm.

— Da' e de nesuportat ! exclamă burghezul, furios.

— Va fi și mai de nesuportat imediat, spuse tînărul.

— Și crezi că o să suport asta ? strigă burghezul, vînăt de furie.

— Cred că n-o să suportați mai mult decît mine, spuse studentul. Și, dacă ar fi să vă dau un sfat, aș zice să căutați un adăpost, ceea ce voi face și eu.

— Ah, asta e culmea ! urlă Landry întorcîndu-se spre tovarășii săi. Apoi, adresîndu-se tuturor celor aflați prin apropiere : Hei, veniți toți încoace ! Veniți !

Văzîndu-l așa de furios, toți se apropiară în fugă.

— Ce e ? întrebau femeile cu voci stridente.

— Ce se întîmplă ? întrebară bărbații cu voci răgușite.

— Ce se întîmplă ? spuse Landry, simțind că e sprijinit. Se întîmplă lucruri de necrezut. Se-ntîmplă că dumnealui vrea să mă facă să văd stele în amiaza mare !

— Vă cer iertare, domnule, spuse tînărul, cu cea mai mare blîndețe. V-am spus, dimpotrivă, că vremea e foarte închisă.

— Era doar o figură, domnule student, pricepi, doar o figură, continuă Landry.

— În cazul ăsta, a fost o figură nereușită.

— Îndrăznești să spui că am o figură nereușită ? urlă Landry care, asurzit de bătăile sîngelui în tîmple, nu mai înțelegea bine ce voia să spună celălalt sau, pur și simplu, poate că nu dorea să înțeleagă. A ! asta întrece orice măsură, domnilor ; vedeți că aiuritul ăsta își bate joc de noi.

— Își bate joc de ține, se prea poate, se auzi o voce ironică.

— De mine și de voi, de noi toți. E un glumeț împuțit care se distrează pe seama noastră, și ar dori să plouă ca să ne facă figura la toți.

— Domnule, vă jur că nu doresc să plouă, avînd în vedere că, dacă plouă, o să mă facă și pe mine ciuciulete ca pe toți, ba chiar o să mă moaie și mai tare, din moment ce sînt cu vreo trei-patru degete mai înalt ca dumneavoastră.

— Adică eu sînt un cîrcotaș ?

— N-am spus așa ceva, domnule.

— Un pitic ?

— Ar fi o insultă gratuită. Aveți aproape cinci picioare înălțime, domnule.

— Nu știu ce mă oprește să te arunc în apă ! strigă Landry.

— Da, da ! În apă, în apă cu el ! se auziră mai multe voci.

— Dacă mă veți arunca în apă, domnule, spuse tînărul, păstrînd același ton politicos, nu înseamnă că veți fi mai puțin muiat de ploaie.

Cum tînărul dovedise prin acest răspuns că e mai mintos decît toți ceilalți, toți s-au întors împotriva lui. Un zdrahon amețit de băutură se apropie de el și-i spuse, pe jumătate în zeflemea, pe jumătate amenințător :

— Ia spune, ticălosule, de ce spui că plouă ?

— Fiindcă am simțit picăturile.

— Una e să picure, strigă Landry, alta e să toarne cu găleata ; iar el a zis că o să plouă cu găleata.

— Poate că ești înțeles cu un astrolog ? zise zdrahonul.

— Nu sînt înțeles cu nimeni, domnule, răspunse tînărul, care începuse să se enerveze, nici chiar cu dumneavoastră care mă tutuiți.

— În apă cu el ! În apă ! urlară cîțiva.

Atunci, simțind că se îngroașă gluma, studentul strînse pumnii și se pregăti de luptă. Cercul începu să se strîngă în jurul lui.

— Ia uite ! făcu unul din noii veniți, dar ăsta e Médard !

— Ce e aia Médard ? întrebară cîțiva.

— E sfîntul a cărui sărbătoare are loc astăzi, spuse un glumeț.

— Bun ! spuse unul care îl recunoscuse pe tînărul încolțit, dar ăla nu e un sfînt, fiindcă e un eretic.

— Un eretic ! urlă mulțimea. În apă cu ereticul ! În apă cu hughenotul !

Și toți repetară într-un cor :

— În apă ! În apă ! În apă !

Așa a fost întreruptă desfășurarea petrecerii pe care am început să o descriem în primul capitol.

Dar, chiar în acel moment, ca și cum Providența voia să-i dea tînărului o mînă de ajutor, apăru cel așteptat, un frumos cavaler de vreo douăzeci și doi-douăzeci și trei de ani, a cărui atitudine semeață lăsa să se vadă gentilomul și a cărui înfățișare sugera că e străin. Nou-venitul sosi în goană și pătrunse în mulțime în clipa cînd prietenul său era asaltat din toate părțile și încerca din toate puterile să scape din încleștare.

— Apără-te, Médard ! strigă nou-venitul, apără-te !

— V-am spus eu că e Médard ! strigă cel care îl recunoscuse.

Și, ca și cum era o crimă să porți numele ăsta, mulțimea răcni într-un glas :

— Da, e Médard ! Médard e ! În apă cu Médard ! În apă cu ereticul ! În apă cu hughenotul !

— Ce îndrăzneală pe un eretic să poarte numele unui sfînt ! strigă Perrette.

— În apă cu nelegiuitul !

Și cei care îl apucaseră pe bietul Médard de mîini și de picioare îl tîrîră spre malul Senei.

— Vino aici, Robert ! strigă studentul, văzînd că nu mai poate rezista furiei mulțimii și că gluma asta va avea un final fatal pentru el.

— În apă cu tîlharul ! strigau cîteva femei, care puneau în ură aceeași patimă ca și în dragoste.

— Țin'te bine, Médard ! strigă din nou străinul trăgînd sabia din teacă, țin'te bine, că vin !

Și, lovind în stînga și-n dreapta cu latul sabiei, cavalerul se năpusti către mal ca o avalanșă. Dar înghesuiala devenise așa de mare că oamenii, chiar dacă ar fi avut dorința de a se da la o parte din fața lui, nu mai aveau cum ; așa că primeau în plin loviturile lui și urlau de durere dar rămîneau pe loc. După cîteva momente, furia mulțimii se întoarse asupra celui pe care Médard îl strigase cu numele de Robert. După accentul lui puternic, era evident că Robert este scoțian. Văzînd că, deși lovea cu înverșunare, nu poate înainta, înțelese că, înainte de

a-l putea ajuta, prietenul lui o să fie aruncat în apă. Vreo douăzeci de țărani aflați la fața locului și vreo cinci-șase barcagii se vîrîseră și ei în învălmășeală. Sărmanul Médard se zbătea în zadar, degeaba dădea din picioare și mușca mîinile călăilor săi, vedea apropiindu-se de el, încet-încet, marginea taluzului.

Scoțianul își înteți loviturile pe care le împărțea cu latul și cu mînerul sabiei. Strigătele lui Médard se auzeau tot mai aproape de apă. Deodată se lăsă o tăcere apăsătoare. Se auzi foarte clar zgomotul făcut de un trup aruncat în apă.

— Ah, ticăloșilor ! Ucigașilor ! Asasinilor ! urlă scoțianul, încercînd să-și croiască drum pînă la mal, ca să-și salveze prietenul sau să moară alături de el.

Dar nu reuși. Ar fi fost mai ușor de clintit un zid de granit decît acest gard viu. Scoțianul rămase țintuit locului, cu dinții scrîșnind de furie, cu buzele acoperite de o spumă albă și fruntea șiroind de sudoare.

Se dădu mai mulți pași înapoi, pînă în vîrful taluzului, încercînd să vadă, peste capetele oamenilor, dacă nu apare la suprafața apei capul lui Médard. Nu văzu nimic și atunci, sprijinindu-se în mînerul sabiei, coborî ochii spre mulțimea agitată și fixă cu un dezgust fără margini această haită sîngeroasă.

Așa cum stătea, palid, în costumul lui negru, arăta ca îngerul exterminator, ödihnindu-și o clipă aripile. Dar, după momentul acesta de acalmie, furia îi năvăli pe buze ca lava unui vulcan și chipul său se schimonosi de ură.

— Sînteți toți niște tîlhari, niște asasini ; asta sînteți, niște ticăloși ! V-ați adunat patruzeci ca să aruncați în apă și să asasinați un băiat care nu v-a făcut nimic rău. Vă provoc pe toți la duel. Sînteți patruzeci, haide, veniți, apropiați-vă, o să vă ucid pe toți patruzeci, unul după altul, ca pe niște cîini turbați ce sînteți !

Țăranii, burghezii și studenții cărora le fusese adresată această provocare nu păreau dispuși să-și încerce șansele într-o confruntare cu acest om care părea să fie pe deplin familiarizat cu mînuirea spadei. Văzînd asta, scoțianul își vîrî sabia în teacă și le aruncă aceste cuvinte disprețuitoare :

— Sînteți la fel de lași pe cît sînteți de mîrșavi, ticăloșilor ! O să răzbun moartea lui, dar răzbunarea va cădea asupra unora mai însemnați decît voi, căci voi nu sîn-

teți demni de sabia unui gentilom. Înapoi dară, mitocani și bădărani ce sînteți! Și să dea Dumnezeu ca ploaia și grindina să vă pustiască viile, să vă culce la pămînt recoltele! Să plouă atîtea zile cîți v-ați adunat voi ca să ucideți un om fără apărare!

Dar, cum i se părea nedrept ca această crimă să rămînă nepedepsită, își smulse de la brîu un pistol și trase în mijlocul mulțimii la întîmplare strigînd:

— Cum o vrea bunul Dumnezeu!

Se auzi șuierul glonțului și unul dintre cei care-l aruncaseră pe Médard în apă scoase un geamăt scurt, se clătină și căzu lovit de moarte în piept.

— Și acum adio, ticăloșilor! O să mai auziți de mine! Mă numesc Robert Stuart.

Nu sfîrșise de spus aceste cuvinte, că norii care se îngrămădiseră pe cer s-au spart ca la un semn și, așa cum prevăzuse nefericitul Médard, începu una din acele ploi torențiale care nu cad de obicei în anotimpul ploios.

Scoțianul se retrase cu pași rari.

Țăranii, văzînd că blestemul lui se împlinește așa de repede, ar fi vrut să se arunce asupra lui. Dar bubuiturile înspăimîntătoare ale tunetelor, care păreau să anunțe Ziua de Apoi, apa care curgea în valuri, fulgerele orbitoare îi speriară atît de tare încît au uitat pe loc setea de răzbunare. Au luat-o toți la goană ca să scape de furia stihiilor dezlănțuite.

După un minut, cele cîteva mii de oameni dispăruseră și malul Senei era la fel de pustiu precum malurile acelor fluvii misterioase din Lumea Nouă pe care le descoperise Cristofor Columb.

Iar ploaia continuă să cadă patruzeci de zile în șir.

Asta e motivul (sau cel puțin așa credem noi) pentru care, dragi cititori, atunci cînd plouă în ziua de Saint-Médard, plouă și patruzeci de zile mai tîrziu.

3. Hanul „Calul roib"

N-o să-l mai ostenim pe cititor descriindu-i pe unde s-au adăpostit de furtună cei cincizeci sau șaizeci de mii de oameni care participau la sărbătoarea de landi; *vă închipuiți că, surprinși de potopul care se revărsa din cer,*

s-au retras în goană pe sub streşini, prin case şi taverne şi chiar în biserica regală.

În vremea aceea, abia dacă existau în Saint-Denis cinci sau şase hanuri ; cît ai clipi din ochi, ele fuseseră invadate de oameni, aşa încît, simţind că se sufocă de căldură şi înghesuială, mulţi se grăbiră să iasă în stradă la fel de iute cum intraseră, preferînd să fie udaţi de ploaie pînă la oase.

Un singur han rămăsese aproape gol, şi asta datorită faptului că era mai izolat : Calul roib *se afla la drumul mare, la una sau două bătăi de arcebuză de tîrgul Saint-Denis.*

Pentru moment, numai trei persoane se aflau în marea încăpere cu pereţii afumaţi care era denumită, foarte emfatic, „salonul călătorilor", şi care alcătuia ea singură aproape întreg hanul ; clădirea mai adăpostea o bucătărie şi un pod încăpător, care slujea de dormitor conducătorilor de catîri şi neguţătorilor de vite care poposeau la han mai tîrziu, în miez de noapte. Salonul călătorilor arăta ca o şură uriaşă care primea lumina pe uşa la fel de gigantică; plafonul salonului era de formă arcuită, cu grinzi groase la vedere, urmînd forma curbată a acoperişului.

Ca într-o adevărată arcă a lui Noe, pe podele mişunau tot felul de animale, cîini, pisici, găini şi raţe şi, în lipsa corbului care trebuia să se întoarcă fără nimic în plisc, şi a porumbelului care trebuia să aducă ramura de măslin, puteai vedea zburînd în jurul grinzilor înnegrite de fum, rîndunelele, în timpul zilei, şi liliecii în timpul nopţii. Cît despre mobilierul din acest salon, el se mărginea la piesele absolut necesare într-un han, adică : nişte mese schiloade, scaune şi taburete şchioape.

Cele trei persoane care se aflau în acest salon erau hangiul, nevasta lui şi un călător de vreo treizeci-patruzeci şi cinci de ani. Unde stăteau şi ce făceau aceste trei personaje ?

Hangiul tăia frunză la cîini ; stătea călare pe un scaun de nuiele, în faţa uşii, cu bărbia sprijinită de spătarul scaunului şi blestema cu foc capriciile vremii.

Nevasta hangiului, aşezată puţin mai în spatele soţului, în aşa fel încît să o bată lumina de afară, torcea de zor, muind din cînd în cînd în gură firul pe care-l răsucea între degete şi pe care-l trăgea din cînepa aflată pe furca de tors.

Călătorul, spre deosebire de cei doi, nu căutase un loc bine luminat, ci, dimpotrivă, se așezase în ungherul cel mai retras al salonului, cu spatele spre ușă și, judecînd după ulcica și cana aflate în fața lui, părea să fie un aprig degustător de vinuri. Și totuși, nu se atingea de băutura aflată la îndemînă. Cu coatele pe masă, își ținea capul în mîini și sta adîncit în visări.

— Ce vreme cîinoasă ! mormăi hangiul.

— Tu te plîngi ? spuse femeia. N-ai vrut tu să plouă?

— Așa este, zise hangiul. Am greșit.

— Atunci nu te mai plînge.

La aceste observații aspre, dar pline de logică, hangiul lăsă capul în jos scoțînd un suspin și tăcu mîlc.

Timp de vreo zece minute tăcură amîndoi. După care, hangiul nu mai putu rezista și, ridicînd privirile din pămînt, repetă :

— Ce vreme cîinoasă !

— Ai mai zis asta, i-o reteză nevasta.

— Ei și, o mai zic încă o dată !

— Și dacă o s-o tot repeți pînă diseară, la ce-ți folosește, ai ?

— Așa este. Da-mi mai răcoresc și eu sufletul dacă blestem ploaia și grindina și trăznetele.

— De ce nu blestemi atunci și Cerul, dacă-i așa ?

— Dac-aș fi convins că Cel de Sus ne trimite o vreme ca asta...

Hangiul se opri prudent.

— L-ai blestema, ai ? Spune, mărturisește...

— Nu, fiindcă...

— Fiindcă ce ?...

— Fiindcă sînt un bun creștin și nu o jigodie de eretic.

La cuvintele din urmă, călătorul tresări, ridică privirile și izbi așa de tare cana lui de metal în masă, că oala începu să danseze iar cana se turti.

— Acuși, acuși ! spuse hangiul, sărind de pe scaun așa cum sărise oala pe masă, crezînd că fusese chemat de clientul său. Iată-mă-s, tinere senior !

Tînărul făcu scaunul său să se răsucească pe unul din picioarele de dinapoi și, răsucindu-se odată cu el, se găsi față-n față cu hangiul, care stătea în așteptare. Apoi, mă-

surîndu-l din cap pînă-n picioare, zise, fără să ridice vocea, dar încruntîndu-se amarnic :

— N-ai spus dumneata adineauri aceste două cuvinte: jigodie de eretic ?

— Eu am zis, tînărul meu senior, bîigui crîşmarul, roşindu-se pînă în vîrful urechilor.

— Ei bine, dacă tu ai spus, caraghiosule, nu eşti decît un măgar fără educaţie şi ai merita să ţi se scurteze urechile.

— Iertare, mărite gentilom, dar nu ştiam că ţineţi de religia reformată, spuse hangiul tremurînd ca o piftie.

— Asta să te-nveţe, secătură ce eşti, continuă hughenotul, fără să ridice vocea nici măcar cu un semiton, că un hangiu, care se loveşte de oameni de tot soiul, trebuie să-şi ţină limba păcătoasă. Căci se poate întîmpla să creadă că are de-a face cu o jigodie de catolic şi, de fapt, să găzduiască un onorabil discipol al lui Luther şi Calvin *.

Şi, pronunţînd aceste două cuvinte, gentilomul îşi ridică pălăria, simulînd un salut batjocoritor. Hangiul răspunse la salut. Gentilomul dădu din umeri, scîrbit, şi continuă :

— Uite ce e, adu altă oală cu vin, şi să nu te mai aud pronunţînd cuvîntul „eretic" că îţi dau cep la burdihanul ăsta cît un butoi ! M-ai înţeles, prietene ?

Hangiul se retrase de-a-ndăratelea şi fugi în bucătărie să aducă oala cu vin care-i fusese cerută.

În acest timp, gentilomul se răsuci din nou cu scaun cu tot, reluîndu-şi poziţia iniţială, cu spatele spre uşă.

Hangiul veni cu un ulcior plin. Gentilomul îi întinse cana pe care o turtise, cerîndu-i una nouă. Hangiul nu suflă o vorbă, făcu doar ochii mari şi dădu din cap ca şi cum ar fi zis :„Drace ! ăsta cînd izbeşte, nu se joacă !", după care fugi să-i aducă discipolului lui Calvin o cană intactă.

— Prea bine, zise tînărul senior, aşa îmi place să fie un hangiu.

Hangiul îi surîse cît putu el de supus şi se duse să-şi reia locul din faţa uşii.

— Ei, ce ţi-a zis tînărul senior ? îl întrebă nevasta, care nu auzise schimbul de cuvinte.

— Ce mi-a zis ?

---

* Promotorii Reformei.

— *Da, ce ți-a zis ?*

— *Aaa, numai lucruri măgulitoare : că vinul este excelent, că hanul e foarte plăcut și se miră că nu sînt mulți clienți.*

— *Și ce i-ai răspuns ?*

— *Că vremea asta împuțită ne strică negoțul.*

În clipa cînd hangiul nostru blestema pentru a treia oară, într-o formă deghizată, Providența, care se făcea vinovată de stricarea vremii, pe drum au apărut, venind din cele două părți opuse, unul călare, altul pe jos, doi oaspeți noi. Cel ce umbla pe jos, care părea să fie un ofițer, venea din stînga, adică pe drumul dinspre Paris. Călărețul, care purta un costum de paj, venea din dreapta, adică pe drumul Flandrei.

În clipa cînd intra în curtea hanului, picioarele pietonului se treziră pentru o clipă sub copitele calului. Pietonul scoase o înjurătură tipic gasconă și păli de durere.

Cavalerul, ca un călăreț de mare virtuozitate, își struni bidiviul, care se roti iute spre stînga, ridicîndu-se pe picioarele de dinapoi și, sărind de pe cal înainte ca acesta să fi revenit cu picioarele din față pe pămînt, se repezi spre victimă și îi spuse, cu tonul cel mai îngrijorat din lume :

— *Oh ! scumpul meu căpitan, vă rog să primiți scuzele mele cele mai fierbinți.*

— *Știi cumva, domnule paj, spuse gasconul, că era cît pe ce să mă strivești ?*

— *Vă rog să mă credeți, căpitane, că m-a întristat această întîmplare.*

— *Ei bine, tinere, poți să te consolezi, ripostă căpitanul, făcînd o strîmbătură de durere. Trebuie să știi că mi-ai făcut un bine, un mare bine, și nici nu știu în ce fel o să te pot răsplăti.*

— *Un bine ?*

— *Enorm !*

— *Dar cum așa, Doamne ? întrebă cu naivitate pajul, care vedea că interlocutorul său făcea mari eforturi să-și stăpînească durerea și să surîdă în loc de a înjura cu obidă.*

— *Foarte simplu, continuă căpitanul. Numai două lucruri pe lumea asta sînt în stare să mă chinuiască peste poate : femeile bătrîne și încălțările noi. Ei bine, chiar de azi dimineață mă chinuiesc cu niște cizme noi-nouțe în*

care am venit de la Paris pînă aici. Căutam o metodă eficace să le înmoi și dumneata ai reușit, dintr-o singură călcătură, să îndeplinești acest miracol. Așa că rămîn recunoscător și poți dispune, oricînd, de serviciile mele.

— Domnule, spuse pajul înclinîndu-se, sînteți un om spiritual, ceea ce nu mă miră, avînd în vedere înjurătura cu care m-ați întîmpinat; sînteți plin de curtenie, ceea ce iarăși nu mă miră, bănuind că sînteți un gentilom. Așa că accept orice propunere care vine din partea dumneavoastră, punîndu-mă și eu cu dragă inimă la dispoziția dumneavoastră.

— Îmi închipui că aveați de gînd să vă opriți la acest han!

— Da, domnule, pentru cîteva clipe, răspunse tînărul, legînd dîrlogii calului la un inel de fier fixat în perete chiar în acest scop.

Hangiul urmări cu ochii scînteind de bucurie operația la care se deda tînărul.

— Și eu aveam același gînd, spuse căpitanul. Hai, crîșmaru' diavolului, o ulcică de vin, dar din cel mai bun pe care-l ai.

— Îndată, monseniorilor, îndată! făcu hangiul, îndreptîndu-se în grabă spre bucătărie.

După cîteva secunde, se întoarse cu două ulcele și două căni pe care le puse pe o masă aflată în vecinătatea celui dintîi gentilom.

— Domnule cîrciumar, aveți în hanul acesta o cameră, întrebă pajul cu un glas gingaș, ca de femeie, aveți o cameră unde o tînără să se poată odihni un ceas sau două?

— Nu avem decît salonul ăsta, îi răspunse hangiul.

— Drace! ce lucru neplăcut!

— Așteptați o femeie, voinice? i se adresă căpitanul cu un aer misterios, plimbîndu-și limba de-a lungul buzelor și apucînd cu ea vîrful mustății pe care începu s-o muște în joacă.

— Nu-i de nasul meu, căpitane, cîtuși de puțin, răspunse tînărul, foarte sobru; este fiica nobilului meu stăpîn, domnul mareșal de Saint-André.

— Muică! Parascovenia Sfîntului Sisoe! Adicătelea oi fi fiind în slujba ilustrului mareșal de Saint-André?

— Am această onoare, domnule.

— Şi îţi închipui că mareşalul o să coboare aici, în ghermiţa asta răpănoasă ? Chiar îţi trece asta prin cap, tinere paj ?... Haida de ! exclamă căpitanul.

— Chiar aşa va face. De cincisprezece zile încheiate domnul mareşal se află în castelul Villers-Cotterets, bolnav, şi cum îi era imposibil să meargă călare la Paris, unde vine ca să asiste la turnirul din data de 29, anunţat în cinstea nunţii regelui Filip al II-lea cu prinţesa Elisabeth, precum şi a nunţii prinţesei Marguerite cu ducele Emmanuel-Philibert de Savoia, domnul de Guise, al cărui castel se află în apropierea castelului Villers-Cotterets...

— Domnul de Guise are un castel pe-aproape de Villers-Cotterets ? îl întrerupse căpitanul, care voia să arate că e familiarizat cu tot ce priveşte curtea acestuia. Unde pretinzi că e aşezat acest castel, tinere ?

— La Nanteuil-le-Haudouin, căpitane. Domnul de Guise l-a cumpărat de curînd ca să se afle pe traseul urmat de rege spre Villers-Cotterets şi de acolo înapoi.

— Aa ! bine jucat, am impresia !

— Oh, spuse tînărul paj rîzînd, e un jucător căruia nu-i lipseşte deloc abilitatea.

— Şi nici miza, spuse căpitanul.

— Spuneam dar, reluă pajul, că domnul de Guise a trimis caleaşca sa mareşalului ca să-l aducă acolo ; dar, deşi caii merg la pas, domnul mareşal s-a simţit epuizat şi domnişoara Charlotte de Saint-André m-a trimis înainte ca să găsesc un han în care tatăl ei să se poată odihni un pic.

Auzind discuţia dintre paj şi căpitan, la masa de lîngă el, primul gentilom, cel care nu admitea să se vorbească urît despre hughenoţi, îşi ascuţi urechea, părînd să asculte cu un viu interes vorbele vecinilor săi.

— Pe papucii lu' Sfîntu-Petru ! făcu gasconul, îţi jur, tinere, că, dacă aş şti cale de două leghe jur-împrejur o cameră demnă de a-i găzdui pe aceşti doi căpitani, n-aş lăsa altuia, nici tată dac-ar fi, onoarea de a-i conduce pînă acolo. Dar, din nefericire, nu cunosc nici o cameră.

Gentilomul hughenot făcu o mişcare ce putea să însemne nemulţumire şi dispreţ. Această mişcare îl făcu deodată atent pe căpitan, care scoase o exclamaţie de surprindere.

Apoi, ridicîndu-se, îl salută pe hughenot cu o politeţe afectată ; după ce îndeplini acest ritual, se întoarse din nou către paj. La rîndul său, hughenotul se sculase de la

masă și îl salutase, politicos dar sobru, și în clipa următoare își întorsese privirea către perete. Căpitanul îi turnă pajului vin în pahar, care îl ridică înainte de a fi plin pe jumătate. Apoi, căpitanul spuse :

— Așa, deci, tinere, ești în slujba ilustrului mareșal de Saint-André, eroul de la Cérisoles și de la Renty... Mă aflai și eu la asediul orașului Boulogne, tinere, și văzui ce eforturi supraomenești făcu ca să pătrundă în cetate. Ah ! pe onorul meu ! iată unul care nu agonisi pe de-a moaca titlul de mareșal !

După care se opri, păru că meditează la ceva, și continuă, mai cumpănit :

— Pe moțul sfîntului Pafnutie ! Ce-mi trecu prin cap ? Venii eu din Gasconia, lăsai eu castelul părintesc, cu gînd să mă pun în slujba vreunui ilustru căpitan. Tinere, ia spune-mi, n-o fi primprejurul mareșalului de Saint-André vreun locșor taman bun pentru un ofițer destoinic ca mine ? Nu cer leafă mare și sînt gata să împlinesc orice îndatorire îmi încredințează stăpînul, afară doar dacă nu trebuie să țin tovărășie vreunei babornițe plictisite de viață sau să deștepenesc niște cizme noi-nouțe — ca astea, pe care le am în picioare.

— Ah, căpitane, spuse pajul, mare întristare îmi aduceți. Căci, din nefericire, domnul mareșal n-are nici o slujbă liberă, și mă îndoiesc că, și dac-ar voi, ar putea să accepte o asemenea propunere ispititoare.

— Drace ! Cu atît mai rău pentru el, fiindcă mă pot lăuda că-s un braț de nădejde pentru cine m-ar lua în slujba lui. Atunci să uităm ce spusei și hai să ciocnim !

Dînd curs invitației căpitanului, tînărul ridică paharul, cînd, deodată, ciulind urechile, lăsă din nou paharul pe masă.

— Iertare, căpitane, spuse el, dar aud zgomotul unei calești și cum, pe aici, caleștile sînt destul de rare, se prea poate să fie a ducelui de Guise. Așa că vă cer permisiunea să vă părăsesc pentru cîteva momente.

— Desigur, tinere prieten, desigur, îi spuse cu multă afectare căpitanul. Datoria înainte de toate.

Aceste din urmă replici nu fuseseră decît niște formule de politețe, căci, înainte de a-i răspunde căpitanul, tînărul ieșise în fugă pe ușa hanului și dispăruse după cotitura drumului.

Rămas singur, căpitanul își petrecu acest răgaz sorbind cu multă sete vinul din ulcică și adîncindu-se în gîndurile lui. Ceru apoi încă un rînd de vin. În clipa cînd nu mai răbdă să stea singur cu propriile sale gînduri, se întoarse din nou către vecinul său, îl salută cu aceeași politețe afectată ca și prima dată și îi spuse :

— Pe onorul meu, domnule, am impresia că sîntem compatrioți.

— Vă înșelați, căpitane, răspunse hughenotul. Căci, dacă înțeleg bine, sînteți din Gasconia, pe cînd eu sînt din Angoumois.

— Ah, sînteți din Angoumois ! exclamă căpitanul cu un aer de surpriză plină de admirație. Din Angoumois ! Ca să vezi !

— Da, căpitane ! Vă place acest ținut ? îl întrebă hughenotul.

— Ba bine că nu ! Dați-mi voie să vă complimentez chiar : e un ținut minunat, roditor, străbătut de ape încîntătoare ; el a dat naștere multor viteji, să ne gîndim numai la Maiestatea Sa Francisc I ; iar femeile sînt dăruite cu un spirit scînteietor, dovadă doamna Marguerite de Navarre. Trebuie să vă mărturisesc că, dacă nu mă născeam în Gasconia, aș fi vrut să fiu din Angoumois.

— Este o onoare nemeritată ce o arătați modestei mele provincii, domnule, spuse gentilomul, cum să vă arăt recunoștința mea ?

— O, nimic mai simplu, domnule ; să-mi faceți onoarea de a ciocni cu mine un pahar întru gloria și prosperitatea compatrioților dumneavoastră.

— Cu cea mai mare plăcere, căpitane, spuse hughenotul, mutîndu-și ulcica și paharul pe masa la care se afla gasconul.

Băură un rînd pentru gloria celor născuți în minunatul Angoumois. Apoi, ca să nu rămînă mai prejos în privința curtoaziei, gentilomul hughenot toastă pentru prosperitatea și gloria fiilor Gasconiei. După care, considerînd că își îndeplinise obligația de reciprocitate, el își luă ulcica și cana, pregătindu-se să se întoarcă la masa lui.

— O, domnule, spuse gasconul, ar însemna să curmăm prea repede o discuție abia începută. Făceți-mi onoarea de a termina vinul din ulcică la masa mea.

— Mi-era teamă să nu vă stînjenesc, domnule, spuse, sec dar politicos, hughenotul.

— Să mă stînjeniți ? Dar deloc ! De altfel, domnule, după umila mea părere, cele mai adînci și trainice prietenii se leagă la masă. Dacă nu mă-nșel, într-o ulcică între de obicei vreo șase pahare de vin, nu-i așa ?

— Așa e, domnule, răspunse hughenotul, încercînd să priceapă unde bate gasconul.

— Ei bine, să închinăm la fiecare rînd de vin pentru sănătatea cuiva. Sînteți de acord ?

— De acord, domnule.

— Cînd doi oameni se înțeleg să închine împreună și din tot sufletul pentru sănătatea altor trei oameni, înseamnă că sînt înrudiți prin spirit, păreri și principii.

— E mult adevăr în aceste vorbe, domnule.

— Spuneți : „e mult adevăr" ! Pentru numele Domnului, să știți că e purul adevăr !

Și continuă, cu cel mai prietenos surîs de care era în stare :

— Ca să putem începe de-a binelea să facem cunoștință, domnule, și ca să punem în lumină asemănarea noastră de păreri, permiteți-mi să închin, mai întîi, pentru ilustrul conetabil de Montmorency.

Gentilomul, care ridicase deja paharul, se întunecă brusc și puse paharul pe masă.

— O să mă scuzați, sper, domnule ; dar, în ce-l privește pe acest om, nu pot să fiu de acord cu dumneavoastră. Domnul de Montmorency este dușmanul meu personal.

— Dușmanul dumneavoastră personal ?

— În măsura în care un om cu poziția lui socială poate fi dușmanul unuia ca mine ; în măsura în care cel puternic poate fi dușmanul celui slab.

— Dușmanul dumneavoastră personal ! Dacă-i așa, din acest moment va fi dușmanul meu, cu atît mai mult cu cît vă mărturisesc că nu-l cunosc cîtuși de puțin și că nu mă leagă de acest domn cine știe ce sentimente profunde. Are de altfel o reputație urîtă : avar, aspru, desfrînat, se aruncă în luptă ca musca-n lapte, se lasă capturat ca un prost. Cum dracu mi-o fi venit ideea să închin în sănătatea lui ? Permiteți-mi dar să fac o alegere mai inspirată. În cinstea ilustrului mareșal de Saint-André !

— Pe cinstea mea, n-ați nimerit-o, căpitane, răspunse gentilomul hughenot, făcînd același gest cu paharul ca și

la prima închinare. Nu pot bea pentru sănătatea unui om pe care nu-l stimez ; un om care e în stare de orice ca să obţină onoruri sau bani, un om care ar fi capabil să-şi scoată la mezat nevasta sau fiica sa cum şi-a vîndut, fără nici o remuşcare, propria lui conştiinţă.

— Oh ! pe sulița arhanghelului ! Ce vreţi să spuneţi ? exclamă gasconul. Şi eu am fost în stare să închin în sănătatea unui asemenea om ? Unde ţi-o fi fost capul, căpitane ?! se mustră singur gasconul. Prietene, dacă vrei să ai stima oamenilor cumsecade, nu trebuie să mai faci asemenea greşeli grosolane.

Apoi, revenind la interlocutorul său iniţial, hughenotul, îi spuse :

— Domnule, din acest moment, voi avea pentru mareşalul de Saint-André acelaşi dispreţ ca şi dumneavoastră. Iar ca să şterg impresia neplăcută pe care v-am lăsat-o, voi face o a treia propunere, care, sper, n-o să vă displacă.

— Şi care ar fi asta, căpitane ?

— Să ciocnim în sănătatea ilustrului François de Lorraine, duce de Guise. În cinstea eroicului apărător al Metzului ! a învingătorului de la Calais ! a răzbunătorului de la Saint-Quentin şi Gravelines ! a celui care a reparat marile erori comise de conetabilul de Montmorency şi de mareşalul de Saint-André !...

— Căpitane, spuse tînărul hughenot pălind dintr-odată, n-aveţi noroc cu mine. Căci am făcut un jurămînt.

— Care, monseniore ? Şi credeţi-mă că, dacă voi putea contribui la îndeplinirea lui...

— Am jurat că acest om va muri neapărat de mîna mea.

— Vai de păcatele mele ! făcu gasconul.

Hughenotul dădu să se ridice.

— Cum ! exclamă gasconul. Ce faceţi, domnule ?

— Domnule, spuse hughenotul, ne-am respectat înţelegerea ; aţi închinat de trei ori, şi, din moment ce nu părem să avem aceleaşi opinii despre oameni, mă tem că s-ar întîmpla şi mai rău dacă am ajunge la principii.

— Aoleu ! Pe barba lui Mahomed ! Că doar n-o să se certe doi oameni făcuţi să se înţeleagă, din cauza unor oameni pe care nu-i cunosc nici cît negru sub unghie ! Căci nu-l cunosc nici pe ducele de Guise, nici pe mareşalul de Saint-André, nici pe conetabilul de Montmorency. Să considerăm dar că am făcut imprudenţa să închin în sănătatea celor trei diavoli de căpătîi : Satan, Lucifer şi Asta-

roth ; mi-ați atras atenția, cînd am închinat a treia oară, că sînt în pericol să-mi pierd sufletul ; așa că mă retrag, fără întîrziere ; și iată-mă în punctul de unde am plecat și, cum paharele noastre sînt încă pline, eu zic să le bem în sănătatea noastră. Dumnezeu să vă dea viață lungă și împodobită de strălucirea gloriei, domnule !

— Urarea este mult prea curtenitoare pentru ca să nu v-o înapoiez aidoma, căpitane.

Și, de data asta, hughenotul goli conținutul cănii sale, urmînd exemplul căpitanului, care o golise deja pe a sa.

— Prea bine, iată că am rezolvat această problemă, spuse gasconul plescăind din limbă mulțumit, și că ne înțelegem de minune. Așa că, din această zi, domnule, puteți conta pe mine ca pe un prieten foarte devotat.

— Iar eu, la rîndul meu, vă stau la dispoziție, căpitane, răspunse hughenotul, cu politețea lui obișnuită.

— În ce mă privește, continuă gasconul, voi adăuga că n-aștept decît o ocazie spre a vă face un serviciu prietenesc.

— Eu nu mai puțin, răspunse hughenotul.

— O spuneți din inimă ?

— Din inimă, căpitane.

— Ei bine, această ocazie pe care o așteptați de a-mi face un serviciu, cred că vi s-a și prezentat.

— E posibil să am această fecirire ?

— Da, pe pițigoiul sfîntului Francisc ! Ori mă înșel eu, cum nu se mai poate, ori ocazia asta vă stă chiar la îndemînă !

— Spuneți, vă ascult.

— Iată care-i situația : venii acușica din Gasconia ; lăsai mamă, lăsai tată, lăsai moșia adorată, unde mă chifligeam văzînd cu ochii și puneam pe mine colaci de osînză ca godacu pus la-ngrășare. Bărbierul meu îmi dădu ideea de venii la Paris, că, zicea el, acilea pot să fac mișcare în lege și să dăm osînza jos. Nu-ncape vorbă că mă dedicai carierei armelor. Nu cunoașteți, prin Angoumois, fro slujbuliță pe cinste, pe care s-o poată onora un căpitan gascon, afar'de a distra babornițe sau de-a îmblăci cizme noi-nouțe ? Îndrăznesc a susține, domnule, că, în acest caz, aș fi demn să îndeplinesc cît se poate de mulțumitor treburile încredințate.

— Tare aș vrea să vă fiu de folos, căpitane. Din păcate, am părăsit ținutul natal foarte de tînăr și nu mai cunosc pe nimeni acolo.

— *Pe măruntaiele Sfîntului Tată ! Domnule, iată o situaţie cît se poate de nefericită. Dar, ce-mi trecu prin cap ? Poate aveţi fro cunoştinţă acătării prin altă provincie. Nu mă agăţ eu neapărat de Angoumois unde, după cum se zice, o mulţime de oameni suferă de febră tifoidă. Da', poate, vreun distins senior de neam mare, căruia să mă recomandaţi ? Nu-i nevoie să fie neapărat un stîlp al virtuţii, dacă dumnezeu i-a dăruit în plus vitejie pe cîtă virtute i-a refuzat...*

— *Îmi pare tare rău, căpitane, să nu pot servi în nici un fel un om aşa de adaptabil şi inimos. Dar sînt şi eu un gentilom sărac ca şi dumneavoastră.*

— *Ei drăcie, exclamă gasconul, iată un lucru tare neplăcut. Dar, cum buna intenţie nu vă lipseşte, distinse gentilom, continuă căpitanul, ridicîndu-se şi strîngînd în pumn garda sabiei, onoarea mă obligă să vă rămîn îndatorat.*

Şi îl salută, înclinîndu-se, pe hughenot, care îi răspunse în acelaşi fel, îşi luă ulcica şi paharul şi se întoarse la masa de unde venise.

De altminteri, sosirea caleştii în faţa hanului produse asupra fiecăruia din actorii pe care i-am adus în scenă efecte complet diferite.

După cum am văzut, gentilomul angoumez îşi reluase locul preferat, stînd cu spatele la intrare.

Căpitanul gascon aşteptă în picioare, aşa cum se cuvine să facă cineva de familie modestă cînd apar asemenea ilustre feţe. În sfîrşit, hangiul şi nevastă-sa se năpustiră spre intrare, ca să-şi ofere serviciile călătorilor pe care norocul îi aducea sub acoperişul lor.

Pajul care, ca să nu-şi murdărească veşmintele prin atingere cu noroiul de pe drum, stătea ţeapăn pe scara triplă a caleştii, sări sprinten jos şi deschise portiera.

Un bărbat înalt, cu o cicatrice pe obrazul drept, coborî cel dintîi din caleaşcă. Era François de Lorraine, duce de Guise, poreclit Însemnatul, de cînd fusese rănit la Calais. Purta eşarfa albă, cu franjuri şi avînd pe ea flori de crin daurite, însemn al gradului de locotenent general al armatelor regelui. Avea părul tuns scurt şi drept ca peria. Purta pe cap o tocă din catifea neagră cu pene albe, foarte la modă în acea epocă, o vestă gris-perle şi argintie (cele două culori favorite ale sale), ciorapi şi mantie din catifea stacojie, cizme înalte, care se puteau la nevoie trage pînă la

încheietura șoldului sau se puteau sufleca pînă sub genunchi.

— Dar e un adevărat potop, spuse el, păşind prin sutele de băltoace care smălţuiau pămîntul în faţa hanului.

Apoi, întorcîndu-se spre caleaşcă şi aplecîndu-se înăuntru :

— Uite ce e, scumpă Charlotte, n-o să poţi atinge cu picioruşele tale gingaşe noroiul ăsta mizerabil.

— Ce-i de făcut, atunci ? întrebă dinăuntru un glăscior dulce şi melodios.

— Dragă mareşale, continuă ducele, îmi dai permisiunea să o iau pe fiica ta în braţe ? Asta o să mă întinerească cu paisprezece ani. Căci paisprezece ani se împlinesc, chiar astăzi, frumoasa mea fină, de cînd te-am ridicat astfel din leagăn. Haide, frumoasă porumbiţă, ieşi din arcă !

Şi, prinzînd-o pe fată în braţe, din trei paşi mari ajunse cu ea înăuntrul salonului de oaspeţi.

Trebuie să spunem că titlul de frumuseţe cu care galantul duce de Guise o blagoslovise pe fina sa, despre care se vorbea că îi va fi în curînd noră, nu era deloc gratuit. Ar fi fost, într-adevăr, greu să-ţi închipui o făptură mai neprihănită, ca o dalbă porumbiţă, mai galeşă, mai delicată, decît aceea pe care ducele o duse în braţe lăsînd-o jos pe lespezile reci ale hanului.

Cea de-a treia persoană care coborî, sau mai bine zis care încercă să coboare din caleaşcă, era mareşalul de Saint-André. Îşi chemă pajul ; dar acesta, deşi era la numai trei paşi de el, nu-l auzi. Ca un adevărat paj ce era, o sorbea din ochi pe fiica stăpînului său.

— Jacques ! Jacques ! repetă mareşalul. Ce naiba, n-ai de gînd să vii încoace, aiuritule ?

— Aici sînt ! strigă pajul întorcîndu-se iute spre el, îndată, domnule mareşal !

— La dracu ! spuse acesta, văd bine că eşti acolo ! Dar nu acolo trebuia să fii, mitocanule ! aici, la scara trăsurii. Ştii bine că am probleme, ticălosule ! Au, au ! Of ! Mii de draci !

— Iertare, domnule mareşal, spuse pajul ruşinat, venind şi oferindu-şi umărul mareşalului.

— Sprijiniţi-vă pe mine, domnule mareşal, spuse ducele, dîndu-i braţul celui suferind.

Mareşalul, sprijinindu-se de cei doi, reuşi să intre şi el în salonul hanului.

La vremea de care vorbim, mareşalul era un bărbat de vreo cincizeci de ani, cu obraji rumeni, barbă roşcată, păr blond, ochi albaştri ; nu era greu să-ţi dai seama, de la prima privire, că mareşalul fusese, cu vreo zeci ani în urmă, unul dintre cavalerii cei mai arătoşi ai Franţei.

Mareşalul de Saint-André se aşeză, cu oarecare greutate, pe un fel de fotoliu de nuiele care părea să-l aştepte în colţul şemineului, adică exact în partea opusă celei în care se aflau căpitanul gascon şi gentilomul angoumez. Ducele îi oferi domnişoarei Charlotte de Saint-André scaunul de nuiele pe care îl ocupase mai devreme hangiul iar el, luînd loc pe un taburet, îi făcu semn gazdei să aţiţe focul în cămin ; căci, deşi în plină vară, aerul era foarte umed şi te pătrundea pînă la oase.

Ploaia răpăia şi mai tare pe acoperiş, apa începuse să pătrundă pe uşa hanului, ca printr-un dig crăpat sau printr-o ecluză uitată deschisă.

— Hai, cîrciumarule, strigă mareşalul, închide odată uşa ! Vrei să ne îneci de vii ?

Hangiul lăsă în seama nevesti-sii bucătarul pe care-l adusese ca să mai împrospăteze focul, şi alergă să îndeplinească ordinul mareşalului. Dar, în momentul în care îşi dădea silinţa să tragă uşile înţepenite în ţîţîni, se auzi pe drum galopul rapid al unui cal. Ca urmare, se opri, de teamă că acest călător, văzînd uşa hanului închisă, o să-şi închipuie fie că hanul e plin, fie că e părăsit, şi o să treacă mai departe.

— Iertare, monseniore, îi spuse hangiul mareşalului, în timp ce, îmboldit de curiozitate, îşi strecura capul prin uşa întredeschisă, dar am impresia că mai soseşte un călător.

Şi, într-adevăr, călăreţul singuratic se opri în faţa intrării, descălecă grăbit şi, aruncînd dîrlogii în mîna hangiului, îi spuse :

— Du animalul la grajd şi nu te zgîrci cu ovăzul !

După care intră în salonul hanului, în care domnea obscuritatea, şi îşi scutură energic pălăria pe care şiroia apa, fără să observe că stropeşte astfel cîteva persoane aflate în apropierea lui la o masă. Prima victimă fusese ducele de Guise, care se ridică în picioare şi îl apostrofă pe străin :

— Hei ! caraghiosule, de ce nu eşti atent ?

Noul venit se răsuci spre duce, scoţînd cu o mişcare fulgerătoare spada din teacă. Fără îndoială că domnul de Guise ar fi plătit scump vorbele lui dacă n-ar fi exclamat :

— Cum, prinţe, dumneavoastră sînteţi ?

Auzind aceste vorbe, străinul nu avu nevoie decît de o singură privire ca să-l recunoască, la rîndul său, pe celebrul căpitan loren.

— Eu însumi, domnule duce, răspunse el, la fel de uimit că-l poate întîlni în acest han prăpădit, pe cît fusese ducele văzîndu-l în acest loc.

— Vă daţi seama cît de tare mi-a împăienjenit vederea ploaia asta îndrăcită, dacă am putut s-o confund pe Alteţa Voastră cu un student venit de la iarmaroc.

Apoi, înclinîndu-se :

— Vă rog să primiţi scuzele mele, Alteţa Voastră.

— Nu merită să ne batem capul pentru atîta lucru, duce, spuse noul venit cu un ton detaşat şi superior ce părea să-l caracterizeze. Dar prin ce întîmplare sînteţi aici ? Vă credeam în Nanteuil, comitatul dumneavoastră.

— Tocmai am venit de-acolo, prinţe.

— Pe drumul spre Saint-Denis ?

— Am făcut un ocol pe la Gonesse, ca să vedem, în trecere, tîrgul de landi.

— Dumneata, duce ? Că unul ca mine, vestit pentru frivolitatea lui, are o asemenea curiozitate, mai treacă-meargă ! Dar să aud că austerul, sobrul duce de Guise îşi schimbă traseul ca să privească o sărbătoare a studenţilor şi tîrgoveţilor...

— De fapt n-a fost ideea mea, prinţe. Călătoream împreună cu mareşalul de Saint-André şi fiica lui, fina mea Charlotte, o domnişoară căreia nimeni nu-i poate rezista, a ţinut cu tot dinadinsul să vadă cum arată acest. vestit tîrg de landi, *iar după aceea, din cauza ploii, a trebuit să ne adăpostim aici.*

— Aşadar, este şi mareşalul aici ?

— Iată-l, spuse ducele, arătînd spre cele două siluete ce abia se distingeau în întunericul salonului.

Mareşalul, făcînd un efort chinuitor, se ridică sprijinindu-se de fotoliu.

— Mareşale, spuse prinţul apropiindu-se de el, scuzaţi-mă că nu v-am recunoscut ; dar încăperea asta e întunecoasă ca o pivniţă, sau mai degrabă ca o temniţă şi, pe deasupra, ploaia asta turbată m-a orbit pur şi simplu. Din fericire, domnişoară, continuă prinţul întorcîndu-se spre

Charlotte şi privind-o cu admiraţie, simt că îmi recapăt vederea şi-i deplîng din toată inima pe cei care, orbi fiind, nu au cum contempla un chip aşa de fermecător.

Acest compliment foarte direct o făcu pe Charlotte să roşească puternic. Ea ridică privirile, fixîndu-l mai atent pe bărbatul care-i adresase vorbe atît de măgulitoare. Dar, întîlnind lucirile înflăcărate din ochii prinţului, îşi coborî din nou privirea, ascunzînd astfel impresia ce o făcuse asupra ei acest cavaler de douăzeci şi nouă de ani, frumos ca Apollo, care era salutat de ceilalţi cu titlul de alteţă.

Acest cavaler desăvîrşit era Louis I de Bourbon, prinţ de Condé. Se născuse la 7 mai 1530. Era mai degrabă mic de statură decît înalt, dar admirabil proporţionat. Părul său castaniu, tuns scurt, îi împodobea tîmplele frumos arcuite din aspectul cărora un frenolog din zilele noastre ar fi dedus semnele unei inteligenţe neobişnuite. Ochii lui, cu un albastru de lapis-lazuli, erau plini de o blîndeţe şi o delicateţe fără margini ; dacă sprîncenele dese n-ar fi imprimat figurii sale o notă de asprime, îndulcită un pic de o barbă blondă, l-ai fi putut uşor confunda pe prinţul de Condé cu un student frumos, proaspăt ieşit de sub tutela maternă. Şi totuşi, dacă îl cercetai mai atent, puteai observa în adîncul ochilor lui, limpezi ca azurul cerului, pecetea unei voinţe sălbatice. Cineva, un poet contemporan cu el poate, l-a comparat pe prinţul de Condé cu un fluviu, paşnic şi plăcut atunci cînd e bătut de razele soarelui, dar amarnic şi distrugător la vreme de furtună. Într-un cuvînt, pe faţă îi citeai caracterul, de o forţă ieşită din comun, curajul nebunesc, precum şi înclinaţia neînfrînată către plăcerile dragostei.

În cămin focul se înviorase, salonul hanului era străbătut de luciri fantastice, schimbătoare, care luminău în chip misterios pe cei şase călători. Deşi era abia ora şapte, afară se lăsase noaptea de-a binelea. Hangiul aprinse un opaiţ pe care îl puse pe placa de deasupra căminului, luminînd astfel grupul format din prinţul Condé, ducele de Guise, mareşalul de Saint-André şi Charlotte, aflat în apropiere.

Afară, ploaia se înteţise mai rău. Nimeni n-avea deci gînduri de plecare. Vîntul, dezlănţuit, izbea obloanele de la geamuri de pereţi şi făcea să trepideze clădirea firavă a hanului. Prinsă de furtună pe drum, o trăsură ar fi fost

probabil luată pe sus, cu tot cu animale. Călătorii se hotărîră să rămînă în han pînă cînd se va mai liniști uraganul.

Deodată, în mijlocul acestui tumult asurzitor, provocat de elementele naturii dezlănțuite, ploaia, bătînd darabana pe acoperiș, obloanele trîntindu-se de pereți, țiglele smulse de pe acoperiș care se spărgeau cu zgomot pe jos, se auziră bătăi în ușă și o voce gîtuită strigînd și pierzîndu-și de la o clipă la alta sufletul :

— Deschideți ! Deschideți ! Pentru numele lui Dumnezeu, deschideți !

Auzind bătăile, hangiul, sperînd că se anunță un nou mușteriu, se repezi să deschidă ușa. Dar, recunoscînd vocea, se opri din drum și strigă, înciudat :

— Ai greșit ușa, vrăjitoare bătrînă ! Nu aici trebuie să bați, dacă vrei să ți se deschidă !

— Deschide, hangiule, se auzi același glas, mai jalnic decît înainte. Mare păcat îți faci să lași o biată bătrînă afară pe o vreme ca asta...

— Logodnica diavolului, cîrmește-ți mătura spre alte locuri ! îi răspunse hangiul prin ușă. N-ai ce căuta printre cinstitele fețe care se află aici.

— Dar de ce nu deschizi bietei femei, hangiule ? întrebă prințul de Condé, revoltat de cruzimea gazdei sale.

— Fiindcă e o vrăjitoare, Înălțimea Voastră, vrăjitoare din Andilly, o babornițâ împuțită pe care ar trebui-o ardă de vie pe platoul Saint-Denis. E o piază-rea. Prezice numai răni și suferințe, grindină și furtună. E o năpastă. Sînt convins că avea să se răzbune pe vreun biet țăran și că ea a atras vremea asta cîinoasă.

— Vrăjitoare ori nu, spuse prințul, deschide-i, omule. Nu poți să lași o făptură omenească afară pe o vijelie ca asta.

— Dacă Înălțimea Voastră poruncește, spuse hangiul, o să-i deschid acestei eretice. Trag speranța însă că Înălțimea Voastră să nu se căiască pentru asta : căci putregaiul ăsta aduce numai nenorocire pe unde trece.

Împotriva voinței sale, cîrciumarul deschise ușa. Cei dinăuntru văzură intrînd, sau mai exact spus prăvălindu-se în încăpere, o bătrînă cu părul ca cenușa fluturînd în dezordine, îmbrăcată într-o rochie de lînă roșie toată numai zdrențe și într-o mantie lungă, ce-i cădea pînă la călcîie, aflată în aceeași stare jalnică.

Prințul de Condé se repezi s-o ajute pe bătrîna vrăjitoare, uitînd de rangul său, căci avea sufletul cel mai simțitor din lume. Dar mai iute ca el fusese cîrciumarul, care o ajută să se ridice în picioare, spunîndu-i :

— Să mulțumești domnului prinț de Condé, vrăjitoare ; dacă nu era Înălțimea Sa, fii sigură că te lăsam să crăpi afară, pentru binele orașului și al oamenilor din împrejurimi.

Fără să întrebe care dintre cei de față e prințul, bătrîna merse drept spre el, îngenunche și îi sărută cu umilință tivul mantiei. Prințul aruncă o privire plină de milă sărmanei creaturi și zise :

— Cîrciumare, o ulcică de vin, din cel mai bun, pentru această femeie năpăstuită. Să bei ceva, mătușă, o să-ți mai încălzească ciolanele înghețate.

Bătrîna se duse și se așeză la o masă aproape de intrare. În dreapta ei se afla grupul format din prințul de Condé, ducele de Guise, mareșalul de Saint-André și Charlotte ; în stînga, celălalt grup, alcătuit din căpitanul gascon, gentilomul angoumez și tînărul paj.

Gentilomul căzuse iar pradă unei visări profunde. Pajul era cufundat și el în admirația fermecătoarei domnișoare de Saint-André. Numai căpitanul gascon urmărea cu atenție ce se întîmplă. Se gîndi că, dacă bătrîna asta o fi vrăjitoare, măcar a zecea parte din cît pretindea cîrciumarul, atunci poate că ea i-ar lumina mai mult calea pe care s-o ia decît gentilomul angoumez și pajul.

Așa că, ridicîndu-se în picioare, se îndreptă spre masa la care bătrîna tocmai sorbea prima înghițitură de vin, se opri în fața ei, cu picioarele depărtate, cu mîna stîngă pe garda sabiei, cu capul în piept și, fixînd-o cu privirea lui ageră și scrutătoare, îi zise :

— Hei, vrăjitoareo ! chiar ești în stare să ghicești viitorul ?

— Cu ajutorul lui Dumnezeu, messire, da, uneori.

— Și ai putea să-mi faci horoscopul ?

— O să încerc, dacă asta doriți.

— Ei bine, asta doresc.

— Atunci, sînt la porunca dumneavoastră.

— Uite, ține mîna mea. După cît știu, voi, țiganii, citiți în palmă, nu-i așa ?

— Da, stăpîne.

Bătrîna prinse în mîinile ei negre și descărnate mîna căpitanului, aproape la fel de uscată și de negricioasă.

— Ce vreți să știți înainte de toate ? întrebă ea.

— Să-mi spui mai întîi dacă o să mă îmbogățesc.

Vrăjitoarea cercetă îndelung mîna gasconului. Nerăbdător, văzînd că femeia nu spune nimic, clătină neîncrezător din cap. Apoi o întrebă :

— Cum dracu ești în stare să citești în palma unui om dacă o să facă avere ?

— Oh, nimic mai ușor, messire. Da' e secretul meu.

— Și care e secretul ăsta ?

— Dacă vi-l spun, căpitane, n-o să mai fie secretul meu, ci al dumneavoastră.

— Așa e, păstrează-ți-l. Dar grăbește-te ! Mă gîdili în palmă, și nu-mi place să mă atingă o babă.

— O să te-mbogățești, căpitane.

— Adevăr grăiești, vrăjitoareo ?

— Jur pe cruce !

— Oh, pe moțul lui Isus, îmi dai o știre grozavă ! Și cînd o să fie asta ?

— Peste cîțiva ani.

— Drace, aș fi preferat să se-ntîmple mai repede ! În cîteva zile, dacă se poate.

— Pot să prezic mersul întîmplărilor dar nu să le grăbesc.

— Și o să mă chinui mult pînă s-ajung bogat ?

— Nu. Dar asta ar putea aduce necazuri altora.

— Ce vrei să spui ?

— Vreau să zic că ai o fire ambițioasă, căpitane.

— Ah, pe sfînta cruce, asta-i adevărat, țiganco !

— Așa că nu alegi calea pe care ajungi la țintă ; toate căile îți sînt la fel de bune.

— Oho ! Arată-mi numai calea de urmat și vei vedea...

— Vei ști s-o alegi și singur, cu toate că e îngrozitoare.

— Și ce voi deveni, urmînd această cale ?

— Asasin vei deveni, căpitane.

— Pe sîngele mielului : strigă gasconul, ești o canalie ! Să te duci să-ți vinzi prezicerile tale mincinoase altora destul de proști ca să te creadă !

Și, aruncîndu-i priviri pline de indignare, se duse înapoi la locul său, bombănind furios :

— Asasin ! Eu, asasin ? Bagă la cap, vrăjitoareo, c-ar trebui să fie la mijloc o sumă nemaipomenită !

Atunci, domnișoara de Saint-André, care urmărise cu cea mai vie curiozitate dialogul celor doi, i se adresă, pe jumătate în glumă, pe jumătate serios, pajului :

— Jacques, ce-ar fi să-i ceri și tu să-ți facă horoscopul ? M-ar distra, să știi.

La aceste cuvinte, Jacques se ridică, fără să schițeze nici cea mai mică împotrivire, și se apropie de bătrînă.

— Uite mîna mea, mătușă ; vrei să-mi faci și mie horoscopul, cum i-ai făcut căpitanului ?

— Cu dragă inimă, copile, spuse ea.

Și, luîndu-i mîna, albă și fină ca a unei femei de neam nobil, o scrută atent ; apoi clătină din cap.

— Ei, bătrîno, întrebă pajul, nu vezi nici un semn bun în mîna mea, nu-i așa ?

— O să fii nefericit.

— Ah ! bietul Jacques, spuse Charlotte, pe jumătate ironic, pe jumătate compătimitor.

Tînărul paj surîse melancolic și murmură, ca pentru sine :

— Nu o să fiu, sînt deja.

— Dragostea o să-ți aducă toate nenorocirile, continuă bătrîna.

— O să mor tînăr, măcar ?

— Vai ! Chiar așa, bietul meu copil : la douăzeci și patru de ani.

— Cu atît mai bine !

— Cum, Jacques, cu atît mai bine ?... Ce tot spui acolo ?

— Din moment ce mi-e scris să fiu nefericit, la ce bun să trăiesc ? Dar măcar o să mor pe cîmpul de luptă ?

— Nu.

— În patul meu ?

— Nu.

— Într-un accident ?

— Nu.

— Atunci cum o să mor, mătușă ?

— Nu pot să-ți spun foarte lămurit. Dar știu din ce cauză vei muri.

— Și care va fi această cauză ?

Bătrîna coborî vocea :

— O să fii asasin ! zise ea.

Tînărul îngălbeni, ca și cum evenimentul prezis de vrăjitoare trebuia să aibă loc chiar în clipa aceea. Apoi,

se duse spre scaunul său cu capul plecat, după ce-i spuse bătrînei :

— Îţi mulţumesc, mătuşă. Facă-se voia destinului.

— Ei, îl întrebă căpitanul, ce ţi-a spus hoaşca asta blestemată, drăguţule ?

— Nimic care să merite să fie repetat.

Căpitanul se întoarse către angoumez :

— Ei, viteazule gentilom, nu eşti curios să-ţi afli soarta ? Adevărată ori mincinoasă, bună sau rea, o prezicere e un prilej de a mai pierde timpul.

— A, chiar să ştii că am să-i fac o întrebare foarte importantă acestei femei, răspunse gentilomul, care păru că se trezeşte din visarea în care se adîncise.

Şi, ridicîndu-se, merse fără ezitare spre masa vrăjitoarei, cu o mişcare sigură, care sugera o voinţă fermă şi tenace.

— Spune-mi, ţiganco, zise el cu o voce sumbră întinzîndu-i o mînă nervoasă, voi reuşi în ceea ce mi-am propus ?

Vrăjitoarea îi prinse mîna într-ale sale. Dar, după ce o privi o secundă, o lăsă să cadă cu un fel de spaimă.

— Da, veţi reuşi, spre nenorocirea dumneavoastră.

— Dar voi reuşi.

— Cu ce preţ, Sfinte Dumnezeule !

— Cu preţul morţii duşmanului meu, nu-i aşa ?

— Da.

— Ce contează, atunci ?

Şi gentilomul se întoarse la locul său, aruncînd în acest timp o privire încărcată de ură ducelui de Guise, care nu avea cum să-l observe, în clar-obscurul încăperii.

— Ce ciudat ! Ce ciudat ! şopti bătrîna, toţi trei — asasini !

Şi urmări, apăsată de un fel de groază, grupul format din căpitanul gascon, gentilomul angoumez şi paj. Desfăşurarea acestei scene de chiromanţie fusese urmărită cu atenţie de oaspeţii iluştri care se aflau în cealaltă parte a salonului. Deşi nu avuseseră cum să audă, putuseră cel puţin vedea totul.

Oricîtă neîncredere am arăta în arta ghicitului, orice om e plin de curiozitate să-şi afle viitorul. Atunci cînd ni se prezic întîmplări favorabile sîntem tentaţi să spunem că magia e o ştiinţă adevărată iar atunci cînd ni se prezic tot felul de nenorociri o acuzăm că e mincinoasă. Nu e de

mirare, deci, că şi mareşalul de Saint-André se hotărî să-şi afle soarta de la bătrîna vrăjitoare.

— Nu cred prea mult în aceste aiureli, spuse el. Dar trebuie să mărturisesc că, în copilărie, o ţigancă mi-a prezis ce o să mi se întîmple pînă la vîrsta de cincizeci de ani. Şi, cum am trecut acum de cincizeci, n-ar strica să văd ce mi se prezice de-acum pînă la moarte... Apropie-te, fiica lui Belzebuth, strigă el către bătrînă.

Ghicitoarea se ridică şi se apropie.

— Uite mîna mea, spuse mareşalul. Hai, spune ce vezi, spune fără ocolişuri. Îmi prezici ceva bun ?

— Nimic, domnule mareşal.

— Nimic bun ? Drace ! Dar, la urma urmei, n-are-a-face. Dar ceva rău ?

— Nu mă întrebaţi, domnule mareşal.

— Ba da, zău aşa, o să te-ntreb ! Hai, spune, ce vezi în palma mea ?

— O întrerupere violentă a liniei vieţii, domnule mareşal.

— Vrei să spui că nu mai am mult de trăit, ai ?

— Tată ! murmură Charlotte, implorîndu-l din ochi să nu mai continue discuţia.

— Lasă-mă, Charlotte, spuse mareşalul.

— Ascultaţi ce vă sfătuieşte acest copil, spuse ghicitoarea.

— Hai, hai, spune tot, ţiganco ! Aşadar, o să mor în curînd ?

— Da, domnule mareşal.

— De moarte violentă sau de moarte naturală ?

— De moarte violentă. Se va întîmpla pe cîmpul de luptă, dar nu de mîna unui duşman loial.

— De mîna unui trădător ?

— De mîna unui trădător.

— Asta înseamnă...

— ...Că veţi fi asasinat.

— Tată ! exclamă fata înfiorîndu-se şi strîngîndu-se la pieptul mareşalului.

— Te pomeneşti că te încrezi în toate vrăjitoriile astea ? spuse mareşalul sărutînd-o pe frunte.

— Nu, tată, şi totuşi inima îmi bate să-mi spargă pieptul, ca şi cum nenorocirea pe care ţi-o anunţă are să se întîmple...

— Copila mea ! spuse mareşalul dînd din umeri. Uite, arată-i şi mîna ta şi poate că prezicerile ei o să-ţi adauge la firul vieţii toate zilele pe care mi le ia mie.

Dar Charlotte se împotrivi cu încăpăţînare.

— Atunci, o să vă dau eu exemplu, domnişoară, spuse ducele de Guise, întinzînd mîna stîngă vrăjitoarei.

Apoi, cu un surîs :

— Ai grijă, te previn, ţiganco, mi s-a mai făcut de trei ori horoscopul şi de trei ori mi s-a anunţat o soartă nenorocită. Aşa că, pentru onoarea magiei şi a magicienilor, n-ar trebui să dezminţi spusele celor trei dinaintea ta.

— Monseniore, spuse bătrîna după ce îi privi atent palma, nu ştiu ce vi s-a prezis altădată. Iată ce vă prezic eu...

— Ia spune !

— Veţi muri, ca şi mareşalul de Saint-André, asasinat.

— E perfect ; înseamnă că nu am cum fugi de mîna destinului. Uite, ia asta şi du-te la dracu.

Şi îi aruncă bătrînei o monedă de aur.

— Ca să vezi ! Ghicitoarea asta am impresia că ne prezice un adevărat masacru între gentilomi ! Încep să regret că am insistat să-i dea drumul înăuntru, duce, spuse prinţul de Condé. Aşa că, spre a nu părea că vreau să scap neatins, mă voi da şi eu pe mîna acestei discipole a diavolului.

— Cum, crezi în vrăjitorii de-astea, prinţe ? întrebă ducele de Guise.

— Pe onoarea mea, duce, am văzut atîtea preziceri mincinoase şi am mai văzut atîtea care s-au împlinit, încît voi răspunde cu vorbele lui Michel Montaigne : „Ce ştiu ?" Uite, cumătră, priveşte şi palma mea. Ce vezi în ea ? De bine sau de rău, spune tot.

— Iată ce văd, monseniore : o viaţă bogată în lupte şi plină de isprăvi în dragoste, de plăceri şi pericole, încheiată printr-o moarte sîngeroasă.

— Voi fi deci asasinat ?

— Da, monseniore.

— Ca şi domnul mareşal de Saint-André, ca şi domnul de Guise...

— Ca şi el.

— Fie că zisele tale se vor împlini, fie că nu, uite, cumătră, pentru osteneala ta şi fiindcă m-ai anunţat că voi muri într-o tovărăşie aleasă.

Și îi aruncă pe masă, nu o monedă, cum făcuse ducele de Guise, ci toată punga lui cu bani.

— Să dea Cerul, monseniore, spuse bătrîna sărutînd mîna prințului, să se înșele baba ghicitoare!

— Iar dacă va fi cum ai zis, cumătră, îți promit că o să cred în vrăjitorii. E adevărat, adăugă el rîzînd, că o să fie un pic cam tîrziu.

Se lăsă o tăcere apăsătoare; se auzi din nou deslușit cum bate ploaia pe acoperiș, mai slab ca înainte.

— Cred că furtuna a mai slăbit. Respectele mele, domnule duce. Respectele mele, domnule mareșal. Sînt așteptat la hotel Coligny la orele nouă; mă aștern, dară, la drum.

— Cum, prințe, pe uraganul ăsta? întrebă Charlotte.

— Domnișoară, spuse prințul, vă mulțumesc din suflet de bunăvoința pe care mi-o arătați. Dar cum o să mă tem de trăsnet, din moment ce știu că o să mor asasinat?

Și prințul, salutînd ceremonios pe cei doi bărbați și aruncînd asupra domnișoarei de Saint-André o privire care o făcu să-și plece ochii, ieși din han; după cîteva clipe, se auzea pe drumul Parisului tropotul repede al calului său.

— Jacques, spune vizitiului să tragă în fața intrării. Prințul e așteptat la nouă la hotel Coligny iar noi, la zece, la palatul Tournelles.

Porunca mareșalului fu îndeplinită. Mareșalul, fiica sa și ducele de Guise se urcară în trăsură.

Să-i lăsăm acum să-l urmeze pe prințul Condé pe calea Parisului; îi vom reîntîlni mai tîrziu.

Și acum, să punem alături numele celor trei personaje cărora ghicitoarea le prezisese că vor fi asasinați, și numele celor trei personaje al căror destin era să devină asasini: ducele de Guise, mareșalul de Saint-André, prințul de Condé; Poltrot de Méré, Baubigny de Mézières, Montesquiou.

Probabil, nu întîmplător, Providența îi adunase pe acești șase oameni în hanul La calul roib. Voia să le dea astfel și unora și altora un avertisment.

I

Marşul triumfal al prezidentului Minard

Marţi 18 decembrie 1559, la şase luni după sărbătoarea tradiţională de **landi**, spre orele trei după-masă, la vremea unui apus de soare superb pentru acel anotimp, călărea, pe Vieille-Rue-du-Temple, cocoţat pe o catîrcă slăbănoagă al cărei aspect dovedea cît de zgîrcit va fi fiind proprietarul ei, maestrul Antoine Minard, unul dintre consilierii parlamentului.

Maestrul Antoine Minard, asupra căruia atragem pentru moment atenţia cititorilor noştri, era un bărbat de vreo şaizeci de ani, gras şi bucălat, care lăsa plin de cochetărie să-i fluture în vînt buclele blonde ale perucii.

În mod obişnuit, faţa acestui om trebuie să fi exprimat o stare de beatitudine deplină ; probabil că niciodată, pînă azi, necazurile nu adumbriseră fruntea lui lucitoare şi lipsită de riduri ; nici o lacrimă nu-i brăzdase obrajii sub ochii lui enormi ; iar pe faţa lui rubicondă, rumenă, susţinută în chip maiestuos de o bărbie triplă, îşi puseseră amprenta numai nepăsarea egoistă şi veselia vulgară.

În ziua aceea de decembrie, chipul prezidentului Minard îşi pierduse însă strălucirea obişnuită. Căci, deşi se afla la mai puţin de patru sute de paşi de casă, nu părea prea sigur că va reuşi să ajungă pînă în pragul ei : chipul său, pe care răzbăteau cele mai vii emoţii, exprima o stare de nelinişte şi nesiguranţă.

Şi avea de ce să se teamă. În urma lui venea o mulţime de oameni care păreau să simtă o adevărată plăcere ocărîndu-l în gura mare, ai fi zis că toţi urlătorii, toate gurile-sparte din capitala regatului îşi dăduseră în această zi întîlnire în piaţa Palatului ca să-l însoţească pe drumul său spre casă.

Vom încerca să explicăm pe scurt ce motive declanşaseră antipatia celor mai mulţi dintre concitadinii lui împotriva distinsului maestru Minard.

Cu un ceas înainte, maestrul Antoine Minard avusese rolul hotărîtor în condamnarea la moarte a unuia dintre bărbaţii cei mai stimaţi de parizieni, confratele său din parlament, fratele său întru Domnul, preacinstitul consilier Anne Dubourg. Ce crimă comisese Dubourg ? Aceeaşi ca atenianul Aristide. I se spunea Cel Drept.

Iată care fuseseră cauzele procesului, ce durase şase luni şi se terminase în acea zi în chipul cel mai nefast pentru sărmanul consilier al parlamentului :

În iunie 1559, forţat de cardinalul de Lorena şi de fratele său François de Guise, pe care clerul francez îi numise mesageri ai Domnului pentru apărarea şi păstrarea religiei catolice, apostolice şi romane, regele Henric al II-lea dăduse un edict prin care parlamentul era obligat să condamne la moarte, fără excepţie şi fără drept de graţiere, pe toţi protestanţii.

Or, în ciuda acestui edict categoric, cîţiva consilieri puseseră în libertate un hughenot. Ca urmare, ducele de Guise şi cardinalul de Lorena, care urmăreau exterminarea tuturor protestanţilor, l-au convins pe rege să convoace pe data de 10 iunie, la mănăstirea Augustinilor, unde se afla în acel moment Curtea, Camera cea mare, spre a ţine şedinţă de judecată. Trebuie spus că palatul regal era în acel moment părăsit de rege şi curteni, spre a permite să se pregătească în voie cele două mari ceremonii şi ospeţe de nuntă : al regelui Filip al II-lea cu doamna Elisabeth şi al domnişoarei Marguerite cu prinţul Emmanuel-Philibert.

De trei sau patru ori pe an, toate camerele curţii regale se reuneau şi se ţinea Camera cea mare ; această adunare a magistraţilor se numea *mercurială,* fiindcă se ţinea îndeobşte miercurea.

Aşadar, regele sosi în parlament în ziua de mercurial şi deschise dezbaterile întrebînd cu asprime cum a fost posibil să fie puşi în libertate protestanţi şi cum se face că nu se dăduse urmare edictului prin care erau condamnaţi la moarte.

Împinşi de acelaşi sentiment de umanitate, cinci consilieri se ridicară, şi în numele lor vorbi Anne Dubourg, cu multă hotărîre :

— Fiindcă acest om era nevinovat și fiindcă a elibera un om nevinovat, fie el și hughenot, înseamnă să ne lăsăm călăuziți de dreapta noastră conștiință.

Trebuie să spunem că cei cinci consilieri se numeau Dufaur, La Fumée, de Poix, de La Porte și Anne (sau Antoine) Dubourg. Precum am spus, acesta din urmă își asumase misiunea de a da răspuns regelui. El continuă deci :

— Cît despre edict, sire, nu aș sfătui pe maiestatea sa de a-l ratifica. Cer, dimpotrivă, să fie suspendate condamnările date în virtutea lui, pînă cînd părerile și vinovățiile celor ce sînt trimiși cu atîta ușurință la moarte să fie cîntărite în chip înțelept și dezbătute fără grabă înainte de a se da sentința.

În acest moment de cumpănă, interveni prezidentul Minard, care ceru regelui o întrevedere între patru ochi. Iată ce spun în această privință *Memoriile* lui Condé :

„Acest Minard era un om dibaci, șiret, slab de minte și rob al poftelor sale. Voind să fie pe plac regelui și capilor bisericii Romei și temător că părerea lui Dubourg i-ar putea cîștiga și pe alții și că va trebui să se țină seama de ea, îi dădu de înțeles regelui că aproape toți consilierii de la Curtea sa ar fi lutherieni și că și-au pus în gînd să-l despoaie de putere și să-i smulgă coroana ; că de aceea îi apără ei pe lutherieni ; că îți se zbîrlește părul-n cap dacă-i auzi pe unii cum vorbesc de sfînta liturghie ; că nu țin socoteală de legi și de ordonanțele regale și că se laudă în gura mare că nu dau doi bani pe ele ; că se îmbracă după obiceiul arăbesc, că cei mai mulți dintre ei se duc adesea în adunări publice, dar niciodată la liturghie, și că, dacă nu se taie răul din rădăcină, chiar începînd de la această mercurială, sfînta Biserică va fi pe veci pierdută".

Pe scurt, maestrul Minard, ajutat de cardinalul de Lorena, îl scoase așa de tare din minți pe rege, că acesta puse să fie chemați seniorul de Lorges, conte de Montgomery, căpitan al gărzii scoțiene, și domnul de Chavigny, căpitan al gărzii sale personale, și le porunci să-i ridice pe cei cinci consilieri răzvrătiți și să-i închidă fără zăbavă la Bastilia.

Imediat după această arestare senzațională, toată lumea pricepu care era planul : familia de Guise urmărea

să-i bage în sperieți pe hughenoți printr-o execuție îngrozitoare ; era clar că cei cinci consilieri, sau măcar cel mai de seamă dintre ei, Anne Dubourg, risca să-și piardă capul.

Această încincită arestare produse un fel de uimire plină de groază în tot Parisul, și, imediat, în toate orașele Franței, dar mai ales în provinciile din nord. De altfel, am putea considera arestarea acestui magistrat cinstit pe nume Anne Dubourg drept cauza principală a conspirației lui Amboise și a tuturor tulburărilor și bătăliilor care au însîngerat pămîntul Franței timp de patruzeci de ani.

De aceea îl rugăm pe cititor să ne scuze, dar am socotit că e nimerit să ne oprim, în acest capitol, asupra unor fapte istorice importante care explică mai bine acțiunile personajelor noastre.

La cincisprezece zile după această arestare, vineri 25 iunie, în cea de-a treia zi a turnirului pe care regele îl organizase la castelul Tournelles, la doi pași de aceeași Bastilie de unde consilierii arestați puteau auzi răsunetul goarnelor, trompetelor și oboaielor care marcau desfășurarea acestei serbări, regele îl chemă pe căpitanul gărzii scoțiene, același conte de Montgomery care, ajutat de domnul de Chavigny, îi duseseră pe cei cinci consilieri la închisoare, și îi porunci să se îndrepte degrabă împotriva luterienilor din ținutul Caux-les-Tournois.

Dispoziția regelui era clară : contele de Montgomery era autorizat să-i treacă prin tăișul sabiei pe toți cei molipsiți de morbul ereziei, să-i supună la cazne cele mai îngrozitoare, să-i pedepsească cu tăierea limbii și ardere pe rug la foc mic ; celor care erau numai bănuiți, urma să li se scoată ochii.

Or, la cinci zile după ce regele Henric al II-lea îi dădu această însărcinare căpitanului gărzii scoțiene, Gabriel de Lorges, conte de Montgomery, își împlîntă lancea în pieptul regelui Henric, ucigîndu-l.

Impresia pe care a produs-o acest asasinat a fost așa de puternică încît patru din cei cinci consilieri arestați și-au găsit astfel salvarea. Unul a fost iertat de pedeapsă, iar alți trei au fost condamnați la amenzi. Rămînea ca Anne Dubourg să plătească pentru toți. Nu el cutezase să vorbească în numele tuturor ?

Așa cum spuneam, familia de Guise susținea cu toată energia edictele împotriva hughenoților ; prezidentul Antoine Minard, pe care l-am lăsat mai devreme pe Vieille-Rue-du-Temple, călărind o catîrcă, urmărit de o mulțime

de cetățeni indignați, care îl copleșeau cu injurii și amenințări, era unul din instrumentele cele mai docile folosite pentru aplicarea acestor edicte drastice. Cînd spuneam că, deși aflat la mică distanță de casă, maestrul Minard nu era deloc sigur că va mai ajunge să-i treacă pragul, ne gîndeam, odată cu el, la faptul că, în ajun, fusese ucis cu un foc de pistol tras de aproape, în plină zi, pe stradă, un grefier al parlamentului numit Julien Fresne, care, cum spunea gura lumii, se îndrepta spre palatul regal cu o scrisoare din partea ducelui de Guise către fratele său, cardinalul de Lorena, în care îl îndemna lămurit pe acesta să grăbească așteptata condamnare la moarte a lui Anne Dubourg. Se înțelege dar că această întîmplare sîngeroasă, al cărei autor nu fusese prins, îl îngrozise pe sărmanul prezident, și că spectrul grefierului asasinat cu o zi înainte îl însoțea pe acest drum, ca o amenințare fatală. Ăsta era motivul pentru care grăbitul călăreț îmboldea cu zel animalul, aplicîndu-i lovituri de călcîi în coaste.

În cele din urmă, maestrul Minard ajunse întreg și nevătămat acasă. Era și timpul. Căci gloata tîrgoveților, înfuriați de tăcerea lui, în care vedeau nu frica de moarte ci semnul amenințător al unei răutăți criminale, se apropiase, fiind pe punctul să-l înghită, sufocîndu-l.

Urmărit de aceste valuri furioase, prezidentul ajunse în portul salvator, spre marea bucurie a familiei sale ; în urma lui, ușa se închise în grabă și fu zăvorîtă temeinic.

Onorabilul Minard fusese atît de speriat încît uită catîrca afară la poartă, ceea ce nu i s-ar fi întîmplat în alte condiții, chiar dacă încăpățînatul animal nu valora nici măcar douăzeci de bani. Dar tot răul spre bine ! Căci, acești parizieni naivi și capricioși, care trec cu ușurință de la amenințări la batjocură, înlocuind pe nepusă masă o scenă de tragedie cu una de comedie, văzînd că prezidentul le-a lăsat totuși o pradă oarecare, s-au mulțumit să ia drept trofeu catîrca în locul prezidentului.

Ce s-a întîmplat cu bietul animal, care încăpuse pe mîinile mulțimii, istoria nu mai consemnează. Așa că să-l lăsăm în plata Domnului și să-l urmăm pe maestrul Minard în mijlocul familiei sale.

II

Aniversarea prezidentului Minard

Să intrăm deci, odată cu familia prezidentului, în sufragerie, unde îi aştepta, pregătită, masa de seară. Să aruncăm o privire rapidă asupra mesenilor, înainte de a trage cu urechea la discuţiile lor.

Nici unul dintre convivi n-ar fi trezit la prima vedere simpatia unui observator pătrunzător. În jurul mesei erau adunate mostre din toate tipurile de fizionomii neinteresante sau de-a dreptul stupide pe care le putem găsi în toate clasele sociale.

Pe chipurile acestor oameni puteai citi gîndurile care îi preocupau ; iar gîndurile lor bîjbîiau prin ceţurile ignoranţei ori prin subteranele rău-mirositoare ale vulgarităţii ; la unii predomina interesul, la alţii egoismul, la cîţiva avariţia, la ceilalţi servilitatea.

Spre deosebire de mulţimea de pe stradă care, la fel ca sclavii dinapoia carului triumfal roman, strigase cu cîteva minute înainte : „Minard, nu uita că şi tu eşti muritor !“, membrii acestei familii, adunaţi cu ocazia zilei de naştere a prezidentului, care era în acelaşi timp şi ziua numelui său, nu aşteptau decît o vorbă de la consilier ca să-l felicite, care mai de care, pentru rolul hotărîtor pe care îl jucase în procesul confratelui său şi să bea pentru încheierea fericită a acestui proces : condamnarea la moarte a lui Anne Dubourg. Aşa că, în clipa cînd Minard, aşezîndu-se în jilţul său, spuse, trecîndu-şi o batistă peste fruntea îmbrobonată de sudoare : „Ah, pe cinstea mea, prieteni, azi am avut o şedinţă furtunoasă !“, fiecare din cei prezenţi, ca şi cum n-ar fi aşteptat decît acest semnal, izbucni în exclamaţii zgomotoase. Vorbind în numele tuturor, un nepot îi spuse :

— Nu vorbiţi, odihniţi-vă după aceste mari încercări şi încuviinţaţi de a şterge cu pioşenie sudoarea ce curge

de pe nobila voastră frunte. Azi e aniversarea zilei voastre de naștere, o zi atît de glorioasă pentru familia voastră și pentru parlament, a cărui făclie veșnic trează sînteți ; ne-am adunat aici cu toții ca să sărbătorim această zi. Să mai așteptăm însă cîteva momente, să vă trageți sufletul ; beți un pahar din acest bourgogne întăritor și vom ridica și noi paharele urîndu-vă viață lungă. Vă implorăm însă, nu vă puneți în pericol prețioasa viață, făcînd imprudențe ! Familia vrea să vă păstreze, și să păstreze Bisericii un sprijin de nădejde iar Franței unul dintre cei mai iluștri fii ai ei.

Cînd acest mic *speech*, al cărui stil era desuet chiar și în epoca îndepărtată de care vorbim, luă sfîrșit, președintele Minard, cu lacrimile în ochi, voi să răspundă ; dar mîinile ciolănoase ale nevestei sale, împreună cu mîinile durdulii ale domnișoarelor fiicele sale, îl împiedicară să vorbească. În cele din urmă, după ce se odihni un pic, i se dădu cuvîntul președintelui Minard și un „Ssst !" prelungit trecu prin asistență, pentru ca nici măcar servitorii, ce stăteau în picioare pe la uși, să nu piardă nici o silabă din cuvîntarea consilierului.

— Ah, prieteni, spuse el, frații mei, dragi rubedenii, iubită și credincioasă familie, vă mulțumesc din inimă pentru afecțiunea și pentru elogiile voastre ; de care, îndrăznesc să spun că sînt demn, dragile mele rude și scumpă familie, căci, pot spune cu modestie — sau, dacă preferați, cu nobil orgoliu — pot zice dar deschis că, fără prezența mea, fără îndărătnicia și insistența mea, la ora aceasta ereticul Anne Dubourg ar fi fost achitat, la fel precum complicii lui De Poix, La Fumée, Dufaur și de La Porte ; dar, datorită opoziției mele energice, partida e cîștigată și, continuă el ridicînd ochii spre cer în semn de mulțumire, tocmai am obținut, mulțumită Celui de Sus, condamnarea acestui hughenot mizerabil.

— Oh ! oh ! *Vivat !* strigară toți într-un glas, ridicînd brațele spre cer. Trăiască ilustrul nostru prezident !... Trăiască cel care doboară pe toți dușmanii credinței !... Trăiască în veci marele prezident Minard !...

Și, după rubedenii, strigătele fură preluate de servitorii aflați dincolo de ușă, de bucătăreasă în bucătărie, de rîndașul din grajd, care repetară în cor :

— Trăiască marele prezident Minard !

— Mulțumesc, prieteni, mulțumesc ! spuse sărbătoritul, cu o voce mieroasă. Dar să știți că doi bărbați, doi mari bărbați, doi prinți, au dreptul la o parte din laudele cu care m-ați copleșit ; fără ei, fără sprijinul lor, fără influența lor, n-aș fi putut să duc la capăt această spinoasă afacere. Acești doi bărbați, prietenii mei, sînt monseniorul ducele François de Guise și Eminența Sa cardinalul de Lorena. Deci, după ce ați băut în sănătatea mea, să bem în sănătatea lor, prieteni, și Dumnezeu să apere zilele acestor doi mari oameni de stat !

Închinară în cinstea ducelui de Guise și a cardinalului de Lorena ; dar doamna Minard observă că delicatul său soț abia duse pentru o clipă paharul la buze și îl puse înapoi pe masă, în timp ce o amintire îi întunecă privirea, ca un nor.

— Ce e cu tine, dragul meu, întrebă ea, de unde tristețea care te-a cuprins deodată ?

— Vai ! exclamă prezidentul, nici o victorie nu poate fi deplină, nu există bucurie fără un dram de tristețe ! Tocmai îmi veni prin minte o amintire neplăcută.

— Dar ce te-ar putea întrista astfel, scumpul meu soț, în momentul acesta de triumf ? îl întrebă prezidenta.

— În clipa cînd închinam pentru domnul de Guise și fratele său, m-am gîndit că ieri a fost asasinat un om pe care acești monseniori îmi făcuseră cinstea să-l trimită la mine cu un mesaj.

— Ce om ? strigă familia în cor.

— Adică un grefier, voiam să spun.

— Cum, unul din grefieri a fost asasinat ieri ?

— O, Doamne, chiar așa. Îl cunoașteți pe Julien Fresne ? întrebă Minard.

— Julien Fresne ? Ba bine că nu ! zise unul.

— Un catolic desăvîrșit, strigă altul.

— Un om foarte onorabil, spuse al treilea.

— Eu l-am întîlnit chiar ieri pe strada Barre-du-Bec ; după cîte spunea, venea de la *hôtel* * de Guise și se ducea spre palat, sări al patrulea.

— Ei bine, chiar așa era. Și, cum a intrat pe podul Notre-Dame, a fost asasinat ! Aducea domnului cardinal de Lorena, din partea fratelui său, ducele de Guise, o misivă pe care trebuia să mi-o înmîneze mie ! continuă prezidentul Minard.

---

* *Hotel* — în sensul, mai vechi, de casă boierească, palat.

— Oh, ce grozăvie ! exclamă prezidenta.

— Asasinat ! repetă familia, în cor. Încă un martir !

— Şi a fost arestat asasinul, cel puţin ? întrebă prezidenta.

— Nu l-au prins, răspunse Minard.

— Nu se bănuieşte măcar cine e ?

— Mai mult decît atît, există certitudini. Cine să fi fost, dacă nu un prieten al lui Anne Dubourg ?

— Bineînţeles că era un prieten al lui Dubourg, repetă, după prezident, întreaga familie. Cine altul să fi fost ?

— N-a fost nimeni arestat ? întrebă mai departe prezidenta.

— Aproape o sută de persoane. Eu însumi am ridicat mai bine de treizeci de suspecţi.

— Mare ghinion o să aveţi dacă asasinul nu se va afla printre ei.

— Dacă nu va fi printre ei nu-i nimic : o să aresteze alţi o sută, două sute chiar, trei sute la nevoie...

— Ce criminali ! spuse o domnişoară de vreo optsprezece ani, ar trebui să fie arşi toţi pînă la unul !

— Să ştii că ne-am gîndit şi la asta, răspunse prezidentul. Ziua în care se va hotărî moartea tuturor protestanţilor va fi cea mai frumoasă din viaţa mea.

— O, ce om cinstit eşti, dragul meu ! spuse prezidenta cu lacrimi în ochi.

Cele două fiice ale lui Minard veniră şi-l îmbrăţişară.

— Şi se ştie ce conţinea scrisoarea ducelui de Guise ? întrebă prezidenta.

— Nu, răspunse Minard, şi tocmai despre asta s-a discutat la Curte astăzi. Dar se va şti mîine, căci astă-seară cardinalul de Lorena urmează să se vadă cu ilustrul său frate.

— Asta-nseamnă că scrisoarea a fost furată ?

— Bineînţeles ; este chiar foarte posibil ca bietul Julien Fresne să fi fost asasinat numai fiindcă era purtătorul acestei scrisori. Asasinul a luat scrisoarea şi a fugit ; au fost trimişi arcaşi pe urmele lui ; toată paza şi toţi oamenii domnului de Mouchy au fost puşi în mişcare ; dar pînă la ceasurile cinci nu era nici o veste îmbucurătoare.

În acest moment, intră o slujnică, anunţîndu-l pe domnul Minard că un necunoscut, avînd asupra lui scrisoarea smulsă în ajun din mîinile lui Julien Fresne de asasin, insistă să-i vorbească imediat.

— O, să intre, să intre ! exclamă prezidentul cuprins de bucurie. Aici e mîna Domnului, care mă răsplăteşte pentru zelul cu care apăr cauza sfîntă şi face să-mi cadă în mîini această misivă preţioasă.

Domnul Minard văzu intrînd un tînăr de cel mult douăzeci şi cinci de ani, cu părul roşu, barbă blondă, ochii vii şi pătrunzători şi chipul palid ; invitat de prezident să stea jos, veni şi se aşeză chiar în faţa lui, de cealaltă parte a mesei. Înainte de a lua loc, salută pe toţi cei de faţă, cu multă curtoazie şi cu surîsul pe buze. Jilţul pe care îl alesese se afla chiar în dreptul uşii.

Era însuşi Robert Stuart : omul care, retrăgîndu-se din faţa celor care-l asasinaseră pe prietenul său Médard, le strigase că vor mai avea ocazia să audă de el.

— Spuneţi-mi, domnule, zise Robert Stuart adresîndu-se prezidentului, am onoarea să vorbesc cu domnul prezident Minard ?

— Da, domnule, chiar aşa, răspunse prezidentul, uimit că acest tînăr nu se pricepe să citească fizionomiile, şi nu şi-a dat seama că, din toată asistenţa, nimeni altul n-ar putea fi celebrul Minard. Da, domnule, eu sînt prezidentul Minard.

— Foarte bine, domnule, continuă necunoscutul ; veţi vedea imediat că, dacă v-am făcut această întrebare, care la prima vedere poate părea indiscretă, asta se explică prin aceea că am vrut să evit orice echivoc.

— Despre ce este vorba, domnule ? întrebă magistratul. Mi s-a spus că doriţi să-mi înmînaţi misiva pe care o purta asupra lui sărmanul Julien Fresne cînd a fost asasinat.

— Poate că a fost o exagerare, domnule, dacă vi s-a spus că intenţionez să v-o înmînez. N-am făcut o promisiune de felul ăsta. O să v-o dau sau o s-o păstrez, asta atîrnă de răspunsul ce-l veţi da la o cerere ce am să vă fac ; înţelegeţi, nu-i aşa, domnule, că, spre a intra în posesiunea unei hîrtii aşa de importante, a trebuit să-mi risc viaţa. Un om nu-şi riscă viaţa de florile mărului, dumneavoastră, obişnuit să citiţi în inima omului ştiţi bine că e nevoie pentru asta de un motiv foarte însemnat. Am deci onoarea să vă repet, ca să nu mai fie nimic neclar, că n-o să vă pun în mînă scrisoarea decît dacă voi fi satisfăcut de răspunsul pe care-l veţi da la întrebarea mea.

— Şi despre ce fel de întrebare e vorba, domnule ?

— Domnule prezident, știți mai bine ca oricine că într-o anchetă bine condusă, fiecare lucru vine la timpul potrivit. Așa că nu vă pot răspunde la întrebare în acest moment.

— Dar aveți scrisoarea la dumneavoastră ?

— Iat-o, domnule.

Și tînărul scoase din buzunar o hîrtie împăturită și sigilată pe care i-o arătă prezidentului Minard.

Primul gînd al acestuia, trebuie s-o recunoaștem, nu a fost deloc cinstit ; se întrebă dacă n-ar trebui să facă un semn verilor și nepoților săi, care ascultau discuția foarte surprinși, să se arunce asupra necunoscutului, să-i smulgă scrisoarea și să-l trimită să îngroașe rîndurile celor întemnițați la Châtelet, suspectați de asasinarea lui Julien Fresne.

Dar chipul hotărît al tînărului, pe care se citea o voință de neclintit, îl făcu pe prezident să se teamă că nu va avea forța necesară spre a-l face să-i cedeze prețiosul document ; trebuia să-și pună la bătaie deci extraordinara lui abilitate, înlocuind violența prin viclenie ; cum, dincolo de o anume severitate a tonului, ținuta elegantă și comportarea extrem de civilizată a acestui tînăr erau suficiente motive pentru o asemenea invitație, prezidentul îi propuse să participe și el la masa de familie, ca să aibă timpul necesar să-și spună pe îndelete toată povestea.

Tînărul mulțumi foarte politicos, dar refuză invitația. Atunci, prezidentul îi oferi să bea o băutură rece, dar tînărul mulțumi și îl refuză din nou.

— Atunci vă ascult, domnule, zise Minard. Și, din moment ce nu vreți să ne onorați masa, vă cer permisiunea de a continua supeul. Căci, vă mărturisesc deschis, sînt mort de foame.

— Chiar așa să faceți, domnule, vă doresc poftă bună ! Problema pe care vreau să v-o aduc la cunoștință este atît de importantă că este nevoie, ca să fie bine înțeleasă, de o serie de lămuriri preliminare. Mîncați, domnule prezident ! Eu o să încep dezbaterea.

— Dezbateți, domnule, dezbateți ; eu o să mănînc în acest timp, zise prezidentul.

Și, într-adevăr, făcînd celorlalți semn să-i urmeze exemplul, prezidentul începu să mănînce cu poftă.

— Domnule, începu necunoscutul, fără grabă, acompaniat de zgomotele făcute de o duzină de furculițe și de cuțite, pe care toți se străduiau să le manevreze cît mai

diseret, ca să nu piardă un cuvînt din povestea care începea, domnule, după accentul meu bănuiesc că v-aţi dat seama deja că nu sînt francez.

— Într-adevăr, spuse prezidentul cu gura plină, simt în vorba dumneavoastră un accent englezesc.

— Aşa este, domnule, şi obişnuita dumneavoastră perspicacitate nu se dezminte nici de data asta. Sînt născut în Scoţia. Aş mai fi fost şi acum acolo, dacă un eveniment, pe care e inutil să vi-l povestesc, nu m-ar fi constrîns să vin în Franţa. Unul din compatrioţii mei, discipol fervent al lui Knox...

— Un eretic englez, deci, nu-i aşa ? întrebă prezidentul Minard turnîndu-şi vin de bourgogne în pahar.

— E vorba de iubitul meu dascăl, răspunse necunoscutul înclinîndu-se.

Domnul Minard aruncă spre meseni o privire plină de înţeles, adică : „Ascultaţi, prieteni, o să aveţi de auzit nişte lucruri de pomină !"

Robert Stuart continuă :

— Unul dintre compatrioţii mei, acest fervent discipol al lui Knox, se afla, acum cîteva zile, într-o casă unde merg şi eu cîteodată în vizită ; acolo se vorbea de condamnarea la moarte a consilierului Anne Dubourg.

Glasul lui tremură pronunţînd ultimele cuvinte, iar chipul lui, şi aşa palid, deveni pămîntiu. Se stăpîni însă şi nimeni nu observă momentul său de slăbiciune. Continuă, deci, văzînd toate privirile aţintite asupra sa :

— Compatriotul meu, auzind numele lui Anne Dubourg, păli vizibil, aşa cum poate mi se întîmplă şi mie în acest moment, şi îi întrebă pe cei ce vorbeau de condamnare dacă e posibil ca parlamentul să comită o asemenea nedreptate.

— Domnule, strigă prezidentul, cît pe-aci să se-nece înghiţînd strîmb, la auzul unor vorbe aşa de îndrăzneţe, domnule, ştiţi, sper, că vă aflaţi în faţa unui membru al parlamentului !

— Iertare, domnule, răspunse scoţianul, dar aşa s-a exprimat compatriotul meu. Iar el nu vorbea în faţa unui membru al parlamentului, ci în faţa unui simplu grefier al parlamentului, numit Julien Fresne. Julien Fresne a făcut atunci imprudenţa să spună, în faţa acestui compatriot al meu :

„În buzunarul meu se află o scrisoare a monseniorului duce de Guise în care domnul duce cere parlamentului

regelui să se încheie odată povestea asta cu numitul Anne Dubourg şi cît mai repede".

Auzind aceste vorbe, compatriotul meu simţi un fior de moarte şi văzu negru înaintea ochilor. Se ridică, se repezi la grefier şi îl rugă, cu cerul şi pămîntul, să nu ducă destinatarului această scrisoare, arătîndu-i că, dacă Dubourg va fi condamnat, o să poarte şi el o parte din vină pentru această crimă. Dar Julien Fresne se dovedi de neînduplecat.

Compatriotul meu salută, ieşi în stradă şi se puse la pîndă. Cînd grefierul plecă de-acasă, se apropie de el, şoptindu-i, cu un glas cumpănit dar foarte ferm :

— Julien Fresne, ai o noapte întreagă să te gîndeşti. Dar dacă mîine, la ora asta, ţi-ai îndeplinit misiunea, aşa cum îţi propui, vei muri !

— Oh ! oh ! făcu prezidentul.

— Şi astfel vor muri, continuă scoţianul, toţi cei care au contribuit, într-un fel sau altul, la moartea lui Anne Dubourg.

Domnul Minard se scutură ca de un vis urît, căci îi era greu să ghicească dacă aceste ultime cuvinte fuseseră pronunţate de compatriotul scoţianului în faţa lui Julien Fresne sau îi erau adresate lui însuşi.

— Dar compatriotul dumneavoastră e un bandit ! îi spuse el lui Robert Stuart, simţind că întreaga familie aşteaptă doar un cuvînt al său ca să-şi exprime indignarea.

— Un adevărat bandit ! un bandit mizerabil ! strigară toţi pe mai multe voci.

— Domnule, spuse tînărul fără să clipească, eu sînt scoţian, şi nu înţeleg prea bine ce vrea să spună acest cuvînt pe care l-aţi pronunţat şi pe care l-au repetat, după dumneavoastră, onorabilele dumneavoastră rude. O să continui.

Şi, după ce salută asistenţa cu o plecăciune iar ceilalţi îi înapoiară salutul, deşi se vedea că n-o fac cu plăcere, el continuă :

— Compatriotul meu se întoarse la el acasă şi, neputînd închide un ochi, se sculă iar şi se duse să se plimbe prin faţa casei domnului Julien Fresne...

...Se plimbă astfel toată noaptea şi toată dimineaţa. Continuă s-o facă pînă la ceasurile trei după-masă fără să bea şi să mănînce, într-atît era de vîrtoasă dorinţa lui de a-şi respecta cuvîntul dat lui Julien Fresne. Căci, explică scoţianul, compatrioţii mei pot fi nişte bandiţi, domnule

Minard, dar au şi ei o calitate : dacă-şi dau cuvîntul, nu-l calcă niciodată.

În sfîrşit, pe la ceasurile trei, Julien Fresne ieşi din casă. Compatriotul meu îl urmări şi, văzîndu-l că se îndreaptă spre palat, îi ieşi înainte şi îl opri chiar la capătul podului Notre-Dame.

„Julien Fresne, îi spuse el, te-ai gîndit bine ?"

Julien Fresne deveni foarte palid. Scoţianul îl luase prin surprindere, parcă ieşise din pămînt şi avea un aer foarte ameninţător. Dar, ce-i al lui e-al lui, onorabilul grefier răspunse foarte răspicat :

„M-am gîndit. Iar concluzia meditaţiei mele este că trebuie să îndeplinesc ce mi-a poruncit domnul duce de Guise".

„Ducele de Guise nu e stăpînul dumitale, el n-are dreptul să-ţi dea porunci", continuă scoţianul.

„Domnul de Guise nu numai că este stăpînul meu, dar este şi stăpînul Franţei".

„Cum adică ?"

„Aţi uitat, domnule, că ducele de Guise este în fapt rege în acest regat ?"

„Domnule, spuse compatriotul meu, o discuţie politică pe această temă ne-ar lua prea mult timp ; nu împărtăşesc cîtuşi de puţin aceste păreri şi revin la întrebarea pe care v-am pus-o aseară : aveţi în continuare intenţia de a duce această scrisoare la parlament ?"

„Chiar acum mă duc acolo în acest scop".

„Înseamnă că aveţi şi scrisoarea ?"

„Se află la mine", răspunse grefierul.

„Pentru numele lui Dumnezeu, renunţaţi la gîndul de a da această scrisoare călăilor lui Dubourg !"

„Peste cinci minute, va ajunge la destinaţie".

Şi Julien Fresne schiţă gestul de a-l da la o parte pe compatriotul meu, ca să-şi poată continua drumul.

„Ei bine, dacă-i aşa, strigă compatriotul meu, nici tu nici scrisoarea nu veţi ajunge la palat, Julien Fresne !"

Şi scoţînd de sub mantie un pistol, îl ţinti pe Julien Fresne, care căzu fără viaţă pe caldarîm ; apoi, după ce luă scrisoarea, unicul motiv al acestui omor, compatriotul meu îşi continuă liniştit drumul, cu sufletul împăcat ; căci omorîse un nemernic încercînd să salveze un nevinovat...

Prezidentul făcu feţe-feţe. Sute de picături de sudoare străluciră brusc pe fruntea lui.

În încăpere se aşternu tăcerea.

— E o căldură înăbușitoare aici, spuse maestrul Minard privind roată pe cei prezenți, nu credeți, prieteni ?

Cineva se repezi să deschidă o fereastră. Dar scoțianul făcu semn, cu ambele mîini întinse, să nu se ridice nimeni.

— Nu vă deranjați, domnilor, spuse el. Eu tot nu iau masa, o să deschid eu fereastra, ca să aibă aer domnul prezident. Dar, ca să nu-l prindă cumva curentul după ce deschid fereastra, am să închid ușa. Și, după ce răsuci o dată cheia în broască, se întoarse și își reluă locul, în fața prezidentului Minard. Dar, în timp ce făcu aceste operații, cu o rapiditate nemaipomenită, mantia scoțianului flutură o clipă lăsînd să se vadă o tunică din zale de oțel și, la cingătoare, nu mai puțin de trei arme ofensive : două pistoale și o sabie scurtă.

Tînărul scoțian nu păru să se sinchisească dacă cei de față văzuseră sau nu ținuta lui războinică și, așezîndu-se la locul său, se adresă prezidentului :

— Ei bine, dragă domnule Minard, cum vă simțiți acum ?

— Ceva mai bine, răspunse acesta fără tragere de inimă.

— Să știți că mă bucur de ce-mi spuneți ! continuă scoțianul.

Și, înconjurat de o tăcere mormîntală, în care s-ar fi putut auzi perfect bîzîitul unei muște, dacă în luna decembrie ar mai fi existat muște, scoțianul se pregăti să-și continue povestirea.

III

Un buchet pentru prezidentul Minard

Robert Stuart reluă deci povestirea din locul unde o lăsase.

— Compatriotul meu luă scrisoarea şi, temîndu-se să nu-l urmărească cineva, fugi pe Grande-Rue-Montmartre şi ajunse în cartierul Grange-Batelière, unde putu să citească, în sfîrşit, scrisoarea ducelui de Guise. Abia acum el observă, aşa cum am observat eu însumi citind-o, că această scrisoare a ducelui de Guise servea doar ca învelitoare unei ordonanţe a regelui Francisc al II-lea, cum veţi vedea imediat şi domniile voastre, cînd vă voi prezenta scrisoarea. Căci scrisoarea fiind dezlipită, prietenul meu se gîndi că are dreptul de a cerceta de la cine vine şi cui îi este adresată, în scopul de a o duce el însuşi la adresa indicată.

Scoţianul scoase, pentru a doua oară, pergamentul de la piept, îl desfăcu şi citi cu glas tare cele ce urmează :

„Prea iubiţilor şi credincioşilor noştri prezident la curtea parlamentului din Paris, avocaţi şi procurori ai aşezămîntului mai sus-amintit.

Din partea regelui.

Iubiţii şi credincioşii noştri, este pentru noi o pricină de mare supărare văzînd atîta tărăgăneală în giudecarea şi încheierea procesului ce se ţine la curtea parlamentului împotriva consilierilor popriţi din cauza rătăcirilor întru credinţă şi asemenea în privinţa consilierului Dubourg ; dorinţa noastră e să ajungeţi cît mai iute la un sfîrşit. Pentru aceasta, vă cerem şi poruncim ca, lăsînd la o parte orice alte pricini, să purcedeţi neîntîrziat şi să vă osteniţi a îndeplini giudecata lor, cu numărul de juzi hotărît de curte, fără a mai îngădui nici o amînare, astfel ca să putem

să avem un mare prilej de mulțumire, de care nu ne-am putut bucura pînă acum.

(Semnat :) FRANÇOIS
(Și, mai jos) : DE LAUBESPINE

— Cum așa, domnule ! strigă prezidentul Minard, regăsindu-și energia după citirea acestei scrisori care justifica pe deplin condamnarea pe care tocmai reușise să o obțină împotriva lui Dubourg, aveți o asemenea scrisoare asupra dumneavoastră încă de azi-dimineață ?

— De ieri la orele patru după-masă, domnule, dacă-mi permiteți ca, întru cinstirea adevărului, să reconstitui faptele așa cum s-au petrecut ele.

— Aveți în mîini de ieri după-masă o asemenea scrisoare, reluă prezidentul pe același ton autoritar, și nu v-ați grăbit să mi-o aduceți mai repede ?

— Vă repet, domnule, spuse tînărul, vîrînd scrisoarea la loc sub vestă, că deocamdată nu cunoașteți cu ce preț am obținut această scrisoare și care e prețul cu care o dau.

— Atunci, vă ascult, spuse prezidentul, să auzim ce răsplată doriți pentru o faptă care, de altfel, nu înseamnă decît îndeplinirea unei obligații morale.

— Nu e vorba de o obligație așa de simplă pe cît credeți, domnule, continuă tînărul. Motivul care l-a făcut pe compatriotul meu să împiedice scrisoarea de a ajunge la destinație, adică la parlament, există încă și, fie că soarta consilierului Dubourg îl interesează îndeaproape pe compatriotul meu, adică moartea lui îi poate provoca o mare suferință, fie că nedreptatea parlamentului i se pare o crimă odioasă și, în cazul ăsta, încăpățînarea lui de a păstra scrisoarea se explică prin dorința firească a oricărui om cinstit de a împiedica să se făptuiască o mîrșăvie sau măcar să o întîrzie, dacă n-o poate împiedica de-a binelea, el a jurat că va înapoia această scrisoare numai în clipa cînd va fi sigur de eliberarea lui Anne Dubourg, și că, pe deasupra, va ucide pe toți cei care s-ar opune la eliberarea consilierului... Și iată deci din ce motiv l-a ucis pe Julien Fresne, nu fiindcă ar considera o persoană așa de neînsemnată ca acest grefier purtînd cine știe ce vină ; însă, prin această faptă a vrut să dea de înțeles celor mai mari decît acest Fresne că, din moment ce n-a șovăit cînd era vorba de viața unui oarecare, cu atît mai mult nu va șovăi cînd va fi în joc viața unor oameni însemnați.

Aici, prezidentul simți nevoia să ceară să se mai deschidă o fereastră. Fiecare fir de păr din peruca lui blondă era îmbrobonat de sudoare ca o ramură de salcie plîngătoare după ce a trecut ploaia. Dar, gîndind că emoția lui teribilă nu se va potoli doar cu o gură de aer proaspăt în plus, se mărgini să arunce de jur-împrejurul mesei priviri îngrozite, încercînd să citească în ochii celorlalți ce comportament ar fi mai potrivit să urmeze în fața acestui scoțian al cărui prieten are asemenea porniri bestiale. Dar, rînd pe rînd, fiecare dintre cei priviți plecau ochii, păstrînd o tăcere mormîntală, părînd să nu înțeleagă întrebarea mută a prezidentului Minard.

Totuși, prezidentul parlamentului, acest om care fusese proclamat cu puțin timp înainte sprijinul cel mai vajnic al credinței și cel mai ilustru cetățean al Franței, acest om nu putea să lase asemenea amenințări fără răspunsul cuvenit. Dar pînă unde trebuia să meargă cu răspunsul său ? Dacă se ridica din jilțul său și trecea de cealaltă parte a mesei, încercînd să-l ia de guler pe acest scoțian periculos, exista riscul ca acesta să tragă spada din teacă sau să pună mîna pe pistol. Și, judecînd după expresia energică de pe chipul lui, chiar așa ar fi făcut. Acest gînd, de a-l ataca frontal pe oaspetele său, un oaspete ce se dovedea foarte stînjenitor, pieri din mintea prezidentului Minard la fel de repede cum se ivise, exact ca un norișor mînat de vînt, iar acest spirit lucid intui că, procedînd astfel, erau puține șanse de cîștig.

Ba, dimpotrivă, avea numai de pierdut. Și în primul rînd propria lui viață, de care prezidentul Minard se bucura din plin și pe care dorea s-o păstreze cît mai mult timp posibil. Căută așadar o cale ocolită ca să iasă din această situație, pe care instinctul lui îi spunea că trebuie s-o rezolve cu maximum de prudență ; oricît de avar era, ar fi dat bucuros cincizeci de scuzi de aur să-l vadă pe acest scoțian blestemat de cealaltă parte a ușii și nu de cealaltă parte a mesei. Și maestrul Minard găsi această ieșire ; va proceda cu acest oaspete nepoftit exact cum fac unii cînd vor să îmblînzească un cîine rău : va încerca să-l îmblînzească și să-l măgulească. Luînd această hotărîre, se adresă oaspetelui său pe un ton ce se voia vesel și binevoitor :

— Tînere domn, după felul în care vorbiți, după chipul plin de inteligență, după ținuta distinsă, pot

afirma, fără să mă înșel, că nu sînteți un om banal ; aș zice chiar mai mult, că toată purtarea voastră este a unui gentilom de cea mai bună spiță.

Scoțianul se înclină, fără să scoată o vorbă.

— Ei bine ! continuă prezidentul, din moment ce stau de vorbă cu un om educat și nu cu un cetățean fanatic (aici avu o mare dorință de a zice : nu cu un asasin precum compatriotul dumneavoastră, dar acea prudență specifică magistraților îl făcu să se stăpînească), precum compatriotul dumneavoastră, dați-mi voie să vă spun că un om n-are dreptul să se facă judecătorul semenilor săi ; sînt multe lucruri care l-ar putea face să judece greșit și ăsta e și motivul pentru care au fost întemeiate tribunalele : ca nimeni să nu fie judecător în propria sa cauză. Admit deci, tinere, că acest compatriot al dumneavoastră a făcut cu conștiința împăcată ceea ce a făcut. Dar sper că veți fi de acord cu mine că, dacă fiecare ar fi investit cu acest drept de a judeca pe alții, n-ar exista nici o rațiune, de exemplu, prespunînd, și este o simplă supoziție, că împărtășiți părerile compatriotului dumneavoastră, n-ar exista deci nici o rațiune, zic, ca dumneavoastră, un om educat și lucid, să veniți să-mi luați viața chiar în mijlocul familiei mele sub pretextul că nici dumneavoastră nu sînteți de acord cu condamnarea consilierului Dubourg.

— Domnule prezident, spuse scoțianul, care, printre meandrele acestui discurs încîlcit întrevedea nevolnicia magistratului în toată goliciunea ei, domnule prezident, permiteți-mi, cum se zice în parlament, să vă readuc la chestiune, din moment ce aici nu sînteți prezident, ci un simplu avocat.

— Ba dimpotrivă, mi se pare că sîntem chiar în miezul chestiunii, răspunse Minard, care își regăsea întrucîtva siguranța, atunci cînd dialogul reintra pe un făgaș cu care era obișnuit.

— Ba vă rog să mă scuzați, domnule, continuă scoțianul, nu este așa, din moment ce mă interpelați direct, deși nici n-a fost vorba de mine pînă în această clipă ; e vorba de prietenul meu, din partea lui am venit să vă cer un răspuns la următoarea întrebare : „Domnule prezident Minard, sînteți de părere că domnul consilier Dubourg trebuie condamnat la moarte ?"

Răspunsul era foarte simplu de dat, din moment ce consilierul Dubourg fusese condamnat la moarte cu o oră mai devreme și prezidentul Minard primise felicitările

familiei cu ocazia acestui eveniment. Dar, cum maestrul Minard se gîndi că s-ar putea, mărturisind deschis trista realitate a acestei condamnări, să primească din partea scoţianului altceva decît felicitări, continuă să-şi pună în aplicare tactica pe care socotise prudent să o adopte.

— Ce-aş putea să vă răspund, domnule ? zise el ; n-aş putea să vă lămuresc care sînt părerile confraţilor mei în această problemă ; aş putea cel mult să vă spun care este părerea mea.

— Domnule prezident, spuse scoţianul, stimez aşa de mult părerea dumneavoastră personală încît, trebuie să ştiţi, despre ea vreau să-mi vorbiţi, nu despre părerea confraţilor.

— La ce v-ar folosi să cunoaşteţi părerea mea ? întrebă prezidentul, urmînd aceeaşi tactică a evitării.

— O să-mi folosească să o cunosc, răspunse scoţianul, care părea hotărît să aplice cu maestrul Minard metoda ciinelui care aleargă după iepure, adică să-l urmărească fără preget oricîte ocoluri face, pînă cînd îl prinde.

— Dumnezeule, spuse prezidentul, obligat să dea explicaţii, părerea mea în legătură cu deznodămîntul acestei judecăţi este formată de mult timp.

Tînărul îl fixă insistent pe domnul Minard, care, fără voia lui, coborî privirea şi continuă să vorbească, rar, ca şi cum ar fi priceput că e necesar să-şi cîntărească fiecare cuvînt cu multă atenţie.

— Desigur, spuse el, este regretabil să fie condamnat la moarte un om care, în alte privinţe, ar fi putut merita stima publică, un confrate, aproape un prieten, aş zice. Dar, după cum vedeţi şi din această scrisoare patentă a regelui, Curtea nu aşteaptă decît sentinţa în acest proces nefericit, ca să poată respira şi să treacă la altele ; trebuie deci încheiat procesul, şi nu mă îndoiesc că, dacă parlamentul ar fi primit ieri misiva Maiestăţii Sale, sărmanul consilier, pe care sînt obligat să-l condamn ca eretic dar îl regret foarte sincer ca om, ar fi fost în clipa asta pe eşafod sau la cîţiva paşi de el.

— A ! deci faptul că prietenul meu l-a ucis ieri pe Julien Fresne a servit la ceva ? spuse scoţianul.

— Nu mare lucru, răspunse prezidentul ; o mică amînare, nimic mai mult.

— Dar, oricum, o amînare de o zi înseamnă douăzeci şi patru de ore de răgaz pentru un nevinovat şi în douăzeci şi patru de ore se pot schimba multe lucruri.

— Domnule, spuse prezidentul Minard, care, cu experiența lui de vechi avocat, își recăpătă stăpînirea de sine văd că vorbiți despre consilierul Dubourg ca despre un nevinovat...

— Vorbesc despre el din punctul de vedere al lui Dumnezeu, domnule, spuse scoțianul ridicînd cu gravitate degetul spre cer.

— Da, spuse prezidentul ; dar din punctul de vedere al oamenilor ?

— Aveți convingerea, maestre Minard, întrebă scoțianul, că, din punctul de vedere al oamenilor, desfășurarea procesului a fost corectă ?

— Trei episcopi l-au condamnat, domnule, trei episcopi au dat același verdict.

— Acești episcopi nu erau, fiecare, în același timp, jude și parte în cauza respectivă ?

— Se poate, domnule ; dar de ce un hughenot recurge la niște episcopi catolici ?

— Dar cui ați fi vrut să se adreseze, domnule ?

— E o problemă foarte gravă, spuse maestrul Minard, și extrem de încîlcită.

— O problemă pe care, de altfel, parlamentul a hotărît să o descîlcească.

— Așa precum ziceți, domnule, răspunse prezidentul.

— Ei bine, domnule, compatriotul meu și-a închipuit că dumneavoastră vă revine gloria de a fi obținut această condamnare.

Întrebarea diabolică ce se ascundea sub această frază îl puse pe magistrat într-o mare încurcătură. Îi era rușine să dea înapoi în fața acestui om după ce se lăudase în fața celorlalți zece că a obținut prin eforturile sale condamnarea lui Dubourg. După ce se sfătui din ochi cu rudele sale și crezu că a găsit la ceilalți un îndemn și o încurajare, el spuse :

— Domnule, din respect pentru adevăr trebuie să afirm că, în această împrejurare, am sacrificat, într-adevăr, prietenia cît se poate de afectuoasă pe care o purtam confratelui Dubourg pe altarul unei datorii sfinte.

— Ah ! făcu scoțianul.

— Ei bine ! domnule, întrebă maestrul Minard, care începea să-și piardă răbdarea, unde vreți să ajungeți ?

— La capăt, și sîntem tot mai aproape.

— Haida-de, ce-l interesează pe compatriotul dumnea-

voastră dacă am jucat sau nu un rol în influențarea deciziei parlamentului ?

— Îl interesează chiar foarte mult.

— La ce-i folosește ?

— Compatriotul meu pretinde că, din moment ce dumneavoastră sînteți răspunzător pentru încurcătura asta, tot dumneavoastră aveți datoria să descurcați totul.

— Nu pricep, bolborosi prezidentul.

— E foarte simplu, totuși : în loc de a vă folosi influența de care dispuneți pentru a obține o condamnare, folosiți-o pentru a obține achitarea.

— Dar, spuse unul dintre nepoți pierzîndu-și și el răbdarea, din moment ce acest consilier Dubourg a fost deja condamnat, cum vreți ca unchiul să mai obțină achitarea lui ?

— Condamnat ! exclamă scoțianul ; ați spus că Dubourg a fost condamnat ?

Prezidentul aruncă o privire înspăimîntată spre nepotul care avea mîncărime la limbă. Dar acesta nu păru să observe.

— Ei, desigur, condamnat ! spuse el, astăzi la ora două după prînz... Unchiule, nu ne-ai spus așa, sau n-am înțeles eu bine ?

— Ați înțeles perfect, domnule, îi spuse scoțianul tînărului, interpretînd tăcerea prezidentului exact așa cum trebuia interpretată.

Apoi, întorcîndu-se spre Minard :

— Deci, astăzi, la orele două, consilierul Dubourg a fost condamnat ?

— Da, domnule, se bîlbîi Minard.

— La ce ? la amendă ?

Minard nu răspunse.

— La închisoare ?

Aceeași tăcere din partea prezidentului.

După fiecare întrebare a scoțianului, chipul său devenea tot mai palid.

— La moarte ? veni ultima întrebare.

Prezidentul făcu, ezitînd, un semn afirmativ din cap.

— Ei bine, fie ! spuse scoțianul. La urma urmelor, cît timp un om n-a murit încă, nu trebuie să pierdem speranța, și, cum spunea prietenul meu, dacă ați încurcat lucrurile, puteți să le și descurcați.

— Cum ?

— Cerînd regelui să anuleze sentința.

— Dar, domnule, spuse maestrul Minard, care făcea parcă echilibristică deasupra unei prăpăstii, dar, domnule, dacă aș propune să fie grațiat Anne Dubourg, regele n-ar accepta propunerea mea în ruptul capului.

— Și de ce oare ?

— Păi, fiindcă scrisoarea pe care o dețineți și ne-ați citit-o aici arată cum nu se poate mai clar voința lui.

— În aparență, da.

— Cum adică, în aparență ?

— Exact așa. Precum am avut onoarea să vă spun, această scrisoare a regelui era învelită într-o altă scrisoare purtînd scrisul ducelui de Guise. Ei bine, vă voi citi, cu permisiunea dumneavoastră, conținutul acestei scrisori. Iată-l :

Monseniore și scump frate,

Iată, în sfîrșit, scrisoarea Maiestății Sale. I-am smuls-o cu mare greutate, și aproape c-a trebuit să-i pun cu de-a sila pana în mînă să-l fac să scrie aceste opt litere nefericite care compun propriul său nume. Trebuie să existe prin preajma Maiestății Sale vreun prieten necunoscut al acestui blestemat de eretic ; așa că grăbește-te, ca nu cumva regele să nu revină asupra hotărîrii sale, sau ca, odată condamnat, să nu-l grațieze.

Fratele tău respectuos,
FRANÇOIS DE GUISE

17 decembrie, anul de grație 1559

Scoțianul își ridică privirea asupra prezidentului, întrebîndu-l :

— Ați ascultat cu atenție, domnule ?

— Cît se poate de atent.

— Credeți că e nevoie să v-o citesc încă o dată, ca să nu vă scape vreun amănunt ?

— Ar fi inutil.

— Doriți să vă convingeți că e scrisul prințului și că scrisoarea poartă sigiliul prințului loren ?

— Am toată încrederea în dumneavoastră.

— Ei bine, ce deduceți dumneavoastră din această scrisoare ?

— Că regele a ezitat ca să scrie mesajul său către parlament. Dar, în cele din urmă, l-a scris !

— Da, dar l-a scris călcîndu-şi pe inimă. Şi că, dacă un om ca dumneavoastră, de exemplu, domnule prezident, s-ar duce să-i spună acestui adolescent încoronat căruia i se spune rege : „Sire, noi l-am condamnat pe consilierul Dubourg ca să dăm exemplu, dar trebuie ca Maiestatea Voastră să-l graţieze ca să se facă dreptate !", regele, căruia prinţul a fost obligat să-i călăuzească mîna ca să-l facă să-şi scrie cele opt litere ale numelui său, ei bine, regele va semna graţierea !

— Şi dacă, totuşi, conştiinţa mea se opune să fac ceea ce îmi cereţi, domnule ? spuse prezidentul Minard, încercînd, evident, să tatoneze terenul.

— V-aş ruga, domnule, să vă reamintiţi de jurămîntul pe care l-a făcut prietenul meu, scoţianul, ucigîndu-l pe Julien Fresne : să-i ucidă pe toţi cei care, direct sau indirect, au contribuit la condamnarea consilierului Dubourg.

În acel moment, umbra grefierului, asemenea unei umbre proiectate de o lanternă magică, trecu ca o părere peste peretele sufrageriei. Dar prezidentul îşi întoarse capul ca să n-o vadă.

— Ah, dar e absurd ce-mi spuneţi ! răspunse el.

— Absurd ? Ce vreţi să spuneţi, domnule prezident ?

— Păi, fiindcă mă ameninţaţi, pe mine, un magistrat, şi încă în casa mea şi în prezenţa familiei mele.

— Asta ca să vă trezesc, domnule, tocmai datorită acestei ambianţe de familie, un sentiment de milă pentru propria-vă persoană, un sentiment pe care Dumnezeu nu l-a sădit în inima dumneavoastră pentru alţii.

— Am impresia, domnule, că în loc să vă căiţi şi să-mi cereţi scuze, mă ameninţaţi în continuare.

— V-am spus, doar, domnule, că omul care l-a ucis pe Julien Fresne a jurat moarte oricui se va opune încercării de a salva viaţa lui Dubourg, şi că, grijuliu, ca să nu se îndoiască nimeni de cuvîntul lui, a început prin a-l executa pe grefier, nu atît fiindcă l-ar fi considerat pe grefier vinovat, cît pentru a da un avertisment binevenit altor duşmani, aflaţi mai sus, mult mai sus, pe scara socială. Veţi cere regelui graţierea lui Anne Dubourg ? În numele prietenului meu, vă somez să-mi răspundeţi.

— Aa ! Mă somaţi să vă răspund, mă somaţi deci în numele unui ucigaş, al unui tîlhar ? strigă, ieşindu-şi din fire, prezidentul.

— Reţineţi, domnule, spuse tînărul, că sînteţi liber să-mi răspundeţi cu „da" sau „nu".

— Aa ! Sînt liber să vă răspund cu „da" sau „nu" ?

— Fără îndoială.

— Ei bine ! atunci să-i spui scoţianului dumitale, urlă prezidentul, scos din minţi de calmul imperturbabil al celui care îl ţintuia sub săgeţile întrebărilor, să-i spui scoţianului dumitale că un om pe nume Antoine Minard, unul din prezidenţii Curţii, a jurat, cu mîna pe cruce, moarte lui Dubourg ; că acest prezident nu are decît un cuvînt şi că va demonstra asta mîine.

— Ei bine, domnule, răspunse Robert Stuart, fără să facă vreun gest care să vădească o umbră de emoţie, repetînd aproape întocmai cuvintele spuse de celălalt, să ştiţi că există un scoţian care a jurat moarte lui Antoine Minard, unul dintre prezidenţii Curţii ; că acest scoţian n-are decît un cuvînt, şi că vă demonstrează asta chiar în acest moment.

Spunînd ultimele cuvinte, Robert Stuart, care-şi vîrîse mîna dreaptă sub mantia-i largă, scoase la vedere un pistol, îl armă fără zgomot şi, înainte ca cineva să fi putut să-l împiedice, cu o mişcare fulgerătoare, îl ţinti pe maestrul Minard, aflat de cealaltă parte a mesei, şi trase asupra lui.

Antoine Minard se răsturnă pe spate.

Murise.

Într-o altă casă, familia celui ucis ar fi încercat, fără îndoială, să-l prindă pe asasin. Dar aici nici vorbă de aşa ceva. Toţi cei aflaţi în jurul mesei se gîndeau cum să-şi salveze propria lor viaţă : unii au fugit în oficiu scoţînd strigăte de groază, alţii s-au îmbulzit să se ascundă sub masă, fără să spună nici cîrc... Era o zăpăceală generală şi Robert Stuart, rămas oarecum singur în vasta sufragerie a casei Minard, de unde toţi dispăruseră ca luaţi de vînt, se retrase cu paşi rari şi siguri, ca un leu, cum spune Dante, şi fără ca nimănui să-i treacă prin gînd să-l împiedice.

IV

Printre scoţieni

Pe la ceasurile opt spre seară, Robert Stuart ieşi din casa maestrului Minard. Strada era pustie, acum, la căderea nopţii. Scoţianul, gîndindu-se la cele două victime ale sale, murmură :

— Cu ăsta, fac doi !

Nu-l mai punea la socoteală pe cel de pe malul Senei : îl trecuse în contul prietenului său Médard.

Ajuns în faţa primăriei, adică în piaţa Grève, unde erau executaţi condamnaţii, îşi aruncă involuntar ochii spre locul unde se ridica de obicei spînzurătoarea. Apoi se apropie, cu paşi rari, gînditor, de acel loc.

— Aici, zise el, Anne Dubourg va suferi pedeapsa pentru geniul său, dacă regele nu-l graţiază. Dar cum poate fi constrîns regele să-l graţieze ?

Plecă mai departe, o luă pe strada Tannerie, se opri în faţa unei uşi deasupra căreia se bălăbănea, scîrţîind, o firmă pe care se putea citi :

LA SPADA REGELUI FRANCISC I

Făcu gestul de a intra, dar după o clipă se răzgîndi, spunîndu-şi : „Ar fi o nebunie să intru în han, peste zece minute, arcaşii vor fi aici... Nu, o să mă duc la Patrick".

Traversă în grabă strada Tannerie şi podul Notre-Dame ; aruncă în treacăt o privire asupra locului unde, în ajun, îl ucisese pe Julien Fresne ; apoi, străbătînd cu paşi mari Cité* şi podul Saint-Michel, ajunse în strada Battoir-Saint-André.

Acolo, se opri în faţa unui han, ca şi în strada Tannerie. Pe firma lui stătea scris :

---

* *Cité* — Insulă pe Sena, în mijlocul Parisului, unde se află catedrala Notre-Damé şi Palatul de Justiţie.

— Cred că aici locuia Patrick Macpherson, își spuse el, ridicînd privirile și cercetînd cu atenție ferestrele. Undeva, sus, chiar sub acoperiș, se afla o cămăruță unde venea Patrick, în zilele cînd nu era de gardă la Louvre.

Își făcu socoteala că va urca și, dacă ușa camerei va fi închisă, o va forța lovind-o cu garda sabiei sau cu patul pistolului. Deodată, însă, ușa hanului se întredeschise, lăsînd să treacă un om îmbrăcat în costumul arcașilor din garda scoțiană.

— Cine e ? întrebă arcașul, cît pe-aci să se izbească de Robert Stuart.

— Un compatriot, răspunse eroul nostru în cea mai curată scoțiană.

— Ohohoo ! Ce văd, Robert Stuart ? exclamă arcașul.

— Chiar el, dragul meu Patrick.

— Și prin ce întîmplare te afli în fața ușii mele la ora asta ? îl întrebă arcașul, întinzînd mîinile către prietenul său.

— Venisem să-ți cer un serviciu, dragul meu Patrick.

— Vorbește. Dar fii foarte scurt, mă grăbesc. La nouă și jumătate se face apelul la Louvre și a sunat deja de nouă orologiul de la biserica Saint-André. Ascult, dar.

— Uite ce e, prietene. Ultimul edict m-a obligat s-o șterg din hanul unde stăteam.

— A, da, înțeleg ! Tu ești de altă religie și ai nevoie de doi garanți care să fie catolici.

— Pe care n-am timp să-i caut și poate că nici nu i-aș găsi, chiar dacă i-aș căuta. Dacă aș umbla pe străzi, aș fi cu siguranță arestat în noaptea asta. Vrei să mă primești la tine pentru două-trei zile ?

— Pentru două-trei nopți, de acord, și chiar în toate nopțile de peste an, dacă-ți face plăcere ! Dar ziua... e altă treabă.

— De ce, Patrick ? întrebă Robert.

— Pentru că, răspunse arcașul plin de mîndrie, de cînd n-am mai avut plăcerea să te văd, am făcut o cucerire.

— Tu, Patrick ?

— Te pomenești că te miri, ai ? întrebă arcașul.

— Nu, desigur ! Dar asta îmi încurcă socotelile, asta-i tot.

Robert nu părea dispus să ceară mai multe explicații. Dar Patrick era prea încîntat de el însuși ca să țină seama de discreția prietenului său.

— Da, dragul meu, nevasta unui consilier al parlamentului mi-a făcut onoarea să se amorezeze de mine și mă aștept, de la o zi la alta, să-mi facă o vizită.

— Drace ! făcu Robert. Atunci consideră că nu ți-am cerut nici un serviciu.

— Dar de ce spui asta ? Să nu iei mărturisirea mea drept un refuz. Presupun că într-o zi această galantă doamnă, cum zice domnul de Brantôme, va consimți să urce pînă în cuibușorul meu. Observă că asta e o simplă presupunere ! Dacă va fi așa, o ștergi. Dacă nu, rămîi la mine pînă o să ți se urască. Trebuie să recunoști că e greu să aranjăm lucrurile într-un chip mai potrivit !

— Așa e, dragă Patrick, spuse Robert ; accept propunerea ta cu recunoștință și nu aștept decît ocazia de a face și eu un gest asemănător pentru tine.

— Asta-i acum ! spuse Patrick, între doi prieteni, între doi scoțieni, poate fi vorba de recunoștință ? A, dar fii atent ce idee mi-a venit, exclamă el...

— Ei, s-auzim...

— Totuși, prietene Robert, să știi că ai putea să-mi faci un mare serviciu. Un serviciu imens.

— Vorbește, sînt la dispoziția ta.

— Mulțumesc ! Doar că...

— Spune despre ce e vorba !

— Crezi că sîntem de aceeași înălțime ?

— Aproximativ.

— Și la fel de solizi ?

— Așa cred.

— Vino aici, în lumina lunii, să te văd mai bine.

Robert se supuse.

— Da știi că ai o vestă superbă ? continuă Patrick, dînd la o parte, curios, pulpanele mantiei cu care era îmbrăcat prietenul său.

— Superbă nu e cuvîntul potrivit.

— Nou-nouță...

— Am cumpărat-o acum trei zile.

— E adevărat, cam închisă la culoare, continuă Patrick. Dar ea va vedea în asta dorința mea de a mă ascunde de privirile indiscrete.

— Unde vrei s-ajungi ?

— Uite unde vreau s-ajung, dragă Robert : pe cît de multă simpatie îmi arată doamna gîndurilor mele, pe atît de bănuitor mă privește soțul ei. De cîte ori vede trecînd un arcaș din garda scoțiană îl privește cu multă răutate ; așa că înțelegi cum s-ar uita la mine dacă mi-ar observa uniforma pe treptele casei sale...

— Înțeleg perfect ce spui.

— ...Așa că doamna m-a sfătuit să nu mai pun picioarele în casa ei îmbrăcat în costum scoțian. Și mă căznesc de azi de dimineață să obțin prin mijloace cinstite un rînd de haine ca să le schimb cu ale mele ; costumul tău, pricepi, e cam mohorît, dar poate chiar din cauza asta pare să fie exact ce-mi trebuie mie. Fă deci un gest prietenesc și împrumută-mi-l pentru mîine.

Ultimele cuvinte ale scoțianului, care dovedeau acea încredere în sine absolută ce i-a caracterizat întotdeauna pe scoțieni, îl făcură pe Robert Stuart să surîdă.

— Hainele mele, punga mea și inima mea îți aparțin, dragă prietene, spuse el. Totuși, nu uita că va trebui probabil să ies și eu mîine și deci o să-mi trebuiască hainele.

— Ei, drace !

— Știi, la fel ca filozoful antic, port asupra mea toată averea.

— Pe sfîntul Dunstan, asta mă încurcă !

— Și mă întristează.

— Și culmea e că, cu cît privesc mai mult vesta asta a ta, cu atît mi se pare mai potrivită pentru mine, exclamă Patrick.

— Adicătelea, e ca un fel de potriveală miraculoasă, spuse Robert, care avea un plan anume.

— Să nu găsim noi nici o soluție oare ?

— Eu nu văd, Patrick. Dar tu ești un om plin de imaginație, bate-ți capul.

— Am o idee, strigă Patrick.

— Care ?

— Cu condiția ca soțul iubitei tale să nu arate aceeași antipatie față de arcașii gărzii scoțiene ca soțul doamnei mele.

— N-am o iubită, Patrick, spuse Robert cu un aer sumbru.

— Ei bine, atunci, spuse arcașul, care nu urmărea decît realizarea ideii lui și, în consecință, nu-l mai preocupa

nimic altceva, în acest caz, ţie îţi este indiferent ce haine pui pe tine.

— Total indiferent, spuse Robert.

— Păi atunci, dacă eu îmbrac hainele tale, îmbracă-le tu pe ale mele.

De data asta, Robert Stuart nu-şi putu ascunde un surîs mulţumit.

— Cum adică ? întrebă el, ca şi cum n-ar fi înţeles prea bine.

— Ţi-e silă să te îmbraci cu uniforma de arcaş scoţian ?

— Cîtuşi de puţin.

— Ei bine, dacă o să fii obligat să ieşi din casă, n-ai decît să foloseşte uniforma mea.

— Ai dreptate, nimic mai simplu, într-adevăr.

— Uniforma o să-ţi permită, pe deasupra, să intri la Louvre.

Robert tresări de plăcere.

— Era visul meu, spuse el surîzînd.

— Bine, atunci, pe mîine !

— Pe mîine, spuse Robert Stuart, strîngînd mîna prietenului său.

Patrick îl opri.

— Ai uitat un singur lucru, spuse el.

— Care ?

— Poate că nu ţi se pare foarte important : cheia de la camera mea.

— Aşa e, pe onoarea mea, spuse Robert. Dă-mi-o.

— Uite-o. Noapte bună, Robert !

— Noapte bună, Patrick !

Şi după ce şi-au mai strîns o dată mîna, cei doi tineri se despărţiră ; Patrick se îndreptă spre Louvre, Robert spre camera lui Patrick.

Să-l lăsăm pe Patrick, care va ajunge exact la vreme că să răspundă la apelul de seară, şi să-l urmăm pe Robert Stuart, care, după ce a încercat la două sau trei uşi, a nimerit în sfîrşit broasca uşii lui Patrick.

Locuinţa lui Patrick era o mansardă micuţă şi curată, foarte asemănătoare cu cămăruţele studenţilor din zilele noastre. Încăperea era luminată de resturile unui foc din curpeni. Mobila se reducea la un pat destul de arătos, un cufăr mic, două scaune de nuiele şi o masă, pe care, într-o

ulcică de gresie cu gît alungit, fumega încă restul unei lumînări din seu.

Robert luă un cărbune aprins, suflă în el şi aprinse din nou lumînarea. După care se aşeză pe un scaun în faţa mesei şi, prinzîndu-şi capul în mîini, se adînci în gînduri.

—Asta e, spuse el în cele din urmă, trecîndu-şi mîna nervos prin păr, ca şi cum ar fi vrut să se debareseze de o mare povară, asta e ! Îi voi scrie regelui !

Şi se ridică. Găsi pe marginea şemineului o călimară cu cerneală şi o pană de scris. Dar apoi căută în zadar, scotoci prin sertarul mesei şi prin cufăr dar nu găsi nici urmă de hîrtie sau pergament.

O luă apoi de la capăt cu căutatul. În zadar. Probabil că prietenul său îşi folosise ultima foaie ca să-i scrie iubitei sale.

Se aşeză din nou pe scaun, disperat.

— O ! spuse el, în lipsa unei bucăţi de hîrtie, n-aş putea folosi o soluţie disperată ?

Sunase de zece seara. În vremea aceea, neguţătorii nu vegheau, ca în zilele noastre, pînă la miezul nopţii. Era, într-adevăr, într-o mare încurcătură.

Îşi aduse aminte brusc de scrisoarea regelui pe care o avea asupra lui, o scoase din sîn şi se hotărî să-i scrie pe verso regelui. Îşi puse la îndemînă călimara, prinse pana în mînă şi scrise :

Sire,

Condamnarea consilierului Anne Dubourg este nedreaptă şi nelegiuită. Şi-au pus în gînd să orbească pe Maiestatea Voastră şi să o facă să verse sîngele cel mai curat din regatul său.

Sire, un om vă strigă din inima mulţimii : Deschideţi ochii şi priviţi flăcările rugurilor pe care nişte ambiţioşi le aprind în jurul Vostru, în toate colţurile Franţei.

Sire, plecaţi urechea la gemetele care se ridică din piaţa Grève pînă la geamurile palatului Louvre.

Ascultaţi şi priviţi, Sire. După ce veţi fi auzit şi văzut toate acestea, cu siguranţă veţi ierta".

Scoţianul citi din nou scrisoarea şi apoi o împături invers decît prima dată, cu scrisul regelui la vedere.

— Iar acum, murmură el, cum să fac să ajungă scrisoarea în Louvre ? Să-l aştept pe Patrick pînă mîine ? Ar

fi prea tîrziu. De altfel, l-ar considera pe bietul Patrick drept complicele meu și l-ar aresta imediat. Și așa îl expun la mari riscuri cerîndu-i să mă găzduiască. Ce e de făcut ?

Se așează la fereastră și caută o idee. Orice om aflat la ananghie obișnuiește să caute un sprijin în obiectele care îl înconjoară.

Am mai spus, cred, ziua fusese superbă pentru o zi de decembrie.

Robert căută în cerul limpede și înstelat, în aerul proaspăt, în tăcerea nopții, sfatul de care avea nevoie.

Din mansadra lui Patrick, aflată în punctul cel mai de sus al clădirii, el observa turnulețele de la palatul regal.

La un moment dat, privirea îi căzu asupra turnului de lemn, aflat la extremitatea palatului, față în față cu turnul Nesle, ridicîndu-se între malul Senei și curtea interioară a Louvrului, superb conturat sub lucirile fantasmagorice ale lunii. La vederea acestui turn, Robert păru că se luminează : găsise mijlocul pe care îl căuta de-a face să ajungă mesajul său sub ochii regelui. Așa că, vîrînd din nou în sîn pergamentul scris și pe o față și pe alta, stinse lumînarea, își puse iar pe cap pălăria de fetru, își aruncă mantia pe umeri, coborî scara și ieși în stradă.

Chiar cu cîteva zile înainte se dăduse o ordonanță prin care se interzicea tuturor trecătorilor precum și luntrașilor să traverseze Sena după ceasurile cinci după-masă.

Se făcuse ora zece ; bacul nu mai mergea. Singura soluție era să facă în sens invers exact același drum pe care îl făcuse venind din piața Grève.

O luă deci spre podul Saint-Michel, lăsă în stînga sa strada Barillerie ca să nu dea peste santinelele palatului și, trecînd podul Notre-Dame, intră din nou în labirintul de străzi prin care putea ajunge la Louvre.

De la începutul domniei lui Francisc I, palatul Louvre era înconjurat de grămezi de pietriș, pietre de construcție și cherestea. El arăta mai degrabă ca unul din acele palate neterminate care cad în ruină înainte de a fi construite decît ca locuința strălucitului rege al Franței. Ca urmare, era destul de ușor să te strecori printre blocurile mari de piatră îngrămădite atît în jurul castelului cît și în interiorul clădirii.

Ascunzîndu-se cu grijă după blocurile de piatră și folosind cu abilitate fiecare șanț, fiecare movilă de pămînt,

mergînd de-a lungul Senei, Robert Stuart ajunse la o sută de paşi de marele portal al Louvrului aflat chiar pe malul rîului ; o luă apoi pe lîngă peretele palatului pînă la Turnul Nou şi, văzînd două ferestre luminate, ridică de jos o piatră, smulse şnurul de la pălărie şi legă cu el strîns pergamentul în jurul pietrei, apoi, dîndu-se doi-trei paşi înapoi şi luîndu-şi avînt, măsurînd din ochi distanţa, aruncă micul lui proiectil înspre una din cele două ferestre luminate de la primul etaj.

Zgomotul geamului spart şi agitaţia care i se păru că s-a produs în cameră ca urmare a acestui zgomot i-au dat de înţeles că mesajul lui şi-a atins ţinta. Rămînea acum ca mesagerii să-şi facă datoria şi să înmîneze regelui mesajul.

— Minunat, îşi zise el. Acum, să aşteptăm. Vom vedea mîine dacă scrisoarea a avut vreo urmare.

Retrăgîndu-se iute, cu paşi uşori de pisică, privi atent în jurul său, spre a se asigura că nu fusese remarcat şi nu văzu, în depărtare, decît santinelele care îşi făceau rondul, cu pas rar şi cadenţat. Era clar că nu-l observaseră. Convins că nu-l văzuse nimeni, Robert Stuart urmă acelaşi drum ca la venire, apucînd pe strada Battoir-Saint-André.

Se înşela însă : fusese văzut şi auzit de doi bărbaţi care, aflaţi la vreo cincizeci de paşi de el, ascunşi de întuneric la poalele Turnului Nou, stăteau de vorbă foarte însufleţiţi, tocmai ca să nu pară că ar fi văzut şi auzit ceva.

Aceste două personaje erau prinţul de Condé şi amiralul de Coligny.

Să vedem ce subiect de conversaţie acapara în asemenea măsură pe cele două ilustre personaje încît nu păreau să se neliniştească nici măcar de pietrele pe care persoane anonime le aruncau, în plină noapte, în ferestrele palatului regal.

V

La poalele Turnului Nou

Spune Brantôme în cartea sa *Căpitani iluştri :* „Acum se cuvine să vorbim despre un foarte mare căpitan, dacă o fi existat vreunul cîndva".

Să facem şi noi precum Brantôme. Să fim, numai, ceva mai drepţi faţă de Gaspard de Coligny, senior de Châtillon, spunînd că nu se prenumără printre oamenii de Curte ai familiei de Guise.

Am mai vorbit despre ilustrul apărător al cetăţii Saint-Quentin, în *Regina Margot* şi *Pajul ducelui de Savoia.* Pentru cei care nu le-au citit, mi se pare necesar să spun cîteva vorbe despre naşterea, familia şi strămoşii *amiralului.*

Subliniez acest cuvînt, fiindcă acesta era titlul sub care se făcuse cunoscut cel despre care vorbim şi fiindcă se întîmpla foarte rar să fie amintit sub numele de Gaspard de Coligny sau sub acela de seniorul de Châtillon. Titlul de amiral se impusese asupra celorlalte.

Gaspard de Coligny se născuse la 17 februarie 1617, la Châtillon-sur-Loing, rezidenţa seniorială a familiei sale.

Tatăl său, un nobil bressan*, se stabilise în Franţa după unirea provinciei sale cu regatul. El ocupa un rang superior în armatele regelui şi, devenind proprietar al senioriei de Châtillon, îşi adăugase şi acest nume.

O luase de nevastă pe Louise de Montmorency, sora conetabilului, despre care am avut ocazia să vorbesc adesea, mai ales în romanele *Ascanio, Cele două Diane şi Pajul ducelui de Savoia.*

Cei patru fii ai seniorului de Châtillon şi anume Pierre, Odet, Gaspard şi Dandelot, erau deci nepoţii conetabilu-

---

* *bressan* — din oraşul Bresse.

lui. Cel dintîi, Pierre, muri la cinci ani. Cel de-al doilea, Odet, se găsi în situația de a susține onoarea numelui.

La douăzeci de ani după această moarte, conetabilul avea la dispoziție comănacul de cardinal. Nici unul dintre fiii lui nu l-a dorit ; l-a oferit atunci fiilor surorii sale ; Gaspard și Dandelot, avînd amîndoi un temperament de războinici, au refuzat ; Odet, un ins calm și contemplativ, acceptă.

Așa că Gaspard, al cărui tată murise de altfel în 1522, se văzu cap de familie.

Am mai povestit în alt loc cum și-a desăvîrșit el instrucția ca tovarăș de arme al lui François de Guise și ce prietenie i-a unit pe cei doi tineri pînă în clipa cînd relațiile lor s-au răcit brusc, în urma bătăliei de la Renty, unde fiecare din ei făcuse minuni de vitejie, fiindcă fiecare din ei ar fi vrut să nu împartă gloria cu celălalt. Cînd, după moartea ducelui Claude de Lorena, tînărul duce François și cardinalul, fratele său, s-au așezat în fruntea partidului catolic și au acaparat afacerile statului, această răceală s-a transformat într-o ură fără leac.

În acest timp, cu toată ura înverșunată cu care îl urmărea familia de Guise, tînărul Gaspard de Châtillon devenise unul dintre bărbații cei mai distinși ai epocii, iar faima și onorurile ce i se făceau crescuseră neîncetat. După ce fusese numit cavaler de ducele d'Enghien, odată cu fratele său Dandelot, și asta chiar pe cîmpul de bătaie de la Cérisoles, unde fiecare din ei capturase cîte un drapel dușman, fusese făcut colonel în 1544, apoi, trei ani mai tîrziu, colonel general al infanteriei. În cele din urmă, deveni amiral ; cu ocazia acestei avansări, el renunțase, în favoarea fratelui său Dandelot, pe care-l iubea și de care era iubit, la funcția de colonel general de infanterie.

Către 1545, cei doi frați se însuraseră cu două fete aparținînd nobilei case bretone de Laval.

După ce a apărat cu un curaj admirabil orașul Saint-Quentin asediat de spanioli, a fost luat prizonier la ultimul asalt. În timpul captivității, la Anvers, i-a căzut în mînă o Biblie și astfel fu convertit la altă religie. După alți șase ani, fratele său Dandelot trecu și el la calvinism.

Renumele său și importanța funcției sale l-au desemnat în chip firesc pe amiral ca șef militar al religiei reformate. Totuși, cum nu se produsese încă o ruptură fățișă între cele două partide și nu începuseră persecuțiile impo-

triva reformaților, Dandelot și fratele său Gaspard ocupau mai departe la Curte locul la care le dădea dreptul rangul lor.

Dar, cum spune un istoric al vremii, „Curtea n-avea un dușman mai periculos decît amiralul".

Înzestrat cu un sînge-rece, un curaj și o abilitate fără egal, el părea născut să devină exact ce a devenit : un veritabil șef al partidului calvinist ; avea o tenacitate și o energie căreia nimic nu-i rezista ; deși a cunoscut destule înfrîngeri, el devenea de obicei mai de temut după ce pierdea o luptă decît adversarii săi după ce o cîștigau. Nu dădea doi bani pe rangul său, nu punea mare preț pe viața sa, era gata în orice clipă să o sacrifice spre a apăra regatul sau pentru triumful credinței sale ; astfel, în persoana lui se întîlneau în chip fericit geniul militar cu virtuțile unui mare cetățean al Franței.

În vîltoarea acelor timpuri furtunoase chipul său senin e o oază de liniște și siguranță. El e asemenea marilor stejari care stau neclintiți în calea furtunii, asemenea unui munte al cărui creștet rămîne calm în mijlocul trăsnetelor care nu-l pot clinti.

Prințul de Condé, bărbat dotat cu un geniu activ și întreprinzător, se va sprijini pe amiral în acerba campanie, dusă timp de aproape zece ani, împotriva armatelor regelui.

Așa cum am spus, în acea noapte de decembrie 1559, prințul de Condé era angajat într-o tainică discuție cu amiralul de Coligny, în umbra Turnului Nou al palatului Louvre.

L-ați cunoscut, ca prezență fizică cel puțin, pe prințul de Condé : l-ați văzut intrînd în hanul *Calul roib* și v-ați putut face chiar o idee despre caracterul lui, după cele cîteva cuvinte spuse de el. Să-mi permiteți acum să adaug cîteva amănunte ce mi se par absolut necesare privind persoana lui și poziția ce o ocupa în acel moment la Curte.

Prin comportarea sa, domnul de Condé nu își arăta încă adevărata valoare ; dar se putea bănui ce urma să devină, și trebuie spus că acestui tînăr și frumos prinț i se prevedea un viitor strălucit, deși pînă la ora aceea nu se făcuse cunoscut decît prin numeroase și răsunătoare aventuri galante, căci, ca și contemporanul său don Juan,

înscria pe lista interminabilă a cuceririlor sale pe doamnele cele mai renumite de la Curte.

Prințul avea în 1559 douăzeci și nouă de ani. Era cel de-al cincilea și ultimul fiu al lui Charles de Bourbon, conte de Vendôme, mlădița cea mai nouă din vechiul arbore al casei de Bourbon. Frații săi mai vîrstnici erau : Antoine de Bourbon, rege al Navarrei și tatăl lui Henric al IV-lea ; François, conte d'Enghien ; cardinalul Charles de Bourbon, arhiepiscop de Rouen ; și Jean, conte d'Enghien, care, cu doi înainte, în 1557, fusese ucis în bătălia de la Saint-Quentin.

În acel moment deci, Louis de Condé nu era decît mezinul familiei, neavînd altă avuție decît capa și spada. Și trebuie să spunem că sabia lui valora mai mult decît capa. Prințul mînuise această spadă în războaiele lui Henric al II-lea umplîndu-se de glorie și în cîteva conflicte personale care îi aduseseră un renume de viteaz aproape la fel de răsunător ca acela de bărbat cu noroc în dragoste și de amant inconstant.

Ai fi spus că adagiul „posesiunea ucide dragostea" fusese inventat anume pentru prințul de Condé. Din clipa cînd o femeie fusese a lui, interesul lui pentru ea dispărea cu totul. Acest amănunt era bine cunoscut printre *doamnele galante* ale căror isprăvi le-a descris Brantôme ; și totuși, ce lucru ciudat ! asta nu părea să le micșoreze cu nimic interesul pe care-l arătau tînărului prinț atît de galant și de jovial ; mai mult, îi dedicaseră și următorul catren menit să-l apere de rele :

Pe acest tînăr tare frumușel
Ce-ntruna cîntă și vesel e mereu,
Și-n fiecare clipă iubita și-o sărută,
De rău să ni-l ferească Dumnezeu !

Ne-am hazardat să citățm aceste versuri destul de nereușite, numai și numai fiindcă ele dau o imagine destul de exactă a sentimentelor de simpatie pe care le inspira la Curte Louis de Condé. Simpatie pe care i-o arătau nu numai femeile. Amiralul de Coligny, destul de tînăr încă, avea patruzeci și doi de ani, îl iubea pe Louis de Condé ca și cum ar fi fost unul din frații lui ; în schimb, prințul de Condé, caracter aventuros, înclinat prin firea sa, mai degrabă, spre a studia misterele amorului decît marile dileme ale religiei, catolic prin educație, îl asculta pe seve-

rul amiral destul de neatent, așa cum un școlar își ascultă dascălul, urmărind în acest timp, cu mai mult interes, galopul unei frumoase amazoane care se întorcea de la vînătoare.

Dar iată ce se întîmplase cu o oră mai devreme.

Ieșind din palatul Louvre, amiralul de Coligny observase, cu ochiul soldatului obișnuit să scruteze întunericul, că la picioarele Turnului Nou un om, învăluit în faldurile unei mantii, privește fix spre un balcon aflat sub două ferestre luminate așteptînd să primească sau să lanseze un semnal. Deși nu era un om curios de felul său, amiralul, care se îndrepta spre strada Béthisy, unde se afla palatul său, se gîndi că un singur om putea avea îndrăzneala să se plimbe la o sută de pași de santinele, prin fața palatului regal, la o oră cînd orice trecător risca să fie arestat ; iar acest om trebuia să fie prințul de Condé.

Amiralul se îndreptă deci spre el ; pe măsură ce se apropia, necunoscutul se retrăgea tot mai mult în umbra zidurilor. Atunci amiralul strigă :

— Hei, prințe !

— Cine e acolo ? întrebă prințul de Condé, căci el era, într-adevăr.

— Un prieten, răspunse amiralul continuînd să se apropie și surîzînd mulțumit că și de data asta perspicacitatea lui se dovedise infailibilă.

— A ! dacă nu mă înșel e vocea domnului amiral, spuse prințul, înaintînd spre cel care-l strigase.

Cei doi își strînseră mîinile. Prințul îl trase pe amiral în umbra turnului, întrebîndu-l :

— Cum naiba ați știut că mă aflu aici ?

— Am ghicit, spuse amiralul.

— Nemaipomenit, nimic de zis ! Dar cum v-ați prins ?

— O, foarte simplu ! Observînd un om aflat la o distanță așa de mică de santinelele palatului, mi-am spus că în Franța un singur cavaler e capabil să-și riște viața ca să privească perdelele unei femei frumoase și că acest bărbat este Alteța Voastră.

— Dragul meu amiral, dați-mi voie să vă mulțumesc mai întîi pentru excelenta părere ce o aveți despre mine; iar apoi să vă fac și eu un compliment foarte sincer : nimeni nu poate rivaliza cu dumneavoastră în perspicacitate. Trebuie să recunosc : am venit aici să privesc ferestrele unei camere unde locuiește nu o femeie frumoasă,

căci ființa care mă aduce aici era acum șase luni o copilă iar astăzi este abia o domnișoară, dar o domnișoară încîntătoare, de o frumusețe desăvîrșită.

— Vreți să vorbiți de domnișoara de Saint-André ? spuse amiralul.

— Exact. Ce să spun, mă surprindeți din nou ! ripostă prințul. Nu există secrete pentru dumneavoastră, amirale. Acum îmi dau seama ce m-a împins să vă caut prietenia.

— E cumva un interes la mijloc ? întrebă rînzind Coligny.

— Da, și încă unul foarte însemnat.

— Care, dacă nu sînt indiscret ?

— Anume că dacă nu-mi erați prieten, domnule amiral, s-ar fi putut întîmpla să-mi fiți dușman ; și în cazul ăsta aș fi avut un dușman de neînvins.

Amiralul clătină din cap auzind aceste vorbe măgulitoare, venind din partea acestui tînăr căruia tocmai se pregătea să-i facă anume mustrări și se mărgini să-i spună doar :

— Nu mă îndoiesc că știți, prințe, că domnișoara de Saint-André e logodnica domnului de Joinville, fiul cel mare al ducelui de Guise.

— Nu numai că știu acest lucru, domnule amiral, dar trebuie să vă spun că aflînd vestea acestei apropiate căsătorii m-am îndrăgostit nebunește de domnișoara de Saint-André. Aș putea afirma fără înconjur că pasiunea mea pentru această domnișoară se hrănește din ura mea pentru familia de Guise.

— Ca să vezi ! Dar, dacă nu mă-nșel, e pentru prima dată, prințe, că aud vorbindu-mi-se de această patimă înflăcărată. De obicei, amorurile dumneavoastră își iau zborul cîntînd ca privighetorile. Să fie vorba dar de un amor nou-născut, care n-a apucat să facă zarvă ?

— Nu chiar așa de nou, dragul meu amiral. Dimpotrivă : are frumoasa vîrstă de șase luni.

— Ce spui ! Chiar așa ? întrebă amiralul plin de uimire.

— Șase luni, da, nici mai mult nici mai puțin, pe onoarea mea ! Vă mai amintiți de bătrîna ghicitoare pe care am întîlnit-o cu ocazia iarmarocului de *landi*. Atunci le-a ghicit în palmă domnului de Guise, mareșalului de Saint-André și prea-plecatului vostru servitor. Din cîte știu, v-am povestit toată tărășenia.

— Da, îmi amintesc perfect. Întîmplarea avea loc într-un han pe drumul dintre Gonesse și Saint-Denis.

— Chiar așa, dragul meu amiral. Ei bine, în ziua aceea s-a născut amorul meu înflăcărat pentru fermecătoarea Charlotte ; și, poate fiindcă vrăjitoarea aia bătrînă mi-a prezis că voi muri tînăr, din ziua aceea s-a trezit în mine un gust nemaipomenit pentru viață ; și de atunci trăiesc numai cu speranța de a fi iubit de fiica mareșalului și am folosit toate tertipurile care mi-au trecut prin minte ca să-mi ating acest scop.

— Și spuneți, prințe, întrebă amiralul, vi s-a răspuns în felul cum vă doreați ?

— Nu, vere, nu. Asta e motivul pentru care mă puteți vedea aici stînd mult și bine.

— Așteptînd, probabil, să vi se arunce, ca unui cavaler galant ce sînteți, o floare, o mănușă, o vorbă chiar ?

— Pe cuvînt, nu aștept nici asta măcar.

— Ce așteptați, atunci ?

— Aștept ca lumina să se stingă și ca logodnica prințului de Joinville să adoarmă ; să mă pot duce astfel și eu să sting lumina și să dorm, dacă sînt în stare.

— Bănuiesc că n-ați venit aici pentru prima oară în seara asta, scumpul meu prinț, ca să participați astfel la ritualul de seară al domnișoarei ?

— Nu e pentru prima oară, vere, și nu va fi nici ultima dată. Iată, sînt patru luni de cînd îmi ofer acest nevinovat divertisment.

— Fără ca domnișoara de Saint-André să aibă cunoștință ? întrebă amiralul.

— Încep să cred că, într-adevăr, nu știe nimic.

— Dragă prințe, dar asta e mai mult decît amor ; e un adevărat cult, o adorare ce nu poate fi asemuită decît cu aceea a hindușilor față de divinitățile lor invizibile, după cum ne istorisesc navigatorii europeni care au ajuns pe cele îndepărtate meleaguri.

— Dragă amirale, cred că ăsta e cuvîntul cel mai potrivit : e un adevărat cult și probabil că sînt un foarte bun creștin dacă nu mă dedic cu totul acestui gen de idolatrie.

— Idolatria este cultul unei imagini, dragă prințe ; iar dumneata poate că n-ai la îndemînă nici măcar o imagine a zeiței, te pomenești ?

— Pe cinstea mea, nu, nici măcar imaginea ei n-o am, spuse prințul ; dar, continuă el surîzînd și punînd o mînă

pe piept, imaginea ei se află aici, în inima mea, și e așa de bine întipărită acolo, pe cinstea mea, că nu-mi mai trebuie alt portret decît cel ce trăiește în amintirea mea.

— Și cît timp credeți că veți mai continua acest monoton exercițiu de fidelitate ?

— Oricît. Voi veni aici cît timp o voi adora pe domnișoara de Saint-André. O voi adora, precum mi-e obișnuința, cît timp nu-mi va acorda nici un privilegiu și cum, după toate probabilitățile, n-o să-mi acorde prea repede ceea ce mi-ar trebui mie pentru ca iubirea mea să scadă, e probabil că adorația mea va dura mult timp.

— Ce constituție ciudată aveți, prințe !

— Ce vreți, așa sînt eu făcut ! Cît timp o femeie îmi rezistă sînt nebun de amor, sînt în stare să mă sinucid, să dezlănțui un război pentru ea, ca Pericles pentru Aspazia, Cezar pentru Eunoe, Antoniu pentru Cleopatra ; apoi, dacă îmi cedează...

— Dacă cedează... ?

— Atunci, dragul meu amiral, vai ei și vai mie ! vîntul răcoros al sațietății stinge flacăra pasiunii mele.

— Dar ce drac de plăcere îți poate da veghea asta, pe clar de lună ?

— Sub ferestrele unei fete frumoase ? O plăcere enormă, vere. O, dumneata, un om grav și auster, care cauți fericirea numai în cîștigarea unei bătălii sau în triumful credinței, nu poți înțelege. Cu mine lucrurile stau altfel : războiul nu e pentru mine decît o acalmie între două amoruri furtunoase, cel care s-a stins și cel care abia se aprinde. Sincer, sînt încredințat că Dumnezeu nu m-a adus pe lume decît ca să iubesc și că nu sînt bun de altceva. Și, la urma urmei, Dumnezeu ne-a poruncit să ne iubim aproapele ca pe noi înșine. Ei bine, fiind un creștin model, eu îmi iubesc aproapele mai mult decît pe mine însumi. Doar că iubesc jumătatea cea mai frumoasă și mai plăcută a omenirii, nu pe toți semenii mei.

— Dar unde ai mai revăzut-o pe domnișoara de Saint-André după întîlnirea de la han ?

— Ah, dragul meu amiral, e o poveste tare lungă și, dacă nu ești hotărît să-mi ții tovărășie cel puțin o jumătate de oră, ca o bună rubedenie ce-mi ești, te sfătuiesc să renunți de a-ți satisface această curiozitate și să mă lași singur să visez și să vorbesc cu luna și cu stelele, care

pentru mine sînt mai puțin strălucitoare decît razele ce pogoară din ferestrele zeiței mele.

— Dragă vere, spuse rizînd amiralul, să știi că am urzit pentru viitor planuri la care nici cu gîndul nu gîndești și care te privesc direct ; așa că am tot interesul să te studiez sub toate aspectele. Postura aceasta, în care mă lași să te văd astăzi, nu cred că e cea caracteristică. Lasă-mă să privesc mai adînc în sufletul dumitale. Uite ce este, eu veneam să discut cu adevăratul Condé, marele căpitan de oști, și în locul eroului pe care-l căutam nu văd decît un fel de Hercule torcînd tolănit la picioarele Omphalei, sau un Samson plecîndu-și capul pe genunchii Dalilei.

— Să-ți spun tot adevărul, deci ?

— Pînă la ultima picătură.

— Ca la spovedanie ?

— Și mai mult, dacă se poate.

— Te previn că e o veritabilă eglogă.

— Cele mai frumoase versuri de Virgilius nu sînt altceva decît egloge. Ascult.

— Cînd te saturi, îmi spui, amirale.

— Promit ; dar nu cred c-o să mă plictisesc.

— Ah, ce diplomat rafinat sînteți, dragă amirale.

— Nu credeți, dragă prințe, că mă cam luați peste picior ?

— Eu ? Sau poate vă-nchipuiți că spunîndu-mi așa ceva o să mă faceți să mă arunc într-o prăpastie ?

— Hai, prințe, povestește-mi.

— Era în septembrie anul trecut, după vînătoarea la care familia de Guise a invitat toată Curtea în pădurea de la Meudon.

— Am auzit de vînătoarea asta ; eu n-am fost acolo.

— Poate ați mai auzit și că după cele cîteva zile dedicate vînătorii, doamna Catherine * s-a dus, împreună cu toate domnișoarele ei de onoare, la castelul domnului de Gondy, la Saint-Cloud. Poate că vă mai amintiți, fiindcă după cîte știu vă aflați acolo.

— Îmi amintesc perfect.

— Ei bine, acolo, dacă atenția nu v-a fost atrasă de

---

* *Catherine de Médicis* (1519—1589), nevasta regelui Henric al II-lea și mama lui Francisc al II-lea, politiciană abilă și lipsită de scrupule ; a încercat să facă un joc de echilibru între protestanți și catolici.

subiecte de meditație foarte grave, vă amintiți că, în timpul gustării de dimineață, o tînără a atras, prin frumusețea ei, atenția Curții și, cu deosebire, interesul subsemnatului : era domnișoara de Saint-André. După gustare, în timpul plimbării pe malul apei, aceeași fată stîrni, prin spiritul ei, admirația tuturor invitaților și cu deosebire a unuia dintre ei ; eu eram acela. În sfîrșit, seara, la bal, cine a atras toate privirile — și mai ales ale mele —, prin grația ei fără egal, cine a fost ținta celor mai măgulitoare laude ? Aceeași domnișoară de Saint-André. Vă mai amintiți ?

— Nu.

— Cu atît mai bine, căci, dacă v-ați reaminti, n-ar mai merita chinul să vă povestesc. Ați înțeles, cred, că flacăra, care s-a aprins timid în inima mea în hanul *Calul roib*, a devenit la Saint-Cloud o vîlvătaie mistuitoare. Ca urmare, cînd balul s-a terminat și m-am întors în camera care-mi fusese pusă la dispoziție de gazde, și care se afla la primul etaj al clădirii, în loc să mă culc, m-am dus la fereastră, unde am rămas țintuit, pierdut într-o visare profundă. Trecuse astfel o vreme de cînd stăteam așa, prins în mrejele unei vrăji fără nume, cînd, prin aburul străveziu țesut de zeul Amor în jurul meu, ochii mei crezură că disting o făptură omenească, la fel de imaterială aproape ca briza ușoară ce-mi susura pe la tîmple. O umbră roz-albă, vaporoasă, se strecura iute pe aleile parcului ; ea se opri și se sprijini chiar de trunchiul copacului al cărui frunziș foșnea atingînd obloanele ferestrelor mele. Am recunoscut, sau mai bine-zis, am ghicit că zeitatea nocturnă nu era alta decît domnișoara de Saint-André ; aș fi fost în stare să mă arunc de pe pervazul ferestrei ca să ajung mai repede să îngenunchez la picioarele ei dacă, în clipa următoare, n-aș fi zărit o altă umbră, mai puțin roză și mai puțin albă decît cea dintîi, traversînd aleea. Era cu siguranță silueta unui bărbat.

— Ah ! ah ! murmură amiralul.

— Exact așa am exclamat și eu, spuse Condé. Dar îndoielile pline de mînie ce se năsteau în mintea mea cu privire la virtutea domnișoarei de Saint-André nu au apucat să ia proporții ; căci cele două umbre începură să șopocăiască și ecoul vocilor, străbătînd frunzișul des, ajungea pînă la mine, prin spațiile dintre jaluzele, așa că am putut

recunoaşte pe actorii ce jucau scena de la poalele copaculuí şi am putut auzi ce vorbesc.

— Şi cine erau personajele ?

— Domnişoara de Saint-André şi pajul tatălui ei.

— Şi despre ce vorbeau ?

— Pur şi simplu despre o partidă de pescuit de a doua zi dimineaţă.

— O partidă de pescuit ?

— Da, vere. Domnişoara de Saint-André se dă în vînt după pescuitul cu undiţa.

— Şi ca să pună la cale o partidă de pescuit trebuia să-şi dea întîlnire în parc, la miezul nopţii, o fată de cincisprezece ani şi un tînăr paj de nouăsprezece ani ?

— Şi eu am avut aceleaşi îndoieli, dragă amirale, şi trebuie să spun că bietul paj, care venise plin de speranţe, a părut foarte dezamăgit aflînd chiar din guriţa domnişoarei de Saint-André că îi dăduse întîlnire numai ca să-l roage să facă rost de două undiţe, una pentru ea şi una pentru el, şi să vină cu ele, la ora cinci dimineaţa, pe malul eleşteului. Băiatul nici nu s-a putut stăpîni să nu-i spună :

„Păi, domnişoară, dacă m-aţi făcut să vin aici numai ca să-mi cereţi o undiţă, n-avea rost să faceţi o taină aşa de mare pentru atîta lucru".

„Vezi, aici te înşeli, Jacques, răspunse fata. De cînd au început petrecerile la castel sînt înconjurată aici de atîţia admiratori, sînt urmărită cu atîta insistenţă peste tot, că dacă ţi-aş fi cerut o undiţă şi aveam ghinion să mă audă cineva, te asigur, mîine, la cinci dimineaţa, trei sferturi dintre seniorii de la curte, cu domnul de Condé în frunte, m-ar fi aşteptat pe mal, cu undiţa în mînă, ceea ce, îţi închipui, ar fi speriat aşa de tare peştii că n-aş mai fi putut prinde nici măcar un oblete, acolo. Aşa că am vrut să evit o asemenea situaţie. Am de gînd să fac dimineaţă, numai în tovărăşia ta, nerecunoscătorule, un pescuit ca-n basme".

„O, da, domnişoară, spuse pajul, spăsit, da, sînt un nerecunoscător".

„Atunci ne-am înţeles, Jacques, la ora cinci".

„O să fiu acolo de la ora patru, cu două undiţe".

„Sper că n-ai de gînd să pescuieşti înainte ca să vin eu, fără mine, Jacques".

„O, vă promit să vă aştept !"

„Foarte bine. Uite, ca răsplată, ţine mîna mea".

„Ah, domnișoară !" exclamă tînărul fericit, acoperind mînuța ei de sărutări.

„Ajunge ! spuse fata, retrăgîndu-și mîna. Ți-am permis să o săruți, dar nu să-i dai foc. Să mergem, dar ; noapte bună, Jacques ! La ora cinci, pe mal !"

„Ah, puteți veni cînd doriți, domnișoară, voi fi acolo, promit !"

Domnișoara de Saint-André îi făcu un semn de adio cu mîna. Pajul se supuse fără murmur, așa cum un duh al pădurii se supune poruncii vrăjitorului în stăpînirea căruia se află. Dispăru ca o nălucă..

Domnișoara de Saint-André mai rămase o clipă în același loc. Apoi, asigurîndu-se că nimic nu tulbură tăcerea nopții și pustietatea parcului, dispăru și ea, de parcă nici nu fusese.

— Ești sigur, prințe, că prefăcuta asta nu bănuia că te afli la fereastră și auzi tot ?

— Vai, vere, ești în stare să-mi răpești toate iluziile ce mi le făceam.

Apoi, apropiindu-se de amiral :

— Ei bine ! și acum v-ați dovedit același diplomat rafinat, amirale ! Foarte sincer să fiu, am momente cînd n-aș putea jura că nu știa... Cînd sînt convins că mă văzuse și că toată partida asta de pescuit, și povestea cu undița, și întîlnirea aia din zorii zilei nu erau toate decît teatru.

— Păi vezi !

— O, cînd e vorba de șireteniile femeilor, nu contest niciodată nici o posibilitate de felul ăsta, spuse prințul. Ba chiar, cu cît femeia e mai tînără și mai naivă, sînt mai convins că e capabilă de orice. Dar vei fi de acord cu mine, amirale, că, dacă a fost așa, Charlotte este o ființă de o abilitate diavolească.

— Nu te contrazic.

— Se înțelege că a doua zi de dimineață, înainte de ora cinci, m-am ascuns în tufișurile de pe malul apei. Pajul se ținuse de cuvînt : venise de cu noapte la locul fixat. Cît despre frumoasa Charlotte, ea apăru exact ca aurora, cu o clipă înainte de răsăritul soarelui și cu degetele ei de roză luă din mîna lui Jacques o undiță gata pregătită. M-am întrebat o clipă pentru ce avea ea nevoie de un tovarăș de pescuit. Dar am priceput imediat că degetele ei de zeiță nu se puteau înjosi să atingă acele animăluțe scîrboase care trebuiau agățate în cîrligul undiței și

nici măcar pe cele care le-ar fi pescuit, așa că prezența pajului era necesară ca să o scutească de asemenea treburi neplăcute. Pînă la urmă, după această partidă de pescuit care a durat pînă la șapte ceasuri, distinsa domnișoară s-a ales numai cu plăcerea, care trebuie să fi fost mare, căci, pe cuvîntul meu, cei doi tineri au făcut niște pește prăjit — o minunăție...

— Și dumneata cu ce te-ai ales, prințe ?

— Cu o criză groaznică de reumatism, fiindcă am stat pitit într-un loc cam mocirlos, și cu un amor sălbatic, ale cărui urmări le-ai putut vedea.

— Și crezi că drăgălașa ființă nu știa că privești din stufăriș ?

— Ei, Doamne ! vere, ce să mai cred ? Poate că știa, diavolița. În orice caz, cînd trăgea spre ea undița cu peștele prins, se arcuia toată cu atîta grație și își sumetea rochia cu atîta parșivenie, că la vederea brațului ei rotund și a piciorușului ei zvelt aș fi fost în stare să-i iert orice păcate ; dacă mă știa ascuns în apropiere, atunci înseamnă că anume pentru mine făcea aceste mișcări încîntătoare și nu pentru paj, căci eu mă aflam undeva în dreapta ei, iar ea tocmai mîna dreaptă și-o arcuia și piciorul drept îl scotea la vedere. La urma urmei, amirale, dacă e nevinovată, o iubesc ; iar dacă e cochetă și prefăcută, vai mie : o ador ! Așa că vezi, oricum aș lua-o, sînt tare bolnav.

— Și de atunci încoace ?

— De atunci, vere, am revăzut acel braț minunat și acel picioruș zglobiu, dar numai de departe, fără să pot vreodată reîntîlni pe stăpîna acestor comori jinduite ; de cîte ori mă zărește venind dintr-o direcție, fuge în direcția opusă.

— Care va fi atunci deznodămîntul acestei pasiuni mute ?

— Ei, Dumnezeule, întreabă pe cineva mai înțelept decît mine, vere dragă. Căci, dacă această pasiune e mută, precum spui, e în același timp surdă și oarbă, adică nu vrea s-asculte de nici un sfat și nu vede nimic altceva în fața ochilor, și mai ales nu vrea să vadă dincolo de ceasul prezent.

— Dar, scumpe prințe, speri, cel puțin, ca într-un viitor oarecare să obții vreo răsplată pentru această supunere oarbă ?

— Firește. Dar într-un viitor așa de îndepărtat, că nici nu îndrăznesc să privesc pînă acolo.

— Ei bine, ascultă ce-ţi spun : nici nu încerca să priveşti.

— Şi de ce, mă rog, domnule amiral ?

— Fiindcă n-ai vedea nimic şi asta te-ar demoraliza.

— Nu prea pricep.

— Ei, ce naiba, păi e destul de uşor de priceput. Dar ascultă-mă puţin...

— Vorbeşte, domnule amiral.

— Trebuie să te aştepţi la un lucru, scumpul meu prinţ.

— Cînd e vorba de domnişoara de Saint-André, mă aştept la orice.

— O să-ţi spun tot adevărul fără ocolişuri, dragul meu prinţ.

— Domnule amiral, am pentru dumneata de mult timp afecţiunea respectuoasă pe care o simţi faţă de un frate mai mare, şi devotamentul pe care-l simţi pentru un prieten apropiat. Eşti singurul om din lume de la care sînt dispus să primesc sfaturi. Aştept cu smerenie să aud vocea adevărului din gura dumitale. Vorbeşte dar !

— Mulţumesc, prinţe ! răspunse amiralul, ca un bărbat care înţelege perfect influenţa atotputernică a amorului asupra unei firi ca a domnului de Condé şi care, ca urmare, acordă importanţa cuvenită unor asemenea poveşti de amor, care pentru altcineva decît fratele regelui Navarrei, ar fi părut nişte frivolităţi. Uite, fiindcă eşti aşa de deschis cu mine, voi fi şi eu : domnişoara de Saint-André nu te iubeşte, dragă prinţe ; şi nici nu te va iubi vreodată.

— Poate că eşti şi dumneata un pic astrolog, domnule amiral ? Şi te pomeneşti că ai cercetat astrele ca să-mi poţi face o asemenea prezicere întristătoare ?

— Nu. Dar ştii de ce nu te va iubi niciodată ? adăugă amiralul.

— Cum aş putea şti asta, din moment ce mă străduiesc din răsputeri ca să mă fac iubit de ea ?

— N-o să te iubească fiindcă nu va iubi niciodată pe nimeni, nici pe micul paj nici pe dumneata : are un suflet uscat şi suferă de boala ambiţiei. Am cunoscut-o cînd era o copiliţă şi, fără să am nevoie de ştiinţa astrologiei, mi-am zis atunci că ea va juca într-o zi un rol în această mare casă de perdiţie care se află sub ochii noştri.

Şi, cu un gest de suveran dispreţ, amiralul arătă spre palatul Louvre.

— Ah, ah ! făcu domnul de Condé, iată un punct de vedere nou asupra acestui palat. Nu l-am văzut sub acest aspect pînă azi.

— N-avea încă opt anişori cînd îi plăcea să joace rolul curtezanei experimentate de genul Agnès Sorel sau doamna d'Etampes. Prietenele ei îi puneau pe frunte o diademă de carton şi o plimbau în jurul palatului strigînd : „Trăiască regina !" Ei bine, ea a rămas încă de atunci cu amintirea acestui vis de regalitate. Pretinde că-l iubeşte pe domnul de Joinville, logodnicul ei : minte ! Se preface, şi ştii de ce ? Fiindcă tatăl tînărului Joinville, domnul de Guise, fostul meu prieten şi actualul duşman înverşunat al meu, va ajunge, dacă nu-l va opri cineva, rege al Franţei, în foarte scurt timp.

— A, drace ! Eşti convins, vere ?

— Sînt absolut convins, dragul meu prinţ. De unde am tras concluzia că amorul dumitale pentru frumoasa domnişoară de onoare a reginei e un amor nefericit, şi te implor să te lepezi cît mai repede de el.

— E sfatul dumitale ?

— Pe care ţi-l dau din toată inima.

— Şi eu, vere, încep prin a-ţi spune că îl primesc cu sufletul deschis, aşa cum mi-a fost dat.

— Dar nu-l vei urma, nu-i aşa ?

— Ce vrei, dragă amirale, nu putem niciodată porunci inimii.

— Totuşi, dragă prinţe, privind trecutul, gîndeşte-te ce viitor te aşteaptă.

— Ei, aşa e, trebuie să mărturisesc că pînă acum nu dă semne de simpatie prea violentă pentru supusa dumneavoastră slugă.

— Şi-ţi închipui că situaţia asta nu va continua mult. Ah, ştiu, aveţi o părere prea bună despre dumneavoastră, prinţe...

— Ei, aşa e, ar însemna să dăm altora ocazia să ne desconsidere dacă ne desconsiderăm noi înşine. Dar nu e vorba de asta. Nu mă poţi împiedica să simt pentru ea această afecţiune, pe care ea nu pare s-o aibă pentru mine. Asta te face să dai din umeri. Dar ce să fac ? Sînt liber să iubesc sau să nu iubesc ? Dacă-ţi spuneam : Ai rezistat în Saint-Quentinul asediat timp de trei săptămîni împreună cu două mii de francezi împotriva celor cincizeci sau şaizeci de mii de flamanzi şi spanioli ai prinţului Emmanuel-Philibert şi ai regelui Filip al II-lea. Ei bine,

dacă ar fi invers : ai ezita să asediezi Saint-Quentin cu numai zece mii de oameni, știind că în cetate se află treizeci de mii ? Nu-i așa că n-ai ezita ? Și de ce ? Fiindcă, cu geniul pe care războaiele au dovedit că-l posezi din plin, știi sigur că pentru cei viteji nici o cetate nu e de necucerit. Ei bine, dragă vere, poate că mă laud, dar și eu cred că posed în cel mai înalt grad arta — sau știința — dragostei și îți spun la fel : „Nici o cetate nu e de necucerit !" Mi-ai demonstrat asta în războaie, amirale, dă-mi voie și mie să-ți demonstrez același lucru în amor.

— Ah, prințe ! Ce căpitan strălucit ar ieși din dumneata, spuse melancolic amiralul, dacă în loc ca dorințele trupești să-ți sădească în suflet amorul, pasiuni mai înalte ți-ar fi pus spada în mînă !

— Vrei să vorbești de cauza credinței, nu-i așa ?

— Da, prințe, și Domnului i-ar fi plăcut să facă din dumneata unul de-ai noștri, și, prin urmare, unul dintre slujitorii lui devotați !

— Dragă vere, spuse Condé cu aerul glumeț care îl caracteriza, dar lăsînd să se bănuiască în adînc voința fermă a unui om care a meditat adînc asupra acestui subiect, poate că nu mă crezi, dar am în privința religiei niște idei cel puțin la fel de nestrămutate ca și în privința amorului.

— Ce vrei să spui ? întrebă amiralul, foarte mirat.

Surîsul prințului de Condé dispăru de pe buzele lui. El continuă, foarte grav :

— Vreau să spun, domnule amiral, că în adîncul sufletului am și eu religia și credința mea : că n-am nevoie de mijlociri între mine și Dumnezeu ca să-l slujesc ; și, cît timp nu-mi poți dovedi, dragă vere, că noua voastră doctrină e de preferat celei vechi, dă-mi voie să-mi păstrez religia strămoșilor mei, doar dacă n-o să-mi treacă prin cap să mi-o schimb ca să-i joc un renghi domnului de Guise.

— O, prințe, prințe ! murmură amiralul, ai de gînd să-ți irosești astfel comoara, de tinerețe, de energie și inteligență cu care te-a înzestrat Cel de Sus, să nu fii în stare să le folosești punîndu-le în slujba unei cauze înalte ? Ura asta instinctivă față de familia de Guise nu va fi fiind oare un avertisment al Providenței ? Treci la acțiune, prințe, și, dacă nu ai de gînd să lupți contra dușmanilor Dumnezeului tău, atunci luptă măcar împotriva dușmanului regelui tău.

— Bun, spuse Condé, înțeleg ! Dar uite ce nu știi : că așa cum am un Dumnezeu al meu am și un rege al meu. E adevărat că, pe cît de necuprins e Dumnezeul meu, pe atît de mic e regele meu. Iar regele meu, amirale, e regele Navarrei, fratele meu. Iată-l pe adevăratul meu rege. Regele Franței nu poate fi pentru mine decît un rege de adopțiune, un senior suzeran și nimic mai mult.

— În felul ăsta nu faci decît să ocolești miezul problemei, prințe ! Uiți că, totuși, te-ai bătut în războaie pentru acest rege.

— Asta fiindcă mă bat pentru orice rege, după cum mi se năzare mie, la fel cum iubesc toate femeile după propria mea fantezie.

— Atunci, să înțeleg, dragă prințe, că e imposibil de vorbit cu tine serios într-unul din aceste două domenii ? întrebă amiralul.

— Cîtuși de puțin, răspunse prințul, revenind la un ton grav ; cu altă ocazie, vom sta de vorbă pe îndelete, vere, și-ți voi răspunde la întrebare. M-aș considera adînc nefericit și drept un cetățean demn de plîns dacă mi-aș consacra întreaga mea viață și energie doamnelor. Știu că am de îndeplinit anumite îndatoriri, domnule amiral, și că mintea, curajul și îndemînarea nu mi-au fost dăruite de Dumnezeu numai ca să cînt serenade sub balcoane. Dar ai un pic de răbdare, vere și prietene ; lasă-mă să-mi consum înflăcărarea tinerească în aventuri pe măsura ei. Gîndește-te că n-am decît treizeci de ani, ce dracu, domnule amiral, și că, în perioadele dintre două războaie, trebuie să-mi folosesc într-un fel energia. Așa că iartă-mi această aventură, la care ești martor și, cum nu sînt în stare să urmez sfatul înțelept pe care mi l-ai dat adineauri, fă-mi plăcerea și dă-mi sfatul pe care o să ți-l cer acum.

— Te ascult, tinere fără minte, spuse cu un aer patern amiralul, și Dumnezeu să-ți ajute ca sfatul meu să-ți fie folositor !

— Domnule amiral, spuse prințul de Condé, prinzîndu-l pe vărul său de brat, ești un mare general, un strateg fără egal, cu siguranță cel mai strălucit războinic al vremii noastre. Spune-mi, dacă ai fi în locul meu, cum ai proceda ca să intri la ora asta, adică aproape de miezul nopții, la domnișoara de Saint-André ca să-i spui că o iubești ?

— Văd bine, dragă prințe, spuse amiralul, că nu te vei vindeca de boala asta pînă n-o vei cunoaște cu adevărat

pe ființa căreia te-ai dedicat. Deci dacă te voi sprijini să-ți urmezi planul nebunesc nu-ți fac decît un serviciu, căci numai mergînd pe calea asta te vei reîntîlni cu glasul rațiunii. Ei bine, în locul dumitale...

— Ssst ! spuse Condé, trăgîndu-l iar în umbra zidurilor.

— Ce e ?

— Ceva, cineva, care cred că e un rival al meu, se apropie de ferestre.

— Așa e, spuse amiralul.

Și, urmînd exemplul lui Condé, se adăposti mai bine în umbra turnului.

Atunci, cei doi, ținîndu-și răsuflarea, îl văzură apropiindu-se pe Robert Stuart, cunoștința noastră mai veche. Omul luă de pe jos o piatră, o înveli într-o hîrtie și aruncă biletul, astfel ambalat, într-unul din geamurile luminate.

După o clipă, se auzi zgomotul unui geam spart.

Îl văzură apoi pe necunoscut, pe care îl bănuiau a fi un adorator al domnișoarei de Saint-André, fugind și dispărînd în noapte.

— A, pe onoarea mea, spuse Condé, îți voi asculta sfatul cu altă ocazie, dragă vere. Deocamdată, mă grăbesc.

— Ce spui, prințe ?

— Păi, am găsit un pretext nemaipomenit ca să-mi pun intențiile în aplicare.

— Care ?

— Ei, e foarte simplu. Fereastra care s-a spart aparține mareșalului de Saint-André și desigur că n-a fost spartă chiar de florile mărului.

— Ei și ?

— Ei și, iată planul : tocmai ieșeam din Louvre ; am auzit zgomotul de geamuri sparte ; m-am temut să nu fie la mijloc vreun complot urzit împotriva mareșalului ; ca urmare, deși la o oră așa de tîrzie, n-am putut rezista, am urcat, ce să fac ? interesul ce-l port mareșalului e foarte mare, nu-i așa ? trebuia să-l întreb dacă nu i s-a întîmplat vreun necaz.

— Nebun ! nebun ! de trei ori nebun ! spuse amiralul.

— Ți-am cerut un sfat, prietene înțelept. Ai putea să-mi dai unul mai bun ?

— Da.

— Care ?

— Să nu te duci acolo.

— Dar ăsta e acelaşi sfat pe care mi l-ai dat prima dată şi ţi-am spus că n-am de gînd să-l urmez.

— Ei bine, fie ! Să mergem la mareşalul de Saint-André.

— Vii deci cu mine ?

— Dragă prinţe, dacă nu poţi împiedica un zmintit să facă nebunii, şi dacă acest zmintit ţi-e foarte drag, trebuie să participi alături de el la nebuniile pe care le face, ca să-l ajuţi să obţină un rezultat cît mai bun din faptele lui nebuneşti.

— Dragă amirale, sper că o să-mi indici ce traseu trebuie urmat, ce trecători trebuie folosite, ce curse trebuie evitate ; te voi urma şi, la prima ocazie ce mi se va oferi, ţi-o voi lua înainte.

— Să mergem la mareşal.

Şi cei doi se îndreptară spre intrarea principală a Louvrului, unde amiralul, după ce spuse parola, intră, urmat de prinţul de Condé.

VI

Sirena

Cei doi vizitatori nocturni ajunseră în fața ușii apartamentului pe care-l ocupa în palat mareșalul de Saint-André, în calitatea lui de șambelan al regelui. Amiralul bătu la ușă. Dar ușa, abia împinsă de mîna lui, se deschise și cei doi intrară în anticameră.

În fața lor apăru un valet foarte buimăcit.

— Dragă prietene, îi spuse amiralul, l-am putea vedea pe domnul mareșal, chiar dacă ora e înaintată ?

— Desigur, domnul mareșal ar fi întotdeauna gata să vă primească, Excelența Voastră, răspunse valetul. Dar un eveniment neprevăzut l-a obligat să se ducă în apartamentele regale.

— Un eveniment neprevăzut ? spuse Condé.

— E, probabil, același eveniment care ne-a adus pe noi aici, spuse amiralul Coligny. Nu-i vorba de-o piatră care a spart una din ferestrele mareșalului ?

— Da, monseniore, și care a căzut la picioarele domnului mareșal în momentul în care trecea din cabinetul de lucru în dormitor.

— Vezi dar că sînt la curent cu evenimentul, prietene, și cum aș putea să-l pun, poate, pe domnul mareșal pe urmele vinovatului, aș vrea să discut cu el despre această întîmplare.

— Dacă domnul amiral binevoiește să-l aștepte, răspunse valetul ; în acest timp, ați putea trece pe la domnișoara de Saint-André ; domnul mareșal nu va întîrzia.

— Dar poate că domnișoara s-o fi culcat pînă la ora asta ? întrebă prințul de Condé. Și n-am vrea pentru nimic în lume să o deranjăm.

— O, monseniore, spuse valetul, care-l recunoscuse pe prinț, Alteța Voastră poate fi liniștită. Tocmai am vorbit cu una din cameristele domnișoarei și mi-a spus că dom-

nișoara nu se va culca pînă cînd tatăl său, domnul mareșal, nu se întoarce și nu va afla de la el ce e cu scrisoarea aceea.

— Ce scrisoare ? întrebă amiralul.

Prințul îl lămuri, binevoitor :

— Dar e foarte simplu ; scrisoarea în care, probabil, era învelită piatra.

Apoi, cu voce șoptită :

— E un fel de a coresponda pe care l-am folosit nu o dată cu succes, vere.

— Ei bine, spuse amiralul, vom face precum ne-ai sfătuit, prietene. Întreab-o pe domnișoara de Saint-André dacă ne poate primi, pe monseniorul prinț de Condé și pe mine.

Valetul ieși. După cîteva clipe reveni, anunțîndu-i pe cei doi seniori că domnișoara de Saint-André îi așteaptă. Îl urmară pe valet de-a lungul unui coridor care ducea la apartamentul domnișoarei.

— Cred că ești de acord, dragul meu prinț, că mă obligi să practic o meserie destul de dubioasă, spuse încet amiralul.

— Dragă vere, spuse Condé, cunoști proverbul : „Nici o meserie nu e de lepădat" și mai ales cele care sînt practicate din devotament.

Valetul anunță pe Alteța Sa monseniorul prinț de Condé și Excelența Sa amiralul Coligny. O auziră pe domnișoara de Saint-André care spunea, cu vocea ei drăgălașă :

— Să intre !

Valetul se retrase, cei doi seniori intrară în apartamentul în mijlocul căruia scînteia un sfeșnic cu cinci brațe ale cărui lumini pîlpîitoare le vedea prințul, de trei luni încheiate, prin geamurile și prin perdelele încăperii în care trona aleasa inimii sale.

Era un mic budoar tapisat cu satin de un albastru celest ; pe fondul acesta domnișoara Charlotte, toată numai roz, alb și cu zulufii aurii, părea o naiadă hălăduind într-o grotă azurie.

— Ei, Dumnezeule, spuneți-ne, domnișoară, întrebă prințul Condé, că și cum era prea speriat ca să mai înceapă cu obișnuitele complimente, ce s-a întîmplat cu dumneavoastră sau cu domnul mareșal ?

— Ah, spuse domnișoara de Saint-André, ați aflat de acest eveniment, domnule ?

— Da, domnișoară, spuse prințul. Tocmai ieșeam din Louvre, domnul amiral și cu mine ; ne aflam chiar sub ferestrele dumneavoastră, cînd un pietroi trecu șuierînd pe deasupra capetelor noastre ; în scurt timp am auzit un zgomot mare de geamuri sparte care ne-a înspăimîntat ; așa că ne-am întors imediat în palat și ne-am permis să venim să ne informăm de la valetul dumneavoastră dacă nu i s-a întîmplat ceva domnului mareșal. Acest om cumsecade ne-a sugerat că am putea încerca să aflăm chiar de la dumneavoastră ce s-a întîmplat și că, deși ceasurile sînt foarte tîrzii, poate veți accepta să ne primiți, avînd în vedere motivul vizitei noastre. Domnul amiral ezita. Dar interesul deosebit pe care îl port domnului mareșal și altor persoane din familia sa m-a făcut să insist și iată-ne astfel aici, domnișoară.

— Sînteți prea bun, prințe, să vă îngrijorați astfel din cauza noastră. Dar trebuie să știți că dacă există un pericol, el planează asupra unor capete mai sus-puse ca ale noastre.

— Ce vreți să spuneți, domnișoară ? întrebă cu mult interes amiralul.

— Piatra care a spart geamurile era învelită într-o scrisoare destul de amenințătoare adresată regelui. Tatăl meu a dus-o acum adresantului.

— Dar, întrebă prințul, împins de o inspirație subită, a fost prevenit căpitanul gărzilor ?

— Nu știu asta, monseniore, răspunse domnișoara de Saint-André. Dar, în orice caz, dacă n-au făcut asta, ar trebui s-o facă.

— Fără îndoială, nu trebuie pierdută nici o secundă, continuă prințul.

Și, întorcîndu-se spre Coligny :

— După cîte știu, săptămîna asta chiar fratele dumitale, Dandelot, comandă gărzile la Louvre, nu-i așa ?

— Chiar el, dragă prințe, răspunse amiralul prinzînd din zbor intențiile prințului Condé. Și, pentru orice eventualitate, o să mă duc eu însumi să-i spun să dubleze paza și să schimbe parola, în sfîrșit, să ia măsuri speciale de precauție.

— Duceți-vă, domnule amiral, strigă prințul, încîntat că fusese atît de bine înțeles. Și Dumnezeu să vă ajute să ajungeți la timp !

Amiralul surîse și se retrase, lăsîndu-l pe prințul de Condé singur cu domnișoara de Saint-André.

Fata îl privi cu un aer ironic pe amiral, care se îndepărta, plin de gravitate. Apoi se întoarse spre prinț.

— Cine ar mai putea pretinde acum că Alteța Voastră nu e devotată regelui ca propriului său frate !

— Dar cine s-a îndoit vreodată de atașamentul meu față de rege, domnișoară ? întrebă prințul.

— Întreaga Curte, monseniore, și eu, în mod deosebit.

— Că se îndoiește Curtea, e simplu de explicat ; Curtea aparține domnului de Guise ; în timp ce dumneavoastră, domnișoară...

— Eu nu-i aparțin încă, dar am să-i aparțin. E diferența dintre timpul prezent și cel viitor, nimic mai mult, monseniore.

— Această căsătorie de necrezut va avea totuși loc ?

— Mai mult ca sigur.

— Nu știu de ce, spuse prințul, dar în cazul meu, mai bine zis în inima mea, un gînd tainic îmi spune că ea nu va avea loc niciodată.

— Poate că mi-ar fi teamă, prințe, dacă n-aș ști că sînteți un profet așa de neinspirat.

— Dumnezeule ! Cine mi-a vorbit de rău priceperea astrologică făcîndu-vă să gîndiți astfel despre mine ?

— Dumneavoastră înșivă, prințe.

— Cum așa ?

— Prezicîndu-mi cîndva că o să vă iubesc.

— Am prezis eu asta, într-adevăr ?

— O, văd că ați dat uitării dimineața acelui pescuit ca-n basme...

— Ca s-o uit, domnișoară, ar fi trebuit să fi rupt ochiurile năvodului în care m-ați prins atunci, chiar în ziua aceea.

— O, prințe, ați putea zice mai bine : năvodul în care v-ați aruncat de bunăvoie. Nu cred că am aruncat vreodată, slavă Domnului, un năvod cu gîndul să vă capturez pe dumneavoastră.

— Nu ! Dar m-ați atras cu vrăji, exact ca acele sirene de care vorbește Horațiu.

— O, spuse domnișoara Charlotte, care, la fel ca toate femeile din acea epocă, era familiarizată cu latina, și era aproape la fel de pedantă pe cît de galantă, *desinit in piscem*, spune Horațiu. Priviți totuși la mine : am cumva o coadă de pește ?

— Nu, dar asta vă face și mai primejdioasă, fiindcă aveți glasul și privirea unei vrăjitoare antice. M-ați atras

poate fără să vă dați seama, poate fără intenție. Dar ce să fac, în clipa de față sînt, vă jur, ca un sclav în lanțuri.

— Dacă aș lua cît de cît în serios aceste vorbe, ar trebui să vă deplîng din tot sufletul, prințe. Căci a iubi fără să fii iubit pricinuiește unei inimi sensibile o durere sălbatică.

— Plîngeți-mă dar din tot sufletul, domnișoară ; căci niciodată un bărbat iubind precum iubesc eu n-a fost mai rău tratat ca mine.

— Prințe, îmi veți acorda cel puțin scuza, spuse surîzînd domnișoara Charlotte, că v-am prevenit la timp.

— Iertare, domnișoară ! Era deja prea tîrziu.

— Și cînd ați fixat data de naștere a nefericitului dumneavoastră amor ? Din era creștină sau din cea mahomedană ?

— De la sărbătoarea de *landi,* domnișoară, din acea zi, nefericită sau fericită, în care mi-ați apărut, ascunsă sub mantie, cu pletele smotocite de furtună, descriind blonde unduiri în jurul gîtului vostru de lebădă.

— Dar în ziua aceea nici nu prea m-ați onorat decît cu două-trei vorbe, prințe.

— Poate că eram atît de absorbit să vă privesc, încît mi-am pierdut și graiul. Stelelor nu obișnuim să le vorbim : le privești, visezi la ele și speri.

— Să știți, prințe, că v-ar invidia și marele Ronsard pentru această comparație !

— Vă mir ?

— Da. Nu știam că aveți asemenea aplecare către poezie.

— Poeții, domnișoară, sînt doar ecourile Firii ; ei ascultă cînturile naturii și le repetă cum se pricep.

— Din ce în ce mai bine, prințe. Îmi dau seama că v-au calomniat cei care susțin că nu sînteți înzestrat decît cu o inteligență ascuțită ; aveți, pe deasupra, mi se pare, și o imaginație de poet !

— Păstrez în suflet chipul dumneavoastră și această imagine strălucitoare îmi luminează fiecare silabă pe care o pronunț. Așa că numai dumneavoastră vă aparține meritul de care vorbeați.

— Ei bine, prințe, ascultați-mă : închideți ochii și nu-mi mai priviți chipul. E tot ce vă pot ura mai bun.

Încîntată de victorie pe cît era prințul Condé umilit de înfrîngerea să, Charlotte făcu un pas către el, întinzîndu-i mîna :

— Uite, prinţe, aşa îmi tratez eu învinşii.

Prinţul luă mînuţa dalbă, dar rece, de fetiţă şi depuse un sărut arzător. Făcînd această mişcare, o lacrimă care îi tremura în colţul pleoapelor şi pe care voinţa-i orgolioasă încercase zadarnic să o usuce căzu pe mîna aceea de marmură, strălucind ca un diamant.

— Ah, pe onoarea mea, am impresia că plîngeţi cu adevărat, prinţe ? strigă Charlotte izbucnind în rîs.

— E o picătură de ploaie care a rămas după ce a trecut furtuna, răspunse prinţul suspinînd. Ce e de mirare ?

Domnişoara de Saint-André păru o clipă să oscileze între cochetărie şi milă. În cele din urmă, fără să dea semn că una din cele două porniri contrare a ieşit victorioasă, poate influenţată în egală măsură de amîndouă sentimentele, scoase din buzunar o batistă fină de batist, pe care nu se vedea nici o monogramă, nici un blazon, dar care răspîndea un parfum puternic, acelaşi pe care obişnuia să-l folosească mereu, şi o aruncă prinţului :

— Luaţi-o, monseniore ; dacă vă loveşte din întîmplare această boală a plînsului, să aveţi cu ce vă usca lacrimile.

Apoi, cu o privire plină de cochetărie :

— Păstraţi-o, în amintirea unei fiinţe nerecunoscătoare.

Şi, uşoară ca o nălucă, dispăru.

Prinţul, nebun de dragoste, strînse în mînă batistuţa. Şi, de parcă s-ar fi temut să nu-i smulgă cineva preţiosul dar, se năpusti pe scări, uitînd cu totul că viaţa regelui era în primejdie, uitînd că vărul său, amiralul, urma să vină să-l ia de la domnişoara de Saint-André, obsedat de un singur lucru : să acopere de sărutări preţioasa batistă.

VII

Virtutea domnişoarei de Saint-André

Prinţul Condé se opri abia cînd ajunse pe malul rîului, cînd avu, în sfîrşit, senzaţia că nimeni nu-i mai poate răpi preţiosul trofeu. Ajuns aci, îşi aminti de amiral şi de promisiunea ce-i făcuse să-l aştepte pe mal. Aşteptă aşadar cam un sfert de oră, timp în care ţinu batista parfumată lipită de buzele sale, apoi o strînse la piept, ca un şcolar aflat la prima lui dragoste.

Bietul prinţ era de-a dreptul ameţit de pasiune, iar parfumul pe care-l exhala batista îl făcea să-şi piardă minţile. Nu accepta ideea că totul e pierdut ; el, prinţul, era obişnuit să cîştige întotdeauna în jocul complicat al amorului. Dacă Charlotte, ascunsă în spatele perdelelor, ar fi putut să-l privească, în lumina lunii, ar fi văzut o altă lacrimă strălucind în ochii prinţului, de data asta o lacrimă de fericire ; căci în loc să-i potolească pornirile şi să-i usuce lacrimile, batista avea asupra lui un efect contrar : lacrimile de tristeţe erau înlocuite cu lacrimi de fericire.

După lungi minute de sărutări frenetice, într-o stare de beatitudine desăvîrşită, unul dintre simţurile prinţului, care în acele clipe nu era foarte acaparat de extazurile amorului, fu izbit de un zgomot neaşteptat. Acest simţ care mai stătea încă de strajă era, aţi ghicit, simţul auzului. Un foşnet se auzi dintre pliurile batistei, la fel cum se aud frunzele uscate la prima suflare a vîntului tomnatic ; sau ca pasul mic al unor insecte care intră la asfinţit în scorbura unde-şi au culcuşul ; sau ca susurul melancolic al picăturilor unui izvor căzînd într-un bazin. Ca foşnetul unei rochii de mătase la atingerea unei mîini.

De unde venea acest zgomot abia perceptibil ?

Trezit din visare, prinţul de Condé deveni, brusc, curios şi desfăcu foarte atent batista, care dădu la iveală

micul ei secret. Între îndoiturile batistei se afla un bilet mic, împăturit, care ajunsese probabil acolo din neatenție. Nu numai că biletul răspîndea același parfum ca batista, dar se putea bănui că, de fapt, acest parfum amețitor venea tocmai din biletul cu pricina.

Domnul de Condé era pe punctul de a prinde bilețelul între index și degetul mare, cu acea grijă pe care o pune un copil care apucă un fluture așezat pe o floare ; dar, așa cum fluturele scapă de obicei de mîinile vînătorului, la fel bilețelul, luat de o pală de vînt, îi scăpă domnului de Condé. Prințul îl văzu pîlpîind în întuneric ca un fulg de nea și alergă după el, cuprins de o frenezie ciudată. Din nefericire, micul bilet căzuse printre pietrele de construcție care așteptau, îngrămădite, în apropierea palatului și avea cam aceeași culoare ca ele.

Prințul începu să caute cu rîvnă și înverșunare. În mintea lui se formase pe loc convingerea că domnișoara de Saint-André îl văzuse așteptînd noaptea sub ferestre, că îi scrisese acest bilet așteptînd prilejul să i-l dea și că, întîlnindu-l, i-l dăduse ! Probabil că în bilet îi explica și comportarea ei ciudată : îi dăruise batista la fel ca și cum ar fi pus la poștă biletul. Era, într-adevăr, un ghinion nemaipomenit să piardă un bilet ca ăsta !

Ca să nu piardă biletul, domnul de Condé se jură că va rămîne acolo pînă a doua zi de dimineață. Între timp, el continua să scotocească, dar fără nici un rezultat.

Îi veni ideea să meargă pînă la corpul de gardă din palat, să împrumute de-acolo o făclie și să se întoarcă. Da, dar dacă, în acest timp, venea o suflare de vînt și ducea cine știe unde biletul ? Întîmplarea îi surîse însă. Văzu venind spre locul unde se afla un rond de noapte ; sergentul ținea în mînă un felinar. Îl strigă pe sergent, acesta îl recunoscu și îi împrumută felinarul. După zece minute de căutare, scoase un strigăt de bucurie : găsise acel petic de hîrtie de care atîrna fericirea lui !

În clipa cînd strîngea în pumn, încîntat, bilețelul buclucaș, simți o mînă pe umăr, și auzi o voce binecunoscută întrebîndu-l, cu evidentă uimire :

— Ce dracu faci acolo, dragul meu prinț ? Te pomenești că ești în căutarea unui om ? *

Era amiralul Coligny.

---

* Aluzie la filozoful grec Diogene care umbla ziua ținînd în mînă un felinar și răspîndea celor curioși : *„Caut un om !"*

Îi înapoie sergentului felinarul, dărui soldaților două-trei monezi de aur pe care le găsi prin buzunar și care reprezentau, atunci, toată averea mezinului familiei Condé, apoi răspunse :

— O, căutam ceva mult mai important pentru un îndrăgostit și prea puțin important pentru filozof : o scrisoare de la o femeie.

— Și ai găsit-o ?

— Din fericire ! Dacă nu m-aș fi încăpățînat, probabil că mîine o preacinstită doamnă de la Curte ar fi fost compromisă.

— Ei, drace ! Iată ce înseamnă să fii un cavaler discret. Iar biletul ?...

— Nu e important decît pentru mine, dragă amirale, spuse prințul vîrînd prețiosul document în buzunarul vestei. Povestește-mi, te rog, în timp ce te conduc înapoi în strada Béthisy, ce s-a petrecut între mareșalul Saint-André și rege.

— Pe cuvîntul meu, e un lucru cît se poate de ciudat ! E vorba de o scrisoare plină de mustrări cu privire la execuția consilierului Anne Dubourg, anunțată pentru data de 22.

— Așa deci ? Dragă amirale, spuse prințul rîzînd, asta mi se pare opera vreunui turbat care trage mîța de coadă.

— Mi s-a făcut teamă, drept să-ți spun, prințe. Mai întîi, că asta nu-l slujește cu nimic pe bietul consilier. Cum mai putem să-i cerem regelui grațierea lui Dubourg ? Va răspunde, pe bună dreptate : „Nu ! Dacă nu-l vom executa, se va spune că m-am temut".

— Ei bine, spuse Condé, meditează la această problemă, dragă amirale, și sînt convins că, grație înțelepciunii dumitale, se va găsi o soluție ca să se rezolve și problema asta.

Și, cum se aflau în dreptul bisericii Saint-Germain-l'Auxerrois și prințul, ca să ajungă la palatul său, la acea oră tîrzie, de după miezul nopții, trebuia să treacă Sena pe podul Meuniers, se folosi de acest pretext foarte întemeiat ca să se despartă de amiral. La rîndul lui, amiralul era prea absorbit de gîndurile lui ca să încerce să-l rețină.

După ce se îndepărtă, ieșind din raza privirii seniorului de Chatillon, domnul de Condé își puse picioarele la spinare, avînd grijă să pipăie grijuliu buzunarul de la

vestă în care se afla prețiosul bilet. De data asta nu mai era nici un pericol să-l piardă !

În mai puțin de zece minute ajunse acasă, urcă în fugă cele optsprezece trepte care duceau la apartamentul său de la etaj, porunci valetului să aprindă lumînările, îl trimise apoi să se culce, spunîndu-i că nu mai are nevoie de serviciile lui, apoi scoase din buzunar hîrtia misterioasă și se apropie de lumină. În clipa cînd despături hîrtia pregătindu-se să citească acel încîntător mesaj de amor, căci un bilet așa de parfumat nu putea conține altceva, i se puse o ceață pe ochi și inima începu să-i bată așa de tare că trebui să se sprijine o clipă de șemineu.

După ce își reveni, privirea i se limpezi și prințul putu să citească, din ce în ce mai uluit, cîteva rînduri, care erau departe de ce se aștepta el să citească.

Dar parcă dumneavoastră, dragi cititori, v-ați fi așteptat ca biletul pe care domnișoara de Saint-André îl uitase printre faldurile parfumatei batiste să cuprindă aceste fraze de neconceput ?

Dumneavoastră, care sînteți așa de pricepuți în descifrarea sufletului omenesc, ce părere aveți oare despre această fată care nu arată nici un strop de dragoste nici frumosului paj, nici frumosului prinț, care fixează o întîlnire unui tînăr sub clar de lună numai ca să-i ceară o undiță, care aruncă altuia o batistă ca să-l ajute să-și șteargă lacrimile pe care ea i le-a provocat, și în acest timp se pregătește să se mărite cu un al treilea ? Oare natura plămădește asemenea inimi de piatră, pe care nici cea mai călită lamă de oțel nu le-ar putea străpunge ? Ce ziceți ?

Urmăriți acum conținutul scrisorii și nu veți mai avea nici un fel de îndoieli :

„Nu uita, iubirea mea neprețuită, să vii mîine, la unu după miezul nopții, în camera Metamorfozelor. Camera unde ne-am întîlnit ieri noapte e prea aproape de apartamentul celor două regine. Confidenta noastră se va îngriji ca ușa să nu fie încuiată !"

Nici o semnătură. Scrisul îi era necunoscut.

— O, creatură perversă ! strigă prințul lovind masa cu pumnul și lăsînd biletul să cadă pe jos.

După această primă explozie de mînie, ieșită din rărunchii sufletului, prințul rămase o clipă încremenit. A-

poi începu să se plimbe cu pași mari prin cameră, strigînd, din timp în timp :

— A, deci amiralul avea perfectă dreptate !

După care privirea i se opri asupra scrisorii, care căzuse din întîmplare pe un fotoliu.

— Am fost, deci, o jucărie în mîinile unei cochete fără suflet, m-a jucat pe degete o copilă de cincisprezece ani ! Eu, prințul de Condé, considerat la Curte drept bărbatul care cunoaște cel mai adînc inima femeii, m-am lăsat înșelat de vicleșugurile unei puștoaice ! Pe sîngele lui Christ ! mi-e rușine de mine însumi ! Am fost batjocorit ca un școlar naiv, și mi-am petrecut trei luni din viață, trei luni din viața unui om inteligent, trei luni care s-au dus pe apa sîmbetei, am iubit cu patimă trei luni încheiate o femeie ușuratică ! Eu ! Eu !

Furia sa creștea pe măsură ce imprecațiile lui izbucneau în torente necontrolate.

— Da, dar acum, cînd o cunosc ce poate, acum să vedem ! Între noi doi acum ! Vom juca fin, domnișoară ! Îmi cunoști jocul, frumoasă domnișoară ; acum îl cunosc și eu pe-al tău. Ah, îți garantez că voi afla numele acestui bărbat care n-a putut gusta în liniște plăcerile alături de tine.

Prințul mototoli scrisorica, o vîrî în golul dintre căușul palmei și mănușă, își încinse iar sabia, își puse pălăria pe cap și se pregăti să iasă, cînd un gînd îl țintui locului.

Se sprijini de perete, prinzîndu-și fruntea în palmă și reflectă adînc. Apoi, își smulse pălăria de pe cap și o făcu să zboare prin cameră, se întoarse și se așeză la masă și se apucă să citească încă o dată biletul de amor care-l zguduise mai tare ca un cutremur.

— Viță diavolească ! exclamă el, după ce-l reciti cu atenție. Femelă ipocrită și mincinoasă ! cu o mînă mă respingeai și cu cealaltă mă trăgeai spre tine. Ai folosit împotriva mea, profitînd de buna mea credință, toate armele unei duplicități infernale, iar eu nu vedeam nimic, nu înțelegeam nimic. Am fost atît de prost să cred în loialitate — și să-ți fiu loial — și să mă înclin în fața falsei tale virtuți ! Ah, da, am plîns am plîns de necaz, apoi am plîns de fericire ! Curgeți, acum, lacrimi de rușine și de furie ! Curgeți și ștergeți astfel petele cu care m-a mînjit acest amor mîrșav !

Și, într-adevăr, acest războinic încercat, acest amant celebru izbucni în suspine exact ca un copil.

După ce se mai ostoi, citi încă o dată scrisoarea, de data asta cu un ochi rece și scrutător. Lacrimile îl eliberaseră de mînie și venin ; simțea acum un enorm dispreț pentru aceea care se jucase, perfid, cu sentimentele lui.

— Cu toate astea, spuse el după o clipă, mi-am jurat că voi afla numele acestui bărbat. Și o să-l aflu. Nu va putea zice nimeni că un bărbat, alături de care ea mi-a batjocorit pasiunea, a rîs de mine și a rămas în viață !

Dar cine să fie acest bărbat ?

Și reciti cu atenție scrisoarea.

— Cunosc perfect scrisul celor mai mulți gentilomi de la Curte, de la cel al regelui pînă la al domnului de Mouchy, dar ăsta e un scris necunoscut mie. Privit cu atenție, ai zice că e un scris de femeie ; e un scris prefăcut ! Deci : „La ora unu după miezul nopții, în camera Metamorfozelor". Să așteptăm pînă mîine. Săptămîna asta Dandelot comandă gărzile la Louvre. Pot conta pe ajutorul lui și, la nevoie, pe ajutorul amiralului.

Luînd această hotărîre, prințul mai făcu de trei-patru ori înconjurul camerei, după care se aruncă în pat, așa îmbrăcat cum era.

Dar toate emoțiile prin care trecuse în ultimele ore treziseră în el un fel de febră care nu-l lăsă nici măcar o clipă să închidă ochii. Nu trăise o noapte așa de groaznică nici în ajunul unor bătălii. Din fericire, nu mai era mult pînă în zori. Cînd se aruncase în pat, în oraș se auzeau străjile anunțînd ceasurile trei.

Cînd se lumină un pic afară, prințul se sculă din pat și plecă de-acasă în grabă. Se îndreptă spre palatul amiralului.

Ca un adevărat războinic, amiralul Coligny se trezea din zori, așa că prințul îl găsi în picioare. Văzîndu-l pe domnul de Condé, amiralul se sperie de paloarea chipului său și de starea lui de agitație.

— O, Doamne, strigă el, ce ți s-a întîmplat, prințe ?

— Ce să fie, îi spuse prințul, parcă m-ați găsit ieri căutînd o scrisoare, printre blocurile de piatră de lîngă Louvre, nu-i așa ?

— Da, și erai fericit că ai găsit-o.

— Fericit ! Cred că, de fapt, chiar ăsta e cuvîntul pe care l-am folosit.

— Nu era o scrisoare de la o femeie ?

— Ba da.

— Și cine e această femeie ?

— Așa precum ai zis, vere, e un monstru de ipocrizie.

— Ah, ah ! Deci Charlotte de Saint-André, de ea se pare că vorbim.

— Uite, citește ! Asta e scrisoarea pe care o rătăcisem și pe care vîntul o smulsese din faldurile unei batiste ce mi-o dăruise ea însăși.

Amiralul o citi.

În clipa cînd săvîrșea de citit, Dandelot intră în cameră, venind de la Louvre, unde petrecuse noaptea. Avea exact vîrsta prințului Condé și nutrea pentru el o afecțiune puternică.

— Ah, bunul meu Dandelot, strigă Condé, venisem la domnul amiral cu speranța că te voi întîlni.

— Ei bine, sînt la dispoziția dumitale, prințe.

— Vreau să-ți cer un serviciu.

— Poruncește.

— Uite despre ce e vorba : pentru un scop pe care aș prefera să nu ți-l dezvăluiesc, aș avea nevoie să intru astă-seară, spre miezul nopții, în camera Metamorfozelor. Ar exista vreun motiv să nu-mi permiteți să intru acolo ?

— Da, monseniore, cu părere de rău.

— Și din ce motiv, prietene ?

— Fiindcă Maiestatea Sa a primit în noaptea asta o scrisoare de amenințare, în care un necunoscut declară că e capabil să pătrundă în apartamentele regale, iar regele a dat ordine foarte severe, interzicînd, de la orele zece seara, intrarea în Louvre a oricărui gentilom care nu e de serviciu la palat.

— Dar, dragul meu Dandelot, spuse prințul, nu cred că această dispoziție mă poate atinge și pe mine. Am avut întotdeauna intrare liberă în Louvre la orice oră ; doar dacă măsura asta nu s-a luat anume împotriva mea ...

— E de la sine înțeles că măsura nu vă privește pe dumneavoastră personal. Dar, cum ea e valabilă pentru toată lumea, vă include și pe dumneavoastră.

— Ei bine, Dandelot, *trebuie* să faci o excepție cu mine, pentru motive pe care domnul amiral le cunoaște, și care sînt cu totul străine de întîmplarea despre care

vorbeai ; e vorba de o problemă absolut personală pentru care am nevoie să pătrund la miezul nopții în camera Metamorfozelor ; pe deasupra, trebuie ca această vizită să rămînă un secret față de toată lumea, chiar pentru Maiestatea Sa.

Dandelot se codea, fiindu-i greu să-i refuze ceva prințului. Se întoarse către amiral, întrebîndu-l din ochi ce trebuie să facă.

Amiralul încuviință, cu un semn din cap care putea fi tradus astfel : „Răspund pentru el".

— Atunci, monseniore, spuse Dandelot, vă rog să-mi mărturisiți că această expediție are și scopuri galante ; măcar, dacă voi fi pedepsit, să fiu pentru un motiv demn de un gentilom.

— O, din acest punct de vedere, n-am nimic de ascuns în fața dumitale, Dandelot : pe cuvînt de onoare că amorul e unicul motiv care mă face să-ți cer acest serviciu.

— Ei bine, monseniore, spuse Dandelot, ne-am înțeles, la miezul nopții veniți la Louvre și eu vă voi introduce în camera Metamorfozelor.

— Îți mulțumesc, Dandelot ! spuse prințul, întinzîndu-i mîna. Dacă vreodată veți avea nevoie de un ajutor pentru o treabă de același gen sau de alt fel, contați pe mine.

Și, după ce strînse, pe rînd, mîinile celor doi frați, Louis de Condé coborî în grabă scările palatului Coligny,

VIII

Camera Metamorfozelor

Pentru sărmanul prinț de Condé, ziua se scurse cu greu, chinuitor. El încercă să aplice în practică o străveche rețetă a filozofilor din toate epocile : să anihileze preocupările spiritului prin obosirea trupului. Ceru să i se aducă armăsarul cel mai năbădăios, îl încălecă, îl lăsă să galopeze liber și, după un sfert de ceas, cal și călăreț se aflau la Saint-Cloud deși, cînd ieșise din casă, prințului nici prin gînd nu-i trecea să pornească în direcția aceea.

Apoi, își îmboldi calul într-o direcție opusă. După o oră de goană turbată, prințul constată că se afla din nou în fața castelului Saint-Cloud. Parcă era în „O mie și una de nopți" : castelul Saint-Cloud semăna cu muntele vrăjit care atrăgea ca un magnet toate corăbiile.

După cît s-ar fi părut, rețeta medicilor și filozofilor, care se dovedise infailibilă cu alții, dăduse greș cu prințul de Condé. Seara, deși se simțea sleit de puteri, era tot așa de obsedat de problemele lui ca și dimineața.

Valetul îi înmînă trei scrisori ; recunoscu scrisul a trei doamne de seamă de la Curte ; nici nu le deschise. Același valet îl anunță că un tînăr se prezentase de șase ori în cursul zilei, pretinzînd că are să-i spună prințului lucruri foarte importante și că refuzase, cu toate insistențele, să-și spună numele. Prințul nu băgă în seamă această știre nici cît i s-ar fi spus : „Monseniore, afară e soare" sau : „Monseniore, afară plouă".

Urcă în dormitorul său și deschise cu un gest mașinal o carte. Dar ce carte din lume ar fi putut să-i amorțească durerea provocată de mușcăturile veninoase ale acestei vipere de femeie ?

Se aruncă pe pat. Dar, deși era complet epuizat, somnul nu i se lipi de gene.

În sfîrșit, sosi ora mult așteptată. Un orologiu bătu de douăsprezece ori. O strajă trecu, anunțînd, cu voce răsunătoare :

— E miezul nopții !

Prințul își aruncă pe umeri mantia, își încinse spada, își prinse la brîu pumnalul și ieși din casă.

La zece minute după miezul nopții era la poarta Louvrului.

Santinela avea poruncă să-l lase să treacă. Prințul intră.

Un bărbat se plimba agale pe coridorul unde se afla ușa de la camera Metamorfozelor. Condé ezită o clipă. Bărbatul era cu spatele la el. Dar, cînd se întoarse, îndrăgostitul nostru îl recunoscu pe Dandelot, care îl aștepta.

— Așa cum v-am promis, sînt gata să vă ajut, împotriva oricărui rival care v-ar împiedica să treceți.

Condé strînse, cu o mînă febrilă, mîna prietenului său.

— Îți mulțumesc ! spuse el. Dar, după cîte știu, nu am de înfruntat nici un pericol. Nu eu sînt cel iubit.

— Păi atunci, îi spuse Dandelot, ce naiba ați venit aici ?

— Ca să-mi cunosc rivalul... Dar, ssst ! iată pe cineva.

— Unde ? Nu văd pe nimeni.

— Eu aud niște pași.

— Drace ! spuse Dandelot, ce auz fin au gelosii !

Condé îl trase într-o aripă laterală a coridorului și, de acolo, văzură venind și trecînd o umbră ; ajungînd la ușa camerei Metamorfozelor, se opri o clipă, ascultă, privi de jur-împrejur și, cum nu văzu și nu auzi pe nimeni, împinse ușa și intră.

— Dar nu e domnișoara de Saint-André ! murmură prințul, e mai înaltă cu un cap decît ea.

— Deci pe domnișoara de Saint-André o așteptați ? întrebă Dandelot.

— N-aș zice că o aștept. O pîndesc, mai degrabă.

— Dar cum, domnișoara de Saint-André ?...

— Ssst !

— Totuși ...

— Uite, dragul meu Dandelot, ca să ai conștiința împăcată, ține acest bilet. Păstrează-l ca pe ochii din cap. Citește-l pe îndelete și, dacă, din întîmplare, eu nu voi

descoperi în noaptea asta ceea ce caut, încearcă, te rog, să afli, cercetînd toate scrisurile pe care le cunoşti, cine e autorul acestui bilet.

— Pot să-i fac cunoscut fratelui meu, amiralul, acest bilet ?

— L-a şi citit. Crezi că am secrete faţă de el ? Ah, aş da oricît să ştiu cine l-a scris.

— Mîine îl veţi avea înapoi.

— Voi veni la dumneata după el. Lasă-l domnului Coligny. Poate o să am veşti noi pentru el... Ei, uite, aceeaşi persoană icse din cameră.

Umbra ieşi din camera Metamorfozelor şi o luă chiar în direcţia în care se aflau ascunşi. Din fericire, coridorul era slab luminat, iar locul în care stăteau cei doi bărbaţi era cufundat complet în întuneric.

Cu tot întunericul, umbra înainta cu paşi siguri şi iuţi ; se vedea că drumul îi e foarte familiar.

În clipa cînd umbra trecu prin faţa lor, domnul de Condé îi strînse lui Dandelot mîna cu putere.

— Lanoue ! murmură el.

Lanoue era una dintre femeile Catherinei de Médicis. Dintre toate, se spunea, regima mamă o iubea cel mai mult pe Lanoue şi avea o încredere desăvîrşită în ea.

Ce căutase Lanoue în camera Metamorfozelor ? Să fi fost legată prezenţa ei de misteriosul bilet găsit de prinţul Condé ? De altfel, ea nu închisese uşa în urma ei, o lăsase întredeschisă ; asta însemna că avea să se întoarcă. Nu trebuia pierdut nici un moment. Cînd va reveni, probabil că Lanoue va închide uşa în urma ei. Aceste gînduri trecură ca fulgerul prin capul prinţului. Strînse încă o dată mîna lui Dandelot şi se năpusti spre camera Metamorfozelor. Dandelot schiţă gestul de a-l opri, dar era prea tîrziu.

Uşa se deschise uşor. Prinţul intră în cameră. Era una din cele mai frumoase încăperi din Louvre pe vremea aceea. Denumirea ei de inspiraţie mitologică se explica prin subiectele tapiseriilor care o acopereau. Legenda lui Perseu şi Andromeda, a Meduzei, a lui Daphné, scenele din viaţa zeilor Pan şi Apolo erau reprezentate cu o artă în care acul de cusut concura cu penelul. Dar atenţia admiratorilor era cel mai mult atrasă de povestea lui Jupiter şi Danae. Danae era desenată cu asemenea delicată

măiestrie a nuanțelor că pe chipul său citeai încîntarea pe care o simte în timp ce ploaia de aur cade asupra ei.

Precum o regină a tapiseriilor, ea era luminată de o lampă din argint, sculptată și nu turnată, datorată, se spunea, marelui Benvenuto Cellini. Și, într-adevăr, ce alt artist florentin ar fi fost capabil să dăltuiască dintr-un calup de argint o vază de flori din inima căreia se înalță, ca o floare luminoasă, flacăra ?

Această tapiserie, avînd ca subiect „Danae și ploaia de aur" alcătuia peretele unei firide-alcov în care trona un pat princiar ; lampa era destinată deci să lumineze, odată cu nemuritoarea Danae încremenită în atitudinea ei de beatitudine hieratică, și pe toate Danaele vii și muritoare care veneau să aștepte în acest pat somptuos ca ploaia de aur a unor Jupiteri în carne și oase, din acest Olimp terestru care era palatul Louvre, să se reverse asupra lor.

Prințul privi de jur-împrejur, ridică toate draperiile pe rînd ca să se asigure că nu mai e altcineva în cameră și, după ce încheie această amănunțită percheziționne, trecu peste balustru și se lungi pe covor, strecurîndu-se iute sub pat.

Pentru acei dintre cititorii noștri care nu sînt familiarizați cu mobilierul din secolul al XVI-lea, să explicăm ce este acela un balustru. Balustrul era un fel de țarc alcătuit din mici colonete legate între ele care împrejmuia un pat pentru a delimita alcovul ; acest detaliu de interior mai poate fi văzut astăzi doar în strana unei biserici sau în capele, precum și în dormitorul lui Ludovic al XIV-lea de la palatul Versailles.

Ei, și precum spuneam, prințul Condé se strecură cu toată iuțeala sub pat ! Da, fără îndoială, era o postură ridicolă, o postură nedemnă de un prinț, mai ales cînd el se numește prințul de Condé. Dar, ce vreți ! nu e vina mea dacă prințul de Condé, tînăr, frumos, îndrăgostit, era și gelos, și asta îl făcea ridicol ! Și cum această scenă este consemnată aidoma în biografia prințului, mi se va permite, cred, să mă fac aici, pur și simplu, ecoul adevărului istoric.

Observația dumitale, dragă cititorule, este așa de adevărată și de bine simțită că, abia ajuns sub pat, prințul însuși căzu pradă acelorași gînduri incomode și, judecîndu-se cu multă severitate, se întrebă ce figură o să facă

dacă, din întîmplare, va fi descoperit, fie și de către un valet ; cîte glume și zeflemeli vor avea ocazia să-i plaseze dușmanii și rivalii lui ! ce desconsiderare îl aștepta din partea prietenilor ! Și, mai ales, ce va spune amiralul Coligny, care încercase să-l vindece de furia lui amoroasă ?

Prințul își făcu deci toate mustrările — și îl rugăm pe cititorul nostru să fie convins de asta — pe care un om de condiția lui socială și dăruit cu caracterul lui nobil se cuvenea să și le facă în asemenea împrejurări. Rezultatul unor asemenea procese de conștiință fu că se ascunse și mai bine sub pat, înaintînd cu vreo douăzeci de centimetri și făcîndu-și un culcuș cît se putea de comod în condițiile date.

De altfel, avea el la ce să se gîndească.

Și anume, își punea problema cum se va comporta din momentul cînd cei doi amanți se vor urca în pat.

Cea mai firească soluție i se păru că ar fi să iasă brusc de sub pat și, fără nici o explicație inutilă, să încrucișeze sabia cu rivalul său.

Dar, meditînd mai adînc, această comportare, simplă în aparență, nu era lipsită de riscuri, și nu pentru persoana sa fizică ci pentru onoarea lui. Acest bărbat, oricine ar fi fost, era, e adevărat, complicele cochetăriei domnișoarei de Saint-André, dar un complice absolut inocent.

Așa că prințul reveni la prima lui hotărîre și plănui să asculte și să privească, cu sînge rece, ceea ce se va petrece.

Tocmai se resemnase să adopte această cale a pasivității pînditoare, cînd timbrul sonor al ceasului său îi aduse la cunoștință un pericol pe care nu-l prevăzuse. Încă din această epocă, ceasurile și pendulele nu mai erau doar obiecte ornamentale și de lux, ci niște aparate capricioase, care funcționau mai puțin după cum le programau meșterii care le inventaseră, cît după bunul lor plac. Așa se explică faptul că ceasul domnului de Condé, care se afla în întîrziere cu o jumătate de oră, începu să sune miezul nopții.

Nu trebuie să vă mai amintesc că domnul de Condé se afla de ore întregi în ghearele unei nerăbdări pline de nervozitate. Temîndu-se că ceasul lui înzestrat cu atîta fantezie ar fi în stare să sune în clipele de mare încordare care îl așteptau, și spre a evita pericolul de a fi astfel de-

mascat, prințul prinse indiscretul obiect în căușul mîinii stîngi, sprijini pe el mînerul pumnalului pe care îl ținea în mîna dreaptă și apăsă cu energie mînerul pe cadranul ceasului ; sub această presiune carcasa se făcu zob și nevinovatul ceas își dădu duhul.

Abia se încheiase această crudă execuție că ușa camerei se deschise din nou, cu un zgomot ușor. Domnul de Condé o văzu intrînd pe Charlotte de Saint-André, cu ochii la pîndă și urechile ciulite, urmînd-o în vîrful picioarelor pe acea odioasă creatură care se numea Lanoue.

IX

Venus în intimitate

După ce intrară, Charlotte de Saint-André o luă înainte iar Lanoue rămase în urma ei, ca să închidă ușa.

Fata se opri în fața unei toalete pe care se odihneau două sfeșnice, care așteptau să fie aprinse.

— Ești sigură că n-am fost văzute, draga mea Lanoue ? spuse ea cu acea voce fermecată care, după ce îl îmbolnăvise de amor, semănase în inima prințului o furie turbată.

— O, nu aveți de ce vă teme, domnișoară, spuse codoașa. Din cauza scrisorii de amenințare adresate regelui, s-au dat ordine să se încuie porțile palatului.

— Pentru toată lumea ? întrebă fata.

— Pentru toată lumea.

— Fără excepție ?

— Fără excepție.

— Chiar și pentru prințul de Condé ?

Lanoue surîse :

— Mai ales pentru prințul de Condé, domnișoară.

— Ești sigură-sigură, Lanoue ?

— Cît se poate de sigură, domnișoară.

— Ah, dar dacă ...

Charlotte se opri.

— Dar ce rău vă poate face monseniorul ?

— O mulțime, Lanoue. Și mai ales unul, foarte mare.

— Care ?

— Să mă urmărească pînă aici.

— Pînă aici, în camera Metamorfozelor ?

— Da.

— Dar cum ar putea afla că domnișoara se află aici ?

— Știe asta, Lanoue.

Prințul sorbea fiecare silabă din discuția celor două femei.

— Cine putea să-i spună ?
— Eu însămi.
— Dumneavoastră ?
— Da, proasta de mine !
— O, Doamne !
— Închipuieşte-ţi că ieri, în clipa cînd pleca de la noi, am făcut imprudenţa, după ce am schimbat cîteva glume în doi peri, să-i arunc batista mea. Şi în batistă se afla chiar biletul pe care mi-l aduseseşi tu cu o oră înainte.
— Dar biletul nu era semnat ?
— Nu, din fericire.
— Uf, chiar că din fericire, Jesus-Maria !
Codoaşa îşi făcu două cruci mari.
— Şi nu i-aţi cerut batista înapoi ?
— Am încercat. Ieri, Mézières a trecut de şase ori pe la el din partea mea. Prinţul ieşise de dimineaţă şi, pînă la nouă seara, nu se întorsese acasă.
„Aha ! îşi spuse prinţul, deci pajul pescar este acela care a trecut pe la mine ca să-mi vorbească din partea ei şi a insistat atîta".
— Aveţi încredere în tînărul ăsta, domnişoară ?
— E nebun după mine.
— Pajii sînt nişte persoane indiscrete. Există şi un proverb care zice aşa ...
— Mézières nu e pajul meu, e sclavul meu, zise fata cu aroganţa unei adevărate regine. Ah, Lanoue, blestematul de prinţ de Condé, nu-i va merge niciodată atît de rău pe cît îi doresc eu !
— Mulţumesc, frumoasa frumoaselor ! murmură prinţul. O să-mi amintesc mereu de nobilele sentimente ce-mi porţi.
— Ei bine, domnişoară, spuse Lanoue, pentru noaptea asta puteţi fi liniştită. Îl cunosc pe căpitanul gărzii scoţiene şi am să-i recomand în mod special pe monseniorul de Condé.
— Din partea cui ?
— Din partea mea ! Fiţi liniştită, va fi de-ajuns.
— Ah, Lanoue !
— Ce vreţi, domnişoară ! Tot ocupîndu-mă de problemele altora, mi le aranjez şi pe ale mele în acelaşi timp.
— Mulţumesc, Lanoue. Gîndul că aş putea fi urmărită mi-ar fi tulburat plăcerea pe care mi-am promis-o pentru noaptea asta.

Lanoue se pregăti să plece.

— Hei, Lanoue ! şopti Charlotte, înainte de a pleca te rog să aprinzi candelabrele, nu vreau să rămîn în întunericul ăsta; fiinţele astea pe jumătate goale mă înfricoşează, am senzaţia că sînt gata să coboare de pe pereţi şi să vină spre mine.

— Ah, dacă ar veni, spuse Lanoue în timp ce aprindea o hîrtie de la focul din cămin, nu trebuie să vă sperie, ar face-o ca să vă adore ca pe zeiţa Venus.

Lanoue aprinse cele cinci lumînări din braţele candelabrului. Aşa, aureolată de luminile roşietice ca de nişte flăcări, Charlotte era încîntătoare. Prinţul o vedea reflectată în oglinda toaletei, învesmîntată într-o mătase transparentă care lăsa să i se ghicească formele. Ţinea în mînă o ramură de mirt în floare ; şi-o prinse în păr ca pe o coroană. Preoteasă a lui Venus, se împodobea cu floarea sacră a zeiţei.

Apoi se privi cu cochetărie în oglindă, aranjîndu-şi cu vîrful degetelor rîze sprîncenele negre şi arcuite, dulci şi catifelate, şi aşezîndu-şi cu căuşul palmelor jerba aurie a pletelor.

Împodobită astfel, stînd într-o poziţie care îi scotea în evidenţă mijlocul fin şi suplu, cu trupul uşor cambrat în faţa oglinzii, proaspătă ca o floare de primăvară, îmbujorată ca un nor sub razele aurorei, senină ca însăşi virginitatea, zglobie ca un ghiocel care, grăbit să-şi trăiască viaţa, străpunge ultimul strat de zăpadă, Charlotte semăna, precum spusese Lanoue, cu însăşi Venus din Cythera, dar Venus în cel de-al cincisprezecelea an al vieţii, în dimineaţa cînd, stînd în picioare pe malul apei, înainte de a-şi face intrarea în celesta Curte, se privise pentru ultima oară în oglinda mării.

După ce se ocupă cu migală de fiecare amănunt care-i putea accentua frumuseţea pe care i-o dăruise natura, fata se studie atent în oglindă ; ochii ei coborîră spre linia unduitoare a gîtului şi a umerilor, spre sînii ascunşi în valuri vaporoase de dantelă.

Era nemaipomenit de frumoasă aşa, cu privirile umede, cu obrajii îmbujoraţi, cu gura întredeschisă, cu dinţii scînteind ca perlele ; era de-a dreptul imaginea fără cusur a voluptăţii ; uitînd de cochetăria, de ura, de ameninţările ei, prinţul fu cît pe-aci să iasă din ascunzătoarea lui şi să se arunce la picioarele ei strigînd :

— În numele Cerului, iubește-mă un ceas și apoi ia-mi viața în schimbul acestui ceas de-amor !...

Din fericire sau din nefericire pentru el, căci n-am cîntărit avantajele sau neplăcerile care i s-ar fi tras în urma unui asemenea gest, fata se întoarse în direcția ușii și spuse încet aceste vorbe fatale :

— O, de ce nu vii, prea-iubitul inimii mele ?

Această exclamație, precum și gestul ei de nerăbdare, avură darul să trezească iar furia fără margini a prințului, iar domnișoara de Saint-André i se păru din nou creatura cea mai oribilă din cîte a creat Dumnezeu.

Ea se duse la fereastra cea mai apropiată, dădu la o parte perdelele groase, încercă să deschidă ferestrele duble dar, cum mîinile ei delicate nu aveau destulă forță pentru asta, se mulțumi să-și sprijine fruntea de geam. Senzația de răcoare pe care i-o transmise geamul o făcu să deschidă ochii mai tare ; după ce se obișnui cu întunericul și începu să distingă obiectele, privirea ei se opri asupra unui om care, învăluit într-o mantie, stătea în picioare, imobil, la o aruncătură de piatră de Louvre. Văzîndu-l, domnișoara de Saint-André avu un surîs răutăcios, plin de mulțumire. Dacă ar fi fost mai aproape de ea, prințul ar fi putut s-o audă murmurînd, triumfătoare:

— El este !

Iar apoi, tot ca pentru sine, cu un accent de ironie necruțătoare :

— Plimbă-te, dragă prințe. Îți doresc plimbare plăcută.

Desigur, Charlotte îl confunda pe omul de afară cu prințul de Condé. Și eroarea ei era perfect explicabilă. Domnișoara de Saint-André știa perfect că, de cîteva luni, prințul venea, incognito, seara, sub ferestrele ei. Dar nu-i suflase o vorbă despre asta.

Or, văzîndu-l pe prinț că se plimbă pe malul Senei, acum, cînd se temea să nu-l întîlnească în castel, Charlotte trăi un moment de ușurare. Nici că s-ar fi putut ca luna, astrul pal și melancolic credincios îndrăgostiților, să-i ofere o privelițe mai plăcută !

Acum, din moment ce perspicacele nostru cititor știe perfect că prințul, nefiind înzestrat cu darul ubicuității, nu putea fi în același timp înăuntru și afară, adică sub pat și pe malul Senei, să ne grăbim a-i dezvălui cine era bărbatul învăluit în mantie pe care domnișoara de Saint-

André îl confunda cu prințul și care era convinsă că dîrdîie, zgîlțîit de răcoarea nopții și a rîului învecinat.

Acest bărbat nu era altul decît hughenotul nostru din ajun, scoțianul Robert Stuart, care, în locul unui răspuns la scrisoarea sa, aflase că domnii consilieri ai parlamentului se făcuseră luntre și punte pentru ca execuția lui Dubourg să aibă loc mîine sau poimîine. Robert Stuart, care se hotărîse să riște încă o încercare.

Brusc, bărbatul de pe mal scoase ceva de sub mantie, făcu un gest pe care Charlotte îl luă drept un gest de amenințare și se îndepărtă iute. După o clipă, se auzi un zgomot ca și cel din noaptea trecută : un geam care se făcuse țăndări.

— Ah, strigă Charlotte, nu era el !

Și bujorii din obrajii ei dispărură pe loc. De data asta, simți un fior de spaimă. Și, lăsînd perdeaua să cadă, acoperind ferestrele, reveni, cu un pas șovăitor, se așeză pe canapea și se întinse, într-o așteptare tînjitoare.

Deci, ca și în noaptea trecută, un necunoscut făcuse țăndări una din ferestrele apartamentului locuit de mareșalul Saint-André.

Dacă mareșalul, trezit din somn de zgomot, se va duce să bată la ușa fiicei sale și nu va primi răspuns, ce se va întîmpla ? Charlotte tremura de frică, aproape leșinată.

Ușa se deschise și Lanoue intră în grabă. Era la fel de speriată ca și stăpîna ei.

— O, Lanoue, spuse ea, știi ce s-a întîmplat ?

— Nu, domnișoară, răspunse codoașa ; dar probabil că un lucru îngrozitor, fiindcă sînteți palidă ca o moartă.

— Ceva îngrozitor, într-adevăr, și va trebui să mă duci imediat la tata.

— Dar de ce, domnișoară ?

— Tu nu știi ce s-a întîmplat la noi noaptea trecută ?

— Domnișoara vrea să spună de piatra aia de care era prinsă o scrisoare, în care era amenințat regele ?

— Da ... Ei bine, adineauri s-a petrecut din nou același lucru, Lanoue. Un bărbat, probabil același, pe care îl luasem drept prințul Condé, a aruncat cu o piatră într-una din ferestrele noastre.

— Și vă temeți ?

— Mă tem, pricepi, Lanoue, mă tem că tata o să bată la ușa mea și, dacă vede că nu răspund, o să deschidă ușa și o să afle că nu sînt în pat la ora asta.

— O, dacă-i vorba de asta, puteți fi liniștită, domnișoară.

— De ce ?

— Tatăl dumneavoastră e la regina Catherine.

— La ora unu noaptea ? Ce caută la regină ?

— S-a întîmplat un accident grav. Maiestățile lor au fost azi la vînătoare.

— Ei, și ?...

— Și, domnișoară, calul micii regine * s-a împiedicat. Maiestatea Sa a căzut. Și, cum e însărcinată în trei luni, se tem să nu piardă copilul.

— Ah, Dumnezeule bun !

— Așa că toată Curtea e în picioare.

— Te cred.

— Și toate domnișoarele de onoare sînt în anticamere sau la regina mamă.

— De ce n-ai venit să mă avertizezi, Lanoue ?

— Abia am aflat, domnișoară, n-am întîrziat decît să alerg să mă conving că totul e-adevărat.

— Deci l-ai văzut ?

— Pe cine ?

— Pe el.

— Sigur că da.

— Și ?

— Și, domnișoară, s-a amînat distracția ; înțelegeți că într-un moment ca ăsta nu poate lipsi.

— Și pe cînd rămîne ?

— Pe mîine.

— Unde ?

— Aici.

— La aceeași oră ?

— La aceeași oră.

— Atunci, hai să plecăm, repede !

— Acuși, domnișoară ! Numai să sting lumînările.

— Ai spune că un duh rău ne poartă sîmbetele, exclamă Charlotte.

— Ba, dimpotrivă ! zise Lanoue, suflînd în ultima lumînare.

— Cum, dimpotrivă ? întrebă din ușă domnișoara de Saint-André.

— Păi chiar așa. Iacă un accident care o să vă dea multă libertate.

---

* Așa era numită Maria Stuart.

Şi ieşi pe urmele domnişoarei Charlotte ; paşii lor se pierdură pe coridor.

— Pe mîine, dar ! spuse, ieşind din ascunzătoarea lui şi sărind peste balustru, prinţul de Condé, care nu aflase nimic despre identitatea rivalului său. Pe mîine, pe poimîine, pe răspoimîine, dacă va fi nevoie ! Dar, pe ce am mai sfînt, o să merg pînă la capăt !

Şi ieşi, la rîndul lui, din camera Metamorfozelor, o luă pe coridor în sensul opus celui urmat de Charlotte şi Lanoue, traversă curtea şi trecu pe poarta palatului, fără ca vreo santinelă să-l întrebe nici de unde vine, nici unde se duce, într-atît de mare era zăpăceala pe care o iscaseră cele două incidente de care am amintit mai devreme.

X

Cei doi scoțieni

Robert Stuart, pe care Charlotte de Saint-André îl văzuse aruncînd în ferestrele mareșalului un nou mesaj adresat regelui, dispăruse într-o clipă de la locul faptei. Pînă la Châtelet făcuse drumul aproape în goană ; ajuns acolo, își dădu seama că nu e urmărit și nu se mai grăbi. Scoțianul nostru ajunse fără nici o emoție pînă la locuința prietenului și compatriotului său Patrick, dacă nu punem la socoteală pe cei doi sau trei vagabonzi care, la vederea spadei sale și a pistolului prins la cingătoare, nu se încumetară să-l întrebe de sănătate.

Intrase în cameră, se culcase, avînd pe chip acel calm aparent pe care-l datora unei mari stăpîniri de sine. Dar, oricît de puternică era voința lui, nu ajungea pînă acolo încît să-și poată comanda și somnul. Așa că timp de cîteva ceasuri se răsuci în așternut, fără să poată gusta odihna pe care o aștepta de trei nopți. Abia în zori, frînt de oboseală, căzu într-un somn profund.

...Îl așteptase pînă seara pe prietenul său Patrick, așa cum îi promisese. Dar arcașul, consemnat la Louvre de căpitanul său, ca urmare a ordinului de a se întări paza palatului, n-avusese ocazia de a profita de îmbrăcămintea lui Robert Stuart.

Pe la șapte seara, neavînd nici o veste de la Patrick, Robert Stuart se îndreptase spre Louvre și acolo aflase despre ordinele severe primite de garda palatului și despre motivele ce le pricinuiseră. Apoi, rătăcise pe străzile Parisului și auzise lumea povestind despre asasinatul președintelui Minard ; constată că circulau o sută de versiuni diferite, cu excepția celei adevărate. Milostivindu-se de ignoranța unora și de curiozitatea altora, Robert Stuart se oprea și povestea varianta lui, pe care susținea că a aflat-o de la cineva de încredere : dar toate detaliile reale

ale împrejurărilor în care murise prezidentul păreau cam fantasmagorice și nimeni nu-i dădu crezare.

După cum știm, niciodată adevărul nu pare credibil.

Din vorbă în vorbă, scoțianul află de severitatea cu care parlamentul intenționa să pună în aplicare sentința împotriva consilierului Dubourg : execuția urma să aibă loc peste patruzeci și opt de ore în piața Grève. Nu avea de ales : dată fiind încăpățînarea oarbă a judecătorilor, se hotărî să trimită un nou bilet, formulat în termeni mai precișI, adresat regelui.

După ce ieși din serviciul de gardă, Patrick veni cît putu de repede acasă, urcă în fugă scările și se năpusti în cameră. Văzînd că nici zgomotul făcut de ușa trîntită de el, nici tîrșiitul scaunelor pe care le mută pe dușumea dintr-un loc într-altul nu-l pot trezi din somn pe Robert, strigă :

— Foc ! Foc !

În sfîrșit, prietenul său se smulse din brațele lui Morfeu. În prima clipă, fu convins că veniseră să-l aresteze i întinse brațul după spada sa, așezată chiar lîngă pat și o scoase pe jumătate din teacă.

— O, la, la ! strigă Patrick rîzînd, am impresia că ești foarte bătăuș cînd te trezești din somn, dragul meu Robert ! Calmează-te, ce naiba ! Și mai ales, încearcă să te trezești de-a binelea, ar fi timpul.

— A, tu ești, zise Stuart mahmur.

— Eu sînt, dar cine credeai ? Eu te las să dormi în patul meu și tu ești gata să mă spinteci cînd vin acasă !

— Ce naiba vrei, dormeam tun.

— Asta am constatat și chiar cu mare uimire : dormeai ?

Patrick se duse la fereastră și trase perdeaua.

— Privește, te rog, spuse el.

O lumină puternică invadă odaia.

— Ce oră e ? întrebă Robert.

— A bătut de zece la toate bisericile din Paris, spuse arcașul.

— Te-am așteptat ieri toată ziua și pot zice că și toată noaptea.

Arcașul ridică din umeri.

— Ce să fac ! Un soldat rămîne un soldat, chiar dacă e arcaș scoțian. Am fost consemnați la Louvre ieri și noaptea asta. Dar astăzi sînt liber, precum vezi.

— Asta înseamnă că vrei să-ți iei în stăpînire camera ?

— Nu. Am venit să-ți cer numai țoalele.

— Ah, așa e, uitasem de doamna consilieră.

— Din fericire ea n-a uitat de mine, după cum îți poate dovedi acest pateu din carne de vînat aflat pe masă și care abia așteaptă să ne astîmpere foamea. Eu am o foame de lup și sper că și tu !

— Parcă vorbeam de țoalele mele ...

— Exact. Ei, pricepi cred că drăgălașa mea consilieră nu urcă de florile mărului patru etaje pînă aici. Pateul e numai un sol, el purta cu sine o scrisoare : mă așteaptă azi de la orele douăsprezece, ora la care consilierul nostru navighează cu pînzele sus către parlament, pînă la ora patru, cînd acostează din nou în portul conjugal. Așa că la douăspe și cinci minute o să fiu la ea și îi voi răsplăti devotamentul prezentîndu-mă într-un costum care n-o poate compromite, asta dacă nu ți-ai schimbat părerea de cînd nu ne-am mai văzut, prietene.

— Costumul meu e la dispoziția ta, dragul meu Patrick, spuse Robert. După cum vezi, hainele sînt pe scaun și așteaptă stăpînul care să le folosească. Dă-mi-le în schimb pe ale tale.

— Imediat. Dar, mai întîi, să stăm de vorbă cu acest pateu. N-ai nevoie să te scoli din pat ca să participi la conversație, o să trag masa lîngă pat. Uite-așa ! E bine acum ?

— E perfect, dragă Patrick.

— Acum (Patrick scoase pumnalul din teacă și i-l oferi prietenului său), acum, în timp ce o să caut niscaiva băutură, cu care să-l udăm, te rog să-i vii de petrecanie acestei dihănii proaspăt vînate și să-mi spui dacă drăgălașa mea consilieră e o femeie cu gust.

Robert se supuse poruncii lui Patrick cu aceeași sîrguință cu care ar fi executat un arcaș scoțian ordinul căpitanului său. Și cînd Patrick se întoarse, mîngîind cu afecțiune un ulcior plin cu vin, găsi gata ridicat un edificiu gastronomic impunător.

— A, pe Sfîntul Dunstan ! spuse el, e ca un iepure în vizuină în mijlocul a șase potîrnichi ! Ce țară minunată e aceasta, unde vînatul cu blană și cel cu pene trăiesc într-o asemenea dulce armonie ! Mesir Rabelais n-o numește el oare *pay de Cocagne ?* Robert, prietene, urmează-mi

exemplul : lipește-te pe lîngă o nevastă de magistrat, nu pe lîngă una de spadasin, și, fără să fie nevoie să visez șapte vaci grase, ca faraonul, o să-ți pot prezice că te vei înfrupta din plin atît din binefacerile cerului cît și ale pămîntului. Să profităm de ele, dragă Stuart, căci altfel nu ne vom dovedi demni a le obține !

Și, exemplificînd vorba cu fapta, arcașul se așeză la masă și își puse în farfurie o porție uriașă de vinat. Robert mîncă și el cu poftă ; la douăzeci și doi de ani, oricîte necazuri ai avea pe cap, pofta de mîncare nu se lasă așteptată. Dar Robert era preocupat de ceva și mîncă în tăcere, spre deosebire de prietenul său, care sporovăia vesel, gîndindu-se la întîlnirea galantă de la ora prînzului.

Un orologiu bătu unsprezece și jumătate.

Patrick se ridică în grabă de la masă, strivi în dinții săi, albi ca ai unui lup de munte, o ultimă bucată de carne friptă, sorbi pe nerăsuflate ultimul pahar de vin și începu să se îmbrace cu veșmintele prietenului său. După ce această operație importantă pentru soarta lui de amant norocos se încheie, Patrick arăta totuși destul de țeapăn și stîngaci, exact cum arată și în zilele noastre un militar cînd își schimbă uniforma cu hainele civile. Întotdeauna, ținuta și expresia unui soldat împrumută ceva de la uniforma pe care o poartă de obicei și, oriunde s-ar afla și oricum ar fi îmbrăcat, aerul milităros îl trădează.

Asta nu îl împiedica pe Patrick să arate, în același timp, ca un cavaler frumos cu ochi albaștri și plete roșcate, ca un tînăr bine clădit și plin de energie.

Se privi într-un ciob de oglindă și surîse mulțumit, părea că-și spune : „Dacă drăgălașa mea consilieră n-o să fie mulțumită, înseamnă că e o ființă al dracului de năzuroasă, pe onoarea mea !"

Îl întrebă totuși pe Robert, ca să-și verifice impresia :

— Cum mă găsești, camarade ?

— Păi, mai bine nici că se poate ; sînt convins că drăgălașa de consilieră o să leșine de surpriză.

Era exact ce dorea să audă Patrick. El surîse din nou, își netezi gulerul și, întinzîndu-i mîna, îi spuse :

— Ei, la revedere ! Fug să o potolesc, că se dă de ceasul morții, biata femeie ! Nu m-a văzut de alaltăieri și nici n-a avut vești despre mine !

Făcu un pas spre ușă, apoi se opri :

— Nu-i nevoie, cred, să-ţi mai spun că nu eşti obligat să stai încuiat în casă. Poţi să circuli ziua-n amiaza mare prin Paris, da' sper că n-ai de gînd să te bagi în vreo dandana cît porţi uniforma mea ; dacă păţeşti ceva, or să te aresteze, te vor duce la Châtelet şi te vor identifica ; şi, pe deasupra, o să fiu şi eu pedepsit fiindcă am lăsat uniforma pe mîinile tale. Aşa că ai toată libertatea, da' să fii băiat cuminte !

— N-ai de ce te teme despre partea asta, Patrick, răspunse celălalt. Nu sînt un om prea certăreţ din fire.

— He, he, făcu arcaşul clătinînd din cap, nu pun eu mare bază pe declaraţiile astea ! Eşti scoţian ca şi mine — sau ceva pe-aproape — şi ca toţi cei care au crescut dincolo de Tweed, sînt sigur că ai momente în care nu e bine să te zgîndăre cineva. Aşa că îţi dau un sfat înţelept : nu căuta gîlceavă ; iar dacă îţi caută altcineva gîlceavă, pe sfîntul Duncan, nu te lăsa călcat pe bătături ! La dracu, e vorba să aperi onoarea uniformei şi, la nevoie, nu uita că ai la şold o sabie şi un pumnal care ies singure din teacă dacă te enervezi.

— Fii liniştit, Patrick, o să mă găseşti aici, cum m-ai lăsat.

— Nu, nici aşa. Nu vreau să te plictiseşti, insistă Patrick, care era un muntean încăpăţînat, o să mori de lingoare în camera asta ; peisajul în timpul zilei e îngrozitor, nu vezi decît acoperişuri şi turle, asta cînd ceaţa şi fumul nu le ascund de priviri.

— Asta ne va aminti de scumpa noastră patrie, unde plouă în fiecare zi, făcu Robert, nostalgic.

— Aşi ! replică sec Patrick, dar cînd ninge ?

Şi, satisfăcut de a fi reabilitat Scoţia sub raportul condiţiilor climaterice, Patrick se hotărî în sfîrşit să plece, nu înainte de a mai adăuga, din prag :

— Asta, ca să glumim şi noi. Du-te, vino, aleargă, ceartă-te, bate-te, numai să nu te întorci cu pielea-n băţ. Dar, oricum, trebuie să-ţi dau un sfat serios, unul singur, dar să te gîndeşti bine la ce-ţi spun.

— Sînt numai urechi.

— Prietene, din cauza atmosferei încărcate, şi mai ales a ameninţărilor pe care secăturile de calvinişti le proferă la adresa regelui, va trebui să intru iar în gardă la

Louvre la ora opt fix. În seara asta apelul se face mai devreme.

— O să mă găsești aici cînd te-ntorci.

— Atunci, Dumnezeu să te aibă-n pază !

— Iar pe tine plăcerea să te călăuzească !

— Nu-i nevoie, spuse arcașul, cu un gest de amorez victorios, ca mă așteaptă.

Și ieși cu un aer de condotier, ca un senior de la Curte, fredonînd o arie populară scoțiană.

Acest simplu soldat scoțian era la ora aceea mult mai fericit decît frumosul Louis de Condé, văr al regelui François și frate al regelui de Navarra.

Să mai rămînem însă cîteva minute în tovărășia lui Robert Stuart. El avea două subiecte de meditație, foarte încîlcite, așa că nu se plictisi deloc pînă la ora patru, cînd trebuia să se întoarcă Patrick. Între patru și cinci, așteptarea lui deveni din ce în ce mai încordată. Era ora la care ar fi vrut să se afle la intrarea parlamentului ca să afle știri proaspete, nu în legătură cu condamnarea consilierului Dubourg, ci cu locul și ora execuției sale.

La cinci și jumătate, nu se mai putut stăpîni și ieși din casă, lăsînd un bilet prin care îl asigura pe Patrick că la ora șapte seara se va întoarce și îi va înapoia uniforma.

Se lăsa seara. Robert o ținu tot într-o fugă pînă la intrarea palatului. În piață era adunată o mare mulțime de oameni. Ședința parlamentului nu se încheiase. Probabil că așa se explica și întîrzierea lui Patrick.

Abia pe la ceasurile șase, consilierii începură să părăsească parlamentul.

Ceea ce află Robert în legătură cu hotărîrile ședinței îl făcu să se înfioreze. Se stabilise felul în care va pieri consilierul Dubourg : prin ardere pe rug. În schimb nu se fixase încă dacă execuția avea loc a doua zi, pe 22, sau peste două zile, sau peste trei. Poate că data execuției urma să fie amînată cu cîteva zile, pentru ca regina Maria Stuart, care avusese un accident în ajun, să poată asista și ea. Dar asta numai în cazul că rana ei era destul de ușoară și se vindeca în cel mult o săptămînă.

Robert Stuart părăsi piața parlamentului cu gîndul să se întoarcă în strada Battoir-Saint-André. Dar văzu, de departe, un arcaș scoțian care se ducea spre Louvre, mult mai devreme de ora fixată pentru apel.

Atunci, îl străfulgeră o idee : să pătrundă în Louvre profitînd de costumul prietenului său și să afle din palat,

de la o sursă demnă de încredere, noutăți despre sănătatea tinerei regine ; căci de sănătatea ei depindea viața condamnatului.

Mai avea la dispoziție două ore, așa că se îndreptă spre Louvre.

Nimeni nu-l opri să intre, nici la prima poartă nici la a doua. Pătrunse astfel în curtea interioară. Abia ajunse acolo, că se anunță sosirea unui trimis al parlamentului, care dorea să vorbească regelui.

Fu chemat Dandelot, care se duse să-l anunțe pe rege. După zece minute se întoarse cu încuviințarea de a-l conduce pe consilier în fața regelui.

Robert Stuart pricepu că, dacă va da dovadă de răbdare și va fi destul de descurcăreț, va afla ceea ce dorea să știe. Așteptă deci.

Consilierul rămase aproape un ceas în apartamentul regelui. În sfîrșit, plecă din palat. Dandelot, care-l însoți pînă la poartă, avea un aer sumbru. Spuse cîteva cuvinte la urechea căpitanului gărzii scoțiene și se retrase. Cu siguranță că în aceste cuvinte rezumase toată misiunea consilierului.

— Domnilor, spuse apoi căpitanul gărzii scoțiene oamenilor săi, vă aduc la cunoștință că poimîine veți executa pază specială cu ocazia executării consilierului Anne Dubourg în piața Grève.

Robert Stuart aflase ce dorea. Făcu cîțiva pași spre ieșire, apoi se opri în loc. După cîteva minute de profundă meditație, reveni și se pierdu în mijlocul tovarășilor săi, ceea ce nu era greu, avînd în vedere numărul mare al arcașilor și întunericul care se lăsase.

XI

Ce se poate petrece sub un pat

Intrînd în camera Metamorfozelor, prinţul de Condé îi dăduse întîlnire lui Dandelot la amiralul de Coligny, a doua zi la orele douăsprezece.

Prinţul era aşa de nerăbdător să povestească amiralului şi mai ales lui Dandelot întîmplările din cursul nopţii, că ajunse în strada Béthisy înainte de ora indicată. Dar Dandelot venise şi mai devreme. Stătea de vorbă de o oră cu fratele său, amiralul, şi aventura galantă a domnişoarei de Saint-André devenise pentru ei un subiect foarte serios.

Alianţa mareşalului de Saint-André cu familia de Guise nu era numai o simplă încuscrire, ci şi o coaliţie religioasă şi politică împotriva partidei calviniste. Iar modul în care se hotărîse soarta consilierului Anne Dubourg dovedea că nu sînt dispuşi să arate nici o îngăduinţă faţă de apărătorii noii religii.

Cei doi fraţi citiră şi recitiră cu atenţie biletul domnişoarei de Saint-André. Îşi puseră degeaba memoria la încercare : nu recunoscură scrisul. Atunci l-au trimis doamnei amiral, aflată în camera ei, spre a vedea dacă nu cumva amintirile ei erau mai cuprinzătoare decît ale soţului şi ale cumnatului.

Într-o altă împrejurare, Dandelot şi mai ales Coligny s-ar fi împotrivit ideii ca vărul lor, prinţul de Condé, să mai continue această aventură nebunească. Dar şi sufletele cele mai curate sînt capabile, în situaţii excepţionale, să accepte compromisul cu conştiinţa.

Or, era foarte important pentru partida calvinistă ca domnul de Joinville să nu se căsătorească cu Charlotte de Saint-André ; şi dacă întîlnirea galantă a distinsei domnişoare nu era cu prinţul de Joinville, lucru puţin probabil, era mai mult ca sigur că domnul de Condé, dacă

avea să vadă ceva, ar fi făcut atîta zarvă pe tema asta, încît zvonul ar fi ajuns la urechile familiei de Guise și ruptura logodnei ar fi fost o consecință firească.

Ba mai mult : din această aventură ar fi rezultat, mai mult ca sigur, o asemenea decepție pentru prinț, care oscila între religia catolică și religia calvinistă, încît ar fi fost mai ușor pentru Coligny și Dandelot să-l aducă în rîndurile protestanților.

Și, de multe ori, atragerea unui om de valoare cîntărește pentru un partid mai mult decît o victorie. Or, acest tînăr, frumos și curajos prinț, era un om destinat succesului.

Așa se explică nerăbdarea cu care cei doi frați îl așteptau la *hôtel* Coligny pe vărul lor. La rugămintea lor, prințul își deșertă povestea lui plină de peripeții și mistere și, spre cinstea lui, trebuie să spunem că nu ascunse nici un amănunt, oricît de stingheritor ar fi fost pentru el. Adică nici poziția foarte originală din care auzise și văzuse ce s-a întîmplat în camera Metamorfozelor. Prințul avu grijă să-și bată singur joc de el însuși, ca să nu i-o ia ceilalți înainte.

Cînd povestirea se încheie, amiralul îl întreabă :

— Și acum, ce te gîndești să faci ?

— Păi, ce altceva decît să mă duc din nou la locul faptei ? Dragul meu Dandelot, sper că o să-mi dai o mînă de ajutor !

Cei doi frați se priviră cu înțeles. Prințul venea în întîmpinarea planului lor. Totuși, Coligny crezu că onoarea îl obligă să vină cu cîteva obiecțiuni. Așa că încercă să-l facă pe prinț să renunțe. Însă, de la primele cuvinte, acesta îi puse mîna amical pe braț, zicînd, cu multă hotărîre :

— Dragă amirale, dacă n-ai aceeași părere cu mine, hai să vorbim despre alte lucruri ; nimic nu mă poate clinti, dar, te rog să mă crezi că m-ar durea sufletul să mă contrazic cu omul pe care îl iubesc și îl respect cel mai mult pe lume, cu dumneata adică !

Amiralul se înclină, părînd că cedează în fața unei convingeri imposibil de combătut. În adîncul sufletului, era încîntat de consecvența vărului său.

Se înțeleseră, așadar, ca înainte de miezul nopții Dandelot să-l ajute pe prinț, ca și prima oară, să intre în camera Metamorfozelor. Urma să se întîlnească pe același coridor, la douăsprezece fără un sfert. Ca domnul de Con-

dă să poată pătrunde fără greutate în Louvre, Dandelot îi spuse parola.

Prinţul le ceru să-i dea biletul misterios înapoi. Amiralul îi mărturisi că, deoarece nu recunoscuseră scrisul, trimiseseră biletul doamnei amiral, la care nu îndrăzneau să pătrundă încă, deoarece era la ora sfintei împărtăşanii. Dandelot promise că îl va recupera de la cumnata sa în aceeaşi seară, cînd doamna amiral va fi la Curte, în preajma reginei Catherine, iar amiralul promise, la rîndul lui, că îi va aminti soţiei sale că trebuie să ducă biletul lui Dandelot.

După ce stabiliră toate aceste amănunte, Dandelot şi prinţul îşi luară rămas-bun de la amiral ; primul se întoarse la Louvre, cel de-al doilea acasă.

Pentru prinţul de Condé, ziua trecu foarte greu. În sfîrşit, orologiile bătură unsprezece şi jumătate.

La Louvre nu se discuta de cîteva ceasuri decît despre executarea consilierului Dubourg, pe care regele o fixase peste două zile.

Prinţul văzu că Dandelot e foarte supărat. Cum această sentinţă la moarte era o dovadă incontestabilă că domnul de Guise, persecutorul consilierului Dubourg, dirija după placul său voinţa regelui, Dandelot aştepta cu mare nerăbdare încheierea aventurii în care intrase Charlotte de Saint-André, în speranţa că va putea să-şi pună puternicii duşmani într-o lumină ridicolă.

Ca şi în ajun, coridorul era foarte întunecat, iar camera Metamorfozelor era luminată numai de lampa din argint masiv ; ca şi în ajun, toaleta era pregătită s-o primească pe adolescenta Venus ; ca şi în ajun, candelabrele aşteptau să fie aprinse, ca să scoată în evidenţă farmecele fără egal ale zeiţei.

Doar că, de data asta, balustrul alcovului era deschis. Acest amănunt dovedea că întîlnirea va avea loc.

Temîndu-se să nu fie cumva surprins, prinţul se strecură iute sub pat, uitînd să mai facă aceleaşi reflecţiuni înţelepte despre onoare ca în ajun. Ceea ce dovedeşte că omul se obişnuieşte cu orice, chiar să se ascundă sub paturi.

Prinţul auzi paşi uşori ; cineva se oprise la uşă ; se auzi scîrţîitul uşor al uşii în ţîţîni. „Bun ! îşi spuse el, amorezii noştri sînt mai grăbiţi ca ieri. Probabil fiindcă nu s-au mai văzut de două zile".

Pașii se apropiau de alcov, furișați. Prințul privi atent și văzu piciorul gol al unui arcaș din garda scoțiană. „Hm ! făcu prințul, ce vrea să însemne asta ?“ Se întinse și mai mult și putu să-l vadă în întregime pe intrus. Într-adevăr, în cameră intrase un arcaș din garda scoțiană !

Doar că noul-venit nu părea să fie deloc în largul lui. Părea la fel de dezorientat cum fusese el însuși cu o noapte înainte. Omul dădu la o parte perdelele și ridică fețele de masă, cercetînd atent fiecare ungher. Nu păru să găsească nici o ascunzătoare convenabilă. În cele din urmă intră în alcov și se strecură sub pat, în partea opusă locului unde se afla domnul de Condé.

Scoțianul nici nu apucă să se obișnuiască cu poziția în care se afla, că simți vîrful unui pumnal apăsîndu-i pieptul în dreptul inimii și auzi un glas amenințător șoptindu-i la ureche :

— Nu știu cine ești și nici ce te-a adus aici, dar dacă faci vreo mișcare sau scoți o vorbă, vei fi mort !

— Nu știu cine ești dumneata și nici ce te-a adus aici, răspunse noul-venit tot în șoaptă, dar nu accept să-mi pună nimeni condiții ; așa că n-ai decît să-mi vîri pumnalul în inimă, dacă ai chef. Nu mi-e teamă de moarte.

— Ah, făcu prințul, așa vorbește un adevărat bărbat și m-am înțeles întotdeauna cu cei viteji. Sînt prințul de Condé, domnule, și-mi voi băga pumnalul în teacă. Sper că îmi veți dovedi aceeași încredere și îmi veți spune cine sînteți !

— Sînt scoțian, monseniore, și mă numesc Robert Stuart.

— Acest nume îmi e necunoscut, domnule.

Scoțianul tăcu.

— Veți dori să-mi spuneți, continuă prințul, în ce scop ați pătruns în această cameră și în ce scop v-ați ascuns sub pat ?

— Mi-ați dat primul dovadă de încredere, monseniore, așa că ar fi nimerit să nu vă deziceți și să-mi spuneți cu ce plan v-ați ascuns aici !

— Pe onoarea mea, nimic mai ușor, domnule, spuse prințul așezîndu-se mai comod, sînt îndrăgostit de domnișoara de Saint-André.

— Fiica mareșalului ?

— Exact, domnule. Și aflînd, pe o cale ocolită, că are întîlnire aici cu amantul ei, m-am lăsat tîrît de vinovata

curiozitate de a-l cunoaşte pe fericitul muritor care se bucură de favorurile acestei cinstite domnişoare ; m-am vîrît sub pat şi, trebuie să mărturisesc că nu mă simt prea în largul meu. Vă ascult acum.

— Monseniore, nu va spune nimeni că un necunoscut are mai puţină încredere într-un prinţ decît a avut prinţul în el : eu sînt cel care am scris regelui, ieri şi alaltăieri.

— Ah, la dracu, şi care aţi pus scrisorile la poştă folosindu-vă de ferestrele mareşalului de Saint-André ?

— Chiar aşa.

— Să-mi fie cu iertare, spuse prinţul, dar...

— Ce, monseniore ?

— Dacă-mi amintesc bine, în scrisoare, în prima cel puţin, parcă îl ameninţaţi pe rege !

— Da, monseniore, dacă nu-l pune în libertate pe consilierul Dubourg.

— Şi, ca ameninţarea să fie mai convingătoare, l-aţi asasinat pe prezidentul Minard ? întrebă prinţul, destul de tulburat să se afle alături de omul care concepuse o asemenea scrisoare insolentă.

— Într-adevăr, monseniore, l-am ucis pe prezidentul Minard, răspunse, foarte rece, scoţianul.

— Te pomeneşti că vreţi să atentaţi la viaţa regelui ?

— De-asta am venit aici.

— Cum ? strigă prinţul uitînd unde se află şi de pericolul care-l pîndea dacă va fi auzit.

— Exact aşa, monseniore. Dar mi-aş permite să observ că Alteţa Voastră vorbeşte un pic cam tare şi că situaţia în care ne aflăm ne-ar impune să vorbim în şoaptă.

— Aveţi dreptate, spuse prinţul. La dracu, să vorbim încet ! Nu vorbim de lucruri care să sune bine în Louvre.

Şi, coborînd vocea :

— La dracu ! ce noroc pentru Maiestatea Sa că-i pot fi de folos, deşi am venit pentru altceva.

— Atunci, vă socotiţi să mă împiedicaţi ?

— Ba bine că nu ! Ce vă gîndiţi ? să atentaţi la viaţa unui rege spre a împiedica să fie ars pe rug un consilier ?

— Acest consilier, monseniore, e omul cel mai cinstit de pe pămînt !

— Ce contează ?

— Acest consilier, monseniore, e tatăl meu !

Un pas ușure, un pas de femeie se auzi pe covor.

— Domnișoara de Saint-André, spuse încet prințul, acolo, în stînga mea.

În alt capăt al camerei se deschise o a doua ușă pe care își făcu apariția un adolescent, aproape un copil.

— Regele ! spuse încet scoțianul, acolo, în dreapta mea.

— La dracu ! murmură prințul, iată pe unul la care mărturisesc că nu mă gîndisem.

XII

Poeții reginei-mamă

Apartamentul pe care Catherine de Médicis îl ocupa în palatul Louvre, tapisat cu stofe cenușii, mărginit de lambriuri de stejar închise la culoare, precum și lunga ei rochie de doliu pe care o purta de cînd rămăsese văduvă și pe care, de altfel, n-avea să o mai părăsească pînă la sfîrșitul vieții, lăsau, la prima vedere o impresie funebră. Dar era suficient să-ți ridici privirea deasupra baldachinului sub care stătea, ca să te asiguri că nu te afli cîtuși de puțin într-o necropolă.

Într-adevăr, deasupra baldachinului se afla un curcubeu viu colorat, înconjurat de o deviză grecească pe care regele i-o dăduse pe vremuri norei sale și care se putea traduce prin aceste cuvinte : „Aduc lumina și pacea".

Pe deasupra, dacă acest curcubeu, ca un pod aruncat între trecut și viitor, între un doliu și o sărbătoare, n-ar fi fost îndestulător ca să-l lămurească pe străinul care intra pentru prima oară în acest apartament, nu aveai decît să cobori privirile de deasupra sub baldachin și să o privești, înconjurată de cele șapte fețe care erau denumite „pleiada regală", pe frumoasa femeie care stătea în fotoliu și se numea Catherine de Médicis.

Născută în 1519, fata lui Lorenzo Magnificul intrase acum în al patruzecilea an al vieții și, dacă negrul veșmintelor amintea de țeapăna răceală a morții, ochii ei vii și pătrunzători, din care izbucnea o flacără supranaturală, dezvăluiau palpitul vieții, în toată frumusețea și energia ei. Albeața de fildeș a frunții, tenul catifelat, trăsăturile nobile, pure și precis conturate ale chipului său, privirea semeață, expresia imobilă a feței în contrast cu mobilitatea ochilor, toate aceste amănunte dădeau acestui cap ținuta maiestuoasă a unei măști de împărătească romană, în timp ce din profil arăta ca o camee antică.

În anumite împrejurări, totuşi, chipul reginei mame se lumina, iar buzele ei, de obicei imobile, se animau ; intrînd în cameră, doamna amiral îşi stăpîni cu greu o exclamaţie de surpriză, văzînd surîsul acestei femei care-şi părăsea rareori sobrietatea imperială.

Nu-i fu greu doamnei de Coligny să priceapă ce adiere primăvăratică reuşise să facă această floare posomorîtă să îmbobocească. În apropierea reginei se afla monseniorul cardinal de Lorena, arhiepiscop de Reims şi de Narboune, episcop de Metz, de Toul şi de Verdun, de Thérouanne, de Luçon şi de Valena, abate de Saint-Denis, de Fécamp, de Cluny, de Marmoutiers etc.

Acelaşi cardinal de Lorena de care am mai avut prilejul să vorbim şi care a jucat un rol important în istoria Franţei din a doua parte a secolului al XVI-lea ; acel cardinal de Lorena, fiul de-al doilea al primului duce de Guise, fratele Însemnatului ; cardinalul de Lorena, omul asupra căruia s-au pogorît, în acelaşi timp, toate favorurile eclesiastice, cunoscute şi necunoscute în Franţa ; omul care, trimis în 1548 la Roma, pe lîngă Scaunul papal, făcuse o impresie uriaşă în oraşul pontifical prin tinereţe, frumuseţe, graţie, ţinută maiestuoasă, stil de viaţă princiar, maniere curtenitoare, spirit, înclinaţie pentru ştiinţă, şi ale cărui daruri naturale, perfecţionate şi rafinate prin educaţie, justificaseră din plin numirea lui, de către papa Paul al III-lea, după un an, pe cea mai înaltă treaptă a ierarhiei preoţeşti.

Născut în 1525, avea, la vremea cînd se petrec aceste întîmplări, trezeci şi patru de ani. Era un cavaler generos şi falnic, semeţ şi liberal şi repeta, într-un glas cu cumătra lui Catherine, atunci cînd li se reproşa că finanţele ţării sînt epuizate : „Se cuvine să lăudăm pe Domnul mereu, dar trebuie să şi trăim".

Cumătra Catherine era, într-adevăr, cumătra cardinalului în înţelesul cel mai complet al cuvîntului. Pe vremea aceea, ea n-ar fi făcut nici un pas fără să se sfătuiască cu domnul cardinal de Lorena. Această intimitate se explica prin influenţa pe care cardinalul o exercita asupra reginei mamă, şi ne permite să înţelegem puterea nelimitată ce o avea casa de Lorena la Curtea Franţei.

Aşa că, văzîndu-l pe cardinalul de Lorena sprijinit de fotoliul reginei, doamna amiral îşi explică uşor surîsul acesteia : fără-ndoială, cardinalul tocmai povestea ceva,

în acel chip spiritual și ironic ce-l caracteriza în cel mai înalt grad.

Celelalte personaje ce o înconjurau pe regina mamă erau : François de Guise și prințul de Joinville, fiul său și logodnicul domnișoarei de Saint-André ; mareșalul de Saint-André însuși ; prințul de Montpensier ; nevasta lui, Jacqueline, cunoscută prin încrederea ce i-o arăta Catherine de Médicis ; prințul de la Roche-sur-Yon. În spatele acestora stăteau : seniorul de Bourdeilles (Brantôme), marele Pierre Ronsard, Baïf, „pe cît de cumsecade om, pe atît de rău poet", precum spunea cardinalul Duperron-Daurat, „minte superioară, poet execrabil și Pindarul Franței", cum spuneau mulți contemporani ai lui ; apoi Remi Belleau, autorul prea puțin cititei traduceri din Anacreon și al poemului pietrelor prețioase dar și al celebrului cîntec dedicat lunii lui april ; Pontus de Thiard, matematician, filozof, teolog și poet, „cel care a introdus în Franța sonetul" ; Jodelle, autor al *Cleopatrei*, prima tragedie franceză (Domnul să-i ierte asta în ceruri precum i-o iertăm noi pre pămînt !), al comediei *Eugène* și a numeroase sonete, cîntece, ode și elegii la modă în epoca aceea, de care azi nu mai știe nimeni ; adică, toată Pleiada în păr, mai puțin Clément Marot, care murise în 1544, și Joachim du Bellay, pe care Marguerite de Navarre îl botezase „Ovidiu al Franței".

Ceea ce îi adunase în această seară, în jurul reginei mame, pe toți acești poeți care de obicei evitau să se întîlnească, era accidentul suferit în ajun de tînăra regină, Mâria Stuart.

Era, cel puțin, pretextul de care se folosise fiecare dintre ei ; căci, la drept vorbind, frumusețea, frăgezimea, grația și spiritul remarcabile ale tinerei regine, păleau, pentru acești bărbați, față de maiestatea și atotputernicia reginei-mamă. Așa că, după cîteva fraze banale ce exprimau regretul lor în legătură cu un eveniment care, totuși, ar fi putut avea în viitor urmări teribile — pierderea unui moștenitor al tronului —, toți uitaseră de motivul care-i adusese acolo și nu mai aveau în minte decît favorurile, avantajele și cîștigurile pe care urmăreau să le obțină pentru ei personal sau pentru rubedeniile lor.

Se vorbise, e drept, și despre cele două scrisori de amenințare trimise regelui Franței cu contribuția ferestrelor de la apartamentul mareșalului. Dar cum acest fapt

nu părea să prezinte mare însemnătate, renunțaseră la acest subiect.

Cînd își făcu intrarea doamna amiral, chipurile surîzătoare se crispară iar conversația, pînă atunci plină de voie bună, deveni gravă și reținută. Ai fi spus că apăruse un inamic în mijlocul taberei unor aliați.

Într-adevăr, prin rigiditatea ei bisericească, doamna amiral de Coligny atrăgea neîncrederea celor șapte stele ce gravitau în jurul Catherinei. Precum cele șapte fiice ale lui Atlas, aceste constelații strălucitoare se simțeau stingherite în fața virtuții fără pată pe care încercaseră în nenumărate rînduri s-o denigreze și pe care, în lipsa unor probe compromițătoare, trebuiau să o calomnieze.

Înconjurată de această tăcere plină de înțeles, pe care se făcea totuși că nu o remarcă, doamna amiral merse și sărută mîna reginei Catherine, după care se așeză pe un taburet, aflat la dreapta prințului de Joinville și la stînga prințului de La Roche-sur-Yon.

— Ei, domnilor de pe înălțimile Parnasului, spuse Catherine după ce doamna de Coligny se așeză, nimeni dintre dumneavoastră nu ne poate recita un poem nou, vreun triolet sau o epigramă bine adusă din condei ? Haideți, maestro Ronsard, musiu Jodelle, musiu Remi Belleau, aveți întîietate, spargeți gheața ! Am cinstea să fiu înconjurată de cele mai alese păsări cîntătoare, și nici una din ele nu cîntă ! Domnul Pierre de Bourdeilles ne-a încîntat cu o poveste fermecătoare : înveseliți-ne, la rîndu-vă, cu o poezie nouă !

Regina pronunța cuvintele într-o variantă franco-italiană, care făcea conversația ei foarte originală și îi dădea un farmec aparte atunci cînd era bine dispusă ; atunci cînd era supărată sau posacă, limbajul ei împestrițat cu italienisme căpăta, ca și dulcea limbă a lui Dante, o asprime teribilă.

Văzînd că privirea reginei îl fixează stăruitor, Pierre Ronsard făcu un pas înainte și zise, în chip de răspuns :

— Prea-grațioasă regină, tot ce merită a ajuns deja la cunoștința Maiestății Voastre, iar cît despre restul, nu prea îndrăznesc să vi le aduc la cunoștință.

— Dar de ce, maestro ? întrebă Catherine.

— Fiindcă sînt niscaiva versuri de amor de spus în iatacuri și mi-e teamă că Maiestatea Voastră e o persoană prea sobră pentru a îndrăzni să cîntăm în fața Sa aseme-

nea pastorale ghiduşe avînd ca eroi ciobani din Gnidos şi Cythera.

— Ei, aşi ! făcu Catherine, oare nu vin din ţara lui Petrarca şi Boccaccio ? Spune, spune, nu te sfii, jupîne Pierre, — sigur, dacă doamna amiral e de acord.

— Regina este regină aici ca şi oriunde, ea porunceşte, iar poruncile ei sînt ascultate ! răspunse amirala înclinîndu-se.

— Ei, vezi, maestre, spuse Catherine, ai încuviinţarea deplină. Hai, te ascultăm.

Ronsard făcu un pas în faţă, îşi trecu mîna prin frumoasa lui barbă blondie, ridică o clipă spre cer ochii săi plini de o calmă gravitate şi, cu o voce fermecătoare, declamă un cîntec de dragoste pe care l-ar invidia mulţi dintre poeţii noştri contemporani.

După el, Remi Belleau recită, la cererea reginei, o vilanelă * în care era vorba de tristeţea unei turturele căreia îi murise perechea. Era de fapt o răutate la adresa doamnei de Coligny, acuzată, de birfitorii de la Curte, de o pasiune pentru mareşalul Strozzi, ucis cu un an în urmă, la asediul oraşului Thionville, de un glonţ de muschetă.

Cei de faţă izbucniră în aplauze, punînd-o în mare încurcătură pe doamna amiral, care nu se putu stăpîni să nu roşească vizibil.

După ce se înstăpîni oarecum calmul, Pierre de Bourdeilles, senior de Brantôme, fu invitat să deşarte cîteva anecdote galante, de care nu ducea niciodată lipsă ; aceste istorioare fără perdea avură, ca de obicei, un succes nebun, toţi se prăpădeau de rîs şi zguduiţi de convulsii nestăpînite se agăţau de vecinii lor ca să nu cadă pe jos. Hohote, chicoteli, strigăte ieşeau din toate piepturile, toţi aveau lacrimi în ochi de atîta rîs şi, în timp ce îşi uscau ochii cu batistele, unii îl implorau :

— Oh, ajunge, domnule Brantôme, vă rugăm ! Ajunge !

Doamna amiral, cuprinsă şi ea de un rîs irezistibil, îşi scoase, cu o mişcare maşinală, batista din buzunar. Şi, odată cu batista, scoase, fără să-şi dea seama, şi biletul pe care i-l adusese lui Dandelot. În timp ce îşi ducea batista la ochi, biletul căzu la picioarele ei.

---

* Vilanelă — poezie pasorală.

Prințul de Joinville se afla, așezat, precum am zis, lîngă doamna amiral. În timp ce, pradă unui rîs nestăpînit, se răsucea și făcea mătănii, tînărul prinț văzu cum din buzunarul doamnei amiral cade un bilet delicat, o scrisoare de amor, cu siguranță. Lăsă și el să-i cadă batista exact deasupra biletului și apoi le ridică pe amîndouă odată, fără să observe nimeni. După care le vîrî în buzunar, așteptînd un moment potrivit ca să citească biletul.

Auzind un orologiu care bătea de miezul nopții, doamna amiral își aminti că trebuie să-i înmîneze biletul lui Dandelot.

Scotoci în buzunar, căutînd biletul. Nu-l găsi.

Căută apoi în toate buzunarele, în punga pentru mărunțișuri pe care o purta la brîu, în sîn, degeaba ! Biletul dispăruse fără urmă, probabil că-l pierduse.

Mai avea încă în mînă batista. O idee o străfulgeră : biletul căzuse pe jos cînd trăsese batista din buzunar. Privi de jur-împrejur și nu-l văzu. Mută din loc taburetul dar nici sub taburet nu căzuse.

Doamna amiral simțea că face fețe-fețe.

Domnul de Joinville, care o urmărea atent, nu se putu stăpîni și o întrebă :

— Ce este, doamnă amiral ? Am impresia că ați pierdut ceva !

— Eu ? Nu... Da... Nimic, nimic... n-am pierdut nimic, se bîlbîi doamna amiral, ridicîndu-se.

— Oh, Doamne, scumpă prietenă, o întrebă regina, ce e cu dumneavoastră ? Sînteți roșie ca racul...

— Nu mă simt bine, și, cu voia Maiestății Voastre, aș dori să mă retrag...

Întîlnind privirea plină de înțeles a domnului de Joinville, Catherine pricepu că e bine să-i acorde doamnei Coligny permisiunea cerută.

— O, scumpă prietenă, îi spuse regina doamnei Coligny, cum o să te reții dacă ești bolnavă ! Mergi acasă și îngrijește-ți sănătatea, care ne e atît de prețioasă tuturor.

Doamna Coligny, sufocată de neliniște, se înclină fără să spună o vorbă și ieși.

Odată cu ea plecară Ronsard, Baïf, Daurat, Jodelle, Thiard și Belleau, care o însoțiră pînă la lectica ei. După ce o văzură în drum spre casă, cei șase poeți o luară pe cheiul Senei și, discutînd, ca de obicei, despre retorică și filozofie, se îndreptară spre strada Fossés-Saint-Victor,

unde se afla casa lui Baïf ; aici obișnuiau să se adune în anumite zile, sau, mai degrabă, în anumite nopți, ca într-o academie din timpurile vechi, să pună la cale treburile cele înalte ale artelor poeticești.

Să-i lăsăm pe poeți cu ale lor, căci se îndepărtează de firul care ne îndrumă prin labirintul intrigilor politice și sentimentale care ne interesează și să revenim în apartamentul Catherinei.

XIII

Marte și Venus

Abia ieși doamna Coligny, că toți cei rămași în jurul reginei, presimțind că au fost martorii unei întîmplări neobișnuite, începură să întrebe :

— Ce avea, totuși, amirala ?

— Întrebați-l pe domnul de Joinville, răspunse regina mamă.

— Să auzim ! spuse cardinalul de Lorena.

— Vorbește, prințe, vorbește ! insistau femeile într-un glas.

— Pe cinstea mea, doamnelor, răspunse prințul, încă nu cunosc răspunsul la întrebare. Dar, iată cine vă va spune în locul meu, adăugă el, scoțind din buzunar un bilețel împăturit cu grijă.

— Un bilet ! exclamară doamnele.

— Un bilet, parfumat și mătăsos, din ce buzunar o fi căzut ? zise prințul.

— O, prințe...

— Ghiciți ?

— Nu. Spuneți-ne imediat...

— Din buzunarul sobrei noastre inamice, doamna amiral !

— Ah ! spuse Catherine, de-aia mi-ați făcut semn s-o las să plece ?

— Da, mărturisesc că am comis o indiscreție și că eram nerăbdător să aflu ce e în biletul ăsta.

— Și ce este ? întrebă Catherine.

— M-am gîndit că ar fi o lipsă de respect din partea mea să citesc eu primul acest bilet.

— Atunci dă-mi-l, prințe.

Și domnul de Joinville îi întinse reginei mamă scrisoarea, înclinîndu-se respectuos. Curiozitatea se dovedi

mai tare decît respectul și toată lumea se înghesui în jurul reginei.

— Doamnelor, spuse Catherine, să văd dacă scrisoarea nu ascunde cine știe ce secret de familie. Lăsați-mă întîi s-o citesc singură și vă promit că, dacă se poate citi cu voce tare, nu vă voi lipsi de această plăcere.

Doamnele se așezară din nou la locurile lor, dar stăteau ca pe ghimpi. Domnul de Joinville urmărea cu sufletul la gură expresia de pe chipul Catherinei. Cînd termină de citit el spuse :

— Doamnelor, regina nu-l va citi.

— La drept vorbind, prințe, cred că vă cam grăbiți. Nu știu dacă aș face bine dezvăluindu-vă secretele intime ale bunei mele prietene, doamna amiral.

— Deci, e într-adevăr un bilet de amor ? întrebă ducele de Guise.

— Pe onoarea mea, spuse regina, o să puteți judeca singuri ; eu am impresia că nici nu l-am înțeles bine.

— Așa că o să ni-l citiți și nouă, nu-i așa, doamnă ? spuse prințul de Joinville ros de nerăbdare.

— Ascultați ! spuse Catherine.

Se făcu o tăcere totală, în care nu se auzea nici măcar o respirație, deși în jurul reginei erau adunate cincisprezece persoane.

Regina citi :

„Nu uita, iubirea mea neprețuită, să vii mîine, la unu după miezul nopții, în camera Metamorfozelor. Camera unde ne-am întîlnit ieri noapte e prea aproape de apartamentul celor două regine. Confidenta noastră se va îngriji ca ușa să nu fie încuiată !"

Un strigăt de uimire general străbătu asistența.

Era o întîlnire de amor în toată puterea cuvîntului. Și, din moment ce biletul căzuse din buzunarul amiralei, era vorba de o întîlnire tainică, în miez de noapte, a amiralei ! Dar cine va fi fost bărbatul ?

Au trecut în revistă pe toți prietenii doamnei Coligny. Dar ea ducea o viață așa de retrasă și de sobră, că nici unul dintre acești bărbați nu candida la postul de prim amorez. L-au bănuit chiar și pe Dandelot, cumnatul ei, căci la această Curte, unde corupția era în floare, totul părea posibil.

— Dar există o cale foarte simplă de a-l cunoaște pe fericitul bărbat, spuse ducele de Guise.

— Care ? întrebară doamnele.
— Întîlnirea e pentru noaptea asta ?
— Da, spuse Catherîna.
— În camera Metamorfozelor ?
— Da.
— Ei bine, putem să procedăm cu ei exact cum au făcut zeii Olimpului cu Marte şi Venus.
— Să le facem o vizită în timpul somnului ? exclamă domnul de Joinville.

Doamnele schimbară iute priviri pline de înţeles, din care răzbătea dorinţa fierbinte de a întîmpina această propunere cu aplauze. Dar nu îndrăzneau să-şi dea în vileag gîndul.

Era douăsprezece şi jumătate.

Mai aveau de aşteptat o jumătate de oră. Dar, cînd îţi bîrfeşti aproapele, vremea trece repede. Au forfecat-o în toate chipurile pe doamna amiral, au gustat dinainte scena în care, surprinsă asupra faptului, o să cadă pradă zăpăcelii şi ruşinii. La drept vorbind, dintre toate, regina era cea mai încîntată de planul ducelui de Guise : ar fi avut o satisfacţie uriaşă surprinzînd-o pe scumpa ei prietenă, amirala, într-o situaţia fără ieşire.

Orologiul din turn sună ora unu.

Toţi bătură din palme, bucuroşi.

— Să mergem, spuse prinţul de Joinville.

Dar mareşalul de Saint-André îi opri cu un gest :

— O, tinereţe necugetată ! făcu el.

— Aveţi vreo observaţie de făcut ? întrebă domnul de La Roche-sur-Yon.

— Da, spuse mareşalul.

— În cazul ăsta, ascultaţi-l cu atenţie, interveni regina. Mareşalul are o mare experienţă în toate şi mai ales în asemenea afaceri delicate.

— Iată de ce voiam să-i potolesc avîntul ginerelui meu, domnul de Joinville, spuse mareşalul : uneori se întîmplă să nu ajungi la întîlnire exact la ora fixată ; iar dacă vom ajunge noi înaintea lor, planul nostru probabil că n-o să reuşească.

Ca urmare, au căzut de acord să mai aştepte o jumătate de oră. La ora unu şi jumătate, nerăbdarea tuturor era aşa de mare încît nimic nu i-ar mai fi putut opri să plece în expediţia proiectată. Mareşalul le promise că-i însoţeşte pînă la uşă şi că va rămîne pe coridor aşteptînd

veşti. Au căzut de acord că regina se va retrage în dormitor, unde prinţul de Joinville va veni să-i povestească ce s-a întîmplat.

Fiecare luă în mînă cîte o lumînare şi alaiul porni în linişte, cu ducele de Guise în frunte, către camera Metamorfozelor. Ariergarda era formată din tînărul duce de Montpensier şi prinţul de La Roche-sur-Yon.

Ajunşi în faţa uşii, se opriră şi încercară să asculte pe gaura cheii. Nu se auzea nici un zgomot. Cineva îşi aduse aminte că mai exista şi o anticameră. Mareşalul de Saint-André împinse uşor uşa dar uşa nu se deschise.

— Drace ! făcu el, n-am prevăzut asta : uşa e încuiată pe dinăuntru.

— S-o forţăm ! îi îndemnă o voce.

— Binişor, domnilor ! spuse ducele de Guise, nu uitaţi că sîntem la Louvre.

— Aşa o fi, răspunse prinţul de La Roche-sur-Yon, dar noi sîntem de-ai casei.

— Domnilor, domnilor ! insistă ducele, am venit doar să constatăm că s-a întîmplat un scandal, să nu provocăm şi noi altul.

— E un sfat înţelept, spuse Brantôme. Am cunoscut odată o frumoasă şi preacinstită doamnă...

— Domnule de Brantôme, spuse prinţul de Joinville rîzînd, în clipa asta noi facem istorie, nu o povestim ! Găsiţi un mijloc de a intra în cameră şi veţi avea un nou capitol de adăugat la *Damele galante*.

— Ei bine, iată o idee, spuse domnul de Brantôme, faceţi cum se obişnuieşte la rege : zgrepţănaţi uşor la uşă şi poate că vi se va deschide.

— Domnul de Brantôme are dreptate, spuse prinţul de Joinville. Zgîrîie un pic uşa, tată socrule !

Şi mareşalul chiar aşa făcu.

Un valet care veghea în anticameră, şi pe care-l cam luase somnul, se trezi din somnolenţă şi, crezînd că era Lanoue care venise s-o ia pe domnişoara de Saint-André, cum făcea de obicei, întredeschise uşa şi întrebă, frecîndu-se la ochi :

— Cine-i acolo ?

Mareşalul de Saint-André se făcu nevăzut, dîndu-se la o parte, şi valetul se află faţă-n faţă cu ducele de Guise. Văzînd atîtea lumînări şi la lumina lor o mulţime de se-

niori, veseli și curioși, valetul începu să simtă că e vorba de o capcană și încercă să închidă ușa.

Dar ducele de Guise pusese deja un picior în anticameră, ca un adevărat cuceritor de orașe ce era, și ușa nu se mai putea închide din cauza cizmei sale.

Valetul continua să împingă din toate puterile.

— Hei, caraghiosule ! spuse ducele, deschide-ne ușa !

— Dar, monseniore, spuse bietul om tremurînd, fiindcă îl recunoscuse pe duce, am poruncă lămurită să...

— Știu că ai poruncă. Dar mai știu și taina lucrurilor care se întîmplă înăuntru și trebuie să intrăm aici, domnii aceștia și cu mine, fiindcă o facem în folosul regelui și cu asentimentul lui.

Ar fi putut adăuga și : „aceste doamne", căci grupul lor număra și vreo cinci sau șase femei care chicoteau vesele, ascunse sub cape.

Valetul, care știa, ca toată lumea, că domnul de Guise e stăpîn la Curte, își închipui că e vorba, într-adevăr, de o înțelegere între el și rege. Deschise mai întîi ușa anticamerei, apoi pe aceea a camerei Metamorfozelor, ridicîndu-se în vîrful picioarelor, ca să urmărească, din spatele grupului, scena care urma să se petreacă.

Ca un val, grupul de seniori și doamne năvăli în cameră ca o maree care urcă și . . . . . .

. . . . . .

XIV

Domnul de Joinville e obligat să povestească o tărășenie neplăcută

— Sînt de părere, monseniore, spuse Robert Stuart ieșind primul din ascunzătoare, că nu prea aveți de ce să vă făliți cu Maiestatea Sa și că, dacă acum Maiestatea Sa nu vă va acorda grațierea pentru Anne Dubourg, nu veți mai avea nici un argument serios împotriva planului meu.

— Vă înșelați, domnule, spuse prințul de Condé, ieșind prin partea opusă de sub pat și ridicîndu-se în picioare. Chiar dacă m-ar fi insultat mult mai grav, regele rămîne rege și nu găsesc cu cale că pentru o jignire personală trebuie să mă răzbun pe căpetenia națiunii.

— Atunci ceea ce s-a întîmplat adineauri nu atinge cu nimic promisiunea ce mi-ați făcut-o, monseniore ?

— V-am promis, domnule, să cer grațierea consilierului Dubourg chiar la ora cînd regele se va trezi. Așa că la orele opt dimineața voi fi la Louvre, în acest scop.

— Fiți sincer, monseniore, credeți că veți obține grațierea ?

— Domnule, răspunse cu multă semeție prințul de Condé, fiți sigur că nu mi-aș da silința să cer grațierea dacă n-aș fi aproape sigur de a o obține.

— Bine, fie ! murmură Robert Stuart făcînd un gest care indica lipsa lui de încredere ; peste cîteva ore se va face lumină și vom vedea noi...

— Acum, domnule, spuse prințul privind jur-împrejur cu grijă, problema e cum ne vom strecura. Din cauza celor două epistole ale dumneavoastră și a modului destul de neobișnuit în care le-ați expediat, intrările palatului sînt păzite exact ca în fața unui asediu ; ca urmare cred că vă va fi foarte greu să ieșiți de-aici înainte de primele ore ale dimineții, mai ales că purtați uniforma asta de gardă scoțiană. Vă rog să binevoiți a observa că, luîndu-vă cu mine, o să vă scot, pe dumneavoastră și pe

prietenul care v-a împrumutat uniforma, dintr-o afacere urîtă.

— Monseniore, eu nu uit niciodată nici binele nici răul.

— Credeţi-mă că n-o fac ca să obţin recunoştinţa dumneavoastră, ci ca să vă dovedesc sinceritatea intenţiilor mele, sperînd că îmi veţi urma exemplul ; nu-i greu să vă daţi seama că mi-ar fi de-ajuns să vă părăsesc aici, pur şi simplu, pentru ca în felul ăsta să fiu scutit de obligaţia de a-mi respecta jurămîntul.

— Mi-e cunoscută lealitatea prinţului de Condé, răspunse tînărul scoţian cu o voce din care răzbătea emoţia, şi sînt convins că nu va avea a se plînge de a mea. Din această zi, vă sînt devotat trup şi suflet. Dacă veţi reuşi să obţineţi graţierea tatălui meu, nu veţi avea un slujitor mai credincios şi gata să moară pentru dumneavoastră.

— Nu mă îndoiesc de asta, domnule, răspunse prinţul de Condé şi, deşi prilejul cu care ne-am întîlnit este cît se poate de neobişnuit, n-o să vă ascund că, avînd în vedere motivul care v-a împins să acţionaţi, intenţia dumneavoastră, oricît de reprobabilă poate fi în ochii unui om cinstit, mă face să fiu destul de indulgent şi chiar să simt pentru dumneavoastră un fel de simpatie. Aş simţi doar nevoie să-mi spuneţi un lucru, şi anume : cum se face că purtaţi un nume scoţian, din moment ce consilierul Anne Dubourg e tatăl dumneavoastră.

— Nimic mai simplu, domnule, aşa sînt toate poveştile de dragoste. Au trecut de-atunci douăzeci şi doi de ani. Pe atunci, consilierul Dubourg avea douăzeci şi opt de ani. A făcut o călătorie în Scoţia ca să-l vadă pe John Knox, prietenul lui. Acolo a cunoscut o fată. Ea este mama mea. El a aflat că fata a rămas însărcinată abia după ce s-a întors la Paris. N-a avut nici o îndoială în ce privea virtutea ei, aşa că m-a considerat fiul lui şi i-a recomandat lui John Knox să se intereseze de soarta copilului venit astfel pe lume.

— Bine, domnule, spuse prinţul de Condé, am aflat ceea ce doream să ştiu. Acum să vedem cum ieşim de-aici.

Prinţul întredeschise uşa şi privi de-a lungul coridorului ce redevenise întunecos şi pustiu. Ieşiră amîndoi din camera Metamorfozelor şi ajunseră cu bine la ieşire. Prinţul aruncă pe umerii scoţianului mantia sa şi ceru să fie chemat Dandelot.

Cînd sosi Dandelot, prințul îi povesti scena ai cărei eroi fuseseră regele, Charlotte de Saint-André și vizitatorii nepoftiți care veniseră să le strice somnul. Despre Robert Stuart nu spuse decît atît :

— Domnul este cu mine !

Dandelot pricepu că era bine ca prințul să se îndepărteze de Louvre cît mai repede. Le deschise o ușă laturalnică și cei doi ieșiră în grabă din palat. Fără să schimbe nici o vorbă, se îndreptară spre Sena. Ajungînd pe malul apei, prințul îl întrebă pe scoțian în ce parte o ia.

— La dreapta, monseniore, răspunse acesta.

— Iar eu la stînga, spuse prințul. Să veniți astă-seară, la zece ceasuri, în fața la Saint-Germain-l'Auxerrois. Sper că voi avea știri bune pentru dumneavoastră.

— Mulțumesc, monseniore ! spuse tînărul înclinîndu-se respectuos, și, vă repet, din acest moment, aveți în mine cel mai credincios slujitor !

Fiecare o luă pe drumul său.

Orologiul bătu trei ceasuri din noapte.

Chiar în același moment, prințul de Joinville era primit în dormitorul Catherinei de Médicis. Bietul prinț nu venise aici de bunăvoie. Țineți minte, desigur, că regina mamă anunțase că se retrage în dormitor și îl va aștepta acolo pe prințul de Joinville, ca să-i povestească ce s-a petrecut în camera Metamorfozelor. Ceea ce se petrecuse știm cu toții. Or, prințul de Joinville, cît se poate de rușinat după scena la care asistase, era mai puțin dispus decît oricine să descrie tabloul acestei catastrofe în care onoarea lui conjugală juca, chiar înainte de a se fi însurat, un rol destul de trist.

Cameristele o dezbrăcaseră pe Catherine și o pregătiseră de culcare ; se așezase în pat, le dăduse drumul tuturor, cu excepția femeii ei de încredere și stătea în așteptare.

Orologiul bătuse două ceasuri. Apoi două și un sfert ; două și jumătate ; trei fără un sfert.

Atunci, văzînd că nu apar nici unchiul (ducele de Guise), nici nepotul (prințul de Joinville), regina începuse să-și piardă răbdarea, o chemase pe cameristă și îi poruncise să-l caute pe prințul de Joinville și să i-l aducă, viu sau mort.

Dar prințul era angajat într-o discuție extrem de gravă la care mai participau ducele François de Guise și cardinalul de Lorena. Se înțelege, acest consiliu de familie în

miez de noapte hotărîse că o căsătorie între prinţul de Joinville şi domnişoara de Saint-André a devenit absolut de neconceput.

Aflînd de porunca reginei, prinţul n-avea cum să nu se supună. Ducele de Montpensier şi prinţul de La Roche-sur-Yon, care-l însoţeau, se pierdură pe drum ; vom vedea mai tîrziu cu ce intenţie.

Regina devenea cu fiecare minut tot mai nerăbdătoare să afle în ce aventură compromiţătoare se lăsase atrasă buna ei prietenă, amirala. Cînd îl văzu pe prinţ intrînd, strigă cu o voce aspră :

— Dar haide odată, domnule de Joinville, te aştept de o oră !

Prinţul se apropie de pat bîiguind o scuză, din care Catherine nu pricepu decît : „Vă cer iertare, Maiestatea Voastră..."

— O să te iert, *musiu* de Joinville, spuse regina mamă cu accentul ei florentin, numai dacă povestea dumitale o să fie tot atît de amuzantă pe cît de plictisitoare a fost aşteptarea. Uite, ia un taburet şi aşează-te lîngă pat. Văd pe chipul dumitale că s-au întîmplat lucruri extraordinare.

— Da, murmură prinţul, de-a dreptul extraordinare şi la care nu ne aşteptam cîtuşi de puţin !

— Cu atît mai bine ! Cu atît mai bine ! exclamă regina, frecîndu-şi mîinile de plăcere. Ia, povesteşte-mi pe îndelete, fără să uiţi nimic. De mult n-am mai avut ocazia să mă distrez aşa de bine. Ah, *musiu* de Joinville, la Curtea asta nu se mai rîde.

— Aşa e, doamnă, răspunse domnul de Joinville cu un aer funebru.

— Şi atunci cînd ai un prilej să te distrezi nu trebuie să-l laşi să-ţi scape. Dă-i drumul, *musiu* de Joinville ; te-ascult, şi-ţi promit că n-o să scap nici un cuvînt.

Şi Catherine se aşează în pat cît putu de comod, ca un om care aşteaptă să guste nestingherit o poveste amuzantă şi vrea ca nimic să nu-i strice plăcerea. Aştepta.

Dar lui *musiu* de Joinville îi venea foarte greu să înceapă ; aşa că nu scoase o vorbă.

Regina mamă crezu o vreme că tînărul prinţ se concentrează şi îşi alege cuvintele. Dar, văzînd că rămîne mut, îi aruncă o privire întrebătoare şi insistentă.

— Ei ? îl întrebă ea.

— Ei bine, doamnă, răspunse prinţul, vă mărturisesc că mă aflu într-o mare încurcătură.

— Dar de ce, prinţe ?

— Îmi vine foarte greu să povestesc Maiestăţii Voastre ce-am văzut.

— Dar ce naiba aţi văzut, *musiu* de Joinville ? Îţi mărturisesc că mor de curiozitate. Am aşteptat cam mult, e adevărat, continuă Catherine frecîndu-şi mîinile, dar s-ar zice că n-am aşteptat degeaba. Spune-mi dragă *musiu* de Joinville, era pentru noaptea asta ? căci, după cum ştii, în biletul pe care mi l-ai dat zicea „în noaptea asta", dar nu purta nici o dată.

— Întradevăr, era pentru noaptea asta, doamnă.

— Deci se aflau în camera Metamorfozelor ?

— Erau acolo.

— Amîndoi ?

— Amîndoi.

— Tot Marte şi Venus ? Ah, uite ce e, ştiu cine era Venus, dar Marte ?

— Marte, doamnă ?

— Da, Marte... nu ştiu cine era Marte !

— De fapt, doamnă, mă întreb dacă trebuie să vă spun...

— Cum adică, dacă trebuie să-mi spui ? Te cred că trebuie, iar dacă îţi faci probleme de conştiinţă, te absolv eu de acest păcat. Ei, cum era Marte ? Tînăr sau bătrîn ?

— Tînăr.

— Bine făcut, băiatul ?

— Da, bine făcut, desigur.

— De neam bun ?

— Foarte bun.

— O, o, ce-mi tot spui acolo, *musiu* de Joinville ? făcu regina mamă, ridicîndu-se în capul oaselor.

— Adevărul-adevărat, doamnă.

— Cum, nu e vreun paj orb şi ignorant ?

— Nu e cîtuşi de puţin un paj.

— Şi acest tînăr atît de îndrăzneţ, întreabă Catherine, neputînd să reziste înclinaţiei sale spre ironie, acest tînăr îndrăzneţ ocupă vreun rang la Curte ?

— Da, Maiestatea Voastră... unul foarte înalt chiar.

— Foarte înalt ? Dar vorbeşte odată, pentru Dumnezeu, *musiu* de Joinville ? Trebuie să-ţi smulg vorbele cu cleştele ? Doar n-o fi vreun secret de stat !

— De fapt e vorba de un secret de stat, doamnă, spuse prințul.

— O, atunci *musiu* de Joinville, nu mai e o rugăminte, e o poruncă : spune-mi numele acestui înalt personagiu.

— Insistați ?

— Insist !

— Ei bine, doamnă, spuse prințul ridicînd capul, acest personagiu, cum îi ziceți, nu e altcineva decît Maiestatea Sa regele Francisc al II-lea.

— Fiul meu ? strigă Catherine, sărind din pat

— Da, fiul dumneavoastră, doamnă.

Dacă în mijlocul dormitorului ar fi trosnit pe neașteptate un foc de archebuză probabil că regina n-ar fi trăit o emoție mai violentă. Își trecu mîna peste ochi, ca și cum întunericul din încăpere, luminată de o singură lumînare, o împiedica să distingă obiectele din jur. Apoi, țintuindu-l pe prinț cu privirea ei străpungătoare și apropiindu-se de el mai-mai să-l atingă, ea îi spuse cu jumătate de voce, o voce care își pierduse accentul batjocoritor spre a deveni de-a dreptul teribilă :

— Cred că sînt cît se poate de trează, nu-i așa, *musiu* de Joinville ? Am auzit bine : îmi spuseși că eroul acestei aventuri e chiar fiul meu ?

— Da, doamnă.

— Ești în stare să mai afirmi asta încă o dată ?

— O jur.

Și tînărul prinț întinse mîna.

— Bine, *musiu* de Joinville ! continuă Catherine posomorîtă. Acum înțeleg de ce te codeai, de ce nu-ți venea să vorbești. O, simt că mi se urcă sîngele la cap ! E posibil așa ceva ? fiul meu, care are o nevastă tînără și fermecătoare, să-și găsească o amantă care are de două ori vîrsta lui ; fiul meu trecînd în tabăra dușmanilor mei ; fiul meu, dar e imposibil ! fiul meu, amantul amiralei !...

— Doamnă, spuse prințul, de Joinville, n-am nici cea mai mică idee cum o fi ajuns biletul în buzunarul doamnei Coligny. Dar ceea ce știu cu siguranță, din nefericire, e că nu doamna Coligny se afla în camera Metamorfozelor.

— Cum ! strigă Catherine, ce tot spui, nu era amirala ?

— Nu, doamnă.

— Atunci cine era femeia ?

— Doamnă...

— *Musiu* de Joinville, numele persoanei, auzi, să-mi spui imediat numele ei !

— Maiestatea Voastră să binevoiască a mă scuza...

— Să te scuz ! Pentru ce ?

— Fiindcă eu sînt singurul om, ăsta-i adevărul, căruia nu trebuie să i se ceară să facă o asemenea dezvăluire.

— Nici eu nu-ţi pot cere, *musiu* de Joinville ?

— Nici chiar dumneavoastră, doamnă. De altfel, nici nu va fi greu să vă satisfaceţi curiozitatea, prima persoană de la Curte pe care o s-o întrebaţi...

— Dar, ca să o pot întreba pe această persoană, va trebui să aştept pînă mîine, *musiu* de Joinville. Vreau să aflu imediat numele persoanei. Poate că vreau să iau anumite măsuri care nu suferă amînare !

Şi ochii reginei, care zvîrleau flăcări, îl ţintuiră pe bietul prinţ.

— Doamnă, spuse el, căutaţi printre persoanele de la Curte pe aceea al cărei nume eu nu-l pot pronunţa.

Şi tînărul îşi acoperi faţa cu mîinile, ca să-şi ascundă ruşinea şi lacrimile de mînie neputincioasă.

Regina scoase o exclamaţie şi, prinzînd mîinile prinţului şi îndepărtîndu-le, îl privi fix, spunînd :

— A, domnişoara de Saint-André ?

Prinţul nu spuse nimic. Dar şi asta era o mărturisire. El se lăsă, fără vlagă, pe un taburet aflat în apropierea patului.

Catherine îl privi o clipă cu o compătimire amestecată cu dispreţ. Apoi, făcînd un efort să se arate înţelegătoare, îi spuse :

— Bietul copil ! Te plîng din toată inima, căci se pare că o iubeai pe această fiinţă perfidă. Apropie-te, dă-mi mîna, spune-mi tot ce ai pe suflet. Înţeleg acum de ce amuţiseşi, şi-mi pare rău că am insistat atît. Iartă-mă, fiule ! Şi acum, cunoscînd boala de care suferi, să căutăm şi leacul... Mai sînt destule fete la Curte, şi dacă nici una nu va fi îndeajuns de frumoasă şi de nobilă pentru dumneata, vom găsi, alta la Curtea Spaniei sau a Italiei. Te rog să-ţi revii, prinţe, şi hai să discutăm serios.

Discursul reginei avea două scopuri, unul vizibil şi altul ascuns : acela de a-l consola şi acela de a-i măsura tăria şi curajul. Dar domnul de Joinville, în loc să răs-

pundă la aceste indemnuri materne, căzu în genunchi lîngă patul reginei și își înfundă fața între cearșafuri, hohotind.

— Iertare, Maiestatea Voastră ! strigă el, iertare, dar sînt copleșit de rușine și durere și nu mai am putere pentru altceva. O rog deci pe Maiestatea Voastră să-mi permită să mă retrag.

Regina mamă privi cu dispreț la acest bărbat tînăr, doborît de suferință. Apoi, fără ca vocea să-i trădeze cu nimic impresiile defavorabile, îi spuse :

— Du-te, copilul meu, și vino dimineață să stăm de vorbă. Pînă atunci, noapte bună și Dumnezeu să te aibă-n pază !

Îi întinse prințului dreapta, el i-o sărută supus și ieși din încăpere, ca o umbră. Catherine îl urmări în tăcere cu privirea pînă dispăru în spatele draperiilor. Apoi se sprijini în coate pe pernă și își spuse gînditoare, cu o lucire amenințătoare în priviri : „Începînd de azi, am o rivală ; dacă nu aduc imediat lucrurile pe făgașul lor, de mîine voi pierde toată puterea asupra fiului meu".

Stătu astfel îndelung, ticluind un plan. În cele din urmă, pe buzele ei apăru un surîs triumfător. „Voi pune ordine în toate astea !" își zise ea.

XV.

Birfe

Şi acum, în timp ce domnul cardinal de Lorena se pregăteşte de culcare ajutat de valetul său, în timp ce Robert Stuart se întoarce la prietenul său Patrick, în timp ce domnul de Condé revine acasă, pe jumătate furios, pe jumătate distrîndu-se de cele întîmplate; în timp ce doamna amiral continuă să-şi întoarcă pe dos toate buzunarele sperînd să găsească biletul pierdut; în timp ce regele o asaltează pe Lanoue cu întrebări încercînd să înţeleagă cum s-a aflat de întîlnirea lui secretă; în timp ce domnul mareşal de Saint-André se tot întreabă dacă trebuie să-i mulţumească lui Dumnezeu sau să-şi blesteme destinul pentru ce i s-a întîmplat; în timp ce domnişoara de Saint-André visează că poartă la gît şi pe braţele-i frumoase bijuteriile doamnei d'Etampes şi ale ducesei de Valentinois iar pe căpşorul ei blond coroana Mariei Stuart, să vedem ce fac tinerii prinţi de Montpensier şi de La Roche-sur-Yon.

Cei doi tineri, veseli şi mulţumiţi de spectacolul neobişnuit la care participaseră ca spectatori, fuseseră obligaţi să-şi stăpînească buna-dispoziţie dînd faţă cu trei personaje grave, care arătau acum mai preocupate ca oricînd: ducele de Guise, mareşalul de Saint-André şi cardinalul de Lorena. Ba mai mult : împrumutînd nişte expresii de circumstanţă, ei îşi exprimaseră cum se pricepeau mai bine tristeţea faţă de cele întîmplate. După care au aşteptat în linişte ca fiecare dintre cele trei importante personaje să se îndepărteze. Rămînînd singuri, cei doi prinţi nu-şi mai putură stăpîni rîsul, şi geamurile palatului Louvre tremurau de hohotele lor ca şi cum ar fi trecut pe stradă o căruţă încărcată.

— Ah ! dragă duce, spuse prinţul de La Roche-sur-

Yon abia trăgîndu-şi răsuflarea după ce se sufocase de rîs.

— Ah ! dragă prinţe ! răspunse celălalt, făcînd un efort să-şi revină în fire.

— Şi cînd te gîndeşti... cînd te gîndeşti că există oameni... oameni care pretind că-n ziua de azi parizienii nu mai ştiu să rîdă !

— Aştia-s nişte oameni... nişte oameni rău... rău intenţionaţi.

— Ah, Doamne, rîsul ăsta ce bine prinde, şi ce rău îţi face în acelaşi timp !

— Ai văzut mutra lui Joinville ?

— Dar pe a mareşalului de Saint... de Saint-André.

— Nu-mi pare rău decît de un lucru, spuse prinţul de La Roche-sur-Yon.

— Ba mie de două, răspunse celălalt.

— Anume că n-am fost eu în locul reginei, chiar dacă m-ar fi văzut întreg Parisul.

— Şi eu că nu m-a văzut tot Parisul în locul regelui.

— O, nu-ţi bate capul, duce: pînă mîine la prînz tot Parisul o să afle.

— Dacă ai avea acelaşi chef ca mine, Parisul ar afla chiar în noaptea asta.

— Şi cum, mă rog ?

— Foarte simplu... Ce naiba, strigînd asta prin tot oraşul.

— Dar oraşul doarme.

— Parisul n-are voie să doarmă cînd regele lui e treaz.

— Ai dreptate ! Sînt sigur că Maiestatea Sa n-a închis ochişorii încă.

— Aşa că... să trezim Parisul.

— O, ce nebunie !

— Nu eşti de acord ?

— Ei, asta-i ! Din moment ce mi se pare o nebunie, se-nţelege că sînt de acord.

— Atunci, la drum.

— Haidem ! Mă tem să nu se fi aflat în oraş ceva din toată tărăşenia asta.

Şi cei doi tineri, năpustindu-se spre ieşirea Louvrului, coborîră în goană scările, de parcă erau Hippomene şi Atalanta disputîndu-şi premiul de alergare.

Ajungînd în curte, au fost întîmpinaţi de Dandelot, căruia se feriră să-i spună ceva, din cauza rolului pe care

cumnata lui îl jucase. Dandelot îi recunoscu și le deschise ușile, așa cum făcuse și cu prințul de Condé.

Cei doi tineri, chicotind ascunși sub mantiile lor largi, traversară podul mobil și ajunseră pe malul Senei, unde un vînt rece le biciuia obrajii. Atunci, sub pretextul că încearcă să se încălzească, începură să culeagă de pe jos pietre și să arunce cu ele în ferestrele caselor învecinate. Două-trei ferestre se sparseră cu zgomot. Și tinerii noștri ar fi continuat să se distreze astfel dacă nu le-ar fi tăiat calea doi bărbați, care le porunciră să se oprească din goană.

— Și cu ce drept ne porunciți ? strigă ducele de Montpensier, înaintînd către cei doi bărbați. Vedeți-vă de drum și lăsați doi gentilomi să se distreze după placul inimii.

— Ah, iertare, monseniore, nu vă recunoscusem, spuse unul din cei doi bărbați. Sînt domnul de Chavigny, comandantul celor o sută de arcași din garda palatului, și mă întorceam la Louvre întovărășit de domnul de Carvoysin, primul scutier al Maiestății Sale.

— Bună seara, domnule de Chavigny ! spuse prințul de La Roche-sur-Yon, apropiindu-se de comandantul arcașilor și întinzîndu-i mîna, în timp ce ducele de Montpensier răspundea cu multă curtoazie omagiilor primului scutier. Și spuneați că vă întoarceți la Louvre, domnule de Chavigny ?

— Da, prințe.

— Ei bine, noi tocmai ieșisem...

— La ora asta ?

— Vă rog să observați, domnule de Chavigny, că, așa cum e potrivită pentru a reveni la Louvre, ora asta e la fel de potrivită și pentru a ieși.

— Fiți încredințat, prințe, că, dacă e vorba de dumneavoastră, n-o să comit indiscreția de a vă pune întrebări.

— Și rău faceți, dragă domnule, fiindcă am avea să vă spunem lucruri foarte interesante.

— În legătură cu serviciul în slujba regelui ? întrebă domnul de Carvoysin.

— Exact, în legătură cu serviciul în slujba regelui. Ați pus punctul pe i, domnule prim-scutier, spuse, hohotind de rîs, prințul de La Roche-sur-Yon.

— Chiar așa ? întrebă domnul de Chavigny.

— Pe cinstea mea.

— Despre ce e vorba, domnilor ?

— E vorba de marea onoare cu care l-a copleșit Maiestatea Sa, acum cîteva clipe, pe unul dintre ilustrii săi războinici, spuse prințul de La Roche-sur-Yon.

— Și pe dragul meu Joinville, spuse ducele de Montpensier.

— Despre ce onoare e vorba, prințe ?

— Și cine e ilustrul războinic, duce ?

— Domnilor, e vorba de mareșalul de Saint-André !

— Și ce onoruri mai putea adăuga Maiestatea Sa la cele cu care l-a învrednicit deja pe domnul de Saint-André : mareșal al Franței, prim-gentilom al camerei regale, marele cordon Saint-Michel, cavaler al ordinului Jartierè ! Orice s-ar zice, pe unii nu-i ocolesc favorurile, e de invidiat !

— Depinde !

— Cum, depinde ?

— Fără îndoială, sînt niște favoruri care poate că nu vi s-ar potrivit nici dumneavoastră, domnule de Chavigny, care aveți o nevastă tînără și frumoasă, nici dumneavoastră, domnule de Carvoysin, care aveți o fată frumoasă...

— Chiar așa ? exclamă domnul de Chavigny, care începea să priceapă.

— Ați ghicit, dragă domnule, spuse prințul de La Roche-sur-Yon.

— Dar sînteți sigur de ce spuneți ? întrebă domnul de Chavigny.

— Zău !

— E grav, dacă-i așa, prințe ! interveni domnul de Carvoysin.

— Vi se pare ? Eu găsesc, dimpotrivă, că e foarte distractiv.

— Dar cine v-a spus ? ...

— Nu ne-a spus nimeni. Am văzut !

— Unde ?

— Am văzut, și cu mine au văzut domnul de La Roche-sur-Yon, domnul de Saint-André, fratele meu Joinville, care, în paranteză fie spus, trebuie să fi văzut mai bine decît noi toți, din moment ce ținea în mînă un candelabru... Cîte ramuri avea, prințe ?

— Cinci ramuri avea ! spuse prințul începînd să rîdă și mai tare.

— Incuscrirea Maiestății Sale cu mareșalul e în afară de orișice îndoială, continuă plin de gravitate ducele de Montpensier, așa că, de acum, ereticii n-au decît să se poarte cu mare grijă. De-aia vrem să și anunțăm vestea adevăraților catolici din Paris.

— E posibil așa ceva ? exclamară într-un glas domnul de Chavigny și domnul de Carvoysin.

— Exact, precum am onoarea să vă spun, răspunse prințul. Știrea e foarte proaspătă, n-are nici măcar o oră ; așa că, aducîndu-v-o la cunoștință, v-am dat o dovadă de simpatie. Se înțelege, cu condiția să o faceți să circule și s-o împărtășiți tuturor pe care îi veți întîlni.

— Și cum, la orele astea, nu prea apar mulți prieteni în cale, vă sfătuim să faceți ca noi, să deschideți ușile închise, sculîndu-i din somn pe prietenii care dorm și să le spuneți, recomandîndu-le să țină secretul, exact cum a procedat cu trestille bărbierul regelui Midas : „Regele Francisc al II-lea e amantul domnișoarei de Saint-André!"

— A, pe cinstea mea, vom face exact precum ați zis ! spuse primul-scutier. Nu pot să-l sufăr pe mareșalul de Saint-André și nu departe de aici știu un prieten de-al meu căruia o să-i facă mare plăcere această știre, așa că n-o să rezist să nu-l trezesc.

— Iar dumneavoastră, dragă domnule de Chavigny, spuse prințul, cum știu că nu-l aveți deloc la inimă pe domnul de Joinville, sînt sigur că veți urma exemplul domnului de Carvoysin.

— A, pe cinstea mea, da ! exclamă domnul de Chavigny. În loc să mă duc la Louvre, o să mă întorc pînă acasă, să-i povestesc nevesti-mii. Mîine, înainte de nouă dimineața, cel puțin patru din prietenele ei o să afle și asta e ca și cum ai trimite patru vestitori cu trompete în cele patru puncte cardinale.

După care, cei patru seniori se salutară, despărțindu-se. Cei doi tineri se îndreptară, de-a lungul cheiului, către strada Monnaie ; cei doi militari, în loc să meargă la Louvre, se întoarseră în oraș și începură, fiecare pe cont propriu, să transmită conștiincios mai departe ceea ce aflaseră.

Ajungînd în strada Monnaie, prințul de La Roche-sur-Yon observă, deasupra unei firme de tablă care scîrțiia bătută de vînt, o fereastră luminată.

— Ia uite, spuse ducele, ce minune ! O fereastră burgheză care stă de veghe la trei și jumătate din noapte ! Ori e un burghez care se însoară ori un poet pe care îl chinuiesc muzele.

— Nimic mai adevărat, dragul meu. Uitasem că sînt invitat la nuntă. Și, pe cinstea mea, aș vrea să pot să ți-o arăt pe nevestica maestrului Balthazar. Ai vedea că, deși nu e fiica unui mareșal al Franței, nu e mai puțin frumoasă. Dar în lipsa nevestei, o să-ți fac cunoștință cu soțul.

— Ah, dragă prințe, n-ar fi prea uman să-l chemi pe om la fereastră pe vremea asta.

— Lasă, spuse prințul, e singurul om care nu are de ce se teme despre partea asta.

— Și de ce, mă rog ?

— Fiindcă e mereu răcit și răgușit. În zece ani de cînd îl cunosc, n-am auzit de la el un *bună ziua, prințe,* clar.

— Atunci, ia să-l vedem.

— Cu atît mai mult că nu numai că e hangiu, dar e și băiaș, are băi de aburi pe malul Senei și mîine, în timp ce va face masaj clienților, le va spune istoria pe care o va afla de la noi.

— Bravo !

Cei doi tineri seniori își umpluseră buzunarele cu pietricele cu gîndul să bombardeze în drum o mulțime de case. Prințul scoase din buzunar o piatră și, făcînd un pas înapoi ca să-și ia elan, o aruncă în geamul luminat.

Fereastra se deschise așa de repede, de ai fi zis că o deschisese chiar piatra care o lovise. Un cap de bărbat acoperit cu o scufie apăru în cadrul ferestrei, însoțit de un sfeșnic luminat și strigă :

— Tîlharilor !

— Ce spune ? întrebă ducele.

— Ai văzut, trebuie să fii obișnuit cu el ca să înțelegi ce spune. Ne-a făcut tîlhari.

Apoi, întorcîndu-se spre cel de la fereastră :

— Nu te înfierbînta prea tare, Balthazar, eu sînt !

— Ah... Alteța Voastră ?... Să mă ierte Alteța Voastră ! ... Domnia Voastră are tot dreptul, dacă-i place, să-mi spargă geamurile.

— Ah, Dumnezeule, exclamă ducele rîzînd în hohote, ce limbă vorbește omul dumitale, prințe ?

— Oamenii care se pricep zic că e un dialect aparte, ceva între irocheză și hotentotă. Dar asta nu înseamnă că prin genul ăsta de grohăit nu ne-a spus un lucru cît se poate de plăcut.

— Care, mă rog ?

— Că avem dreptul să-i spargem geamurile.

— A, zău, ăsta merită un cuvînt de mulțumire.

Apoi, adresîndu-se lui Balthazar :

— Prietene, la Curte s-a răspîndit zvonul că ți-ai luat nevastă și că e o femeie foarte frumoasă. Așa că am ieșit din Louvre anume ca să-ți aducem felicitările noastre.

— Și ca să-ți spunem, dragul meu Balthazar, că afară e cam rece și e o vreme bună spre a ne înfrupta în casă din bunătățile pămîntești.

— În timp ce inima Maiestății Sale e foarte fierbinte, ceea ce îi va face bine mareșalului de Saint-André.

— Nu pricep.

— Nu contează, dragul meu Balthazar, repetă asta așa cum ți-am spus-o. Alții vor pricepe, o să știe unde bate. Complimentele noastre doamnei.

Și cei doi tineri seniori o apucară din nou de-a lungul străzii Monnaie, veseli nevoie mare, în timp ce în urma lor se auzea tusea și mormăitul răsunător al hangiului de la *Vaca neagră*, care putea să-și închidă fereastra la loc, dar nu avea cum să astupe ochiul de geam spart.

XVI

Borfaşi şi gentilomi

Cei doi tineri seniori ajunseră în strada Béthisy. Dînd colţul auziră, dinspre *hôtel* Coligny, zăngănit de spade şi o nemaipomenită zarvă. Scena se petrecea la numai douăzeci sau treizeci de paşi de ei, sub oblăduirea întunericului. Se adăpostiră sub porticul unei case aflate chiar pe colţul dintre străzile Monnaie şi Béthisy.

— Ah, ah, se auzea un glas puternic şi ameninţător, sînteţi pungaşi de buzunare, după cum văd ?

— Zău aşa, răspunse o voce obraznică, ar fi culmea să întîlneşti la ora asta oameni cinstiţi pe stradă !

— Tîlhari ! se auzi o voce, mai puţin sigură decît prima.

— Ai văzut pungaş care să nu fie puţin tîlhar şi tîlhar care să nu fie puţin pungaş ? răspunse cea de-a doua voce, care părea să aparţină unui filozof.

— Ai de gînd deci să mă asasinezi ?

— Cituşi de puţin, Senioria Voastră ! Doar să vă uşurez de pungă, asta-i tot.

— Trebuie să-ţi spun că n-am mare lucru în pungă ; dar, aşa cum e, n-o să apuci să priveşti în ea.

— Rău faceţi că vă încăpăţînaţi, monseniore !

— Domnule, ţineţi seama că sînteţi doi contra unsprezece, iar însoţitorul dumneavoastră nu pare să fie decît lacheul dumneavoastră. Orice rezistenţă, deci, e o nebunie.

— Faceţi loc, se auzi vocea seniorului, devenind tot mai ameninţătoare.

— Păreţi străin de bunul nostru Paris, domnule, spuse cel care părea să fie căpetenia bandei, şi poate că vă lăsaţi aşa greu fiindcă vă temeţi să nu rămîneţi fără adăpost nemaiavînd bani, da' aveţi de-a face cu nişte hoţi civili-

zați, domnule, om fi noi pungași, da' nu sîntem bagabonți și știm ce datorăm unei fețe nobile. Dați-ne de bună voie punga, domnule, și vă vom da un scud ca să vă rămînă pentru găzduire, asta dacă n-ați prefera să vă dau adresa unui han cinstit unde, la recomandarea noastră, veți fi bine primit. Un senior ca dumneavoastră tre'să aibă prieteni în Paris, așa că mîine, adică astăzi, — căci, trebuie să vă spun, sînt aproape ceasurile patru de dimineață, — astăzi, deci, o să cereți de la prieteni, care n-o să vă lase la nevoie.

— Faceți loc ! repetă aceeași voce, inflexibilă. Puteți să-mi luați viața, din moment ce sîntem doi contra unsprezece, dar punga n-o să mi-o luați.

— Vorbele astea sînt lipsite de logică, domnule, continuă căpetenia ; odată ce vă vom lua viața vom putea să vă luăm și punga.

— Înapoi, lepădăturilor ! și aveți grijă, și nu uitați că purtăm asupra noastră două spade și două pumnale de ispravă !

— Și mai aveți de partea voastră și dreptatea, domnilor. Dar la ce folos, cînd uzurpatorii ei sînt mai tari ?

— Pînă una-alta, spuse gentilomul care părea cel mai puțin răbdător dintre cei doi, parează lovitura asta.

Și lansă asupra banditului o lovitură așa de năprasnică încît dacă acesta, obișnuit cu astfel de glume, n-ar fi fost pregătit să se apere și n-ar fi făcut iute un salt înapoi, ar fi fost străpuns cu siguranță. Dar așa scăpă doar cu vesta sfîșiată.

Lupta se reluă, și mai înverșunată. Unul dintre cei doi bărbați atacați de tîlhari striga după ajutor. Dar celălalt, ca și cum ar fi înțeles că totul e inutil, lovea în tăcere mai departe și, după gemetele și blestemele adversărilor săi, se putea deduce că nu lovește în gol.

Cînd am spus că gentilomul care se lupta în tăcere înțelese că e inutil să strige după ajutor, am sperat că vom fi bine înțeleși de către cititori, căci era inutil să ceri ajutor de la oamenii însărcinați să facă asta, adică agenților domnului de Mouchy, mare închizitor al legii în Franța. Acești agenți, cărora li se spunea *mouchis* sau chiar *mouchards* *, străbăteau zi și noapte orașul avînd, într-adevăr, misiunea de a-i aresta pe toți cei ce li se par suspecți.

---

* *Mouchard* (peiorativ) : spion, turnător, denunțător.

Dar, pentru activii *mouchards* sau *mouchis*, cum vreți să le spuneți, nu păreau deloc suspecte bandele de răufăcători care infestau orașul și, nu o dată, cînd prada promitea să fie bogată, acești agenți dăduseră ajutor tocmai acestor suspeți, fie că suspecții aparțineau speciei de *tiresoie*, adică hoți-gentilomi, care nu atacau decît oameni de viță nobilă, fie că aparțineau speciei *tire-laine*, niște bieți amărîți, pungași de cea mai joasă speță, care se mulțumeau să-i buzunărească pe burghezi.

În afară de cele două categorii de care am vorbit mai înainte, mai exista și frăția „băieților răi", o societate de asasini plătiți, organizați pe echipe, care își închiriau talentul celor care îi onorau cu încrederea lor. Și, trebuie să spunem că numărul celor care, în acele vremuri de patimi și ură, aveau nevoie să se debaraseze de cineva fiind mare, aveau din belșug de lucru.

Aceștia de care am vorbit mai sus nu le păreau deloc suspecți agenților domnului de Mouchy. Se știa că acești asasini profesioniști lucrează pentru seniori bogați, de neam mare, chiar pentru fețe princiare, și nu se osteneau să-i deranjeze în exercitarea profesiunii lor.

Mai existau și alte familii de borfași : *guilleris*, *plumets* și *grisons*, care corespund cu tăietorii de pungi de bani, hoții de buzunare și manglitorii din zilele noastre. Dar ăștia erau simpli găinari, așa că agenții domnului de Mouchy nu binevoiau să se compromită ocupîndu-se de ei.

De altfel, se întîmpla foarte rar ca un gentilom să-și riște pielea umblînd în plină noapte pe străzile Parisului, decît dacă era bine înarmat și însoțit de un număr de servitori. Așa se explică și faptul că mai-marele banditilor își dăduse seama ușor că avea în fața lui un gentilom din provincie, străin de obiceiul locului.

După cele ce v-am spus despre năravurile agenților domnului de Mouchy, nu trebuie să vă mirați aflînd că nimeni nu sărea în ajutor, auzind țipetele valetului. Dar se pare că acesta fusese auzit de un tînăr care tocmai ieșea din *hôtel* Coligny. Înțelegînd care e situația, acesta își înfășurase mantia pe brațul stîng, scoase cu dreapta sabia din teacă și se năpustise strigînd :

— Țineți-vă bine, domnule ! Ați cerut ajutor, iată-mă!

— Nu eu am strigat după ajutor, răspunse gentilomul, duelîndu-se mai departe cu furie, ci plîngăciosul ăsta de La Briche, care crede că, pentru cinci sau șase asasini pră-

pădiți, are dreptul să tulbure un senior în miez de noapte și să trezească tot cartierul din somn.

— Nu sîntem asasini, domnule, protestă căpetenia bandei, și puteți vedea cu cîtă eleganță vă atacăm. Sîntem niște *tire-soie*, v-am mai spus, hoți de viță nobilă, oameni cu casele lor și nu jefuim decît gentilomi. În loc să fi chemat în ajutor un al treilea, care o să înveninеze lucrurile, mai bine vă predați de bunăvoie și nu ne obligați să ne folosim de mijloace violente, care ne displac mai mult decît orice.

— Te pomenești că veți fi avînd un pistol ! răspunse cel atacat.

— Ah, bandiți ! canalii ! mizerabili ! strgă, aruncîndu-se în mijlocul încăierării, tînărul care ieșise din casa amiralului Coligny.

Și unul dintre bandiți scoase un strigăt, care dovedea că noul venit își punea amenințările în practică.

— Uite ce e, spuse căpetenia bandiților, din moment ce vă încăpățînați, văd că trebuie să terminăm treaba.

Și, în întuneric, grupul atacatorilor deveni mai însuflețit, strigătele de luptă și cele cauzate de arsura rănilor deveniră mai zgomotoase, scînteile care ieșeau din încrucișarea săbiilor și pumnalelor erau tot mai numeroase.

La Briche, mînuind și el sabia cît putea mai bine, continua să strige după ajutor. Era probabil metoda lui, care, oricum, dăduse deja un rezultat. Țipetele lui nu rămaseră fără ecou nici în conștiința celor doi tineri care priveau ascunși sub porticul casei din colțul străzii.

— Nu putem să privim totuși cu sînge rece cum sînt asasinați acești trei oameni, spuse prințul de La Roche-sur-Yon, scoțînd sabia din teacă.

— Așa e, prințe, spuse ducele de Montpensier și mi-e rușine că am stat așa de mult deoparte.

Și cei doi tineri răspunseră și ei la chemările lui La Briche ; la fel ca gentilomul care ieșise din *hôtel* Coligny, se avîntară spre locul luptei, strigînd :

— Țineți-vă bine, domnilor ! Venim și noi! La moarte cu ei, la moarte !

Cei unsprezece bandiți, obligați să țină piept la trei bărbați hotărîți, pierduseră deja pe doi dintre ai lor; văzînd că adversarii primesc întăriri și că cei doi nou-veniți îi atacau din spate, hotărîră să mai facă o ultimă încercare, deși erau acum numai nouă contra cinci. Căpetenia

rămase împreună cu cinci dintre ai săi să lupte cu primii trei iar patru dintre oamenii lui se întoarseră să primească atacul domnilor de Montpensier și de La Roche-sur-Yon.

— La moarte, dar, gentilomi, dacă așa voiți cu tot dinadinsul ! strigă căpetenia.

— La moarte ! repetară după el, ca un ecou, toți banditii.

— Că bine ziceți, la moarte ! Cum merge, prieteni ? îi întrebă pe cei doi tovarăși ai săi tînărul ieșit din *hôtel* Coligny. Ei bine, la moarte ! Ține...

Și, făcînd o fandare rapidă, cît îi permitea înălțimea lui destul de redusă, străpunse cu vîrful sabiei trupul unuia dintre atacatori. Cel rănit scoase un geamăt, făcu trei pași șovăitori înapoi și căzu țeapăn pe caldarîm.

— Frumoasă lovitură, domnule ! spuse primul gentilom. Sper să vă urmez exemplul. Iată...

Și, făcînd la rîndul său o fandare fulgerătoare, își împlîntă sabia în pîntecul unui dușman.

Aproape în același timp, pumnalul dispăru pînă la plăsele în pieptul unuia din banditi.

Astfel, banditii rămaseră numai șase contra cinci. Deodată, ușile de la impunătorul palat al lui Coligny se deschiseră larg și amiralul, însoțit de doi purtători de torțe și de patru valeți înarmați, se arătară sub arcada luminată, îmbrăcat într-un halat și ținînd în mînă o sabie.

— Hei, mitocanilor ! spuse el, ce se întîmplă aici ? Ia s-o ștergeți imediat, cu toții, că dacă nu, aici vă țintuiesc, la intrarea mea.

Apoi, întorcîndu-se spre valeții săi, spuse :

— Haideți, copii, pe ticăloșii ăștia !

După care, dîndu-le exemplu, se năpusti pe cîmpul de bătaie.

— Scapă cine poate ! strigă căpetenia banditilor, parînd, cu oarecare întîrziere, o lovitură de sabie care mai avu puterea să-i străpungă brațul. Scapă cine poate ! E prințul de Condé !

Și, răsucindu-se pe călcîie, o luă la sănătoasa. Cinci dintre tovarășii lui nu mai puteau profita de îndemnul lui. Patru zăceau la pămînt, iar al cincilea se sprijinea cu greu de un perete ca să nu se prăvălească.

În grupul celor atacați de banditi, toți scăpaseră cu zgîrieturi și răni ușoare. Gentilomul care fusese cel dintîi

ținta tîlharilor, constatînd cu multă uimire că cel care-i sărise primul în ajutor nu era altul decît prințul de Condé, se întoarse către acesta și, înclinîndu-se respectuos, îi zise :

— Monsenioare, trebuie să mulțumesc de două ori Providenței : întîi că m-a salvat dintr-un pericol de moarte, și în al doilea rînd că l-a ales ca instrument al salvării mele, să mă ierte acești nobili seniori, pe cel mai viteaz gentilom al Franței.

— Pe cinstea mea, domnule, spuse prințul, sînt fericit că soarta m-a îndreptat la orele acestea tîrzii la vărul meu, amiralul Coligny, dîndu-mi astfel posibilitatea să vă fiu folositor. Mi-ați mulțumit în cuvinte așa de frumoase pentru modestul meu ajutor, încît doresc să aflu numele dumneavoastră.

— Monseniore, numele meu e Godefroi de Bari...

— Ah, îi întrerupse Condé, baron de Périgord, senior de la Renaudie ?

— ...Și unul dintre bunii mei prieteni, spuse amiralul, întinzînd o mînă lui La Renaudie și alta prințului de Condé. Dacă nu mă înșel de multă vreme acest colț de Paris n-a mai văzut la un loc atîția oameni de calitate, domnule duce de Montpensier și domnule prinț de La Roche-sur-Yon.

— Eu în persoană, domnule amiral ! spuse prințul de La Roche-sur-Yon, în timp ce La Renaudie se întorcea către el și tovarășul său, salutîndu-i foarte ceremonios. Și, dacă acestor nefericiți care zac în jurul nostru le face plăcere să afle că cei care i-au trimis în infern nu sînt chiar niște mitocani, pot să-și dea duhul liniștiți !

— Domnilor, spuse amiralul, intrarea casei mele e deschisă. Asta vrea să însemne că, dacă vreți să-mi faceți onoarea să urcați la mine să beți ceva răcoritor, veți fi bineveniți.

— Îți mulțumesc, vere, spuse domnul de Condé. Știi doar că te-am părăsit, acum zece minute, cu intenția să mă îndrept spre casă. Nici nu-mi închipuiam că voi avea plăcerea să întîlnesc în fața intrării dumitale un gentilom cu care îmi promiseseși să-mi faci cunoștință...

Și îl salută cu multă curtenie pe La Renaudie.

— ...Un brav gentilom pe care l-am văzut în acțiune, vere, și care, pe cinstea mea, se descurcă de minune ! continuă Condé. Sînteți de multă vreme în Paris, domnule de Barri ?

— Abia am sosit, monseniore, răspunse La Renaudie cu un accent profund melancolic în glas și aruncînd o ultimă privire către nenorocitul pe care îl trimisese, cu o ultimă lovitură de sabie, pe lumea cealaltă, și nu mă aşteptam, adăugă el, să provoc moartea unui om și nici să-mi datorez viața unui prinț celebru, la mai puțin de jumătate de oră după ce am trecut barierele Parisului.

— Domnule baron, spuse prințul de Condé, întinzîndu-i mîna tînărului, cu eleganța care îl caracteriza, fiți sigur că vă voi revedea oricînd cu mare plăcere. Prietenii domnului amiral sînt și prietenii prințului de Condé.

— Bine, dragă prințe ! spuse Coligny cu un accent care voia să însemne : „Nu e o promisiune zadarnică, ne vom revedea sus la mine".

Apoi, întorcîndu-se către cei doi tineri :

— Iar dumneavoastră, seniorii mei, binevoiți a-mi face onoarea de a intra în casa mea ? Înainte de a deveni pentru tatăl dumitale un dușman, domnule de Montpensier, sau mai bine zis înainte ca el să devină dușmanul meu, am fost amîndoi niște băieți de viață și ne înțelegeam bine. Eu sper, adăugă el cu un suspin, că numai timpurile s-au schimbat, nu inimile noastre !

— Mulțumesc, domnule amiral, spuse ducele de Montpensier, răspunzînd atît în numele lui cît și al prințului de La Roche-sur-Yon, căci cuvintele lui Coligny îi erau adresate lui în mod special, am accepta cu multă bucurie invitația ce ne-o faceți, dar de aici pînă la *hôtel* de Condé e mult de mers: poduri de traversat, mahalale dubioase, așa că o să-i cerem prințului favoarea de a-l însoți pînă acasă.

— Mergeți, domnilor, și Dumnezeu să vă aibă în pază ! De altfel, nu le-aș dori nici unora dintre borfașii Parisului, fie ei *tire-soie* sau *tire-laine*, să atace trei viteji ca domniile-voastre.

Toată această conversație avea loc chiar la locul luptei și învingătorii stăteau cu încălțările în cîteva bălți de sînge; dar nici unul dintre ei, cu excepția lui La Renaudie, un om care părea să fi descins din altă epocă, nu aruncă măcar o privire către cei cinci nenorociți, dintre care trei nu mai erau decît niște leșuri, iar doi mai horcăiau încă.

Prințul de Condé, prințul de La Roche-sur-Yon și ducele de Montpensier îi salutară ceremonios pe amiral și pe La Renaudie, și o luară spre podul Morilor, căci un

edict interzicea podarilor să mai pună bacurile în mişcare după orele nouă seara.

Rămînînd singur cu La Renaudie, amiralul îi întinse mîna.

— Veneai probabil la mine, nu-i aşa, prietene ? îi spuse el.

— Da, vin de la Geneva * şi am ştiri foarte importante.

— Intră ! Uşile casei mele îţi sînt deschise la orice oră din zi şi din noapte.

Şi îi arătă uşa casei deschisă, în aşteptarea unui oaspete care sosise sub ocrotirea Domnului, fiindcă numai Domnul îl putuse salva în chip atît de providenţial.

În acest timp, cei doi tineri care îl însoţiseră pe prinţ, se înţelege, nu ca să-l păzească de răufăcători, ci ca să-i dezvăluie aventura regelui cu domnişoara de Saint-André, îi povesteau cu lux de amănunte acest episod pe care prinţul însuşi tocmai îl povestise amiralului, dispunînd de amănunte mult mai precise şi mai picante.

Ştirea fusese cît se poate de neaşteptată pentru domnul de Coligny. Doamna amiral se întorsese acasă şi se retrăsese în camera ei fără să spună o vorbă, nu numai despre această întîmplare neobişnuită, de care nu avea cum să ştie, dar şi despre pierderea biletului, de la care se trăgeau toate încurcăturile. Întotdeauna ne rămîne ceva de aflat ; orişicît de bine informat era domnul de Condé, n-avea nici el cum să ştie în ce chip toţi curtenii, în frunte cu domnul de Saint-André şi domnul de Joinville, ajunseseră să năvălească în camera Metamorfozelor.

Cheia enigmei se afla în posesia celor doi prinţi.

Aşa că ei îşi povestiră pe drum, luîndu-şi unul altuia vorba din gură, la fel cu păstorii lui Virgiliu, cum amirala rîsese cu atîta poftă că-i dăduseră lacrimile; cum, trăgînd batista din buzunar, scosese din neatenţie şi un bilețel care căzuse pe jos ; cum domnul de Joinville culesese biletul ; cum, după ce plecase amirala, el îi dăduse reginei biletul; cum Catherine, convinsă că biletul o privea pe buna ei prietenă amirala, îi împinsese pe ceilalţi să o surprindă pe doamna Coligny în timpul întîlnirii; cum toată lumea fusese de acord cu acest plan şi îl puseseră în aplicare şi

* Geneva era principalul centru de iradiere a protestantismului de pe continent.

cum, în cele din urmă, surpriza cea mare îi lovise exact pe cei care aveau de gînd să surprindă.

Cei doi își încheiară povestea exact cînd ajungeau în fața palatului Condé. Prințul îi invită să intre, dar ei refuzară, așa cum procedaseră și cu domnul de Coligny. Numai că, de data asta, ei mărturisiseră cu sinceritate cauza refuzului lor : pierduseră un timp prețios cu încăierarea prilejuită de domnul de La Renaudie și mai aveau de vizitat destui prieteni pe care să-i pună la curent cu evenimentul nocturn petrecut la Louvre.

— Cel mai mult mă distrează în toată aventura asta, spuse prințul de La Roche-sur-Yon, strîngînd mîna domnului de Condé, mutra pe care o va face iubitul domnișoarei de Saint-André cînd va afla totul.

— Cum ? ce iubit ? spuse prințul de Condé, reținîndu-i mîna într-a sa.

— Cum, nu știți nimic ?

— Nu știu nimic, domnilor, spuse prințul rîzînd. Ia să vedem, spuneți !

— A, exlamă ducele de Montpensier, păi asta e partea cea mai distractivă a istoriei.

— Nu știți, continuă prințul de La Roche-sur-Yon, că pe lîngă un logodnic și amant, domnișoara de Saint-André avea și un iubit ?

— Și cine-i iubitul ăsta ? întrebă Condé.

— A, pe cinstea mea, îmi cereți prea mult. Nu știu cine-o fi.

— E tînăr ? E bătrîn ?

— Nimeni nu i-a văzut fața.

— Chiar așa ?

— E întotdeauna învăluit într-o mantie care-i acoperă partea de jos a feței, precum borurile pălăriei îi acoperă restul.

— O fi vreun spaniol de la curtea regelui Filip al II-lea, își dădu cu părerea ducele de Montpensier.

— Și unde poate fi văzut acest om, sau, mai bine zis, această umbră ?

— Dacă n-ați veni așa de rar prin Louvre, dragă prințe, n-ați mai pune o asemenea întrebare, spuse ducele de Montpensier.

— Ce vrei să spui ?

— Vreau să spun că acuși se împlinesc cinci luni de cînd, noapte de noapte, se plimbă pe sub ferestrele frumoasei.

— Ei așa !

— Exact cum vă spun.

— Și nu știți numele lui ?

— Nu.

— Nu i-ați văzut chipul ?

— Niciodată.

— Nu l-ați recunoscut după siluetă, după mers ?

— Imposibil, e bine ascuns sub o mantie uriașă.

— Dar nu bănuiți cine poate fi ?

— Cîtuși de puțin.

— Și nu s-au făcut speculații pe tema asta ?

— O bîrfă mi-a trecut pe la urechi : unii cred că sînteți dumneavoastră, zise ducele de Montpensier.

— O, am atîția dușmani la Louvre !

— Dar nu e nimic adevărat, nu-i așa ?

— Vă cer scuze, domnilor, eram chiar eu !

Și prințul, făcînd cu mîna un semn dezinvolt de salut, intră repede în casă, închizînd ușa în urma lui. Domnul de Montpensier și domnul de La Roche-sur-Yon rămaseră cu gura căscată în mijlocul străzii.

XVII

Așa mamă, așa fiu...

Regina mamă nu închisese ochii toată noaptea.

Pînă atunci, fiul ei, un puber slăbănog, bolnăvicios, însurat din rațiuni de stat cu o tînără cochetă, preocupat numai de amor, vînătoare și poezie, le dăduse toată libertatea, ei și familiei de Guise, de a conduce după placul lor afacerile statului. Pentru Catherine, care crescuse în vîltoarea intrigilor politice italienești, o politică meschină și încurcată, potrivită unui mic ducat ca Toscana, dar nedemnă de un mare regat, cum devenea, pe zi ce trece, Franța, puterea însemna toată rațiunea ei de a trăi.

Dar la orizont apăruse un mare pericol. O rivală. Nu o rivală la inima copilului sufletului său, fiindcă în privința asta nu-și făcea iluzii: cel ce nu iubește, nu are dreptul să pretindă altuia dragoste. Iar ea nu-i iubea nici pe François al II-lea, nici pe Charles al IX-lea.

Prevăzătoarea florentină se îngrozise văzînd că fiul ei trăiește un sentiment care ei îi era necunoscut, pe care nu ea i-l inspirase, care luase proporții în ascuns de ea și care devenise public peste noapte, luînd prin surprindere Curtea și pe ea însăși, mai mult decît pe oricine altul. Și avea un motiv în plus de îngrijorare cunoscînd-o pe aceea care îl prinsese în mreje pe fiul ei ; căci, dincolo de vîrsta ei fragedă, presimțea gheara necruțătoare a ambiției ce avea să devină tot mai nesățioasă.

În zori de zi, trimise deci să fie anunțat fiul său că e bolnavă și că îl roagă să-i facă o vizită.

Rămînînd la ea, Catherina putea, asemeni unui abil actor de teatru, să-și aleagă locul care-i convine și să conducă jocul de scenă. Avea să se așeze într-un loc întunecos, în așa fel încît să fie abia vizibilă, lăsîndu-l pe interlocutorul ei în plină lumină, ca să-i poată urmări bine expresia feței.

Mesagerul se întoarse spunîndu-i că regele doarme.

Catherine aşteptă o oră, fremătînd de nerăbdare, după care trimise un nou mesaj.

Acelaşi răspuns.

Mai aşteptă, foarte nervoasă, încă o oră. Regele dormea încă.

— Oh, murmură Catherine, fiii Franţei nu au obiceiul să doarmă aşa de mult. Iată un somn suspect de lung pentru ca să fie adevărat.

Se dădu jos din pat, unde sperase ca, ascunsă pe jumătate de perdele, să poată juca scena pe care o pregătise, şi porunci să fie îmbrăcată. Situaţia se schimba. Dar Catherina se considera o actriţă suficient de abilă pentru ca schimbarea decorului în care avea loc discuţia să nu influenţeze în mod decisiv deznodămîntul ei.

Se îndreptă în grabă spre apartamentul lui François. Obişnuia să intre la rege la orice oră, ca o mamă la fiul ei. Nici unul dintre valeţi sau dintre ofiţerii gărzii, aflaţi în anticamere, nu-şi îngădui s-o reţină.

Aşa că regina mamă traversă încăperea prin care se intra în apartamentul regal şi, dînd la o parte draperia grea ce ducea spre dormitor, îl văzu pe François, care nu dormea şi nici măcar nu se afla culcat în pat ; stătea în jilţ, în faţa unei mese aşezate într-o firidă, în dreptul unei ferestre. Cu coatele sprijinite pe masă, privea atît de concentrat un obiect, încît n-auzi draperiile desfăcîndu-se şi apoi căzînd la loc, în urma Catherinei. Regina mamă se opri în loc şi îl privi scrutător pe fiul ei. În privirea ei oricine ar fi ghicit, cu siguranţă, mai degrabă ură decît dragoste. Apoi înaintă încet, fără zgomot, ca o umbră ; se sprijini de spătarul jilţului, uitîndu-se peste umărul lui François.

Tînărul rege nu-i simţise prezenţa ; extaziat, sorbea din ochi portretul lui Charlotte de Saint-André. Chipul reginei se întunecă de-a binelea. Dar, după o clipă, datorită unei extraordinare stăpîniri de sine, surîsul îi reveni pe buze, chipul său se destinse şi îşi aplecă încet capul, gata-gata să-l atingă pe François.

François tresări înspăimîntat, simţind lîngă ureche răsuflarea uşoară a unui intrus. Se răsuci brusc şi o recunoscu. Iute ca gîndul, întoarse portretul cu faţa în jos, îl aşeză pe masă şi îl acoperi cu palma. Apoi, în loc să se ridice şi să-şi sărute mama, cum făcea de obicei, împinse jil-

ţul ca să se îndepărteze de ea. Apoi o salută cu evidentă răceală.

— Ei, fiule, întrebă Catherine, făcîndu-se că n-a observat nimic, ce se întîmplă pe-aici ?

— Mă întrebi ce se-ntîmplă ?

— Da.

— Păi nimic, din cîte ştiu, mamă !

— Îţi cer iertare, fiule. Trebuie să se fi întîmplat ceva extraordinar.

— Ce te face să crezi asta ?

— Nu-ţi stă în fire să dormi pînă la ora asta. E adevărat, s-ar putea să mă fi indus în eroare omul pe care l-am trimis la tine, sau să fi înţeles el greşit.

François nu spuse nimic.

— Am trimis de patru ori după tine în dimineaţa asta. Mi s-a spus că dormi.

Ea făcu o pauză, aşteptînd. Dar regele tăcea mai departe, privind-o calm, ca şi cum ar fi spus : „Ei, şi altceva?"

— Văzînd asta, continuă Catherine, m-am neliniştit, mi-era teamă că eşti bolnav, şi am venit să mă lămuresc.

— Vă mulţumesc, doamnă, spuse tînărul prinţ înclinîndu-se.

— Să nu mă mai sperii aşa, François, insistă Catherine. Ştii ce mult te iubesc şi cît de preţioasă e sănătatea ta pentru mine ! Nu te juca cu inima mea de mamă. Am destule necazuri şi aşa, ca să mă mai chinuiască şi propriii mei copii cu indiferenţa lor.

François păru că a luat o hotărîre. Un surîs şters fluturâ pe buzele lui şi, întinzînd mîna dreaptă spre mama sa, în timp ce stînga rămînea mai departe aşezată deasupra portretului, spuse :

— Îţi mulţumesc, mamă. Să ştii că e ceva adevărat în ceea ce spui, deşi exagerezi prea mult. Nu mi-a fost prea bine, am petrecut o noapte... agitată, aşa că m-am sculat cu două ore mai tîrziu decît de obicei. Dar acum mă simt perfect.

— Dar de ce, dragul meu copil, spuse Catherine reţinîndu-i mîna în mîna ei pe care o apăsă pe piept, în dreptul inimii, de ce ai petrecut o noapte agitată ? Nu mi-ai trecut tu mie povara tuturor treburilor, păstrînd pentru tine numai părţile plăcute ale demnităţii regale ? Cine a avut îndrăzneala să-ţi tulbure liniştea ? Căci presupun, nu-i aşa, că interesele statului nu te lasă să dormi ?

— Da, doamnă, răspunse François foarte repezit.

Catherine se păzi să-şi arate îndoielile asupra acestei explicaţii ; îi arătă, dimpotrivă, deplină încredere.

— Vreo hotărîre importantă te frămîntă, nu-i aşa ? continuă Catherine, hotărîtă să meargă pînă la capăt. Vreun duşman care te stînjeneşte, vreo nedreptate care trebuie reparată, vreun impozit care trebuie uşurat, ori vreo condamnare la moarte pe care trebuie s-o aprobi ?...

La aceste vorbe, François II se gîndi că în ajun ceruse, într-adevăr, ca în seara asta să fie executat consilierul Anne Dubourg. Întrebarea Catherinei îi sugerase un răspuns foarte plauzibil.

— Chiar asta era, mamă. E vorba de condamnarea la moarte pe care un om, oricine-ar fi el, chiar un rege, o poate hotărî împotriva altui om. O asemenea hotărîre e întotdeauna ceva foarte grav, şi asta mă face să mă frămînt atîta.

— Ţi-e teamă să nu semnezi condamnarea unui om nevinovat, nu-i aşa ?

— E vorba de consilierul Dubourg, mamă.

— Dai dovadă că ai un suflet de francez adevărat şi că eşti demn de mama ta. Dar aici, din fericire, nu ai cum te înşela. Consilierul Dubourg a fost considerat vinovat de erezie de trei instanţe diferite şi semnătura care ţi se cere, pentru ca execuţia să poată avea loc astă-seară, e o simplă formalitate.

— Tocmai asta e îngrozitor, mamă, spuse François : că o simplă formalitate e deajuns ca să curme viaţa unui om.

— Ce inimă de aur ai, fiule, sînt mîndră de tine ! Dar în privinţa asta, trebuie să te liniştesc. Salvarea statului e mai importantă ca viaţa unui om şi, în cazul de faţă, nu trebuie să ai îndoieli : consilierul trebuie să moară, întîi fiindcă merită să moară şi în al doilea rînd fiindcă moartea lui e necesară.

— Poate că nu ştii, dragă mamă, spuse tînărul după o scurtă ezitare, pălind uşor, că am primit două scrisori de ameninţare.

— Mincinos şi laş ! murmură Catherine.

Apoi, surîzînd, îi spuse :

— Fiule, tocmai fiindcă ai primit aceste două scrisori de ameninţare în legătură cu consilierul Dubourg, trebuie

să semnezi condamnarea lui la moarte. Dacă nu faci așa, toți o să creadă că l-ai grațiat din teamă, și că, de fapt, clemența ta nu e decît lașitate.

— Ah ! zise François, așa crezi ?

— Dar bineînțeles, fiule ! Dar dacă, dimpotrivă, faci publice, cu mult tam-tam, cele două scrisori, după care anunți condamnarea, asta va însemna un triumf pentru tine și un eșec pentru Dubourg. Toți cei care în momentul de față nu știu de partea cui să treacă, vor fi mîine de partea ta.

François păru să cadă pe gînduri.

— Judecînd după conținutul lor, continuă Catherine, nu m-aș mira să le fi scris mai degrabă un prieten decît un dușman.

— Un prieten, doamnă ?

— Da, insistă Catherine, un prieten grijuliu atît pentru gloria ta cît și pentru cea a regatului.

Tînărul rege coborî o clipă privirile, apoi spuse :

— Dumneata ai pus să mi se trimită scrisorile, nu-i așa, doamnă ?

— Oh ! făcu Catherine, pe un ton care te făcea să te îndoiești de sinceritatea cuvintelor ei, n-am spus așa ceva, fiule.

Catherine avea două motive, la fel de bine întemeiate, de a-l lăsa să creadă că cele două scrisori erau opera ei : în primul rînd, îl făcea să roșească pentru lașitatea lui ; apoi, îl vindeca de teama pe care i-o treziseră, probabil, aceste scrisori.

Tînărul rege, pe care scrisorile de amenințare îl tulburaseră profund și care, în adîncul sufletului, se îndoia că regina spune adevărul, aruncă spre ea o privire în care fulgerau mînia și ura.

Catherine surîse. „Dacă ar putea să mă sugrume, își spuse ea, ar face-o într-o clipită. Dar, din fericire, nu e în stare".

Astfel, toate dovezile de afecțiune maternă și de devotament ale Catherinei nu reușiră să înmoaie inima lui François. Regina mamă înțelese că lucrul de care se temea cel mai mult se întîmplase : era pe punctul de a-și pierde influența asupra lui, trebuia să acționeze de îndată. Ea își schimbă cu totul planul de atac.

Regina suspină, scuturâ din cap cu o expresie de adîncă tristețe și exclamă :

— Ah, fiule, va trebui oare să mă conving de un lucru care mă mîhneşte pînă în fundul sufletului ?

— Care anume, doamnă ? întrebă François.

— Fiule, fiule, spuse Catherine dîndu-şi silinţa să aducă şi o lacrimă în ajutorul vorbelor sale, nu mai ai încredere în mama ta !

— Ce vrei să spui ? răspunse regele, fără să-şi ascundă nemulţumirea. Nu te înţeleg.

— Vreau să spun, François, că uiţi peste noapte atîţia ani de necazuri şi nelinişte, ani în care am stat de veghe la căpătîiul tău, vreau să spun că uiţi ce spaime am tras mereu văzîndu-te bolnăvicios şi plăpînd, cîte îngrijiri ţi-am dat zi de zi, încă de pe cînd erai în leagăn.

— Chiar că nu înţeleg nimic, doamnă. Dar m-am obişnuit să fiu răbdător : aştept şi te ascult.

Dar bunăvoinţa pe care o arătau vorbele lui era contrazisă de mişcarea nervoasă cu care mîna lui strînse portretul domnişoarei de Saint-André.

— Ei bine, vei înţelege imediat, continuă Catherine. Vreau să spun că nu degeaba ţi-am dat atîtea îngrijiri de-a lungul anilor stînd în preajma ta : te cunosc la fel de bine, cît te cunoşti tu însuţi. Or, ştiu că ai avut o noapte foarte agitată, dar nu fiindcă te-ai frămîntat pentru soarta statului, nu fiindcă te zbaţi între asprime şi îngăduinţă privitor la pedeapsa cuvenită consilierului Dubourg, ci pentru că taina aventurii tale cu domnişoara de Saint-André a fost descoperită.

— Mamă !... strigă François, pe fruntea căruia ieşiră la iveală toată ruşinea şi mînia pe care le trăise în cursul nopţii trecute.

Chipul său, de obicei palid, de o paloare mată şi bolnăvicioasă, roşi brusc, invadat de un val de sînge. Se ridică, dar braţul său strîngea în continuare, crispat, spătarul jilţului.

— A, ai aflat asta, mamă ?...

— Ce copil eşti, François ! spuse Catherine cu acel aer de înţelegere pe care se pricepea să-l simuleze atît de bine. Nu ştiai că mamele află totul despre copiii lor ?

François, cu dinţii strînşi, trmurînd de enervare, nu scoase un cuvînt. Catherine continuă cu vocea cea mai blîndă de care era în stare :

— Spune, fiule, de ce nu mi-ai făcut cunoscută această pasiune a ta ? Sigur, poate că te-aş fi mustrat ; poate că

ți-aș fi amintit îndatoririle tale de soț ; aș fi încercat să-ți atrag atenția asupra tinerei tale soții, vorbindu-ți de grația, de frumusețea și de spiritul ei ieșit din comun...

François scutură din cap surîzînd cu răutate.

— Dar poate că n-aș fi reușit nimic în felul ăsta ! continuă Catherine. Ei bine, văzînd că boala ta e de nevindecat, n-aș mai fi încercat să te vindec ; ți-aș fi dat unele sfaturi înțelepte. Nu e o mamă, pentru copilul ei, însăși Providența încarnată ? Dacă m-aș fi convins că ești așa de tare cucerit de domnișoara de Saint-André, din moment ce o iubești așa de tare pe domnișoara de Saint-André, am impresia...

— Foarte mult, așa e, doamnă !

— Ei bine, în cazul ăsta aș fi închis ochii. Ca mamă, sigur, îmi e mai ușor să închid ochii decît îi e unei soții... N-am văzut-o eu pe doamna de Valentinois, timp de cinsprezece ani, împărțind cu mine inima tatălui tău, ba chiar, uneori, acaparînd-o cu totul ? Crezi că ceea ce o femeie a făcut pentru soțul ei nu poate face pentru fiul ei ? Nu însemni tu pentru mine toată mîndria și fericirea mea ? Ce rost avea să iubești în ascuns, fără știrea mea ?

— Mamă, răspunse François cu un sînge-rece care dovedea că moștenise de la Catherine însușirea de a se preface cu multă naturalețe, mamă, ești cu adevărat așa bună cu mine, că mă rușinez de a te fi înșelat așa de mult timp. Ei bine, trebuie să-ți mărturisesc, o iubesc pe domnișoara de Saint-André !

— Ah ! făcu Catherine, așa deci...

— Nu uita, mamă, adăugă François, că e prima dată cînd îmi vorbești despre această dragoste ; dacă-mi vorbeai mai de mult, cum nu aveam nici un motiv să ți-o tăinuiesc, căci atît inima cît și voința mea îmi poruncesc, cu aceeași tărie, să urmez glasul pasiunii, dacă mi-ai fi vorbit mai de mult despre asta, ți-aș fi mărturisit totul.

— ...Asta-ți poruncește voința ta ? murmură Catherine uimită.

— Da. Te miră că vorbesc despre voința mea, mamă? Să știi că și pe mine mă miră ceva, spuse François privind fix la ea, mă miră că ai venit în dimineața asta ca să joci în fața mea această scenă a afecțiunii materne, cînd tu însăți ai dat curtenilor, astă-noapte, prilej de cleveteală pe socoteala mea la Curte, destăinuind secretul meu, cînd tu însăți ești singură cauza acestor întîmplări nefericite.

— François ! exclamă regina mamă din ce în ce mai uimită.

— Nu, doamnă, continuă tînărul rege, nu dormeam dimineaţă cînd ai trimis după mine. Mă ocupam cu strîngerea tuturor informaţiilor privind cauza iniţială a acestui scandal, şi din informaţiile culese rezultă fără putinţă de îndoială că dumneata mi-ai întins cursa în care am căzut.

— Fiule ! Fiul meu, ia seama la ce spui ! răspunse Catherine, aruncîndu-i o privire ascuţită ca lama unui pumnal.

— Înainte de toate, doamnă, să ne înţelegem asupra unui lucru : între noi nu încap vorbele astea, „fiule" ! sau „mamă" !

Catherine făcu o mişcare nelămurită, care putea să însemne spaimă sau o încercare de ameninţare.

— Există la Curtea asta un rege care, cu ajutorul Celui de Sus, a devenit major. Există o regină regentă care, dacă regele hotărăşte, nu are a se mai ocupa de trebile statului. În Franţa, doamnă, se domneşte, după cum ştii, de la paisprezece ani, iar eu am împlinit şaisprezece. Şi, să ştii, sînt sătul de rolul ăsta de copil neajutorat pe care vrei să-l joc mai departe, la vîrsta pe care-o am. Am ostenit să tot simt hăţurile, de parcă aş fi încă un bebeluş. În sfîrşit, ca să spunem lucrurilor pe nume, doamnă, începînd de azi, să ne reluăm fiecare, vă rog, locul pe care trebuie să-l ocupe. Eu sînt regele dumitale, doamnă, iar dumneata eşti unul dintre supuşii mei...

Un trăsnet care ar fi căzut în mijlocul acelei încăperi n-ar fi avut un efect mai teribil decît această interpelare, fermă şi rece, care dădea o lovitură nimicitoare ambiţioaselor proiecte ale Catherinei. De fapt, ceea ce spusese regina mamă era, la urma urmei, adevărat. Timp de şaisprezece ani, ea se ocupase de acest copil rahitic, educîndu-l, instruindu-l, îngrijindu-l, sfătuindu-l, dirijîndu-l ; la fel ca dresorii de animale din zilele noastre, îl secătuise de forţă şi îl iritase pe acest leu adolescent, şi iată că, acum, leul se deştepta deodată, mîrîia, îşi scotea ghearele, arunca asupra lui priviri sălbatice şi se năpustea asupra ei atît cît îi permitea lanţul. Cine-i putea spune că, dacă ar fi rupt lanţul, n-ar fi devorat-o?

Se dădu înapoi în fața lui, înspăimîntată. Ceea ce auzise, ceea ce văzuse o cutremurase. Cu atît mai mult cu cît, spre uimirea ei, François dăduse dovadă de atîta putere de disimulare înainte de izbucnirea din final. Știința disimulării era pentru ea esențialul ; forța politicii de culise pe care o adusese cu ea de la Florența consta într-o abilă și continuă disimulare.

Și iată că o femeie, o tînără, aproape o copilă, reușise să provoace în această făptură plăpîndă și bolnăvicioasă o asemenea schimbare ! Sub influența ei, firavul François avea îndrăzneala să-i strige : „Începînd de azi, eu sînt regele dumitale iar dumneata nu ești decît unul dintre supușii mei". Ca să-și păstreze supremația, era obligată să intre în luptă cu femeia care provocase această ciudată metamorfoză, care îl transformase pe adolescent în bărbat, pe sclavul fără personalitate într-un rege.

— Deci, îi spuse Catherine lui François, gata să primească lupta, oricît de grea ar fi fost ea, mă acuzi că eu sînt vinovată pentru scandalul de noaptea trecută ?

— Da, răspunse regele sec.

— Îți acuzi mama fără să ai siguranța că e vinovată. Ce să spun, bun fiu mai am !

— Vrei să spui, doamnă, că această lovitură n-a plecat de la dumneata ?

— Nu zic că n-a plecat din apartamentul meu ; îți zic că n-a plecat de la mine.

— Atunci cine a dezvăluit taina întîlnirii mele cu domnișoara de Saint-André ?

— Un bilet.

— Un bilet ?

— Un bilet căzut din buzunarul doamnei de Coligny.

— Un bilet căzut din buzunarul doamnei de Coligny ! Ce glumă !

— Cum aș putea glumi cu ceea ce pentru tine e un motiv de supărare, fiule !

— Dar biletul ăsta de cine era semnat ?

— Nu era semnat.

— Atunci, cine îl scrisese ?

— Era un scris pe care nu-l cunoșteam.

— Bine, bine, dar ce s-a întîmplat cu biletul ?

— Iată-l ! spuse regina, care-l păstrase.

Și îi arătă regelui biletul.

— E scrisul lui Lanoue ! exclamă regele.

Apoi, după o clipă, înmărmurit :

— Biletul meu !

— Așa e ; dar trebuie să recunoști că nimeni în afară de tine nu știa asta.

— Și spui că biletul ăsta a căzut din buzunarul amiralei.

— Cum te văd și cum mă vezi ; din cauza asta, toată lumea a crezut că e vorba de o întîlnire ce o privește pe ea și că o vor surprinde cu un bărbat. Dacă nu era așa, cum îți închipui că cele două persoane pe care le-ai văzut cînd ai deschis ochii ar fi fost chiar mareșalul de Saint-André și domnul de Joinville ?

— Cine a pus la cale această uneltire împotriva mea și a femeii pe care o iubesc ?

— Numai amirala cunoaște acest secret.

François duse la buze un mic fluier din aur și scoase din el un țignal ascuțit.

Un ofițer din gardă apăru, dînd la o parte draperiile.

— Să meargă cineva degrabă la palatul amiralului Coligny și să o anunțe pe doamna Coligny că regele voiește să-i vorbească neîntîrziat.

Întorcîndu-se, François întîlni privirea întunecată a mamei sale țintuindu-l. Simți că roșește.

— Te rog să mă ierți mamă, că te-am bănuit.

— Ai făcut mai mult decît atît, François. Mi-ai adus o acuzație gravă. Dar pentru tine eu nu sînt mama ta, și sînt gata să suport și alte acuzații.

— Mamă !

— Lasă-mă să continui, spuse Catherine încruntînd sprîncenele, căci, simțind că-și domină adversarul, înțelese că e momentul să contraatace.

— Te ascult, mamă, spuse François.

— Te-ai înșelat, în primul rînd, făcîndu-mă vinovată de această întîmplare nefericită. Dar te-ai înșelat și mai rău numindu-mă unul dintre supușii tăi. Eu nu sînt supusa ta, înțelegi ? așa cum tu nu ești și nu vei fi regele meu. Îți repet, ești fiul meu și nimic altceva.

François scrîșni și păli îngrozitor.

— Și eu îți repet, mamă, zise el cu o fermitate de care Catherine nu-l credea capabil, că tu suferi de o orbire ciudată ; sînt fiul tău, așa este ; dar fiindcă sînt fiul tău mai vîrstnic sînt și rege și îți voi dovedi asta, mamă !

— Tu ? făcu Catherine privind ca o viperă pregătită să muște ; tu... rege ?... și spui că o să mi-o dovedești, așa zici ?...

Izbucni într-un rîs disprețuitor.

— Și cum o să-mi dovedești ? Crezi că ești în stare să ții piept unor adversari politici ca Elisabeth a Angliei sau Filip al II-lea al Spaniei ? O să-mi dovedești, cum ? Reîntronînd armonia între de Guise și Bourboni, între hughenoți și catolici ? O să-mi dovedești ? Poate punîndu-te în fruntea armatei ca bunicul tău François întîiul sau ca tatăl tău Henric al II-lea ? Biet copil ! tu, rege ? Nu știi, dar, că țin în mîinile mele viața și destinul tău ?... N-am să zic decît o vorbă și coroana alunecă de pe capul tău. N-am de făcut decît un semn și sufletul își ia zborul din trupul tău. Dacă ai ochi de văzut și urechi de auzit, privește și ascultă, și o să vezi, domnule fiu, cum își trateză poporul regele. Tu... rege ? Sărmanul de tine ! Regele... regele este cel mai tare... dar privește la tine și privește la mine.

Cînd spuse aceste cuvinte, Catherine avea o expresie înfricoșătoare. Se apropie amenințătoare, ca o stafie răzbunătoare, de tînărul rege, care se dădu cîțiva pași înapoi și se sprijini de spătarul jilțului său de parcă l-ar fi lăsat puterile.

— Ah ! spuse violenta florentină, vezi bine că eu sînt regina și că tu nu ești decît o trestie firavă, pe care cea mai mică adiere o culcă la pămînt. Și mai vrei să domnești !... Dar uită-te mai bine împrejurul tău să-i vezi pe cei ce domnesc în Franța, pe cei care ar fi regi în locul tău, dacă n-aș sta eu de veghe ca să-i resping de fiecare dată cînd vor să pună piciorul pe prima treaptă a tronului tău. Privește la domnul de Guise, de exemplu, acest bărbat care a cucerit orașe și a învins în bătălii ; dar el e uriaș, domnule fiu, și capul tău, cu coroană cu tot, nu-i ajunge pînă la călcîie.

— Ei bine, mamă, în cazul ăsta o să-l muște pe domnul de Guise de călcîi. Din cîte știu, Ahile așa a fost ucis ! Și am să domnesc în ciuda lui și a ta.

— Să zicem ; și, după ce îl vei mușca de călcîi pe domnul de Guise și Ahile al tău va fi murit, nu de mușcătură, ci de venin, cine îi va înfrunta pe hughenoți ? Nu te îmbăta cu apă chioară, nu ești nici frumos ca Paris, nici viteaz ca Hector. Nu știi că nu mai există în Fran-

ța un al doilea căpitan de oști ca domnul de Guise ? Sper că nu contezi pe idiotul tău conetabil * de Montmorency, care s-a lăsat învins pe toate cîmpurile de bătălie, nici pe slugarnicul mareșal de Saint-André, care n-a cîștigat victorii decît în anticamere. Nu, nu ai prin preajmă decît un singur mare căpitan, care este domnul de Coligny. Ei bine, acest mare războinic, împreună cu fratele lui Dandelot, care e aproape la fel de mare ca el, va fi mîine, dacă nu cumva este deja, căpetenia celui mai puternic partid care a pus vreodată în pericol soarta unui stat. Privește la ei și privește la tine ; compară-te cu ei și vei vedea că ei sînt niște stejari cu rădăcini bine înfipte în pămînt și că tu ești doar o biată trestie, pe care o încovoaie toate vînturile.

— Dar, de fapt, ce urmăriți ? Să rămîn doar o unealtă supusă în mîinile voastre ? Trebuie să mă resemnez a fi o jucărie care servește planurilor voastre ambițioase ?

Catherine își reprimă un surîs de satisfacție, care ar fi putut să trădeze ceea ce cuvintele ei încercau să ascundă. Simțea că își recapătă treptat puterea asupra lui François, pipăia cu vîrful degetelor sforile cu care mînuise ani de zile această marionetă regală care, pentru o clipă, încercase să se elibereze de tutelă și să acționeze cum o taie capul, simțea că începe să o dirijeze din nou după bunul ei plac. Se feri să-și arate însă bucuria, sentimentul triumfului.

— Uite ce vreau, ce pretind eu de la tine, fiule, spuse ea cu vocea ei cea mai mieroasă, căci Catherine era mai periculoasă cînd mîngîia decît atunci cînd amenința, un lucru foarte simplu : să mă lași să întăresc puterea ta regală și să-ți asigur fericirea, atîta tot. Nimic altceva nu-mi stă la suflet. Oare mă gîndesc la interesele mele atunci cînd vorbesc precum făptuiesc și făptuiesc după cum vorbesc ? O, Doamne, crezi cumva că povara cîrmuirii e ceva așa de plăcut și ușor de dus în spate ? Vorbești de ambițiile mele ? Da, am una singură : să lupt fără răgaz pînă îi voi doborî pe dușmanii tăi, sau cel puțin pînă cînd înverșunarea lor se va potoli, treptat. Nu, François, în ziua cînd vei fi bărbatul care vreau să fii, regele în care îmi pun toate speranțele mele, atunci, crede-mă, îți voi pune

---

* *Conetabil :* Între 1219 și 1627, comandantul cu cel mai înalt grad al armatei, după regele Franței.

cu bucurie coroana pe cap și sceptrul în mînă. Dar, dacă aș fi făcut-o azi, n-ai avea în mînă decît un pai în loc de sceptru și pe cap o cunună de spini în loc de coroană de aur. Aștept să mai crești, fiule ; întărește-ți sufletul și virtutea, coace-te sub ochii mamei tale ca un arbore sub razele soarelui, și atunci, atunci cînd vei fi puternic, fii rege în toată puterea cuvîntului !

— Și ce trebuie să fac pentru asta, mamă ? exclamă François, pe un ton aproape deznădăjduit.

— O să-ți spun imediat, fiule. Trebuie, înainte de toate, să renunți la femeia care e cauza acestor tulburări.

— Să renunț la domnișoara de Saint-André ! exclamă François, care se aștepta la orice, în afară de această condiție ; să renunț la Charlotte ! repetă el, cu o furie încă stăpînită. Ah, aici voiai deci s-ajungi ?

— Da, fiule, spuse cu multă răceală Catherine, să renunți la domnișoara de Saint-André.

— Niciodată, mamă ! răspunse François cu aceeași hotărîre și energie pe care le mai dovedise în două sau trei rînduri de la începutul discuției.

— Te rog să mă ierți, François, spuse Catherine cu același ton blînd dar categoric. Trebuie să renunți la ea, ăsta e prețul împăcării noastre ; dacă nu... nu !

— Păi nu pricepi că o iubesc nebunește, mamă ?

Catherine surîse, auzind aceste vorbe pline de naivitate.

— Dacă n-ai iubi-o, n-ai avea nici un merit renunțînd la ea.

— Dar de ce trebuie să renunț la ea, Dumnezeule ?

— Pentru interesele statului.

— Ce legătură vezi între domnișoara de Saint-André și interesele statului ? întrebă François.

— Vrei să-ți explic totul ? întrebă Catherine.

Dar regele o întrerupse, ca și cum era sigur că dreptatea e de partea lui.

— Ascultă, mamă, spuse el, recunosc că Cel de Sus ți-a hărăzit un geniu fără egal ; recunosc că mie mi-a hărăzit slăbiciunea și inerția ; în sfîrșit, recunosc autoritatea ta prezentă și viitoare, și mă las călăuzit orbește de tine în problemele politice și de cîte ori e vorba de interesele regatului, pe care îl conduci cu atîta înțelepciune. Dar, în schimbul acestor drepturi firești la care renunț de bunăvoie în favoarea ta, și pe care altul în locul meu le-ar con-

sidera foarte prețioase, în schimb, deci, te rog să-mi lași toată libertatea în ce privește problemele mele intime.

— În orice altă situație, aș zice da ! și sînt convinsă că n-ai avut pînă acum ce să-mi reproșezi în privința asta. Dar de data asta zic : nu !

— Și de ce te opui, tocmai cînd e vorba de singura femeie pe care am iubit-o cu adevărat ?

— Fiindcă această femeie, mai mult decît oricare alta, poate aduce în statul tău războiul civil, deoarece este fiica mareșalului de Saint-André, unul dintre cei mai devotați slujitori ai tăi.

— Îl voi trimite pe mareșal să comande una din provinciile importante și domnul de Saint-André va închide ochii. De altminteri, domnul de Saint-André este subjugat cu totul de tînăra lui soție și tînăra lui soție va fi bucuroasă să se afle cît mai departe de această fiică vitregă, care e pentru ea o rivală prin spirit și frumusețe.

— S-ar putea să fie așa în ce-l privește pe domnul Saint-André, a cărui gelozie a devenit proverbială și care-și ține nevasta sub cheie exact ca un spaniol de pe vremea Cidului. Dar domnul de Joinville, care e și el îndrăgostit nebunește de domnișoara de Saint-André și care urma să se căsătorească cu ea, va închide oare și el ochii ? Și dacă acceptă să-i închidă, din respect pentru rege, va fi dispus să-i convingă și pe unchiul lui, cardinalul de Lorena și pe tatăl lui, ducele de Guise, să procedeze la fel ? Adevărul e, François, că diplomația nu e punctul tău tare, și că dacă n-aș sta eu de veghe, în mai puțin de zece zile, primul tîlhar care-ți taie calea ar reuși să-ți smulgă coroana de pe cap, exact cum orice borfaș poate să smulgă o mantie de pe un burghez oarecare. Îți spun pentru ultima oară, fiule, trebuie să renunți la femeia asta, și numai cu condiția asta, pricepi ? ne vom împăca, și voi aplana eu neînțelegerea cu familia de Guise. Pricepi, fiule? Mă vei asculta ?

— Da, mamă, pricep, dar nu-ți voi da ascultare.

— N-o să-mi dai ascultare ! strigă Catherine, surprinsă că acest adolescent, care părea cu o clipă înainte supus, se încăpățîna să opună rezistență.

— Nu ! continuă tînărul rege, nu mă voi supune și nici nu pot s-o fac. Îți repet, o iubesc, sînt fericit și nimic nu m-ar putea constrînge să renunț la ea. Știu că urmez o cale presărată cu spini ; poate că ea mă duce la un sfîrșit

nefericit. Dar, îți repet, iubesc și nu mă sinchisesc de nimic alteeva.

— Așa ai hotărît, fiule ?

Spusese acest cuvînt, *fiule*, care de obicei suna în gura ei extraordinar de blînd, cu un aer de amenințare feroce.

— Așa am hotărît, doamnă, răspunse François.

— Și îți iei răspunderea pentru toate urmările încăpățînării tale, oricare ar fi ele ?

— Oricare ar fi, da !

— Atunci, adio, domnule ! Știu ce-mi rămîne de făcut.

— Adio, doamnă !

Catherine făcu cîțiva pași spre ușă și se opri.

— Vei fi singurul răspunzător pentru ce se va întîmpla, spuse ea, aruncînd o ultimă amenințare.

— Voi fi.

— Nu uita : eu nu te-am sfătuit în nici un fel să iei o asemenea hotărîre împotriva intereselor tale ; dacă ți se întîmplă o nenorocire sau ni se întîmplă o nenorocire, toată răspunderea o să apese asupra ta...

— Fie, accept această răspundere, mamă.

— Adio, dar, François ! spuse din ușă florentina, cu un rîs scurt, amenințător.

— Adio, mamă ! răspunse François, aruncînd spre ea o privire scurtă, la fel de amenințătoare.

Mama și fiul se despărțiră, purtînd în suflet o ură fără margini unul împotriva celuilalt.

XVIII

Domnul de Condé îl sfătuieşte pe rege să se revolte

Ne amintim de promisiunea pe care prinţul de Condé i-o făcuse lui Robert Stuart în plină noapte şi de întîlnirea pe care i-o dăduse, pentru seara următoare, în piaţa Saint-Germain-l'Auxerrois.

Prinţul de Condé intră în palatul Louvre exact în clipa cînd regina părăsea apartamentul fiului său, regele François II. Venea spre a-şi îndeplini promisiunea făcută lui Robert Stuart, cerînd regelui graţierea consilierului Dubourg.

Fu anunţat regelui.

— Să intre ! răspunse regele, cu un glas melancolic.

Prinţul intră şi îl văzu pe tînărul rege în fotoliu, mai degrabă culcat decît aşezat în fotoliu şi ştergîndu-şi cu batista fruntea acoperită de sudoare. Era palid, şi în privirea lui se citea oboseala. Părea mai degrabă o statuie a Fricii. „A, îşi zise prinţul, copilul are necazuri !"

Să nu uităm că prinţul asistase la scena dintre rege şi domnişoara de Saint-André şi auzise promisiunile pe care François le făcuse iubitei sale.

Văzîndu-l pe prinţul Condé, chipul regelui se lumină. Se ridică şi se apropie de el cu un asemenea avînt, încît ai fi zis că e gata să se arunce la pieptul lui şi să-l îmbrăţişeze.

Era atracţia pe care forţa o exercită asupra slăbiciunii, la fel cum puterea magnetului atrage fierul.

Prinţul, care nu părea să se sinchisească prea mult de îmbrăţişarea regelui, făcu o plecăciune largă, în clipa cînd regele se îndreptă spre el. François, simţindu-se obligat astfel să-şi stăpînească pornirea, se opri şi îi întinse mîna. Celălalt, neavînd cum să evite a săruta mîna care i se întindea, o făcu călcîndu-şi pe inimă. Dar, în timp ce executa

acest ritual, se întrebă în sinea lui : „Oare ce nevoie o fi având de mine, că îmi face o primire așa de bună ?"

— Ce fericit sînt să vă văd, vere ! spuse regele cu multă căldură.

— Iar eu, sire, sînt în egală măsură fericit și onorat.

— Nici că puteați veni mai la țanc, prințe. Mă plictiseam îngrozitor.

— Într-adevăr, spuse prințul, Maiestatea Voastră, purta pe frunte, cînd am intrat, pecetea unui plictis nesfîrșit.

— Asta e cuvîntul ! Da, dragă prințe, e ceva de speriat cum pot să mă plictisesc.

— Dar în chip regesc ! spuse prințul înclinîndu-se și surîzînd.

— Și ce e mai trist în toată povestea asta, vere, continuă regele cu multă melancolie, e că nu am un prieten căruia să-i vorbesc de necazurile mele.

— Regele are necazuri ?

— Da, și încă foarte mari, vere.

— Și cine a avut asemenea îndrăzneală încît să provoace Maiestății Voastre asemenea neplăceri ?

— O persoană care, din nefericire, are acest drept.

— Nu cunosc pe nimeni care să aibă dreptul de a-l supăra pe rege.

— Pe nimeni ?

— Pe nimeni, sire.

— Nici chiar pe regina mamă ?

„Ah, se gîndi prințul, s-ar zice că regina mamă l-a cam șfichiuit pe copilaș".

Apoi cu voce tare :

— Nici măcar regina mamă, sire.

— Asta e părerea voastră, vere ?

— Nu e numai părerea mea, ci, presupun, a tuturor supușilor credincioși ai Maiestății Voastre.

— Știți că ceea ce-mi spuneți e grav, vere ?

— Ce vi se pare grav, aici ?

— Că propovăduiți revolta fiului împotriva mamei sale.

Pronunță aceste vorbe privind de jur-împrejur, ca un om care se teme să nu fie auzit, deși în aparență e singur în cameră. François știa bine că pereții palatului au urechi. Așa că, fără a-ndrăzni să-și spună gîndul pînă la capăt, se mulțumi să constate :

— A, după părerea Voastră, prinţe, regina mamă n-are dreptul să mă supere. Ce aţi face, vere, dacă aţi fi regele Franţei şi regina mamă v-ar supăra ?

Prinţul pricepu de ce regele vorbea cu atîta prudenţă. Dar, cum era obişnuit să spună întotdeauna ce gîndeşte, răspunse :

— În locul Maiestăţii Voastre, m-aş revolta.

— V-aţi revolta ? exclamă François foarte vesel. Dar în ce fel, dragul meu Louis ? întrebă regele apropiindu-se de prinţ.

— Nu există mai multe feluri în care se poate revolta cineva. Cereţi sfatul celor obişnuiţi cu asta. Nu există multe căi : prin neascultare şi prin tot ce vă permite să vă sustrageţi unei autorităţi nedrepte, unei tiranii de nesuportat.

— Păi, vere, spuse François gînditor, un sclav se poate revolta în felul ăsta contra seniorului său ; dar am impresia că un fiu nu se poate ridica împotriva mamei sale precum un supus împotriva regelui său...

— Ce fac altceva, acum, aceşti mii şi mii de hughenoţi care parcă ies din pămînt în toate provinciile regatului, în Ţările de Jos, în Germania, dacă nu o revoltă uriaşă contra papei ?

— Da, prinţe, răspunse François, întunecîndu-se la faţă, aveţi dreptate, şi vă sînt recunoscător că-mi vorbiţi astfel. Vă văd foarte rar, vere ; sînteţi unul din membrii familiei noastre, omul în care am cea mai mare încredere, seniorul de la Curte pentru care simt cea mai mare prietenie. Din copilărie am simţit pentru domnia-voastră o mare afecţiune, şi felul deschis şi curajos în care-mi vorbiţi arată că nu m-am înşelat. Nimeni altul nu mi-ar fi vorbit astfel : vă sînt recunoscător. Şi ca să vă fac o dovadă de recunoştinţa mea, vă mărturisesc ceva.

— Vă ascult, sire.

Regele îşi puse braţul în jurul gîtului lui Condé.

— S-ar putea foarte bine să am nevoie în curînd nu numai de sfatul dumitale, ci şi de sprijinul dumitale.

— Sînt cu totul la dispoziţia Maiestăţii Voastre.

— Ei bine, vere, sînt îndrăgostit nebuneşte.

— De Maria Stuart ?... Ştiu asta, sire, şi asta e ceva scandalos în ochii curtenilor.

— Nu de regină, vere, de una dintre domnişoarele ei de onoare.

— Ei asta-i ! exclamă prințul prefăcîndu-se uimit. Și desigur că Maiestatea Voastră e răsplătită cu aceeași monedă ?

— Mă iubește nespus, vere !

— Și v-a dat dovezi de dragoste ?

— Da.

— M-ar fi surprins, sire, să fie altfel.

— Și nu mă-ntrebi cine e, Louis ?

— Nu-mi permit să-l iscodesc pe rege. Dar aștept să binevoiască a-și încheia confidența.

— Louis, e fiica unuia dintre cei mai mari seniori de la Curte.

— Ca să vezi !

— E fiica mareșalul de Saint-André.

— Primiți sincerele mele complimente, sire. Domnișoara de Saint-André e una din cele mai încîntătoare făpturi din regat.

— Nu-i așa ? nu-i și părerea ta, Louis ? strigă regele în culmea bucuriei.

— E destulă vreme de cînd am, sire, aceeași părere ca dumneavoastră despre domnișoara de Saint-André.

— Iată un motiv în plus de simpatie între noi doi, vere. Deci găsești că am dreptate ?

— De o sută de ori ! Cînd întîlnim o fată frumoasă, fie rege sau țăran, avem un motiv suficient de tare s-o iubim și mai ales să încercăm să ne facem iubiți de ea.

— Asta e părerea ta ?

— Și a oricui altuia, cu excepția domnului de Joinville. Bănuiesc că, din fericire, regele nu-i va cere sfatul, după cum e probabil că el nu va bănui niciodată onoarea pe care regele o face logodnicei lui...

— Aici te înșeli, Louis : el știe.

— Maiestatea Voastră vrea să spună că el bănuiește ceva ?

— Zic că el știe tot.

— O ! E imposibil...

— Dacă-ți spun !

— Dar e de necrezut, sire !

— Și totuși să mă crezi... Cu toate astea, continuă regele încruntîndu-se, n-aș da mare importanță acestui fapt, dacă n-ar fi fost urmat de anumite întîmplări de o gravitate extraordinară, care au dus la o scenă violentă între mine și regina mamă. Să-ți povestesc...

— Dar ce s-a putut întîmpla așa de grav, sire ? Aștept ca Maiestatea Voastră să mă facă să pătrund acest mister...

Și regele se apucă să povestească, cu o voce plîngăreață, întreruptă din cînd în cînd de accente neașteptate de energie, scena care avusese loc ceva mai devreme.

Prințul ascultă cu mare atenție. Cînd François termină, spuse :

— Bine, sire, dar mi se pare că v-ați descurcat destul de bine și că, de data asta, ați cîștigat lupta.

— Da, vere, m-am descurcat destul de bine. Cît a fost aici, cel puțin, am trăit bucuria sclavului care-și rupe lanțurile. Am lăsat-o să plece cu convingerea că revolta mea e fără întoarcere. Dar după ce a ieșit... uite, o să fiu sincer cu dumneata, toți mușchii mei, toate fibrele voinței mele au slăbit brusc, și dacă nu apăreați, vere, cred că m-aș fi dus, ca și altădată, la ea să mă arunc la picioarele ei și să-i cer iertare.

— O, păziți-vă să faceți asta, sire ! strigă Condé, căci veți fi pierdut !

— Știu prea bine asta, spuse regele, strîngînd spasmodic brațul lui Condé, așa cum un naufragiat se agață de epava salvatoare.

— Dar, ca să vă inspire atîta teamă, probabil că regina mamă v-a amenințat, v-a vorbit de vreun mare pericol ce vă paște ?

— M-a amenințat cu războiul civil.

— Ah !... Și unde vede Maiestatea Sa pericolul de război civil ?

— Păi, exact unde îl vedeți și domnia-voastră adineauri, vere. Partida hughenotă e puternică, iar domnul de Guise, adversarul ei, e și el foarte puternic. Ei bine, mama mea, care vede totul cu ochii unui de Guise, care conduce regatul împreună cu acești de Guise, care m-a însurat cu o femeie înrudită îndeaproape cu familia de Guise, m-a amenințat că aceasta se va înfuria și nu mă va mai sprijini.

— Și care ar fi urmarea ?

— Ereticii ar stăpîni peste Franța.

— Și ce-ați răspuns, sire ?

— Nimic, Louis. Ce-aș fi putut răspunde ?

— O, o mulțime de lucruri, sire !

Regele dădu din umeri, nedumerit.

— Iată unul din răspunsuri : că există un mijloc de a-i împiedica pe eretici să devină stăpînii regatului.

— Care, mă rog ?

— Să vă puneți Maiestatea Voastră în fruntea lor.

Tînărul rege rămase descumpănit o vreme. Apoi spuse:

— Da, iată o idee strălucită, vere, una din acele mișcări de basculă în care excelează mama mea Catherine. Dar partida protestantă mă urăște...

— Și de ce v-ar urî, sire ? Ei știu că pînă acum n-ați fost decît o unealtă în mîinile mamei Voastre.

— O unealtă, o unealtă ! repetă François, nemulțumit.

— N-ați spus-o adineauri chiar Maiestatea Voastră ? Partida hughenotă n-are nimic împotriva regelui ; o urăște pe regina mamă, asta-i tot.

— Și eu o urăsc, murmură regele ca pentru sine.

Prințul prinse totuși din zbor cuvintele lui și insistă:

— Sire, dacă ideea mea Vă pare bună, de ce să n-o aplicați ?

— Ei nu vor avea încredere în mine, Louis. Va fi nevoie să le dau un gaj și... ce gaj aș putea să le dau ?

— Aveți dreptate, sire ; aveți o ocazie foarte potrivită: le puteți da în momentul ăsta un gaj uriaș, un adevărat gaj regal, viața unui om...

— Nu pricep, spuse regele.

— Îl puteți grația pe consilierul Dubourg.

— Scumpe vere, spuse regele pălind, un pic mai devreme, chiar aici unde ne aflăm noi, mama îmi spunea : „Consilierul Dubourg trebuie să moară !"

— Și i-ați spus, dar, sire, că acest Dubourg trebuie să trăiască ?

— Oh ! Să-l grațiez pe Anne Dubourg ! murmură tînărul rege privind speriat în jurul lui.

— Ei bine, da, sire : să-l grațiați pe Anne Dubourg. Ce vi se pare așa de ciudat în asta ?

— Nimic, nimic, desigur, vere.

— Nu e în dreptul regelui de a grația ?

— E dreptul regelui, știu.

— Ei bine, nu sînteți regele Franței ?

— Pînă acum, cel puțin, n-am prea fost.

— Ei bine, sire, ați putea să luați cu adevărat sceptrul în mînă, să urcați pe tron pe o treaptă daurită.

— Dar acest consilier Dubourg ?...

— Este unul dintre oamenii cei mai virtuoși din regat, sire. Întrebați-l pe domnul de L'Hospital, care îl cunoaște.

— Știu, așa e, e un om cinstit.

— Ah, sire, e deja foarte mult dacă pronunțați aceste cuvinte. Un rege nu-l dă pradă morții pe un om despre care știe că e cinstit !

— Dar e periculos !

— Un om cinstit nu e niciodată periculos !

— Dar familia de Guise îl detestă.

— Ah !

— Și mama îl detestă.

— Iată un motiv în plus, sire, să începeți revolta împotriva clanului de Guise și a reginei mamă, grațiindu-l pe consilierul Dubourg.

— Vere, dar ...

— La dracu ! Sper că Majestatea Voastră nu se obosește să se revolte contra reginei mamă ca să-i fie pe plac !

— Așa e, Louis. Dar moartea lui Dubourg a fost hotărîtă, e o înțelegere între mine, ducele de Guise și mama. Nu se mai poate reveni asupra ei.

Prințul nu se putu stăpîni să nu arunce o privire disprețuitoare regelui, care considera drept inevitabilă execuția unuia dintre cei mai cinstiți magistrați din regat, cînd n-avea decît un cuvînt a spune pentru ca el să fie salvat.

— Din moment ce e o *problemă închisă*, sire, spuse el în silă, să nu mai vorbim despre asta.

Și se pregăti să-l salute pe rege și să se retragă. Regele îl opri.

— Da, așa este, spuse el, să nu mai vorbim de soarta consilierului. Dar să vorbim despre altceva.

— Despre ce anume, sire ? întrebă prințul, care nu venise de fapt decît pentru asta.

— În sfîrșit, dragă prințe, crezi că nu mai există și altă cale ca să ies din situația asta încurcată ? Dumneata ai o imaginație nesecătuită : găsește altceva.

— Sire, Dumnezeu însuși v-a pus la îndemînă un mijloc fără egal. Un om n-ar putea inventa ceva aidoma.

— Adevărul este, vere, că gîndul să dau morții un om nevinovat mă îngrijorează.

— Atunci, sire, spuse prințul foarte solemn, dați ascultare glasului conștiinței. Și bunătatea dă roade minu-

nate ; ea face să înflorească în sufletele supușilor dragostea față de rege. Grațiați-l pe Dubourg, sire, și din ziua cînd veți face acest gest, cînd vă veți folosi adică de acest drept regal, toată lumea va ști că domniți cu adevărat peste țară !

— Așa mă sfătuiești, Louis ?

— Sire, faceți așa, dăruiți iertarea, căci, vă jur, e în interesul Maiestății Voastre !

— Dar ce va spune regina ?

— Care regină, sire ?

— Regina mamă !

— Sire, nu trebuie să mai existe altă regină la Louvre decît grațioasa soție a Maiestății Voastre. Doamna Catherine e regină fiindcă e temută. Faceți-vă iubit, sire, și veți fi regele Franței cu adevărat !

Regele păru să facă un efort, încercînd să ia o hotărîre capitală.

— Ei bine, ne-am înțeles, dragul meu Louis, îți mulțumesc pentru sfaturile tale înțelepte, și pentru că mă îndemni să fac un act de dreptate, îți mulțumesc că mă vindeci, prin sfatul tău, de remușcări ! Dă-mi te rog o pană și un pergament.

Prințul Condé apropie jilțul regelui de masă.

Regele se așeză.

Prințul Condé îi aduse pergamentul cerut, regele apucă pana și scrise fraza sacramentală :

„François, prin grația lui Dumnezeu rege al Franței, tuturor celor de față și viitori, sănătate ..."

Aici ajunsese, cînd ofițerul trimis la *hôtel* Coligny intră, anunțînd-o pe doamna amiral.

Regele se opri din scris, se ridică brusc, și expresia lui, calmă pînă atunci, deveni sălbatică.

— Ce aveți, sire ? întrebă prințul Condé, uimit de această schimbare.

— O să afli, vere.

Apoi, întorcîndu-se spre ofițer, spuse :

— Să intre doamna amiral.

— Îmi închipui că aveți de discutat cu doamna amiral ceva între patru ochi, spuse prințul. Dacă Maiestatea Voastră îmi permite, o să mă retrag ...

— Dimpotrivă, vreau să rămîi, vere, să fii martor la discuția noastră și să nu scapi nici un cuvînt. Ai văzut

cum știu să iert, zise el,arătînd pergamentul ; o să-ți arăt cum știu să pedepsesc.

Prințul Condé simți un fior ciudat. Intui că prezența doamnei de Coligny la rege, unde n-ar fi venit altfel decît constrînsă, era legată de același motiv care-l adusese pe el însuși și avu un vag presentiment că se va întîmpla ceva îngrozitor.

Draperia se dădu la o parte și doamna Coligny intră în încăpere.

XIX

Regele își schimbă părerile

Intrînd, privirea doamnei de Coligny se opri întîi, cu simpatie și afecțiune, asupra prințului de Condé. În clipa următoare, văzînd chipul regelui, pe care recunoscu semnele neîndoielnice ale mîniei, doamna amiral plecă privirea și fu scuturată din cap și pînă-n picioare de un fior de teamă.

Ajungînd în fața lui François al II-lea, se înclină.

— V-am chemat aici, doamnă amiral, spuse regele, cu o voce amenințătoare, ca să vă cer explicația unei enigme pe care încerc zadarnic să o dezleg.

— Sînt întotdeauna la ordinele regelui, bîigui intimidată doamna amiral.

— Chiar cînd e vorba de a dezlega enigme ? continuă François. Cu atît mai bine, să trecem imediat la treabă !

Doamna Coligny se înclină din nou.

— Binevoiți așadar a-mi explica, mie și vărului meu drag, Condé, cum se face că un bilet scris din porunca mea către o persoană de la Curte era asupra dumneavoastră și l-ați pierdut, ieri seara, în apartamentul reginei Catherine ?

Prințul de Condé înțelese, brusc, de ce îl încercaseră temeri rău prevestitoare cînd fusese anunțată venirea doamnei de Coligny. Situația în care se afla îi apăru în toată grozăvia ei și în urechi îi țiuiau cuvintele regelui : „O să-ți arăt cum știu să pedepsesc !"

Prințul o privi fix pe doamna amiral. Ochii ei păreau să-l întrebe : „Ce să-i răspund regelui ?"

Regele nu observă acest schimb fulgerător de priviri și continuă :

— Iată, doamnă amiral, care era enigma ! Aștept acum dezlegarea.

Doamna Coligny tăcu.

Regele insistă :

— Poate că n-aţi înţeles bine întrebarea ; o s-o repet. Cum se face că un bilet care nu vă era adresat se afla în mîinile dumneavoastră şi prin ce neglijenţă sau prin ce lucrătură perfidă acest bilet v-a scăpat tocmai pe covorul din camera reginei mamă, ca să ajungă apoi în posesia domnului de Joinville ?

Doamna amiral îşi regăsi în acest interval sîngele rece şi îi explică totul, cu calmul ei obişnuit :

— Nimic mai simplu, sire. Am găsit acest bilet în palat, pe coridorul ce duce spre camera Metamorfozelor, l-am ridicat, l-am citit şi, cum nu am recunoscut scrisul, l-am luat cu mine, cu intenţia de a-l arăta reginei Catherine, în speranţa că domnia-sa va dezlega misterul. Se aflau acolo o mulţime de poeţi şi de scriitori, printre care şi domnul Brantôme, care a povestit istorii aşa de nemaipomenite că toţi au rîs cu lacrimi, şi eu de asemenea, aşa se face că am scos batista din buzunar şi că, odată cu batista, am tras fără să observ acel bilet de care uitasem şi care a căzut pe jos. Cînd mi-am adus aminte de el, ia-l de unde nu-i ! Nici în buzunar, nici la picioarele mele ; bănuiesc că domnul de Joinville îl ridicase deja.

— Povestea pare demnă de crezare, spuse regele batjocoritor. Dar nu cred că spuneţi adevărul.

— Ce vrea să spună Maiestatea Voastră ? întrebă doamna amiral neliniştită.

— Dumneavoastră aţi găsit biletul ?

— Da, sire.

— Dacă-i aşa, vă va fi foarte uşor să-mi spuneţi în ce era învelit ...

— Păi, se bîlbîi doamna Coligny, nu era învelit în nimic, sire ...

— Nu era învelit în nimic ?

— Nu, spuse doamna Coligny pălind. Era împăturit numai.

În clipa aceea, prinţul de Condé simţi că pricepe : domnişoara de Saint-André îi explicase regelui că pierduse biletul odată cu batista. Din nefericire, doamna amiral n-avea cum să bănuiască acest amănunt.

Ca urmare, ea plecă ochii stingherită, în timp ce regele o fixa cu un aer de inchizitor. Prin tăcerea ei dovedea că meritase ca mînia regelui să se abată asupra sa.

— Doamnă amiral, spuse François, pentru o adevărată credincioasă cum sînteţi dumneavoastră, trebuie să recunoaşteţi că aţi pronunţat o minciună sfruntată.

— Sire ! se bîlbîi doamna Coligny.

— Sau poate că asta e învăţătura ce v-o aduce noua religie ? Iată, este aici vărul nostru Condé care, deşi e prinţ catolic, predica mai devreme pentru cauza reformei, în cuvinte emoţionante. Vă rog, dragă vere, să daţi dumneavoastră însivă replica ce se cuvine doamnei amiral, şi să-i spuneţi că, indiferent de ce religie aparţine cineva, a-ţi înşela regele e oricum un păcat.

— Iertare, sire, îngăimă doamna Coligny, cu lacrimi în ochi.

— Dar pentru ce oare îmi cereţi iertarea ? Cu numai o oră în urmă, aş fi fost în stare să bag mîna-n foc, indiferent ce mi s-ar fi spus de dumneavoastră, că sînteţi fiinţa cea mai austeră din tot regatul.

— Sire ! strigă doamna amiral, mînia voastră, fie, o primesc, dar batjocura e prea mult ! E adevărat, n-am găsit eu biletul.

— A, mărturisiţi deci ?

— Da, sire.

— Atunci, cineva vi l-a dat ?

— Da, sire.

Prinţul Condé urmărea discuţia foarte încordat, cu gîndul de a interveni la momentul potrivit.

— Şi cine vi l-a dat, doamnă ? întrebă regele.

— Nu pot numi această persoană, sire, răspunse, pe un ton hotărît, doamna Coligny.

— Şi de ce nu, scumpă verişoară ? spuse prinţul de Condé intervenind pe neaşteptate.

— Aşa e, de ce nu ? repetă şi regele, încîntat că prinţul îl susţine.

Doamna Coligny privi către prinţ, ca şi cum i-ar fi cerut o explicaţie pentru vorbele sale.

— Fiţi pe pace, continuă prinţul, răspunzînd întrebării mute pe care i-o adresa doamna Coligny, n-am nici un motiv să-i ascund regelui adevărul.

— Ah, făcu regele întorcîndu-se spre prinţul de Condé, dumneata deţii deci cheia acestei istorii ?

— Exact cum spuneţi, sire.

— Și cum se explică asta ?
— Păi, sire, pentru că am jucat aici rolul principal.
— Dumneata, domnule ?
— Eu însumi, sire.
— Și cum se face că nu mi-ai șoptit un cuvînt despre asta pînă acum ?
— Pentru că, sire, răspunse prințul fără să-și piardă cumpătul, pentru că nu mi-ați pus nici o întrebare și pentru că nu mi-aș permite să istorisesc ceva, despre orice ar fi, suveranului meu, fără să-mi dea permisiunea.
— Îmi place acest semn de respect, vere Louis. Totuși, respectul are limitele lui, și poți anticipa întrebările suveranului cînd e vorba să-i fii folositor sau măcar să-i fii pe plac. Binevoiește dar să-mi spui tot ce știi despre acest subiect și ce fel de rol ai jucat în toată istoria asta.
— Am jucat rolul întîmplării. Eu am găsit biletul.
— A, dumneata l-ai găsit ? făcu regele încruntîndu-se și privindu-l cu asprime. Atunci nu mă mai mir că așteptai să-ți pun întrebări. Așa, deci, dumneata ai găsit biletul ?
— Eu, sire.
— Și unde l-ai găsit ?
— Păi, pe culoarul care duce spre camera Metamorfozelor, precum a avut onoarea să vă spună adineauri doamna amiral.

Privirea regelui se plimba de la prinț la doamna Coligny și înapoi ,părînd că încearcă să priceapă ce fel de înțelegere exista între ei.

— Atunci, vere, din moment ce l-ai găsit dumneata, trebuie să știi în ce era închis.
— Nu era închis, sire.
— Cum ! strigă regele enervat, îndrăznești să-mi spui că biletul nu era închis ?
— Da, sire, am îndrăzneala de a spune adevărul, și am onoarea de a repeta Maiestății Voastre că biletul nu era închis, era doar învelit, în modul cel mai delicat cu putință.
— Învelit sau închis, domnule, nu-i același lucru ?
— Ah, sire, între aceste două cuvinte e o diferență foarte mare. Închizi un prizonier, însă învelești o scrisoare.
— Nu știam că ești așa mare lingvist, dragă vere !

— Răgazul ce mi-l lasă perioada de pace îmi permite să studiez subtilităţile limbii, sire !

— Uite ce e, la urma urmei, ca să încheiem disputa asta fără sens, să-mi spui în ce era învelit sau închis biletul.

— Într-o batistă fină brodată la cele patru colţuri, sire, iar biletul era prins într-unul din colţurile batistei.

— Unde e batista ?

Prinţul o scoase de la piept.

— Iat-o, sire !

Regele smulse batista, cu un gest violent, din mîinile prinţului Condé.

— Bine ! Dar cum se face că biletul găsit de dumneata se afla în mîinile doamnei amiral ?

— Nimic mai simplu, sire. Coborînd treptele palatului, am întîlnit-o pe doamna Coligny şi i-am spus : „Verişoară, uite aici un bilet pierdut de vreun gentilom sau vreo doamnă din Louvre. Ai bunăvoinţa de a te informa cine o fi pierdut biletul, poţi afla asta prin Dandelot, care e de gardă la palat, şi înapoiază acest bilet posesorului său".

— Pare foarte firesc totul, vere, zise regele, care nu credea un cuvînt din ce auzise.

— Atunci, sire, spuse prinţul dînd semn că vrea să se retragă, din moment ce am lămurit-o pe Maiestatea Voastră...

Dar regele îl opri cu un gest.

— Încă o vorbă, vere, te rog...

— Desigur, sire, cu plăcere.

— Doamnă amiral, spuse regele întorcîndu-se spre doamna de Coligny, admit că sînteţi o supusă loială ; căci, în situaţia în care eraţi în faţa domnului prinţ de Condé, mi-aţi mărturisit tot ce era corect să-mi mărturisiţi. Vă cer iertare că v-am deranjat. Sînteţi liberă, şi vă asigur de bunăvoinţa noastră, în continuare. Restul explicaţiei îl priveşte pe domnul de Condé.

Doamna Coligny făcu o reverenţă şi ieşi.

Domnul de Condé ar fi vrut tare mult s-o imite ; dar porunca regelui îl oprea.

Regele se apropie de el, cu buzele strînse, vînăt de furie.

— Domnule, spuse el, nu era nevoie să recurgeţi la doamna amiral spre a şti cui îi era adresat biletul.

— Cum adică, sire ?

— Pentru că uite aici, într-un colț al batistei sînt inițialele domnișoarei de Saint-André și în altul blazonul familiei sale.

Prințul coborî privirile.

— Știați deci că biletul îi aparținea ei și, cu toate astea, ați lăsat cu bunăștiință biletul să cadă în mîinile reginei Catherine.

— Măcar, Maiestatea Voastră, îmi va da crezare că nu aveam cum știi că biletul era scris din ordinul Său și că dezvăluirea lui ar putea s-o compromită ?

— Domnule, dumneata, care cunoști așa de bine valoarea cuvintelor limbii franceze, ar trebui să știi că nimic nu ne poate compromite. Fac ce-mi place și nimeni n-are dreptul să crîcnească, iar ca dovadă...

Și se îndreptă spre masă, apucă pergamentul care aștepta să continuie cele două rînduri deja scrise...

— Și iată dovada...

Schiță gestul de a sfîșia pergamentul.

— Ah, sire, mînia voastră să cadă asupra mea și nu asupra unui nevinovat !

— Din momentul în care dușmanul meu îl apără, omul acela nu mai e pentru mine un nevinovat, domnule.

— Dușmanul Vostru, sire ? exclamă prințul. Regele mă consideră dar dușmanul său ?

— De ce nu, odată ce din acest moment eu sînt dușmanul dumitale ?

Și rupse pergamentul în bucăți mărunte.

— Sire, sire, în numele cerului !

— Domnule, iată răspunsul meu la amenințările ce le proferați ceva mai devreme în numele partidei huguenote. Să știți că o desfid, domnule, și pe dumneavoastră odată cu ea, dacă aveți de gînd, din întîmplare, să deveniți căpetenia ei. Astă-seară, consilierul Anne Dubourg va fi executat.

— Sire, veți face să curgă sîngele unui om nevinovat, al unui om drept !

— Ei bine ! strigă regele, să curgă, să cadă strop cu strop pe capul celui care se face răspunzător de soarta lui. Și acela ești dumneata, domnule de Condé !

Apoi arătînd cu degetul, poruncitor :

— Ieșiți, domnule !

— Dar, sire... insistă prințul.

— Ieşiţi, v-am spus! scrîşni François bătînd din picior. Nu garantez pentru libertatea dumneavoastră dacă mai rămîneţi zece minute în Louvre!

Prinţul se înclină şi ieşi.

Epuizat, François căzu în jilţul său, cu coatele pe masă, ţinîndu-şi capul în mîini.

XX

Declarație de război

Nu e greu de înțeles că, dacă regele avea de ce să fie furios, prințul de Condé era și el pradă unei furii turbate, căci el era singurul răspunzător pentru ceea ce i se întîmplase : el intrase în apartamentul domnișoarei de Saint-André, el descoperise biletul uitat în batistă și tot el îi dăduse biletul doamnei de Coligny.

Și, după toate astea, se purtă ca toți oamenii care intră pînă-n gît într-o încurcătură din propria lor vină, adică se hotărî să meargă pînă la capăt și nu-și mai lăsă nici o posibilitate de retragere.

Charlotte de Saint-André îl făcuse să trăiască cele mai mari suferințe pe care le poate pricinui dragostea și să cunoască sentimentele înjositoare ale rușinii și neputinței. Nu se putea retrage de pe cîmpul de luptă înainte de a lansa acea săgeată otrăvită care de obicei se întoarce împotriva îndrăgostitului care a folosit-o : răzbunarea.

Hotărîse deja felul în care se va răzbuna împotriva regelui ; la răzbunarea împotriva Charlottei mai medita încă. O clipă, se întrebă dacă, plănuind să se răzbune împotriva unei femei, nu dădea dovadă de lașitate ; dar își răspunse imediat că această fată atît de prefăcută și crudă, care era deja recunoscută, probabil, drept amanta oficială a regelui, se arăta un dușman foarte puternic. Cu siguranță că ar fi fost mult mai puțin periculos să provoci mînia celui mai viteaz gentilom de la Curte decît să o superi pe Charlotte de Saint-André. Prințul știa bine că dacă intră în conflict cu ea va urma un război nemilos, fără nici o clipă de răgaz, și că acest război, plin de curse, de pericole de tot felul, de atacuri pe față sau în ascuns, va dura atît cît va ține și pasiunea regelui pentru ea. Și, dacă se gîndea la frumusețea fără egal a adversarei sale, la îndemînarea cu care juca o mulțime de roluri, la tem-

peramentul ei lasciv, avea toate motivele să se teamă că această pasiune ar putea dura o viață, precum aceea a lui Henric al II-lea pentru ducesa de Valentinois.

În fața lui nu se aflau pericolele ce le înfruntă un om curajos care dă față cu un leu setos de sînge. El semăna mai degrabă pelerinului imprudent care, înarmat cu o simplă nuielușă, se distrează zgîndărind o cobră, a cărei mușcătură e mortală. În realitate, riscul acțiunii sale era extraordinar, și tocmai asta, îndrăzneala nebunească, îl atrăgea mai mult ca orice.

Dacă ar fi făcut un drum mai lung, coborînd scări, traversînd curtea interioară, urcînd în alt corp de clădire, ar fi avut mai mult răgaz de meditație și poate rațiunea i-ar fi venit în ajutor, așa cum Minerva antică îl scotea pe Ulisse din învălmășeală, călăuzindu-l. Dar, din nefericire, prințul n-avea decît să se lase condus de coridorul din fața sa ca să ajungă după al doilea colț, la ușa domnișoarei de Saint-André.

Simțind că se apropie de Charlotte, pas cu pas, inima îi bătea tot mai violent.

Ajunse în fața ușii. Ar fi putut să-și continue drumul ; acesta era sfatul pe care i-l dădea, în șoaptă, îngerul său păzitor, dar nu-l ascultă. Se opri, ca și cum picioarele lui prinseseră rădăcini în parchet. După o scurtă pauză, își spuse, aidoma lui Cezar, aruncînd sulița pe celălalt mal al Rubiconului : „Înainte ! *Alea jacta est* !"

Bătu la ușă.

Ușa se deschise.

Ar fi putut avea norocul ca domnișoara de Saint-André să fie plecată sau să nu fie dispusă să-l primească. Dar nu. Destinul prințului fusese scris dinainte ; domnișoara de Saint-André era acasă și aceste două vorbe : „Să intre" ajunseră pînă la urechile lui.

Urmînd pe camerista care îl conducea din anticameră pînă în budoarul Charlottei, Louis de Condé retrăi cu înfrigurare cele șase luni din urmă, începînd din acea zi cînd, în timpul unei furtuni îngrozitoare, o întîlnise pe Charlotte în acel han prăpădit din apropierea Saint-Denisului și pînă în noaptea cînd o văzuse intrînd în camera Metamorfozelor cu o ramură de mirt prinsă în păr iar privirile lui indiscrete nu o pierduseră din ochi nici o clipă, pînă cînd, din toate podoabele de pe ea, nu mai păstrase decît ramura de mirt. Revăzu scena dintre Charlotte și

paj, într-o noapte la Saint-Cloud ; o revăzu pe Charlotte pe malul eleșteului sub acoperămîntul umbros al crengilor de platan și salcie ; se văzu pe sine încremenit sub ferestrele ei, așteptînd să se întredeschidă obloanele și să-i cadă la picioare un bilet sau o floare ; și, în cele din urmă, ascuns sub patul nupțial, în noaptea cînd nu venise nimeni dintre cei așteptați, iar apoi în noaptea cînd veniseră și cei așteptați și o mulțime de inși care nu prevăzuse că vor veni ; și, odată cu aceste fapte, retrăia într-un vîrtej amețitor și stările extraordinare pe care i le provocaseră : la han, uluirea de a o fi întîlnit, în sălcii, gelozia martorului ascuns în admirația față de farmecul micii sirene, apoi, sub ferestre, neliniștea și nerăbdarea, iar azinoapte, în camera Metamorfozelor, neliniștea amantului desconsiderat. Și, toate la un loc, învălmășindu-se, făceau să i se zbată tîmplele, îi apăsau inima, ca un ghem de foc. Astfel ajunse în fața Charlottei, stăpînit de un amestec ciudat de gelozie, furie, dragoste, rușine și ură.

Domnișoara de Saint-André era singură.

Îl văzu înaintînd spre ea, cu un aer cam obraznic, care ascundea toate trăirile lui infernale, îl văzu surîzînd ușor ironic și se încruntă imperceptibil. Nu se pierdea ușor cu firea.

Prințul o salută foarte degajat. Atitudinea lui prietenoasă nu-i inspira încredere. Știa că are în față un dușman. Îi răspunse însă firesc, printr-o grațioasă reverență. Apoi, cu surîsul cel mai îmbietor de care era în stare, cu glasul cel mai blînd din lume, îi spuse :

— Cărui sfînt să mulțumesc, prințe, pentru vizita asta atît de matinală și de neașteptată ?

— Sfintei Aspasia, domnișoară, răspunse prințul, înclinîndu-se cu un respect exagerat.

— Monseniore, mă îndoiesc că aș putea s-o găsesc, oricît aș căuta-o, în calendarul anului de grație 1559.

— Atunci, domnișoară, dacă vreți neapărat să mulțumiți unei sfinte pentru modesta favoare a prezenței mele aici, așteptați ca domnișoara de Valentinois să moară și să fie canonizată. Ceea ce cu siguranță i se va întîmpla dacă o veți recomanda regelui.

— Cum mă îndoiesc că influența mea să meargă așa de departe, monseniore, mă voi mărgini să vă mulțumesc

dumneavoastră personal, întrebîndu-vă cu tot respectul cărui motiv datorez plăcerea de a vă vedea.

— Cum, nu ghiciți ?

— Nu.

— Am venit să vă aduc omagiile mele foarte sincere pentru noua favoare cu care vă onorează Maiestatea Sa.

Charlotte se roși toată, iar în clipa următoare chipul său se acoperi de o paloare mortală. Și totuși, era încă departe de a bănui realitatea ; credea că aventura ei nocturnă făcuse vîlvă și că ecoul ei ajunsese la urechea prințului. Așa că se mulțumi să-i arunce o privire pe jumătate întrebătoare, pe jumătate amenințătoare.

Prințul se făcu însă că nu observă nimic.

— Ei, dar ce aveți, domnișoară, o întrebă el, și cum a putut complimentul pe care am avut onoarea să vi-l adresez să vă alunge roșeața din obraji, și să-i facă să arate ca batista pe care mi-ați dăruit-o noaptea trecută ?

Prințul accentuă în mod deosebit ultimele cuvinte ; de data asta, domnișoara de Saint-André nu-și mai ascunse supărarea.

— Luați seama, monseniore ! spuse ea cu o voce tăioasă. Cred că ați venit aici cu intenția să mă insultați.

— Mă credeți capabil de o asemenea îndrăzneală, domnișoară ?

— Sau de asemenea lașitate, monseniore. Care cuvînt s-ar potrivi mai bine cu împrejurarea asta ?

— Exact întrebarea asta mi-am pus-o înainte de a intra. Mi-am răspuns : *Îndrăzneală !...* și am intrat.

— Recunoașteți deci că asta vă era intenția ?

— Poate. Dar m-am gîndit bine și am ales să joc în fața dumneavoastră alt rol.

— Care anume ?

— Acela de vechi admirator al farmecelor dumneavoastră, preschimbat de nevoie în adorator al norocului dumneavoastră.

— Și, desigur, în această calitate ați venit să-mi cereți vreo favoare ?

— O favoare uriașă, domnișoară.

— Care, mă rog ?

— Aceea de a vă ruga să mă scuzaţi că m-am făcut vinovat de vizita nepotrivită pe care aţi primit-o azinoapte.

Domnişoara de Saint-André se simţi o clipă descumpănită ; îi era greu să creadă că un om se poate năpusti în felul ăsta direct în prăpastie. Din palidă cum era, deveni livid㠄

— Aţi făcut într-adevăr ce spuneţi ?

— Am făcut-o.

— Dacă e adevărat, daţi-mi voie să vă spun că trebuie să vă fi pierdut minţile.

— Ba, dimpotrivă, aş zice că nu eram în toate minţile pînă în clipa cînd am făcut asta şi că mi-a venit mintea la cap după aia.

— Poate credeţi că o asemenea insultă va rămîne nepedepsită, domnule, cît sînteţi de prinţ, sau speraţi că n-o să-i aduc la cunoştinţă regelui ?

— Oh, e inutil.

— Cum, inutil ?

— Dumnezeule, păi fiindcă tocmai i-am adus eu la cunoştinţă tot.

— I-aţi spus şi că, ieşind din apartamentul lui, aveţi de gînd să treceţi pe aici ?

— Nu, pe onoarea mea ! Fiindcă nici nu-mi trecea prin cap. Ideea mi-a venit pe drum, cunoaşteţi proverbul: „Ocaziile potrivite te fac pungaş". Mi-am zis că ar fi nemaipomenit dacă, din fericire, aş fi primul care vă fac complimentele de rigoare. Sînt primul ?

— Da, domnule, şi în ce priveşte complimentul, spuse Charlotte, trufaşă, îl primesc.

— Ah, din moment ce-l primiţi cu atîta bunăvoinţă, daţi-mi voie să vă fac un altul.

— În legătură cu ce ?

— În legătură cu toaleta plină de gust purtată în această ocazie solemnă.

Domnişoara de Saint-André îşi muşcă buzele. Lupta se ducea pe un teren care o dezavantaja net.

— Aveţi o imaginaţie bogată, monseniore, şi asta explică faptul că mi-aţi atribuit o toaletă mult mai atrăgătoare decît cea pe care o aveam în realitate.

— Nu-i așa, v-o jur. Dimpotrivă, era o toaletă foarte simplă ; am remarcat mai ales ramura de mirt prinsă în aceste minunate plete.

— O ramură de mirt ! exclamă Charlotte. De unde știți ?

— Am văzut-o.

— Ați văzut-o ?

Domnișoara de Saint-André începea să nu mai înțeleagă nimic și simțea că e gata să-și piardă calmul.

— Hai, prințe, continuați, îmi plac poveștile.

— Atunci probabil că vă amintiți de legenda lui Narcis... Narcis îndrăgostit de el însuși, privindu-se în oglinda rîului.

Domnișoara Charlotte nu-și putu stăpîni o mișcare de surpriză. Era imposibil ca prințul să fi inventat asta, sau să-i fi povestit cineva. Fusese singură, sau cel puțin crezuse că e singură în camera Metamorfozelor, cînd se petrecuse scena la care făcea aluzie prințul. Obrajii ei se împurpurară, apoi încercă să-și ascundă încurcătura sub un hohot de rîs prefăcut :

— O, ce poveste trăsnită ați inventat !

— Da, așa e, frumoasă poveste ; dar nu e nimic în comparație cu realitatea. Din păcate, realitatea s-a dovedit fugară ca un vis. Frumoasa nimfă aștepta un zeu, zeul n-a putut veni, fiindcă zeița, soția lui, căzuse de pe cal ca o simplă muritoare, rănindu-se.

— Mai aveți multe lucruri de genul ăsta să-mi spuneți, domnule ?

— Numai un cuvînt : întîlnirea a fost amînată pe a doua zi. Iată ce venisem să vă spun. Și, cu asta, permiteți-mi să termin ca și cum aș fi deja rege, vizita aceasta neavînd alt scop · acestea fiind spuse, mă rog lui Dumnezeu să vă aibă în pază !

Zicînd aceste vorbe, Louis de Condé ieși, într-adevăr, cu acel aer insolent care, două secole mai tîrziu, îi făcu celebri pe Lauzun și Richelieu.

Ajungînd în fața scărilor se opri, aruncînd o privire în urmă și își spuse : „Buun ! Iată-mă certat cu regina

mamă, cu regele şi cu domnişoara de Saint-André, toate dintr-o singură lovitură. Frumoasă dimineaţă, ce să zic !".

Şi coborî cu paşi domoli scările palatului, traversă plin de semeţie curtea şi răspunse la salutul santinelei, care-i prezentă arma.

XXI

Fiul condamnatului

După cum știm, prințul îi dăduse întîlnire lui Robert Stuart în piața din fața bisericii Saint-Germain l'Auxerrois, între orele șapte și opt seara. Ca să ajungă la locul de întîlnire, ar fi putut foarte bine s-o ia pe podul Notre-Dame și pe podul Morilor. Dar un magnet îl atrăgea spre Louvre ; traversă iar Sena cu bacul și sări pe mal în fața turnului Bois.

De aici ar fi trebuit s-o ia la dreapta, dar el o luă la stînga. Se îndreptă spre pericol așa cum fluturii de noapte se apropie de flacăra lumînării. Cunoștea acest drum cu ochii închiși : timp de cinci luni, seară de seară, fusese pentru el un drum al iluziilor și speranței. Acum, cînd nu mai avea nici o speranță, de ce revenea ?

Se opri sub ferestrele domnișoarei Charlotte, cum făcea de obicei. Ce familiare îi erau aceste ferestre ! Primele trei erau de la dormitorul și de la budoarul Charlottei, celelalte patru, de la camerele mareșalului. Iar după ele se mai vedea o fereastră căreia nu-i dăduse niciodată atenție. Era întotdeauna întunecată, fie că în încăperea aceea nu se aprindeau niciodată luminile, fie că perdele groase o acopereau, împiedicînd lumina să treacă. Nici de data asta nu i-ar fi dat nici o atenție, dacă n-ar fi avut impresia că o aude scîrțîind ușor din balamale ; apoi i se păru că o mînă trece printre cele două geamuri întredeschise lăsînd să cadă, ca un fluture albicios, o bucată de hîrtie care, purtată de briza nopții, făcea eforturi să ajungă la destinație.

Mîna dispăru, fereastra se închise din nou înainte ca hîrtia să atingă pămîntul.

Prințul o prinse din zbor, neștiind bine dacă îi era destinată. Apoi, cum orologiul de la biserica Saint-Germain l'Auxerrois bătuse de șapte și jumătate, își aminti

de întîlnire și se îndreptă spre biserică. Pe drum, suci biletul în mînă, în toate felurile, dar întunericul îl împiedică să-l poată citi.

La colțul străzii Chilpéric se găsea un mic han în zidul căruia se afla o nișă ; în nișă se găsea o madonă mică din lemn daurit în fața căreia ardea o candelă cu rășină, un fel de torță care indica credincioșilor catolici că se aflau în pragul unui han prea-creștin al cărui stăpîn e un hangiu cucernic iar pentru călătorii întîrziați la vreme de seară spunea doar atît : „Aici e un adăpost pentru noapte".

Prințul de Condé se apropie de han, se urcă pe banca de piatră de lîngă intrare și, așezîndu-se sub razele tremurătoare ale micului felinar, citi rîndurile următoare, care îl umplură de uimire :

„Regele s-a împăcat cu regina mamă. Astă-seară, asistă amîndoi la executarea consilierului Dubourg. Nu-ți spun : Fugi ! dar îți zic : Orice-ar fi, nu mai intra în Louvre. Capul tău e în joc".

Uimirea prințului creștea cu fiecare rînd citit. Cine îi dădea sfaturile astea ? Un prieten, cu siguranță. Un prieten sau o prietenă ? Mai degrabă o prietenă : un bărbat n-ar fi scris în felul ăsta ! Și apoi, în acest viespar care era palatul Louvre, nu existau bărbați, existau numai curteni, iar un curtean nu risca să cadă în dizgrația regelui făcînd asemenea acte de caritate.

Deci, nu era un bărbat. Dar, dacă era o femeie, cine putea fi ? Ce femeie se putea interesa așa tare de el, încît să nu o sperie, în cazul că biletul cu aceste sfaturi prețioase era descoperit, că va atrage asupra sa dușmănia regelui, a reginei mamă și a domnișoarei de Saint-André în același timp ?

Să fi fost chiar Charlotte aceea... ? Prințul respinse această ipoteză : tînăra leoaică fusese rănită adînc și acum era preocupată să-și vindece rănile.

Mai existau în Louvre două sau trei foste amante ale sale, însă, de cînd se despărțise de ele, se înțelege, iubirea lor se transformase în ură. Una singură mai avea poate un strop de afecțiune pentru el : frumoasa domnișoară de Limeuil. Dar îi cunoștea foarte bine scrisul, nu era al ei, și nimeni nu îndrăznește să dicteze altcuiva un bilet așa de compromițător.

Dar, la urma urmei, era un scris de femeie ?

Se înălță pe vîrfuri, ca să fie cît mai aproape de lumina felinarului. Da, cu siguranță era scrisul unei femei; prințul era un expert în acest domeniu și trăsăturile fine, delicate care legau literele o deconspirau pe autoare. Pe deasupra, biletul, hîrtia aceea fină avea ceva catifelat, mătăsos, și lăsa să se simtă un parfum ușor care provenea dintr-un budoar sau din dormitorul unei femei.

Dar, în felul ăsta, nu dădea răspuns la întrebarea : „Cine e femeia aceea ?". Probabil că prințul și-ar fi pierdut toată noaptea încercînd să afle numele femeii care se interesa atît de mult de soarta lui, dacă Robert Stuart, care-l văzuse de departe cocoțat pe bancă, și care era și el preocupat de o problemă foarte gravă și care nu suferea amînare, n-ar fi apărut brusc în fața lui, ca și cum ar fi ieșit din pămînt.

Îl salută foarte ceremonios pe prinț.

— Eu sînt, prințe ! spuse scoțianul.

— Vedeți, domnule, că mi-am ținut promisiunea, spuse prințul, sărind jos de pe bancă.

— Iar eu, spuse Robert Stuart, aștept ocazia de a vă arăta că mi-o respect pe-a mea.

— Am să vă anunț o știre foarte tristă, domnule, spuse prințul.

Scoțianul surîse cu amărăciune.

— Vorbiți, prințe, sînt pregătit pentru orice.

— Domnule, trăim într-o epocă în care noțiunile de bine și de rău sînt confuze, schimbătoare, imprecise ; lumea este, de cîțiva ani încoace, într-un fel de chinuri ale facerii și durerile pe care i le iscă aceste chinuri proiectează în sufletele unora lumini teribile iar pe alții îi aruncă în prăpăstii de întuneric. Ce va ieși pînă la urmă din ciocnirea acestor pasiuni grozave ? Naiba știe...

— De ce nu-mi spuneți din capul locului : „Tinere, tatăl tău e condamnat, ți-am promis grațierea lui, și mi-a fost refuzată ; ți-am spus că tatăl tău nu va muri și el va muri în seara asta".

— Domnule, spuse prințul, aproape rușinat de felul ipocrit în care încercase să ocolească un răspuns crud, poate că situația nu e așa de disperată.

— Îmi spuneți că mai pot spera ?

Condé nu îndrăzni să spună „da" ; privirea concen-

trată a celuilalt îi opri pe buze cuvintele de încurajare pe care voia să le pronunțe.

— Ieri, decretul de condamnare la moarte nu era încă aprobat, regele nu-l semnase. Azi, cu toate insistențele mele, a fost semnat. Peste o oră poate că va fi executat...

— Peste o oră ! răbufni tînărul scoțian. Peste o oră ! Într-o oră se pot întîmpla multe lucruri.

Se repezi, făcu vreo zece pași, apoi se întoarse, îl prinse de mînă pe prinț, i-o acoperi de sărutări și de lacrimi, spunîndu-i :

— Începînd de astăzi, prințe, nu veți avea un slujitor mai devotat și mai credincios decît mine. Brațul meu, sufletul meu, mintea mea sînt ale dumneavoastră, și îmi voi da pentru dumneavoastră și ultima picătură de sînge !

Apoi, după ce-i făcuse prințului un ultim semn de despărțire, se îndepărtă și dispăru după o cotitură a cheiului.

XXII

Un nou slujitor

Robert Stuart ajunsese deja în punctul cel mai înalt al insulei Cité iar prinţul încă mai stătea, foarte preocupat, în acelaşi loc. De fapt, gîndurile lui se întorseseră la biletul pe care-l citise cu o jumătate de oră înainte.

Dar un incident neprevăzut îl trezi din visare.

Un tînăr cu capul gol şi fără vestă, gîfîind din greu, ieşi din Louvre şi traversă piaţa alergînd, de parcă ar fi fost urmărit de un cîine turbat. Prinţului i se păru că-l recunoaşte pe pajul mareşalului de Saint-André, pe care îl mai văzuse de două ori : prima oară în hanul de lîngă Saint-Denis, iar a doua oară în parcul de la Saint-Cloud.

— Hei ! strigă prinţul cînd îl văzu trecînd la cîţiva paşi de el, încotro alergi aşa, tinere ?

Băiatul se opri locului.

— Dumneavoastră sînteţi, monseniore ? strigă el, recunoscîndu-l la rîndul său pe Louis de Condé, cu toate că era acoperit de o pălărie cu boruri largi care-i ascundea ochii.

— Da, chiar eu. Dumneata eşti Mézières, pajul domnului de Saint-André ?

— Da, monseniore.

— Şi pe deasupra, dacă ar fi să ne luăm după aparenţe, îndrăgostit de domnişoara Charlotte ?

— Oh, eram, aşa e, monseniore, dar m-am lecuit.

— Prea bine.

— Vă jur că-i aşa !

— Ce fericită fire ai, tinere, spuse prinţul, pe jumătate trist, că poţi să te lepezi aşa de o iubire. Drept să-ţi spun, nu prea te cred.

— Cum așa, monseniore ?

— Dacă n-ai fi îndrăgostit ca un nebun, sau nebun ca un îndrăgostit, n-aș găsi nici o explicație goanei tale deșănțate prin întuneric la o asemenea oră.

— Monseniore, mi-a fost dat să aud adineauri cea mai înjositoare jignire care i s-a adus vreodată unui bărbat.

— Care bărbat ? spuse prințul surîzător. Nu era vorba despre dumneata ?

— Păi, de ce n-ar fi vorba de mine ?

— Păi, fiindcă nu ești decît un puști.

— Vă spun, monseniore, continuă băiatul înfierbîntat, vă spun că am fost tratat în chipul cel mai îngrozitor. Bărbat sau puști, din moment ce am dreptul să port o sabie la șold, o să mă răzbun.

— Păi, asta așa e, dacă ai dreptul să porți o sabie la șold, ar trebui să te folosești de ea.

— M-au prins valeții, m-au dus, m-au legat și...

Pajul se poticni, făcînd un gest de mînie, și ochii lui albaștri zvîrleau prin întuneric flăcări.

— Și ?... repetă prințul.

— ...Și biciuit, monseniore ! strigă băiatul, în culmea furiei.

— Atunci, spuse prințul ironic, înseamnă că nu te-au tratat ca pe un bărbat, ci ca pe un copil.

— Monseniore, monseniore, strigă Mézières, copilul devine repede bărbat, cînd are șaptesprezece ani și o asemenea insultă de răzbunat !

— Bravo ! spuse prințul redevenind serios, îmi place să te aud vorbind așa, tinere. Și cum ai putut să te expui la o asemenea jignire ?

— Eram, monseniore, așa cum vă spusei, îndrăgostit ca un nebun de domnișoara Charlotte. Să mă iertați că vă fac această mărturisire tocmai dumneavoastră, monseniore...

— Și de ce ar trebui să te iert ?

— Fiindcă o iubeați la fel de mult ca mine.

— Ah, ah, ai observat asta, tinere ?

— Prințe, nu veți putea să-mi întoarceți vreodată în

bine a suta parte din răul care l-am îndurat de la dumneavoastră.

— Cine știe ?... Continuă.

— Eram în stare să-mi dau viața pentru ea, și cu toate că din naștere între noi doi era o barieră de netrecut, mă simțeam predestinat dacă nu să trăiesc, măcar să mor pentru ea.

— Cunosc bine sentimentul ăsta, spuse prințul surîzînd și făcînd un gest cu mîna, de parcă ar fi vrut să îndepărteze de la sine ceva neplăcut. Continuă.

— O iubeam atîta, monseniore, că aș fi acceptat să fie nevasta altuia, cu condiția ca bărbatul acela să o fi iubit și s-o fi respectat la fel ca mine însumi. Da, să o știu iubită, fericită și respectată mi-ar fi fost de ajuns. Iată, monseniore, unde se opreau ambițiile mele și dorințele mele.

— Ei bine, și ce s-a întîmplat ?

— Ei bine, monseniore, cînd am aflat că e amanta regelui, cînd am aflat că ne înșela atît pe mine, care eram pentru ea un sclav, cît și pe dumneavoastră, care o adorați, precum și pe domnul de Joinville care urma să o ia de soție, precum și întreaga Curte care, în comparație cu toată armata asta de fete nerușinate și dezonorate, o considera drept o copilă castă și nevinovată ; cînd am descoperit asta, monseniore, cînd am știut că e amanta altui bărbat...

— Nu a altui bărbat, domnule, spuse Condé cu accent imposibil de reprodus, *a unui rege*.

— Fie, a unui rege. Dar nu e mai puțin adevărat că mi-a trecut prin gînd să-l omor pe acest om, așa rege cum e.

— Drace ! frumosul meu paj, dar știu că îți place să fii dur ! Să ucizi un rege pentru o aventură de amor ! Dacă nu te-au pedepsit decît cu biciuirea pentru ideea asta, eu zic că n-ai de ce să te plîngi.

— O, nu pentru motivul ăsta m-au biciuit.

— Dar pentru ce atunci ? Știi că povestea dumitale începe să mă intereseze ? Te-aș ruga doar, dacă vrei, să mi-o povestești mergînd, în primul rînd fiindcă am picioa-

rele înghețate, în al doilea rînd fiindcă am treabă înspre piața Grève.

— Nici nu-mi pasă încotro o iau, monseniore, spuse tînărul, numai să mă îndepărtez de Louvre.

— Bun, asta se potrivește de minune, spuse prințul luînd-o înainte. Vino cu mine, te ascult.

Apoi, privindu-l surîzător :

— Uite cum suferința comună îi apropie pe oameni. Ieri credeai că eu sînt cel iubit și ai fi vrut să mă ucizi pe mine. Azi afli că regele e cel iubit, nefericirea comună ne apropie și îmi faci confidențe și ești în stare să mergi pînă acolo încît să-mi mărturisești dorința de a-l ucide pe rege. Dar, pînă la urmă, sper că nu l-ai ucis, nu-i așa ?

— Nu. Doar că am petrecut, în camera mea, două ore de zbucium îngrozitor.

— Bun ! murmură prințul, exact ca mine.

— După două ore, nefiind în stare să iau nici o hotărîre, m-am dus să bat la ușa domnișoarei de Saint-André ca să-i reproșez comportarea josnică de care aflasem.

— Exact ca mine, murmură prințul.

— Domnișoara de Saint-André nu era acasă.

— Ah, aici asemănările se opresc. Am fost mai norocos decît tine !

— M-a primit mareșalul. Mareșalul ținea foarte mult la mine, cel puțin așa zicea. S-a speriat cînd m-a văzut cum arăt.

„Ce-i cu tine, Mézières ? m-a întrebat. Ești bolnav ?"

„Nu, monseniore", i-am răspuns.

„Atunci ce te-a adus în halul ăsta ?"

„O, monseniore, inima mea e un viespar de amărăciune și de ură".

„De ură ? Mézières, la vîrsta ta ? Ura e nepotrivită cu vîrsta dragostei".

„Domnule, urăsc și vreau să mă răzbun. Venisem să cer un sfat domnișoarei Charlotte".

„Fiicei mele ?"

„Da. Și fiindcă nu este..."

„După cum vezi..."

„...O să vă cer dumneavoastră sfatul".

„Vorbește, băiete".

„Monseniore, iubeam cu înfocare o copilă..."

„Să fie cu noroc, Mézières ! îmi spuse rîzînd mareşalul ; vorbeşte-mi de iubirile tale. Cuvintele de dragoste se potrivesc de minune pe buzele unui flăcău de vîrsta ta, aşa cum se potrivesc florile în grădini ; şi ai fost răsplătit cum se cuvine de cea pe care o iubeşti aşa de înfocat ?".

„Monseniore, nici nu aveam pretenţia asta. Era aşa de mult deasupra mea prin naştere şi avere, că o adoram în adîncul sufletului ca pe o divinitate căreia abia îndrăzneam să-i sărut tivul rochiei".

„În cazul ăsta, o fi vreo doamnă de la Curte ?"

„Da, monseniore", am răspuns eu bîlbîindu-mă.

„Te pomeneşti că o cunosc ?"

„O, da !"

„Ei, şi ce ţi s-a întîmplat, Mézières ? Divinitatea adorată se mărită cu altul ?".

„Nu, monseniore, i-am răspuns simţind că mînia pune stăpînire pe mine. Nu, nu se mărită. Femeia pe care o iubesc e în mod public amanta altuia".

La aceste cuvinte, mareşalul păru încurcat. Deveni palid ca moartea, şi făcînd un pas spre mine, mă întrebă privindu-mă cu asprime :

„Despre cine vrei să vorbeşti ?"

„Ah, ştiţi prea bine, monseniore, am răspuns. Şi cînd v-am vorbit de răzbunarea mea, mă gîndeam că aveţi nevoie de cineva ca să vă răzbune şi pe dumneavoastră".

În clipa aia, a intrat căpitanul gărzii.

„Să taci ! îmi spuse mareşalul. Dacă ţii la capul tău, să taci !".

Apoi, socotind probabil că e mai prudent să mă îndepărteze cît mai repede, îmi porunci : „Să ieşi imediat !".

Am înţeles, sau cel puţin am crezut că înţeleg. Dacă regelui i se întîmpla vreo neplăcere, şi eu aş fi fost cauza acestei neplăceri, mareşalul ar fi fost definitiv compromis, fiindcă fusese văzut de căpitanul gărzii discutînd cu mine.

„Da, monseniore, i-am răspuns, o să ies".

Şi m-am năpustit pe una din uşile laterale ca să nu

dau nas în nas cu căpitanul gărzii fie pe coridor, fie în anticameră.

Ajungînd afară, dincolo de raza privirii lor, m-am oprit. M-am răsucit pe călcîie, m-am întors înapoi și mi-am lipit urechea de perdele ; nu-i puteam vedea, dar cel puțin îi puteam asculta.

Închipuiți-vă uimirea și indignarea mea, monseniore ! Căpitanul gărzii îi aducea domnului de Saint-André decretul de numire ca guvernator al Lyonului ! Mareșalul primi acest titlu și favorurile regale cu umilința unui supus recunoscător, și ofițerul fu rugat să transmită sentimentele de recunoștință ale tatălui amantului fiicei sale !

Nici nu ieșise bine căpitanul gărzii că, dintr-un salt, am ajuns chiar în fața mareșalului. Nu știu ce i-am spus, nu știu ce insulte i-am adresat acestui tată josnic ce își vindea fiica ; ce știu e că, după o luptă sălbatică și disperată în care mi-am căutat zadarnic moartea, m-am văzut legat fedeleș, dat pe mîinile lacheilor ca să mă biciuiască, supus rușinii publice !

Printre lacrimi, l-am văzut pe mareșal privind de la o fereastră a apartamentului său ; în acea clipă mi-am jurat : acest om, care îl dădea pe mîinile călăilor pe cel care se oferise să-l răzbune, va muri numai de mîna mea. Apoi am leșinat...

— Cînd mi-am revenit, nu mai eram legat ; m-am năpustit afară din palat, reînnoind jurămîntul pe care îl făcusem. Monseniore ! Monseniore ! continuă pajul tot mai exaltat, poate că sînt eu încă un copil ; dar, după dragostea și ura mea, aș zice că nu mai sînt ! Dar dumneavoastră sînteți un bărbat, sînteți un prinț ! Ei bine, vă spun exact cum am spus acolo : mareșalul va muri de mîna mea !

— Tinere, tinere...

— ...Și nu atît pentru înjosirea pe care mi-a adus-o, cît pentru aceea pe care a suportat-o.

— Tinere, spuse prințul, știi oare că jurămîntul ăsta e o blasfemie ?

— Monseniore, spuse pajul, care părea să nu fi auzit nimic din ce spusese prinţul, monseniore, e un miracol al Providenţei că, ieşind din Louvre, aţi fost prima persoană pe care am întîlnit-o ; monseniore, vă ofer serviciile mele; chiar dacă nu ne asemănăm prin ură, ne asemănăm prin dragoste, şi, în numele ei, vă rog să mă primiţi printre slujitorii dumneavoastră ; acceptaţi, monseniore !

Prinţul rămase o clipă gînditor.

— Ei bine, monseniore, repetă pajul nerăbdător, acceptaţi să-mi pun viaţa la dispoziţia Voastră ?

— Da, spuse prinţul, prinzîndu-i mîinile într-ale sale, dar cu o condiţie : că vei renunţa la planul de a-l asasina pe mareşal.

— O, cereţi-mi orice, monseniore, strigă tînărul, în culmea exaltării, dar nu asta !

— Cu atît mai rău, atunci ! Era prima condiţie pe care ţi-o puneam ca să intri în slujba mea.

— O, monseniore, în genunchi vă rog, nu-mi cereţi aşa ceva !

— Dacă nu-mi juri asta, să ne despărţim chiar acum. Nu te cunosc şi nu vreau să te cunosc.

— Monseniore ! Monseniore !

— Eu sînt stăpîn peste soldaţi, nu peste ucigaşi.

— O, monseniore, e posibil ca un om să-i interzică altuia dreptul de a răzbuna o insultă mortală ?

— În felul în care spui, da.

— Dar există şi alt mijloc ?

— Poate.

— O, niciodată mareşalul nu va consimţi să încrucişeze spada cu unul dintre foştii lui servitori.

— Firește, într-un duel obişnuit, nu, dar ar putea apărea o anume ocazie cînd mareşalul nu ţi-ar putea refuza această onoare.

— Care ?

— Închipuie-ţi că-i întîlneşti pe un cîmp de bătaie.

— Pe un cîmp de bătaie !

— Ei, bine, în ziua aceea, Mézières, îţi promit că îţi

voi ceda onoarea de a-l înfrunta, chiar dacă va cădea sub bătaia spadei mele !

— Dar, ziua aia, monseniore, va veni vreodată? întrebă neîncrezător pajul.

— Poate că mai repede decît crezi.

— Ah, dacă aș fi sigur de asta ! exclamă tînărul.

— Cine naiba poate fi sigur de ceva pe lumea asta ? Există numai întîmplări probabile, nimic altceva.

Băiatul căzu pe gînduri. După o vreme, se hotărî și zise :

— Știți, monseniore, am o presimțire ciudată, ceva amenințător plutește în aer. De altminteri, mi s-a făcut horoscopul și mi s-a prezis că... Accept condiția pe care mi-ați pus-o, monseniore.

— Și faci jurămînt ?

— Jur să nu-l ucid pe mareșal în alt chip decît pe cîmpul de bătaie...

— Da, cînd se va ivi ocazia, ți-o cedez. Numai că, ia seama... Mareșalul e un soldat călit în lupte !

— O, asta, monseniore, e treaba mea. Nu vreau decît un singur lucru, ca geniul meu bun sau geniul meu rău să mă călăuzească să dau față cu el.

— Atunci, ne-am înțeles, în condițiile astea vei fi omul meu.

— O, monseniore !

Tînărul se repezi și-i sărută dreapta prințului.

Ajunseseră la podul Morilor. Pe chei se înghesuia o mulțime de oameni care se îndreptau spre piața Grève. Prințul se gîndi că e bine să scape de Mézières, așa cum scăpase și de Robert Stuart.

— Știi unde e *hôtel* de Condé ? îl întrebă pe băiat.

— Da, monseniore.

— Ei, bine, du-te acolo, anunță că din ceasul ăsta faci parte dintre slujitorii mei și cere o cameră în corpul de clădire destinat scutierilor mei.

Și adăugă apoi, cu acel surîs fermecător care, atunci

cînd voia cu tot dinadinsul, reuşea să-i transforme pe inamicii cei mai înverşunaţi în prieteni şi să-i fanatizeze pe prietenii mai vechi făcîndu-i în stare să-şi dea şi viaţa pentru el :

— Vezi, te tratez ca pe un bărbat, din moment ce te scot din rîndul pajilor.

XXIII

Cît cîntăreşte capul unui prinţ

Să vedem ce se mai întîmplase în palatul Louvre, în timp ce prinţul de Condé stătuse de vorbă cu Robert Stuart şi apoi cu Mézières...

...După ce prinţul ieşi, Charlotte de Saint-André rămăsese împietrită de furie neputincioasă. După un timp îşi reveni, leoaica rănită scutură capul, ridică privirile, se apropie de o oglindă ca să se privească şi să se convingă că farmecul ei a rămas neatins. Sigură pe puterea ei de seducţie, se îndreptă spre apartamentele regale. Toată lumea aflase de evenimentele recente, aşa că în faţa domnişoarei de Saint-André se deschiseră toate uşile, una după alta ; iar cînd făcu un semn poruncitor că nu vrea să fie anunţată, ofiţeri şi uşieri se traseră deoparte şi îi indicară cu mîna dormitorul regal.

Regele stătea într-un jilţ, copleşit de gînduri. Abia se hotărîse să ia puterea regală în mîinile lui şi povara răspunderii sale începea să-l copleşească.

Aştepta cu teamă, neîndrăznind să privească spre uşă, momentul în care va apărea din nou regina mamă, cu chipul sever, neîmblînzit. Dar printre draperiile de la intrare îşi făcu apariţia chipul graţios al Charlottei. Pasul ei uşor nu făcea parchetul să geamă, ca al Catherinei de Médicis. Ca o zînă a apelor, Charlotte ar fi putut călca pe un covor de flori fără să le îndoaie ; ca o salamandră, s-ar fi putut ridica la cer pe o coloană de fum. Se apropie tiptil de François, şi, tăcută, îi înlănţui brusc gîtul cu braţele ei fierbinţi şi îi sărută prelung tîmpla dreaptă.

Nu putea fi Catherine de Médicis, care nu avea pentru François, copilul nedorit, adus pe lume prin hotărîrea

medicilor, copilul slăbuț și bolnăvicios, asemenea gesturi de afecțiune ; iar dacă va fi fost cumva în stare să se poarte așa de drăgăstos, își păstra desigur toată tandrețea maternă pentru favoritul ei, pentru Henric al III-lea. Nu era nici mica regină, Maria Stuart. Mica regină, pe care tînărul ei soț o cam neglijase în ultimul timp, se rănise cu două zile înainte căzînd de pe cal și stătea întinsă într-un șezlong, precum îi prescriseseră doctorii, care se temeau de o naștere prematură.

Era, dar, Charlotte de Saint-André.

— Charlotte ! exclamă regele, fericit.

— Da, scumpul meu rege, Charlotte ! Ați putea spune chiar Charlotta *mea*, dacă cumva îmi mai permiteți să vă spun François *al meu*.

— Ba da, ba da ! spuse tînărul rege care-și amintea cu ce preț obținuse el acest drept în discuția îngrozitoare pe care o avusese cu Catherine, regina mamă.

— Ei bine, Charlotte a voastră vine să vă ceară ceva.

— Ce anume ?

— Cît cîntărește capul unui bărbat care a jignit-o de moarte, explică Charlotte cu un zîmbet fermecător.

Pe chipul gălbejit al lui François trecu iute un val de roșeață.

— Un bărbat te-a jignit de moarte, iubita mea ?

— De moarte.

— Ah, asta e ziua insultelor, spuse regele ; și eu am fost insultat de moarte ; din nenorocire, nu am cum să mă răzbun. Cu atît mai rău pentru omul tău, frumoasa mea iubită ! spuse François cu surîsul strîmb al unui copil care gîtuie o pasăre, al tău va plăti pentru amîndoi.

— Îți mulțumesc, regele meu ! Eram sigură că dacă fata care ți-a dăruit totul ar fi dezonorată, vei fi gata să o aperi.

— Ce pedeapsă ceri pentru vinovat ?

— Nu v-am spus că m-a jignit de moarte ?

— Ei ?

— Ei bine, la o asemenea jignire, se cuvine pedeapsa cu moartea !

— Oh, oh, nu e o zi a îngăduinței, toată lumea vrea azi să cadă capul cuiva. Și al cui cap mi-l ceri, frumoasa mea cea crudă ?

— V-am mai spus, sire, capul celui care m-a insultat.

— Totuși, ca să-l sacrific, spuse François rîzînd, trebuie să cunosc numele lui.

— Credeam că balanța pe care cîntăriți dreptatea are numai două talgere : al vieții și al morții, cel al nevinovăției și cel al vinovăției.

— Da, dar un vinovat are o vină care cîntărește mai mult sau mai puțin, și nici nevinovații nu sînt la fel de ușori la cîntar. Să vedem vinovatul ! E un consilier al parlamentului, ca nefericitul Dubourg, care va fi ars diseară ? Dacă-i așa, totul va merge de la sine, mama simte o ură fără seamăn împotriva lor ; vor arde pe rug doi în loc de unul, și nimeni nu-l va observa decît pe celălalt.

— Nu, nu e un magistrat sire, e un cavaler.

— Dacă nu e legat nici de familia de Guise, nici de domnul de Montmorency, nici de mareșalul, tatăl dumneavoastră, am găsi o cale.

— Nu numai că nu e legat de nici unul dintre ei, este dușmanul lor de moarte.

— Bine. Acum totul va depinde de rangul lui.

— De rangul lui ?

— Da.

— Credeam că nu există diferențe între ranguri în ochii unui rege, și că toți supușii lui îi aparțin.

— O, frumoasa mea Nemesis, mergi prea departe ! Crezi, de exemplu, că regina Catherine e supusa mea și viața ei îmi aparține ?

— Nu vorbesc de regina mamă.

— Crezi că vreunul din clanul de Guise îmi aparține?

— Nu vorbeam de familia de Guise.

— Sau că viața domnului de Montmorency e în mîinile mele ?

— Nu era vorba de conetabil.

Brusc, în mintea regelui se făcu lumină.

— Ah, susții că un bărbat te-a insultat ?

— Nu susțin, afirm.

— Cînd ?

— Puțin mai înainte.

— Unde ?

— La mine, unde a intrat după ce a fost la Maiestatea Voastră.

— Bun, am înțeles. E vorba de vărul meu, Louis de Condé.

— Exact, sire.

— Și ai venit să-mi ceri capul domnului de Condé.

— De ce nu ?

— Drace, dar pornită mai ești, iubito ! Un prinț de sînge regal !

— Halal prinț !

— Un frate de rege !

— Halal rege !

— Vărul meu.

— E cu atît mai vinovat. Căci, făcînd parte din familie, Vă datora mai mult respect.

— Iubito, iubito, ceri prea mult.

— O, spuneți asta fiindcă nu știți ce-a făcut.

— Ba da, știu.

— Știți ?

— Da.

— Spuneți atunci.

— Ei, a găsit pe treptele Louvrului batista pierdută de tine.

— Și apoi ?

— În batistă era biletul scris de Lanoue.

— Și apoi ?

— A dat acest bilet amiralei.

— Și ?

— Din neatenție sau din răutate, doamna amiral l-a scăpat în fața celor veniți în vizită la regină.

— Și ?

— Domnul de Joinville l-a găsit și, neștiind despre cine e vorba în bilet, l-a arătat reginei Catherine.

— Și ?

— Așa s-a ajuns la gluma asta nereușită care a făcut ca, sub ochii tatălui tău și ai logodnicului tău...

— Și ?

— Cum, și ? Asta nu-i tot ?

— Unde se afla domnul de Condé în acest timp ?

— Nu știu, în palatul lui sau alergînd după fuste...

— Nu era în palatul lui și nici nu alerga după fuste.

— În orice caz, n-a fost în grupul celor care au intrat în camera Metamorfozelor.

— Nu, dar era în cameră.

— În camera noastră ?

— În camera noastră.

— Unde ? Nu l-am văzut.

— Dar el ne-a văzut. M-a văzut.

— Ți-a spus el asta ?

— Și multe alte lucruri, cum ar fi că era nebun după mine.

— Nebun după tine ! strigă François.

— O, asta știam mai de mult, îmi spusese și îmi scrisese de cel puțin douăzeci de ori.

François deveni palid ca moartea.

— Și de șase luni, zi de zi, de dimineața pînă la miezul nopții, se plimbă pe sub fereastra mea.

— Ah, spuse regele răgușit ștergîndu-și nervos sudoarea care-i acoperea fruntea, atunci e altceva.

— Ei, sire, spuneți : capul domnului de Condé vi se pare acum ceva mai ușor ?

— Așa de ușor că, dacă nu m-aș stăpîni, mînia m-ar face să i-l retez chiar eu.

— Și de ce vă stăpîniți ?

— Charlotte, asta e o situație gravă, nu pot hotărî singur.

— Da, va trebui consimțămîntul reginei Catherine ! Biet rege în scutece !

François o privi o clipă amenințător. Dar fata îi răspunse cu o privire la fel de tăioasă și el plecă ochii. Se întîmpla ca la un asalt între spadasini : fierul prin fier se

îndepărtează : cel mai puternic îl dezarmează pe cel mai slab.

Şi toţi erau mai puternici decît François.

— Ei bine, spuse regele, am nevoie de permisiunea ei, o s-o cer. Asta-i tot.

— Şi dacă regina mamă vă refuză ?

— Dacă mă refuză !... spuse tînărul rege privind-o cu o expresie sălbatică.

— Da, dacă vă refuză ?

Se lăsă tăcerea. Apoi, răspunsul lui François se auzi, ca un şuierat de viperă :

— O să mă lipsesc de permisiunea ei.

— E adevărat ce spune Maiestatea Voastră ?

— La fel de adevărat cum e că îl urăsc de moarte pe domnul de Condé.

— Şi cîte minute va dura punerea în aplicare a acestui plan de răzbunare ?

— Ah, asemenea planuri nu se pun la cale în cîteva minute.

— Cîte ore, sire ?

— Orele trec repede şi nu e sănătos să ne grăbim.

— Cîte zile ?

François se gîndi.

— Îmi trebuie o lună.

— O lună ?

— Da.

— Treizeci de zile adică ?

François al II-lea vru să-i răspundă, dar draperiile se dădură la o parte şi ofiţerul de gardă anunţă :

— Maiestatea Sa regina mamă !

Regele îi arătă amantei sale uşiţa din firidă, care dădea într-o mică încăpere izolată, de unde se putea ieşi pe coridor. Charlotte nu era nici ea dispusă deloc să se înfrunte cu regina mamă. Se năpusti spre uşa indicată, şi, înainte de a ieşi, mai avu timp să-i spună regelui aceste cuvinte :

— Să vă respectaţi promisiunea, sire !

Aerul mai vibra încă în urma Charlottei cînd îşi făcu

apariția regina Catherine ; era pentru a doua oară în aceeași zi cînd trecea pragul dormitorului lui François.

. . . . . .

La un sfert de oră după executarea consilierului Dubourg, piața Saint-Jean-en-Grève, întunecată și pustie, luminată doar de ultimele pîlpîiri ale rugului, părea un imens cimitir ; scînteile care zburau, luate de vînt, semănau cu luminile misterioase care dansează pe deasupra mormintelor în lungile nopți de iarnă.

Această impresie sumbră era întărită de apariția a doi bărbați care traversau cu pas încet, în tăcere, piața, arătînd ca niște spectre. Ei așteptaseră, probabil, să se împrăștie mulțimea, ca să poată face această plimbare lugubră.

— Ei bine, prințe, spuse unul dintre cei doi, oprindu-se în fața rugului și încrucișînd brațele cu un aer trist și obosit, ce spui de toate astea ?

— Nu știu ce să zic, vere. Ce știu cu siguranță e că am văzut pînă acum murind o mulțime de făpturi omenești ; am asistat la agonia multora, auzind de zeci de ori geamătul muribunzilor. Ei bine, domnule amiral, nici moartea unui adversar curajos, nici moartea unei femei, nici moartea unui copil nu m-au impresionat atît cît uciderea lentă, barbară a acestui om nevinovat.

— Iar eu, domnule, spuse amiralul Coligny, care nu putea fi bănuit de lipsă de curaj, am simțit o groază greu de explicat. Dacă aș fi fost în locul condamnatului, n-aș fi trăit o asemenea groază. Într-un cuvînt, vere, *mi-a fost frică*.

— Frică, domnule amiral ! spuse prințul de Condé uimit. Ați spus că v-a fost frică, sau n-am auzit bine ?

— Așa am zis și ai auzit cît se poate de bine. Am simțit un fior de gheață trecîndu-mi prin vine, un presentiment sumbru al sfîrșitului meu apropiat îmi apăsa sufletul. Vere, acum sînt sigur că voi muri și eu de moarte violentă.

— Atunci, să ne strîngem mîinile, domnule amiral, căci şi mie mi s-a prezis că voi fi asasinat.

Tăcură o vreme.

Stăteau amîndoi nemişcaţi, şi ultimele tresăriri ale focului îi îmbrăcau în văluri roşii, tremurătoare. Fiecare era cufundat în gînduri.

Deodată, un bărbat înalt, acoperit de o mantie largă, apăru în faţa lor ; nu-l auziseră venind, într-atît erau de preocupaţi.

— Cine-i acolo ? strigă amiralul tresărind şi ducînd instinctiv mîna la mînerul spadei.

— Un om pe care ieri seară l-aţi onorat cu conversaţia dumneavoastră, domnule amiral, şi care probabil ar fi fost asasinat ieşind din palatul dumneavoastră, dacă n-ar fi fost însoţit de monseniorul aici de faţă, zise noul-venit.

Şi necunoscutul salută ceremonios, scoţîndu-şi pălăria de fetru cu boruri largi, înclinîndu-se întîi spre amiral, apoi spre prinţul de Condé.

Prinţul şi amiralul îl recunoscură.

— Baronul de La Renaudie !

La Renaudie îşi eliberă braţul drept din faldurile mantiei şi îl întinse către amiral. Dar, deşi mişcarea lui fusese foarte rapidă, prinţul avu timp să întindă el însuşi mîna amiralului, spunîndu-i :

— Vă înşelaţi, tată. Sîntem trei.

— Aşa să fie, fiule ? exclamă amiralul bucuros.

La pîlpîirile rugului muribund se vedea un grup de oameni care intrau în piaţă.

— Ah ! spuse amiralul, iată-l pe domnul de Mouchy cu oamenii lui. Să ne retragem, prieteni, şi să nu uităm niciodată nici ce am văzut azi, nici ce am jurat toţi trei.

După cum cei trei conspiratori îl văzuseră de la distanţă pe domnul de Mouchy, în lumina aruncată de rugul aproape stins, şi domnul de Mouchy îi văzuse pe cei trei, fără a-i putea recunoaşte. Dădu ordin oamenilor săi să-i urmărească pe cei trei suspecţi.

Dar, ca și cum nu așteptase decît clipa aceea ca să moară, ultima flacără dispăru și peste piață se lăsă un întuneric desăvîrșit.

Și, profitînd de întuneric, cei trei bărbați care aveau să devină căpeteniile reformei protestante, și care aveau să cadă peste cîțiva ani, unul după altul, victimele jurămîntului pe care îl făcuseră, dispărură ca niște fantome.

CUPRINS

PROLOG

1. Iarmarocul 5
2. Atunci cînd plouă în ziua de Saint-Médard, plouă patruzeci de zile în şir 13
3. Hanul „Calul roib" 20
4. Călătorii 28

I Marşul triumfal al prezidentului Minard 45
II Aniversarea prezidentului Minard 50
III Un buchet pentru prezidentul Minard 60
IV Printre scoţieni 70
V La poalele Turnului Nou 78
VI Sirena 97
VII Virtutea domnişoarei de Saint-André 103
VIII Camera Metamorfozelor 111
IX Venus în intimitate 117
X Cei doi scoţieni 124
XI Ce se poate petrece sub un pat 131
XII Poeţii reginei-mamă 139
XIII Marte şi Venus 146
XIV Domnul de Joinville e obligat să povestească o tărăşenie neplăcută 151
XV Bîrfe 159
XVI Borfaşi şi cuviincioşi 166
XVII Aşa mamă, aşa fiu 176
XVIII Domnul de Condé îl sfătuieşte pe rege să se revolte 191
XIX Regele îşi schimbă părerile 200
XX Declaraţie de război 207
XXI Fiul condamnatului 214
XXII Un nou slujitor 218
XXIII Cît cîntăreşte capul unui prinţ 227

Director **ION PETCU**
Redactor şef **ŞTEFAN DIMITRIU**
Lector **EMIL PARASCHIVOIU**
Tehnoredactor **SANDU ŞTEFĂNESCU**
ISBN 973-95-134-3-3

Bun de tipar : 15.X.1991
Coli de tipar : 15
Tiparul executat sub comanda nr. nr 10345
la Imprimeria „Coresi" Bucureşti

— Ah, e altceva atunci. Ei bine, e o împrejurare fericită că v-am cunoscut, nu pentru rege, ci pentru dumneavoastră.

— De ce ?

— Veţi vedea... Dar, înainte de toate, o să-mi juraţi pe onoarea dumneavoastră că nu veţi atenta la viaţa regelui.

— În ruptul capului !

— Dar, dacă promit, pe onoarea mea de prinţ, să obţin graţierea consilierului Dubourg ?

— Pe onoarea dumneavoastră de gentilom ?

— Da.

— Atunci e altceva, voi fi de acord.

— Ei bine, pe onoarea mea de gentilom, voi face tot ce îmi stă în puteri să-l salvez pe domnul Dubourg !

— Ei bine, aveţi cuvîntul lui Robert Stuart, monseniore, că, dacă regele îl graţiază, de acum înainte persoana regelui va fi sacrosanctă pentru mine.

— Doi oameni de onoare n-au nevoie de mai mult. Ne-am dat cuvîntul, domnule ; să vorbim acum despre altceva.

— Cred că ar fi mai bine, monseniore, să nu vorbim deloc.

— Aţi auzit vreun zgomot ?

— Nu. Dar, dintr-un moment în altul...

— Basta ! Mai e destul timp ca să-mi spuneţi cum aţi ajuns aici.

— Foarte simplu, monseniore : am pătruns în Louvre cu ajutorul acestei uniforme.

— Deci nu sînteţi arcaş ?

— Nu, e costumul unui prieten.

— I-aţi fi făcut o figură frumoasă prietenului...

— Aş fi declarat că am furat costumul.

— Dacă mai era timp de declaraţii ! Puteaţi fi ucis pe loc.

— În buzunarul meu e o declaraţie care dovedea nevinovăţia lui Patrick.

— Văd că vă place să fiţi meticulos şi exact în toate. Dar asta nu mă lămureşte cum aţi pătruns aici, nici de ce v-aţi ascuns sub acest pat în această cameră anume ; cred că Maiestatea Sa nu calcă aici decît foarte rar.

— Va veni în noaptea asta.

— Sînteţi sigur.

— Da, monseniore !

— Și ce vă dă atîta siguranță ? Să vedem.
— Acum cîteva minute eram pe un coridor în castel.
— Care din ele ?
— Nu-l cunosc. Sînt pentru prima dată în Louvre.
— Vă descurcați binișor ! Deci, erați pe un coridor...
— ...ascuns în spatele unei draperii de la o cameră neluminată, cînd auzii niște șușoteli la doi pași de mine. Am tras cu urechea. Vorbeau două femei : „A rămas pentru noaptea asta, nu-i așa ?“ — „Da“. — „În camera Metamorfozelor ?“ — „Da. La ora unu fix regele o să fie acolo. Mă duc cu cheia“.
— Ați auzit așa ceva ? strigă prințul, uitînd din nou unde se află.
— Da, monseniore, răspunse scoțianul. Păi, altfel ce-aș fi căutat aici ?
— Ai dreptate, spuse prințul. Și, ca pentru sine : „O, deci regele era !“
— Ați spus ceva, monseniore ?
— Vă întrebam cum ați făcut să găsiți camera asta, din moment ce nu cunoașteți palatul.
— O, foarte simplu, monseniore. Am întredeschis draperia și am urmărit cu privirea pe femeia care a pus aici cheia în ușă. După ce a vîrît cheia în broască, a dispărut în capătul coridorului. Atunci, eram gata să risc să intru aici, cînd am auzit pași care se apropiau ; m-am ascuns din nou după draperie, un om a trecut pe lîngă mine prin întuneric ; l-am urmărit și pe el cu privirea și l-am văzut că se oprește la ușa asta, o împinge și intră. Atunci, mi-am zis : „Regele trebuie să fie !“ N-am mai avut timp decît să-mi încredințez soarta Celui de Sus. Am urmat același drum pe care îl făcuseră întîi femeia, apoi bărbatul care intrase aici. Nu numai că era cheia în broască, dar ușa era ușor întredeschisă : am împins-o, am intrat ; n-am văzut pe nimeni și am crezut că m-am înșelat, că bărbatul, care părea de-al casei, a intrat într-o cameră vecină. Am căutat un loc să mă ascund. Am văzut un pat... Restul îl știți, monseniore.
— Da, la dracu, îl știu. Dar...
— Liniște, monseniore.
— Ce e ?
— De data asta, vine cineva.
— Mi-ați dat cuvîntul, domnule.
— Și dumneavoastră, monseniore.
Cei doi își strînseră mîinile.